YOZGATLI MEHMED SAİD

FENNÎ DÎVANI



Hazırlayan
Dr. Ali Şakir ERGİN

YOZGATLI MEHMED SAİD

FENNÎ DÎVANI

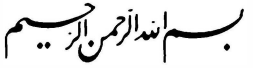


Hazırlayan

Dr. Ali Şakir ERGİN

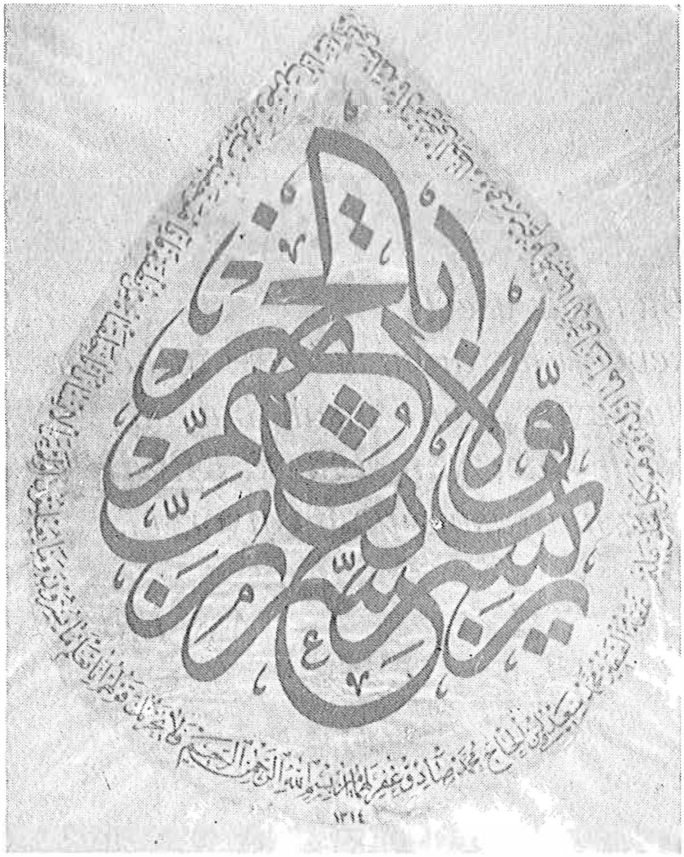
ISBN 975-95146-1-3

1996 - ANKARA

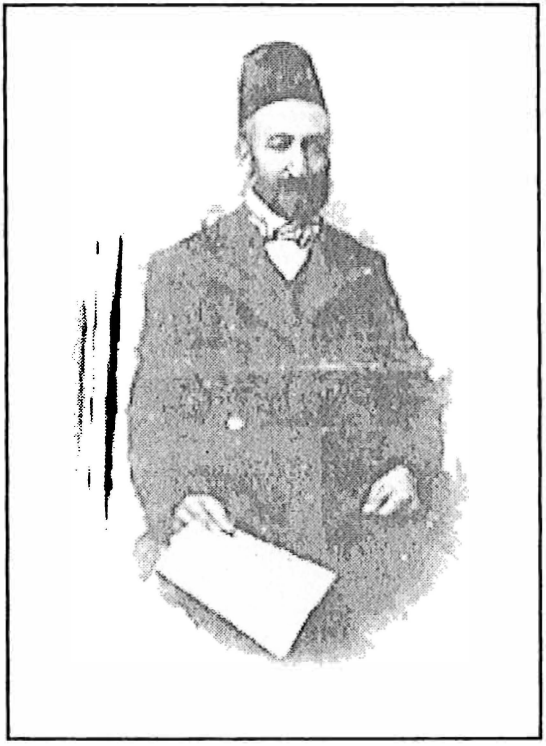


Bu naçiz eseri,
sebeb-i hayatım, medâr-ı iftihârım
herşeyim, kâmil insan, babam
Şeyh Hacı Ahmet Şevki ERGİN'in
aziz hatırasına ithaf ediyorum.

A.Ş. ERGİN



M. Said Fennî'nin damla istifli "Rabbi Yessir" duası.



M. Said Fennî
ve
Mührü

İÇİNDEKİLER

TAKDİM I
ÖNSÖZ III
M. SAİD FENNÎ'NİN HAYATI VE EDEBÎ ŞAHSİYETİ V
BİBLİYOGRAFYA XIV
DÎVAN
TEVHÎD VE MÜNÂCÂTLAR 1
NA'TLAR 9
DİN VE DEVLET BÜYÜKLERİ İLE İLGİLİ MANZUMELER 19
MUSAMMATLAR (Muhammesler, Tahmîsler, Müseddesler,
Müsebba'lar, Müsemmenler, Taştîrler) 75
GAZELLER 101
MÜŞTEREK GAZELLER 208
MÜSTEZADLAR 213
MERSİYELER 217
TARİHLER 221
ŞARKILAR 233
MUAMMÂ 241
KIT'ALAR 245
BEYİTLER (Müfredât) 251
HECE VEZNİYLE YAZILAN ŞİİRLER 257
ARAPÇA VE FARSÇA ŞİİRLER 263

ÖNSÖZ

Eski eserlerimiz tarih ve kültür zenginliklerimizin en kıymetli unsurlarıdır. Bunlar arasında pek azı incelenip yayımlanmış ve bugünkü dille halkın istifadesine sunulmuştur. Özellikle eski harflerle yazılmış ve bugünkü dile aktarılmamış binlerce kıymetli eser ya kütüphane raflarında ya da özel kişilerin ellerinde dolaplarda mahsur kalmıştır. Bunların pek çoğu da eski eser tâcirlerinin elleriyle yurt dışına kaçırılıp yabancı kütüphanelere veya kolleksiyonculara maledilmektedir.

Kendi kültür değerimiz olan bu kıymetli eserlerin bugünkü neslin anlıyacağı dille açıklanması, toplumumuza ve bizden sonraki nesillere kazandırılması millî bir vazifedir. Ancak bunu yapabilmek için önce bu eserlerin tam olarak yayımlanması gerekir. Bu ise eski eserler konusunda tecrübe ve ihtisası olan kişilerin yapacakları uzun süreli ve ciddî bir çalışmayı icabettirmektedir. Bugünün şartlarıyla maddî - mânevî külfet ve fedakârlık isteyen bu hizmet çoğu zaman da kollektif çalışmalar yapılmasını gerektirir.

Hizmetinize sunduğum elinizdeki Dîvan'ın sahibi M. Saîd Fennî, Osmanlı kültürüyle yetişmiş bir dîvan şairidir. Yozgat'ta yetişen şairlerin de birincisidir. Soylu ve yerli bir aileden olması sebebiyle geçmişle ilgilenenlerin onu veya eserlerini, bazan da şiirlerinden bir kısım beyit ve mısraları kolaylıkla hatırlamaları mümkündür.

Çocukluk yıllarımdan beri aile ortamında ve büyüklerin sohbetlerinde hayranlıkla şiirlerini ve hatıralarını dinlediğim şair Fennî ve eserleri, benim için üzerinde çalışmaya değer bir kıymet ve örnek bir insandır. Yıllar sonra O'nun şiir ve inşâ defterlerini gördükten ve dîvanını meydana getirirken yazdığı sihirli bir cazibe gibi okuyanı etkisi altına alan birbirinden güzel şiir örneklerini inceledikten sonra, onun üstün şairlik gücünü takdîr ve hayranlığım bir kat daha artmış oldu. Dîvan edebiyatında musammatlar, taştîrler, tahmîsler, müseddesler, müsebba'lar ve müsemmenler hattâ müşterek gazeller en zor söylenen ve yazılan şiir örnekleridir. Elimizdeki dîvan bu türlerden güzel örnekler ihtiva eder. Bir şairin en güzel şiirlerini, onların mısralarıyla boy ölçüşecek derecede paylaşarak, bazan bir beytin mısraları arasına bir beyit veya üç mısra ilâvesiyle taştîr, bazan da bir beytin üzerine üç mısra ilâvesiyle tahmîs yaparak hem şiirin ifade güzelliğini korumak hem de mânâ bütünlüğünü devam ettirmek oldukça zor bir iştir. Zor olduğu kadar da üstün şairlik gücü isteyen bir kabiliyettir. Fennî Dîvanı'ndaki bu tür şiirlerin çokluğuna bakıldığı takdirde onun sanat gücündeki dehası daha iyi anlaşılacaktır.

Fennî arapça ve farsçayı da iyi bilmektedir. Dîvanında az da olsa arapça ve farsçadan yaptığı tercüme şiir örnekleri bulunduğu gibi bizzat arapça ve farsça yazdığı şiirleri de mevcuttur. Farsçayı arapçadan daha iyi bildiği anlaşılan Fennî, Molla Abdurrahman Câmî (1414 / 1492) nin Baharistan adlı eserini de Türkçeye tercüme etmiştir. Temennî ederiz ki bu eseri de bugünkü dille yayımlanarak okuyucuların hizmetine sunulur.

Yıllar süren uzun bir çalışma sonucu baskıya hazırladığımız bu eserin sahibi M. Saîd Fennî'nin güçlü şairliği tartışılmamaktadır. O, Dîvan Edebiyatı şiirinin her türünden güzel örnekler vermiştir. Sağlığında kendi el yazısıyla ve güzel bir **tâlik**le şiirlerini yazdığı defterin sonunda bir kısım yapraklar boş kalmış ise de muntazam bir dîvan şeklini tasarladığı bir gerçektir. Metinlerde (A) nüshası adını verdiğimiz defterdeki şiirler, elbette şâirin bütün şiirleri değildir. (B) nüshası adını verdiğimiz ikinci defter ise daha intizamsız yazılmış ve (A) nüshasının müsveddesi durumundadır. (C) nüshası adını verdiğimiz üçüncü defter ise not defteri veya cep defteri mahiyetinde (cepte taşınabilecek ebatta) olup Fennî'nin kendi şiirleri yanında, başka şairlerin güzel şiirlerinden de derleyip topladığı daha çok antoloji mahiyetinde bir defterdir. Cephanecioğlu Raşit Bey'in halk arasından derlediği şiirleri yazdığı pek çok eksik ve yanlışlar ihtiva eden dördüncü bir defter daha vardır. Metin tesbitinde şâirin kendi el yazısıyla tertip ettiği üç defterin (A B C nüshaları) yanında Cephanecioğlu Raşit'in defterinin bir kıymeti kalmadığı için kullanmadık. Elimizde ayrıca kâğıt parçalarına yine Fennî tarafından yazılmış ve halktan topladığımız münferid şiirler vardır. Yukarıda arzettiğim üç defterden (A) nüshası esas alınarak (B) ve (C) nüshalarıyla ve münferid şiirlerle de karşılaştırarak eksik ve fazlayı, doğru ve yanlışları sahife altlarında gösterdik. Münferid kâğıtlardaki şiirleri de V-ı, V-ıı gibi numaralarla gösterdik. Ayrıca her şiirin hangi defterin hangi sahifesinde yer aldığını sol üst köşede gösterdik. Dîvan tarzını da esas alarak şairin toplayabildiğimiz şiirlerini düzenli bir dîvan haline getirdik. Buna rağmen çok yer gezmiş ve gezdiği her yerde şiirler yazmış olan velûd şairimizin elde edemediğimiz için dîvanına koyamadığımız şiirleri olabilir. Bunun hoşgörüleceğini ümîd ediyorum.

Fennî Dîvanının osmanlıca oluşu, arapça ve farsça kelime ve tabirleri de sıkça kullanması sebebiyle şiirlerin yeni harflerle yazılmasında büyük güçlüklerimiz oldu. Transkripsiyon alfabesiyle bu farklılıkları göstermek mümkün ise de tamamen o usulü kullanmamız da imkânsızdı. Bugünkü türkçemize yabancı olan kelime ve ifadelerin büyük bir çoğunluğunu okuyucunun beceri ve kabiliyetine bırakarak bir kısım işaretler de kullandık. Meselâ, arapça ve farsçadaki uzun sesler yerine harflerin üzerine (â, û, î gibi) uzatma işaretleri koyduk. Arapçadaki ses ve yazılışları farklı olan (H), (Z), (S), (T) ve (K) harflerine maalesef herhangi bir işaret kullanamadık ve bunları tek harfle göstedik. Ayn ve hemze harfleri yerine (') kesme işareti koyarak verilebilecek en doğru metni vermeye çalıştık. Buna rağmen elde olmayan sebeplerle hata ve eksiklerimiz olmuştur. Bunları değerli okuyucularımın bağışlamalarını diliyorum.

Yorucu bir çalışmanın sonuna geldik. Dîvanın aslını vererek bu çalışmamıza en büyük katkıyı sağlayan Sayın Ali Haydar Ocakçıoğlu Beyefendiye, babasının kütüphanesini açarak bize inceleme fırsatı veren veren değerli Prof. Dr. Mutahhar Ulusoy'a, eserin tasnif ve tertibinde bizzat yardımcı olan değerli Prof. Dr. Abdülkerim Abdulkadiroğlu'na, bu eserin basılmasına katkılarını esirgemeyen Yozgat Belediye Başkanı Mehmet Erdemir'e ve ismini burada sayamadığım, yardımlarını gördüğüm hemşehri dost ve Fennî severlere, kitabın dizgisini büyük bir titizlikle gerçekleştiren Ahmet İnan Soyer'e, itinalı bir çalışma ile baskı işini tamamlayan Kariyer Matbaacılık Ltd. Şti. personeline teşekkürlerimi sunmayı bir görev sayıyorum..

Ali Şakir ERGİN
27 Haziran 1996 / YOZGAT

MEHMED SA'ÎD FENNÎ : (1850 - 1918)

Asıl adı Mehmed Sa'îd olan FENNÎ, Yozgat eşrafından Kadızade Hacı Sadık Efendi'nin oğlu olup Yozgat'ın Tekke Mahallesinde H. 1268 / M. 1850 tarihinde doğmuştur.

Tahsilini Yozgat'ta " Demirli Medrese " de tamamlamıştır. Daha öğrencilik yıllarında şiir ve edebiyatla meşgul olmaya başlamış, babası Hacı Sadık Efendiden ve tanımış devlet adamı ve şair Yozgat'lı reisülküttâb Âkif Paşa'nın yeğeni ve M. Sa'îd'in amcazadesi olan meşhur hattat Ömer Râgıb Efendiden özel olarak Arapça, Farsça ve hat (yazı) dersleri almıştır.

" FENNÎ " şairin mahlasıdır. Rivayete göre bu mahlas kendisine Ankara Valisi Sırrı Paşa tarafından verilmiştir. " Sa'îd " mahlasını kullandığı şiirleri de vardır. Şâir olan babası H. Sadık Efendinin mahlası " SADIKÎ "; yine şair olan kardeşi Mahmud Efendinin mahlası da " 'AŞKÎ " dir. Ailecek şair olan bu üçlünün şiirde bir araya gelerek müşterek söyledikleri bir de gazelleri vardır. (Divan s. 210)

Mehmed Sa'îd Efendinin ilk memuriyete girişi, gerek Cephanecioğlu Raşit'in makalesinde (*21 Mart 1928, haftalık Yozgat Gazetesi, yıl 7, sayı 329, sayfa 3*) ve gerekse İbnülemin M. Kemal'in Son Asır Türk Şairlerinde (*Son Asır Türk Şairleri, sahife 387*) H. 1290 / M. 1873 olarak gösterilmiş ise de şairin özel notlarını ihtiva eden kendi el yazısıyla kaleme aldığı elimizdeki defterde (D. II - 5/b, 6/b) " *Yozgat Tahrirat Kalemi Mukayyitliğine 100 kuruş maaşla 12 Teşrînisânî 1292 / M. Kasım 1875 tarihinde başladığını* " bizzat kendisi ifade etmektedir. Daha sonra Birinci Mübeyyizlik, İdare Meclisi Başkâtipliği ve Vergi Başkâtipliği gibi görevlerle Yozgat'ta onaltı yıl kadar memuriyet yapmıştır. Mehmed Saîd Efendi, güçlü şairliğinin yanında çok iyi bir hattat ve hakkâktır. Yazdığı yazılar şaheser birer levha, kazıdığı mühürler ise harika birer sanat eseri özelliği taşır. Anlatılanlara göre Yozgat'ta bulunduğu sırada altın para (altın lira) nın bir benzerini yapmış fakat şikâyet üzerine parayı taklit ettiği iddiasıyla uzun süre yargılanmıştır. Sonunda Kayseri'ye nakledilmiştir. Kayseri ve çevresinde (Boğazlıyan, İncesu) Şer'iye Mahkemesi Kâtipliği, Bidayet Mahkemesi Başkâtipliği ve adliyenin çeşitli dairelerinde on yıla yakın bir süre görev yapmıştır. Daha sonra Kalecik, Yabanâbad (Kızılcahamam) ve Sivrihisar'da değişik memuriyetlerde bulunduktan sonra Ankara Valiliği Vergi Başkâtipliğinde ve Tahrirat Kâtipliğinde bulunmuştur. Bu sırada Ankara Valisi olan Abidin Paşa'ya gönderdiği bir şiirle Paşa'nın dikkatini çekmiştir. Paşa tarafından iltifata mazhar olarak terfî ettirilip Ankara Valiliği İdare Meclisi Başkâtipliğine getirilmiştir. Bu görevde iken Ankara İdâdisi Yazı ve Edebiyat Öğretmenliği yapmış, H. 1329 / M. 1911 yılında Ankara Erkek Öğretmen Okulunda Hüsn-i Hat (Güzel yazı) Öğretmenliğinde de bulunmuştur.

Fennî, keskin zekâsı ve dâhiyane kabiliyetinin nefsine verdiği güven ve hırsla memuriyeti esnasında hiçbir görevde tatmin olmamıştır. Bir süre sonra memuriyetten ayrılmış (bazı rivayetlerde emekli olmuş) ve hicrî 27 Ramazan 1336 / M. 6 Temmuz 1918

tarihinde Ankara'da vefat etmiştir. O zaman Namazgâh denilen (bugünkü Etnoğrafya Müzesinin bulunduğu yerdeki) kabristana defnedilmişse de bu kabristanın daha sonra kaldırılması sonucu Cebeci (Gülveren) Asrî Mezarlığına nakledilen kabri bugün bilinmemektedir.

Hicrî 13. / Miladî 19. asrın ikinci yarısında doğup yetişen ve yirminci asrın ilk çeyreğinde vefat eden M. Sa'îd Fennî, Yozgat'ta yetişen büyük şairlerden biri, belki de birincisidir. Dâhiyane karakteriyle yazdığı güçlü şiirleri her seviyede halkı etkilemiş, sağlığında divanı ve şiirleri yayımlanamadığı halde onun bazan bir münâcâtı, bazan birkaç gazeli, bazan birkaç dörtlüğü veya beyti halk arasında dilden dile dolaşarak bugüne kadar gelme başarısını göstermiştir. Bu ise onun şiirdeki gücünün eseridir.

Babası Hacı Sadık Efendi ile Amcazadesi Ömer Râgıb Efendi'nin yazdığı tasavvufî şiirlerin tesirinde kalarak ilk şiirlerini onlar gibi yazmaya başlamıştır. Mehmet Sa'îd zamanla şiir sanatını çok iyi geliştirmiş ve bunu üstün kabiliyetiyle birleştirerek Dîvan Edebiyatının meşhur şairlerinden Fuzûlî, Bâkî, Nâbî ve Nedîm'e tahmîsler ve nazîre gazeller yazarak onlardan geri kalmadığını, şiirdeki üstün sanat ve başarısını edebiyat âlemine isbat etmiştir. Şair Nâbî'nin, (BU) redifli nat'i şerîfine yazdığı tahmîs bölge halkından çok kimsenin ezberinde olduğu gibi bu tahmisin son kısmı olan :

" *Makardır Fenniyâ bu arz-ı akdes bir Şehin-şâha,*
Değişmem bir avuç toprağını hurşîd ile mâha;
Muhakkak feyz alır kim yüz sürerse bu feyz-gâha...
Mürâât-ı edeb şartıyla gel Nâbî bu dergâha
Metâf-ı kudsiyandır, bûsegâh-ı enbiyâdır bu !.. "

bu kıtası yazıldığı gündenberi camileri süsleyen, sanat eseri birer levha olarak muhafaza edilmektedir.

Fennî'yi ilim ve edebiyat âlemine ilk defa tanıtan Cephanecioğlu Raşit isminde bir zattır. Bu zat Yozgat Gazetesi'nin 21 Mart 1928 tarihli nüshasıda Fennî'nin hayatını anlatırken şiirlerinden örnekler vererek 170 kadar şiirini halk arasından topladığını ve bunların kendisinde mahfuz olduğunu zikretmektedir.

Cephanecioğlu Raşit Beyin bir defterde topladığı bu şiirlere daha sonra Yozgat eşrafından H. Hilmi Bayhan tarafından defterde olmayan 20-25 kadar yeni şiirler de ilâve edildiyse de halktan derlenip toplanan bu şiirlerin tamamı şairin Yozgat'tan ayrılmasından ve hattâ ölümünden bir müddet sonra derlendiği için birçok eksik ve hatalar ihtiva etmektedir.

M. Sa'îd Fennî, şiir yazmakta gösterdiği kudret ve üstün başarısıyla hemen etrafındakilerin tenkidlerini de üzerine çekmiştir. Her şaire söylendiği gibi Fennî'ye de eski şairlerin şiirlerinden nakiller yaptığı yolunda haksız ithamlar olmuştur. O ise, hakkında kötü söz konuşan dedikoduculara, şiirlerinde eski şairlerden çalıntı (intihal) olmadığını açıklayan şu beytiyle :

" *Var ise şüphen ara mecmua-i âsârımı*
Mâl-i sirkat Fenniyâ girmez benim divanıma !..

bir başka beyitte de :

" *Îcâd ediyor kilk-i terim taze mezâmîn*
Söz bulmada Fennî değilim sirkate muhtac "

diyerek cevap vermiştir. Bununla yetinmeyerek devrinde şiir yazan ve ona dil uzatanların hepsine âdetâ meydan okurcasına kendi şairlik sanat ve kudretini ortaya koyduğu, " gibi " redifli gazelinde :

" *Karşı gelsin Zâl-i tab'ında cesaret hisseden*
Kilk-i Fennî çıktı meydâna yine Rüstem gibi... "

bir başka şiirinde..

" *Buyursun işte Fennî, işte meydân-ı hüner - mendân*
Fazâil - âşinâ bir şâir-i mu'ciz - beyân yok mu ? "

diyerek sanat meydanına, fazîletlere âşinâ olan şairleri davet ederek meydan okumuştur. Bu konuda hasımlarına mağlup olmamak ve onlara gâlip gelmek için kendine gayret tavsiye ederek :

" *Fenniyâ, mağlûb-ı nefs olmaktan eyle ittikâ,*
Cehd eder merd-i mücâhid hasma istîlâ için.. "

beytini söylemiştir. Şiir inşâdetmekte başkaları ile eşitliğe razı olmadığını ise :

" *Değil Fennî kulun ağyâr ile râzı müsâvâta*
Tekaddüm eyler elbet bülbül-i hôş-gû gurâb üzre.. "

diyerek hasımlarını kargaya, kendini ise güzel nağmeli bülbüle benzeterek onlardan üstünlüğünü ifade etmiştir. Daha sonra tekrar kendine dönerek :

" *Fenniyâ böyle metânetli gazel yazdıkça*
Kalemin bâsıra-i düşmana mismâr olsun !.. "

bir başka beyitte :

" *Şu'arâ-yı Bozok'un şakk-ı feme tâkatı yok,*
Çünkü meydân-ı fesâhatte zebûn oldu bana.. "

diye hemşehrisi (Bozoklu) şâirlerin kendisine mağlûp olarak cevapsız kaldıklarını ifade etmiştir.

Çeşitli sebeplerle gurbete çıkan şair gittiği her yerde değişik kabiliyetleri sayesinde üdebâ meclislerine girmiş, meşhur kimselere mühürler kazımış, şiirler, kasîdeler, nazîreler yazmış ve önemli bulduğu olaylar için de tarih düşüren manzumeler, beyitler söylemiştir. Devrin Padişahına, bir kısım Vezir, Valî ve Paşalara yazdığı kasîdelerin bazısını sahiplerine takdîm etme fırsatını da bulamamıştır. İstanbul'a gidip bizzat saray erkânına ulaşmayı ömrü boyunca hayâl etmiş, bir defasında bu amaçla yola çıkmış ancak maddî imkânsızlıklar yüzünden Ankara'ya kadar gidip daha ileriye gidemediği için ümîdi kırık olarak bir süre Ankara ve civarında kaldığını kendi ifadesiyle şöyle anlatmaktadır (D. I. s1/a) : " *Bin üç yüz sekiz (M. 1890 - 91) tarihinde âsitâne-yi âliyeye azîmete azim ve niyet eyledim ise de per ü bâlim muntazam olmadığı için şikeste - bâlle ancak Ankara'ya kadar gelerek ilerisine pervâz etmek için kanat açamadım..*" Aynı duyguları bir şiirinde de şöyle ifade etmiştir :

" *Müyesser olmadı hâk-i İstanbul'a ayak basmak*
Karîn-i bendegân-ı Şâh-ı devran olmadık gittik.."

demiştir.

Karakteri dolayısıyla bulunduğu memuriyetlerle tatmin olmamıştır. Bazı defalar üst görev için katıldığı imtihanlarda sahipsiz olduğu için mağdur edildiği düşüncesiyle ye'se kapıldığını da ifade eder. Ankara'da Tensîkât Komisyonu'nun haksız ve keyfî muamelelerine karşı açıkça isyân ve beddua eder bir ruhla kaleme aldığı :

" *Pek açık gadrettiler ümmîd-i istikbâlime,*
Tâ-be-mahşer la'net olsun düşman-ı ikbâlime.. "

nakaratlı uzunca muhammesi şairin hissiyatını çok güzel anlatmaktadır.

Müteaddit evliliklerinde saadet bulamadığı gibi memuriyet hayatında da umduğunu bulamadığı için kendini şiir ve sanata daha çok vermiştir. Zarafet ve ulviyete yaratılıştan

bağlı olan şair hemen bütün şiirlerinde bedîî bir güzellik, fikrî bir incelik ve üstünlük sergilemiştir. Bu karakteriyle de bulunduğu her yerde devlet ricalinin takdirlerini kazanmasına rağmen memuriyet mesleğinde kendi için tasarladığı görevlere maalesef ulaşamamamıştır. Yozgat'ın Boğazlıyan ilçesinde bulunduğu sırada :

" *Ne bâis oldu kim Fennî, kurâyı ihtiyar ettin,*
Senin Re's-i livâda hakkını inkâr eden var mı ? "

diyerek kendini üs görevlere lâyık görür ve Mutasarrıflık bile hakkı olduğunu îma ederse de bunu da elde edemediği için;

" *Şu 'asr-ı 'âtıfet-hasr-ı Cenâb-ı Pâdişâhîde*
Yazıklar sana Fennî, iktisâb-ı rif'at etmezsin !.. "

beytiyle kendi kendini ayıplamıştır. Yüksek görevlere gelememekteki başarısızlığını,

" *Beni gözden düşüren kuvve-i iz'ânımdır,*
Zulmet-i gamda koyan pertev-i irfânımdır.. "

beytiyle başlayan gazelinde iz'an ve irfânına yükleyerek, iyi değerlendirilmediğini ifade etmiştir. Bütün bunları bir talihsizlik olarak izaha çalışan şair, geçim derdiyle ve kendi rızasıyla gurbete çıktığını düşünerek müteselli olur. Ancak gurbet telâkki ettiği Kayseri'de bir gün traş olurken berberin kestiği ve önüne dökülen saçlarının ağarmış olduğunu görünce yaşlandığına üzülerek hissiyatını :

" *Ben sanırdım ihtiyâr ettim diyâr-ı gurbeti*
Bilmedim hayfâ ki gurbet ihtiyâr etmiş beni !.. "

mısralarıyla dile getirmiştir..

M. Sa'îd Fennî, gurbetteyken memleket hasretiyle yanıp kıvrandığını da anlatır.

" *Fenniyâ, gurbete çıkmakla gönülden çıkmaz*
Nakş-ı mermer gibidir, sînede sevdâ-yı vatan.. "

mısralarından başka, sılayı görmeden gurbette ölüp, gurbete gömülmek endişesiyle duygularını :

" *Aman yâ Râb, defîn-i hâk-i hicran etme Fennî'yi*
Vatan dîdârını dünya gözüyle bir daha görsün !.. "

mısralarıyla dile getirdiyse de ne yazık ki endîşesi zuhûr etmiş, sılaya gidemeden gurbette ölmüş ve gurbette hicran toprağına defnedilmekle de kalmayıp mübarek kabri de bilinmezlere karışmıştır.

M. Sa'îd Fennî, kaderin sürüklediği bu bedbinlik içinde bunalıp hayat mücadelesinde içine düştüğü yeis, elem ve hazzın da geçici birer durum olduklarına sağlam 'akîdesi ile ulaşmıştır. Bunun sonucunda ise kendini rahatlatacak duygu ve düşüncelerini :

" *Ne devam üzre döner çark, ne devlet bâkî,*
Ne kıvam üzre kalır zevk, ne muhabbet bâkî.. "

mısralarıyla ifade ettikten sonra zor olan çarenin, Yüce yaratana tevekkül edip sığınmakta ve bunu idrak ederek düşünmekte olduğunu anlatan :

" *Nîk ü bed her işte Allah'a tevekküldür hüner,*
Şîve-i takdîr-i tezkâr u teemmüldür hüner.. "

beyitleriyle başlayan gazelini söylemiştir.

Şairimiz dini bütün bir müslümandır. İslâmın " TEVHÎD " 'akidesine tam teslimiyetle bağlıdır. Bunu dîvanının her yerinde bilhassa ilk sahifeye koyduğu bir münâcâtında bütün samimiyetiyle sanki feryâd edercesine söyler :

" *Yâ Râb ! dilimi masdar-ı tevhîd eyle*
Endîşemi tevhîd ile tes'îd eyle..

En sonraki nutkum yine tevhîd olsun,
Benden beni tevhîd ile tecrîd eyle... "

diyerek dile getirmiştir. Kendisi soylu, dindar bir aileden geldiği için de tasavvuf yoluna intisap etmiş ve Nakşibendî şeyhi Ahmed Hüsamettin Efendi (1848-1925)'ye tam bir teslimiyetle bağlanmıştır. Şeyhine olan bağlılığın ve saygının verdiği aşkla yazdığı birbirinden güzel şiirler Divanda Naatlardan sonra yer almaktadır.

Tasavvufun temel düsturlarından olan " **Ölmeden önce** - nefis olarak - **ölünüz** " emri uğruna bir münâcâtında Tanrıya yakarırken :

" *Fennî bir oğuz kuldur, zikrin ile meşguldür,*
Ölmezden evvel öldür, ey rahmeti bol Mevlâ.. "

diyerek dünyadayken nefsini öldürüp kemâle ermeyi arzu etmektedir. Hz. Peygambere yazdığı bir na'tinde :

" *Kulun Fennî'yi mahrûm eyleme feyz-i şefâattan*
Ki hiç bir mücrime etmiş değilsin fazlını imsâk.. "

diyerek şefâattan mahrum etmemesini rica etmiştir. Bir başka na'atinde :

" *Hüdâ-yı lem yezel bir lâhza münfek etmesin ondan*
Gam-ı 'aşkın dil-i Fennî'de müdgam ya Rasûlallah.. "

diyerek hem gönlünde gizli olan O'nun aşkıyla beraber olduğunu ve hem de O'ndan bir an bile ayrılmaya razı olmadığını yüce Mevlâ'dan yakarmaktadır.

Değerli dostum, ilim adamı Prof. Dr. M. Yaşar Kandemir'in bazı beyitlerini neşrettiği (*Altınoluk Dergisi Mart 1990, sayı 49*) " Tasvîr-i Kalem " başlıklı ve kalem redifli bir na'tinde :

" .....
Bir kalem kim olmaya na't-i celîliden habîr,
Bir kuru çöptür ona ıtlak etmezler kalem..

Etmem in'âmından ol Şâhen-şehin kat'-ı ümîd,
Fenniyâ eczâ-yı cismin olsa ser-tâ-ser kalem..

Bikr-i fikrimden tulû' etsin nice böyle nu'ût,
Dest-i 'aczimde İlâhî kalmasın ebter kalem.. "

mısralarıyla şairlerin kalemlerini nasıl kullanacaklarını uzun uzun anlatmıştır. Zaten Fennî, şiir diye hezeyan (tutarsız söz) sarfetmenin, başkasının şiirini çalmaktan farklı olmadığı inancında olduğunu belirterek divanı duyulmamış mazmunlarla süslemek gerektiği anlamında :

" *Fenniyâ, bikr-i mezâmîn ile dîvânı donat;*
Sirkatin farkı ne, sarf-ı hezeyân eylemeden ? "

mısralarını söylemiştir. Dîvanın tesbiti için :

" *Dîvanını evsâfı ile eyle ki imlâ,*
'Uşşâk arasında eserin mu'teber olsun.. "

tavsiyesinde bulunmuş ve yine başka bir şiirinde kendi kendine :

" *Fenniyâ bu eser-i nâdirü'l-emsâl benim*
Müdde'â-yı hüner ü fazlıma burhân olsun.. "

telkîn ve tavsiyesinde bulunmuştur. İşte bu tavsiyelerde bulunan güçlü şairimiz FENNÎ âşık şâirler arasında muteber sayılacak mükemmel bir dîvan meydana getirmiştir.

Haftalık Yozgat Gazetesinin 21 Mart 1928 tarihli 329. sayısının üçüncü sahifesinde

yazdığı bir makalede ilk defa Fennî hakkında bilgiler veren Cephanecioğlu Raşit, *Fennî'nin kıymetli şiirlerini küflü kütüphanelerde ve sönük hafızalarda kaybolmaktan kurtarmak maksadıyla, bir defterde toplamağa gayret ettiğini* bildirmiştir. Halk arasından derleyip topladığı 170 kadar (tamamı 165 tir) şiirini yazdığı defterini, yıllar sonra bir dostumuzun babasının kütüphanesinde bulup inceleme fırsatımız oldu. Kim olduğunu tam olarak hâlâ aydınlatamadığımız Cephanecioğlu Raşit Bey'in Osmanlıca olarak el yazısıyla kaleme aldığı bu defterin 06.02.1929 tarihli mukaddimesinde :

" *Evvelemirde şunu itiraf edeyim ki; ben ne edîbim, ne de edebiyat tarihi müsebbiti (tesbit edici - yazıcı). Yalnız gâyem birçok zarif şiirleriyle muasırlarını teshîr etmiş kudretli bir şairin bugün toplanabilmesi mümkün olan eserlerini cem' ile, o güzîde parçaları büsbütün kaybolmaktan kurtarmaktır..* "

" ..... *Bu eserlerin tertîbinde, hattâ parçaların metninde birçok yanlışlıklar olabilir. Edebiyata husûsiyle şiire vukûfum olmadığı için size başkasının yazdığı bir eseri bile noksansız hazırlayamadım. Bundan dolayı cidden me'yûsum..* " diye üzüntülerini bildirdikten sora, yıllardan beri emek vererek meydana getirdiği böyle bir defteri tamamlamaktan duyduğu memnuniyeti ifade ediyor ve :

" .... *artık bunu edebî dîvan haline getirmek ehillerinin üzerine düşen bir vazifedir...* " diye önsözünü tamamlıyor. Aynı defterin yedinci sahifesindeki notlar ve diğer sahifelerdeki düzeltmelerin incelenmesinden anlaşılıyor ki, birçok eksik ve yanlışları olduğu düşünülen bu defter daha sonra Yozgat eşrafından Hacı Hilmi (Bayhan) Bey tarafından gözden geçirilmiş, defterde bulunmayan 20-25 kadar gazel ve muhtelif şiirler 190. sahifeden itibaren 203. sahifeye kadar H. Hilmi Bayhan'ın hattıyla ilâve edildikten sonra not olarak : " *Gerek bendenizin ilâve ettiğim gazellerini ve gerekse işbu defterdeki diğer eş'ârın herhalde Vehbi Beyefendi (* o zaman Yozgat Lisesi Fizik Kimya Öğretmeni olup Hafız Ethem Efendi oğlu Mehmet Vehbi Ulusoy *) tarafından tashîhine himmet ve zahmet buyurulması lâzımdır. 1 Mart 1938* " diyerek Öğretmen Vehbi Beye teslim ve tevdî etmiştir. Ve bu defter her nasılsa bundan sonra da Vehbi Bey'de kalmıştır. Vehbi Bey aynı yıl (1938 yılında) Yozgat Halkevi tarafından yayımlanan ve mes'ul müdürlüğünü yaptığı aylık kültür dergisi " BOZOK " ta, Fennî'nin kısa bir tercüme-i halini ve şiirlerinden bir kısmını değişik sayılarda (2-14. sayılar) birer ikişer neşretmiştir.

Üdebâdan şair Hulûsî Bitlisî (Aktürk), Fennî'nin ölümünden yaklaşık yirmi yıl sonra Yozgat'ta Ağır Ceza Hakimi olarak bulunduğu sırada Fennî hakkıda saygı ve takdirlerini ifade için yazdığı bir " RAPOR " da (aslı Hulûsî Bey'in oğlunda olan bu raporun fotokopisi bizdedir), Fennî'nin tarihe malolan eserlerini ve şiirlerini tükenmez bir hazine, sönmez bir güneşe benzeterek şöyle demektedir :

" ..... *İşte bugün Fennî'nin nâmı ve âsârı da her mânâsıyla tarihe, cumhûru yüksek devlete şerefli bir servet, bir defîne şeklinde intikal etmiş bulunuyor...* " diyerek Namık Kemal ve Fennî'den aldığı âhenk ve ilhamdan istifade yoluyla kaleme aldığı bir nazîresinde şöyle seslenir :

" .....

Fesâhatta, belâgatta, zerâfette, letâfette
O, bir bahr-i Saîd'dir, dürrünün şehvârı kalmıştır.

Taasuptan, riyâdan, dalkavukluktan, cehâletten
Müberradır, edep ilhâmının ızmârı kalmıştır.

.....

Cinas, teşbîh, mecaz bahrinde bir gavvâs imiş fennen
Rüsûh da'vâ eden âlimlere mi'yârı kalmıştır.

.....

Hazîne buldu Yozgat, FENNî hafriyyatla ensâle,
" Şeker ", " Kaymak " o menba'dan akıp edvârı kalmıştır.

.....

Hulûsî tam ile " AKTÜRK " e bu " SAYGI " müyessermiş
" SAîD " dir FENNî merhûm millete âsârı kalmıştır.
Mücevher tarihimden yirmi yıl evvelleri göçmüş
Hulûsen FENNî'nin Mevlâsına ikrârı kalmıştır. (1350/1931)

Yozgat Eski Ağır Ceza Mahkemesi Âzası
Hulûsi Bitlisî AKTÜRK

Hulûsi Bitlisî, Şair Fennî'nin sanat, kabiliyet, kudret ve özelliklerini sıraladıktan sonra devamla Yozgat'ta bıraktığı eserleri zikrediyor, Şeker ve Kaymak kelimeleriyle bu adlarla anılan mahallî **Şeker Pınarı**nı ve **Kaymak Donduran Pınarı**nı hatırlatıyor ve özellikle bu pınar taşlarına Fennî'nin şiirlerinin kazılarak yazılmış olan kitabelerine telmihler yapılıyor. Nihayet yazmayı başardığı bir saygı ifadesi olan " RAPOR " dan duyduğu memnuniyeti ifade ederek yazdığı şiire de bir tarih düşürmek suretiyle sözlerini tamamlamıştır.

Şair M. Sa'îd Fennî, çevresini ve kendisinden sonra Divan Edebiyatı tarzında şiir yazan şairleri tabiî olarak etkilemiştir. Bunlardan Yozgat'ta yetişen şair Çapanzâde Edîb Bey bir gazelinde :

" *Sâha-i nazımda Fennî'ye EDÎB peyrev olup,*
'Arz edem bezm-i sühandâne bu rengîn eseri.. "

diyerek Fennî'nin kendiden üstün olduğunu îtiraf etmiştir. Yine Yozgat'ta yetişip " HIFZÎ " mahlasıyla şiir yazan Hafız Ethem Efendi'nin, Fennî'nin gazellerine nazîreler yazdığı, ayrıca o'nunla müşterek söyledikleri gazelleri ve taştirleri olduğu ve bunlar arasında " gerek " redifli gazeli burada zikre değer.

" *Hâtır-ı HIFZÎ'yi telvîs eylemiş hubb-i sivâ*
FENNİYÂ tevhîd çârûbiyle pâk etsem gerek.. "

diyerek iki şair de zekâ ve belâgat örneklerini karşılıklı olarak ortaya koşmuşlardır

* * *

İyi bir hakkâk ve hattat olduğunda herkesin müttefik olduğu M. Sa'îd Fennî'nin kazıdığı mühürlerden kendine ait (simetrik olarak Muhammed Sa'îd diye hâkkettiği) mührü elimizdedir. Bununla beraber ince bir zevk sahibi olan Şairimiz, kazıdığı her mühürden kâğıt üzerine birer nümûne basarak saklamayı da ihmal etmemiştir. Bu şekilde mühür basılmış küçük kâğıtların yanyana yapıştırılarak kolleksiyon yapıldığı anlaşılan iki varak üzerine resmî daire, muhtar, âzâ, imam ve özel kişiler için kazılan ve her birisi sanat eseri olan takrîben (170) kadar basılı mühür örneği elimizde mevcuttur..

Son Asır Türk Şairleri müellifi İbnülemin Mahmut Kemal İnal Bey Sadettin Nüzhet Ergun Bey'in, Fennî'nin Üsküdar Selimağa Kütüphanesi Müdürü üdebâdan Ahmet Remzi Efendi için 1315 tarihinde tâlik yazı ile kazıdığı (Fennî bu mührü Kayseri'de iken kazımıştır) mührü gördüğünü ve beğendiğini, adı geçen eserinin 387. sahifesinde Fennî Efendi'nin hayatından bahsederken dipnot olarak vermiştir.

* * *

M. Sa'îd Fennî, küçük yaşta kazandığı güzel yazı melekesini sanatkâr ruh ve kabiliyetiyle de birleştirerek yazı sanatının her türünde (bilhassa nesih, tâlik ve sülüste) çok güzel örnekler vermiştir.

Yozgat'ta eski ev duvarlarını ve birçok cami duvarlarını süsleyen levha olmuş yazıları vardır. Ankara Etnağrafya müzesinde atlas üzerine işlenerek yazılmış " BU " redifli dörtlük;

" *Sakın taş sanma yâ hû güher âlem - bahâdır bu*
Gel ey bîçâre yüz sür nakş-i pây-i Mustafâ'dır bu
Sezâ 'arş-ı muallâ zînet - ârâ-yı makâm olsa
Zehî cây-ı muazzam mevki-i hâcet revâdır bu.. "

Fennî'ye ait sayacağımız güzel örneklerden biridir. Yine aynı dörtlüğün küçük ebatta kâğıt üzerine yazılmış nefis bir sülüs örneği İstanbul Eyüp Sultan türbesindeki Hz. Peygamberin ayak izini temsil eden mermer taşın bulunduğu kapalı bölmenin içinde muhafaza edilmektedir.

Ayrıca, arşivimizde bulunan ve H. 1314 tarihli etrafını âyetlerle çevirdiği damla istifli " RABBİ YESSİR " duasına ait levha şairimizin hattatlık sanatının bir şâheser örneği olmakla kalmayıp belki de türünde ilk özelliğini taşıyacak bir ehemmiyete sahiptir.

Fennî'nin buğday ve pirinç daneleri üzerine İhlâs ve Âyetülkürsî yazdığı, yine tırnaklarıyla kabartma yapmak sûretiyle kâğıt üzerine yazı yazıp desenler çıkardığı bilinmekte olup elimizde mevcudu yoktur. Sadece ayva veya ceviz yaprağı üzerine, yaprağın gözenek aralarını boşaltmak suretiyle yazdığı yazılardan bir tanesi korunarak bugüne kadar ulaşmış ve elimizdedir.

FENNÎ DÎVANI

Fennî'nin kendi el yazısıyla ve nefîs bir tâlikle kaleme aldığı dîvanı hakkında şimdiye kadar literatürde hiçbir bilgi çıkmamıştır. Son zamanlara kadar nerede ve kimde kaldığı kesin olarak bilinmeyen ve kayıp olduğu zannedilen dîvanın orijinal nüshası Şair'in damadı, baba dostumuz sayın Üstad Ali Haydar Ocakçıoğlu tarafından Fennî'nin vefatından yıllar sonra ortaya çıkarılmıştır. Sayın Ocakçıoğlu Beyefendi bu dîvanın neşredilmesi için büyük gayret sarfetmesine rağmen bir türlü sonuçlandıramamıştır. 1989 yılında bu dîvanı ve elindeki diğer malzemeyi neşretmem için bana tevdî etmek lûtfunda bulunmuştur. Bu âlîcenaplığından dolayı kendilerine şükrân borçlu olduğumu burada bir defa daha ifade etmek isterim..

Dîvanın aslının bulunmasından sonra Cephanecioğlu Raşit Bey'in binbir güçlükle derleyerek meydana getirdiği - yukarıda hakkında etraflıca bilgi verdiğimiz - defterin de artık bir önemi kalmamıştır.

Elimizdeki Fennî Dîvanı, kapak içi sahifeleri hariç 83-11 (94) varak 166+22 (188) sahifeden ibarettir. Dîvan sarı renkli, kalın, şapsız ve filigransız kâğıtlara, yer yer de filigransız ince sarı kâğıtlara yazılmıştır. 23 sahifesi tamamen daha az bir miktarı da kısmen boş kalmıştır. Öyle anlaşılıyor ki son derece dikkatli ve titiz olan şairin ömrü boş sahifeleri doldurmağa müsaade etmemiştir. Defter yaprakları dağılmaması için sonradan, karton kapaklı ve muntazam bir şekilde ve sanatsız olarak ciltlenmiştir. Cilt yapılırken dîvanın sahife sıralamalarında hatalar yapılmıştır. Bir kısmı eski yazı bir kısmı yeni yazı olan sahife numaraları düzenli değildir.

Sahife ebadı 26x19.5 cm. yazı ebadı da her sahifede üç sütun toplamında 20-23x15-18 en çok 28 satır bulunmaktadır. Dîvanın sonuna ayrıca 11 varak (yaprak) ilâve edilmiştir. Bu sahifelere divanda olmayan birkaç şiir ile bir kısım özel notlar yazılmıştır.

Elimizde, bu dîvan (defter) dan başka, yine bir kısım şiirleri ihtiva eden, yarım kalmış daha küçük hacimli dîvan müsveddesi iki defter daha mevcuttur. Bunlara ilâve olarak benim de halk arasından yıllar boyunca topladığım müstakil kâğıt parçalarına yazılmış şiirler vardır. Bütün bu şiirler asıl dîvanla karşılaştırılıp yeni harflere aktarılarak elinizdeki şekilde tertip edildikten sonra düzenli bir dîvan halinde yayına hazırlanmıştır.

Çocukluk yıllarımdanberi, babamdan takdirleriyle şiirlerini dinlediğim, evimizin duvarlarını süsleyen levhalarından şiir ve yazı örneklerini ezberlediğim şairimiz M. Sa'îd Fennî hakkında içimde gıpta ile dolu sıcak bir ilgi her zaman mevcuttu.

Şairimizin vârislerinden merhûm Kâmil Kayam'ın 11 ğustos 1967 tarihinde imzalıyarak babama hediye ettiği, Fennî'nin bir kısım şiirlerini ihtiva eden divan müsveddesi defterini yeni yazıya aktarma çalışmalarım elinizdeki bu dîvanın hazırlanmasında temel teşkil edecek ilk gayretlerim olmuştur.

Ali Haydar Ocakçıoğlu Beyefendinin dîvanın aslını da vererek yayınlanmasını talep etmesi bizim için son merhale olmuştur. Yıllarca emek vererek hazırladığımız bu dîvanı sadece metin olarak değil de, her şiirin bugünkü dille açıklamalarını da metnin karşı sahifelerinde vermeyi, ayrıca kitabın sonunda bir de lügatçe vermeyi çok istemiştik. Bu uğurda yine uzun bir çalışma ile bir hayli mesafe de katetmiştik. Ancak günümüz şartlarında herşeyin mükemmel olarak hazırlanmasını beklemek çoğu zaman hiçbir neticeye ulaşmamaya sebep olmaktadır. Bu kıymetli eser üzerinde yıllarca çalışıp da sonunda hiçbir şey çıkaramamak beni çok üzecekti. Bu sebeple bu işi birkaç merhalede yapmayı, dolayısıyla maddî - mânevî külfeti de bölümlere ayırarak dostlarımızla paylaşmayı düşündüm.

İşte ilk merhalede doğruca kurulmuş bir metin neşretmeğe karar verdim. Bugünkü dille türkçe açıklamaları ihtiva eden çalışmayı ikinci merhaleye bıraktım.

* * *

Şairimiz M. Sa'îd Fennî, sadece bir edîb ve şâir değildir. O, çok yönlü bir insan ve değişik kabiliyetleri olan başarılı bir sanatkârdır. Bu dîvanın neşrinden sonra kıymeti daha iyi anlaşılacaktır. Ümîdediyorum ki Üniversite çevresindeki değerli ilim adamlarımız ve dostlarımız ilgi duyacaklar, Fennî'nin birçok yönleri ve eserleri hakkında akademik çalışmalar yaptıracaklardır. Zira O'nun münşeât örnekleri olan mektup müsveddeleri, Farsça'dan Molla Abdurrahman Câmî (1414 - 1492)' den yaptığı " Baharistan " tercümesi, bol miktarda ellerde olan tâlik, sülüs ve nesih yazı örnekleri, hâkettiği (kazıdığı) mühür örnekleri ayrı ayrı inceleme ve araştıma konusu olabilecek değerde bakıyyelerdir.

Biz bugün, Cephanecioğlu Raşit Bey'in de ifade ettiği gibi çok zarif şiirleriyle çağdaşlarını büyüleme derecesinde etkilemiş olan kudretli bir şairin şiirlerini, küflü kütüphanelerde ve sönük hafızalarda büsbütün kaybolmaktan kurtarmak için ikinci bir hamle ile sadece dîvan metnini yayınlamakla yetiniyoruz. Çalışmalarımız devam etmektedir. Güveniyorum ki ilerde daha güzel eserler ortaya çıkacaktır.

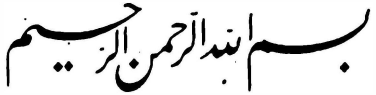
Gayret bizden tevfîk Yüce ALLAH'tandır.

Ali Şakir ERGİN

BİBLİYOĞRAFYA

1- Fennî Dîvanı, el yazması, I. defter (A.Ş. Ergin arşivinde)
2. Fennî Dîvanı müsveddesi, el yazması II. defter (A.Ş. Ergin arşivinde)
3. Fennî'nin şiirleri, el yazması, III. defter (A.Ş. Ergin arşivinde)
4. Yozgat Şairlerinden Saîd Fennî, Toplayan Cephanecioğlu Raşit, el yazması defter, 207 sahife, 1929. (Merhûm M. Vehbi Ulusoy Kütüphanesinde)
5- Tuhfe-i Nailî, (İnehanzade Mehmet Nail Tuman, Sabık Hemedan Konsolosu) 31 Mart 1949, Yazma, Millî Kütüphane, No : 611
6- Son Asır Türk Şairleri, İbnülemin Mahmut Kemal İnal, s. 387-389, M.E. Basımevi, İstanbul, 1969
7- Fennî, Cephanecioğlu Raşit, Haftalık Yozgat Gazetesi, 21 Mart 1928, sayfa 3
8- Yozgatlı Şair Saîd Fennî, M. Vehbi Ulusoy, Bozok, Şubat 1938 sayı 2
9- Saîd Fennî İçin Rapor Yahut Saygı, Hulûsî Bitlisî Aktürk, el yazması, 1935 (Mesut Aktürk arşivinde)
10- Fennî M. Said Efendi, TDEA, III, 189

TEVHÎD
VE
MÜNÂCÂTLAR



I
MÜNÂCÂT
(TEVHİD)

A-1/b

Yâ Rab dilimi masdar-ı Tevhîd eyle
Endîşemi Tevhîd ile tes'îd eyle
En sonraki nutkum yine Tevhîd olsun
Benden beni Tevhîd ile tecrîd eyle

II
MÜNÂCÂT
(TEVHİD)

A-1/b

Fâtırıyyet Ahadiyyet Ebediyyet sana hâs
Kıdem-i Zât u Sıfât u Samadiyyet sana hâs
Sen ki ma'bûd-ı 'avâlimsin İlâhî bilirim
Kimse şâyeste değil 'arz-ı 'ibâdet sana hâs
Âciziz biz değiliz cürm ü hatâtan hâlî
Kibriyâ vü 'azamet 'afv ü 'inâyet sana hâs
Başka kim var ki bizi mazhar-ı gufrân etsin
Bezl-i gencîne-i bî-gâye-i rahmet sana hâs
Etme FENNÎ'yi Resûl 'aşkına mahrûm-ı Cemâl
'İzzet-i şânla da'avâta icâbet sana hâs

III
MÜNÂCÂT

B-2/a

Yâ Râb dilimi sehv ü hatâdan sakla
Endîşemi tezvîr ü riyâdan sakla
Ecdâdımı gark eyleyim rahmetine
Evlâdımı her türlü belâdan sakla

IV
MÜNÂCÂT

A-2/a

İlâhî eyledin bir kabza topraktan beşer peydâ
Beşerde oldu fermanınla idrâk ü nazar peydâ
'Avâlim-âferînsin 'acz ü noksandan münezzehsin
Edersin isteyince hâriku'l-'âde neler peydâ
Dilersen 'âlemi bir zerrede icmâle kâdirsin
Dilersen ger edersin zerreden şems ü kamer peydâ
Ger istersen ahıllâya kılarsın külhanı gülşen
Ki hükmün nârdan âb, âbdan nîrân eder peydâ
Dil-i FENNî'yi yâ **Rab** pençe-i emmâreden kurtar
Ki etsin sâye-i fazlında bir zevk-i diger peydâ
Dil-i FENNî'yi yâ **Rab** müsta'idd-i nûr-ı 'irfan et
Olur sen emredince şîşeden şîr ü şeker peydâ
Dil-i FENNÎ'yi yâ **Rab** kabil-i feyz ü muhabbet kıl
Edersin hârdan gül, nah-i yâbisden semer peydâ
Dil-i FENNî'yi yâ **Rab** pertev-i 'aşkınla tenvîr et
Eden sensin İlâhî seng-i hârâdan güher peydâ
Seherde girye-nâk ol dilde feyz ister isen FENNî
Olur cevf-i sadefte ebr-i nîsândan dürer peydâ

V
MÜNÂCÂT

A-2/a

Heves-i şân ü şeref eyledi âvâre benî
Hâb-ı gaflette kodu hizmet-i emmâre benî
Ey tabîb-i dil ü cân merhamet et çâre-res ol
Yoksa tahrîb edecek öldürecek yâre benî
Pâdişahım yüzümün kârası çoktur bilirim
Yüzüme urma gülünç eyleme ağyâre benî
Geç hatî'atımı fazlınla **İlâhî** bahşet
Bende-i hâsın olan **Seyyidü'l-ahyâr**'e benî
Yok tahammül gam-ı hicrâna bilirsin yâ **Rab**
Kıl mülâkî kerem et bir kerem-kâra benî
Mazhar-ı 'afv ü 'atâ kılmazsa **Yezdân**ım beni
Ney gibi sûrâh sûrâh eyler efgânım benî
Mazhar-ı 'afv olduğum bildir **Muhammed** 'aşkına
Ta'n ü ta'zîb etmesin yâ **Rab** vicdânım benî
Dilde kaimdir gam-ı dehşet-fezâ-yı 'âkıbet
Gerçi handân gösterir tab-ı suhandânım benîç

VI
MÜNÂCÂT

A-2/b

Ne zaman rahm-edecek hâlime sultânım 'aceb
Ne zaman gösterecek vechini cânânım 'aceb
Ne zamanlar dinecek eşk-i hurûşânım 'aceb
Neye müncer olacak hâl-i perîşânım 'aceb
Ne zamanlar tutacak tevbelerim cây-ı kabûl
Ne dem imzalanacak huccet-i gufrânım 'aceb
Ne zamanlar olacak bülbül-i cân nağme-serâ
Ne zaman açılacak verd-i gülistânım 'aceb
Ne zamanlar sürecek yâreme yârâm bilmem
Ne zamanlar tutacak nabzımı **Lokmân**'ım 'aceb
Ne zaman ref olacak perde-i gaflet benden
Ne zaman açılacak bâsıra-i cânım 'aceb
Ne zaman râm olacak rûhuma emmâre benim
Ne zaman hükmedecek dîve **Süleymân**'ım 'aceb
Ne zaman âçılacak subh-ı ümîdim yâ Rab
Ne zaman parlayacak tâli-i fettânım 'aceb
Ne zamanlar girecek destime dâmân-ı emel
Ne zaman yükselecek pâye-i 'irfânım 'aceb
Gizli gizli ne kadar âh edecek kalb-i hazîn
Ne kadar yaş dökecek dîde-i giryânım 'aceb
Şeb-i târîk-i tahassürde bunandım kaldım
Ne zamanlar doğacak mihr-i dırahşânım 'aceb
Yapacak mı 'acabâ hâtır-ı meksûrumu yâr
Kesb-i 'umrân edecek mi dil-i vîrânım 'aceb
Bana sen göster İlâhî o dem-i fîrûzu
Ne zaman gösterecek vechini cânânım 'aceb

VII
MÜNÂCÂT

A-3/a

Sakla yâ Rab, gönlümü gafletle gam-nâk olmadan
Hubb-i dünyâdan makarr-ı hâr ü hâşâk olmadan
Mevte mahkûm etme 'aşkınla yanıp pâk olmadan
Cânımı alma karîn-i Şâh-ı Levlâk olmadan
Ber-murâd eyle tenim âlûde-i hâk olmadan

Neş'e-yâb-ı 'aşk olan ashâb-ı 'irfân 'aşkına
Derd ile kan ağlayan her derd-mendân 'aşkına
Fahr-ı kevneyn 'aşkına Şâh-ı şehîdân 'aşkına
Cânımı alma karîn-i Şâh-ı Levâk olmadan
Ber-murâd eyle tenim âlûde-i hâk olmadan

Yâ Ra'ûfu yâ Rahîmü yâ İlâhe'l-'âlemîn
Yâ 'Atûfu yâ 'Alîmü yâ Mücîre'l-hâifîn
Yâ Kerîmü yâ Semî'u yâ Mucîbe's-sâilîn
Cânımı alma karîn-i Şâh-ı Levlâk olmadan
Ber-murâd eyle tenim âlûde-i hâk olmadan

Ey günahkârlar siyeh-rûlar penâhı el-amân
El-amân ey pâdişahlar pâdişâhı el-amân
Ya Gıyâse'l-müstagîsîn yâ İlâhî el-amân
Cânımı alma karîn-i Şâh-ı Levlâk olmadan
Ber-murâd eyle tenim âlûde-i hâk olmadan

Fikrimi sevk eyledim idrâk-i Zât'a sû-be-sû
Anladım beyhûdedir hâriçten etmek cüst ü cû
Bâb-ı fazlından budur ancak yegâne arzû
Cânımı alma karîn-i Şâh-ı Levlâk olmadan
Ber-murâd eyle tenim âlûde-i hâk olmadan

VIII
MÜNÂCÂT

A-3/a İlâhî 'âşık mehcûr-i nâlân olmasın n'olsun
Muhabbet şem'ası kalbinde sûzân olmasın n'olsun
İlâhî senden istirham eden dil-teşne-i rahmet
Zülâl-i rahmet ü feyzinle reyyân olmasın n'olsun
İlâhî senden istîmân eden bir bende-i 'âciz
Şeref-yâb-ı emân u emn ü îmân olmasın n'olsun
İlâhî senden istımdâd eden bir bende-i muztar
Senin imdâd ü a'tâfınla şâdân olmasın n'olsun
İlâhî senden isti'sâm eden bir sâlik-i 'aşka
Senin fazlın senin lûtfun nigeh-bân olmasın n'olsun
İlâhî senden istihdâ eden bir 'abd-i gümrâhın
Enîs [1] ü hem-rehi erbâb-ı 'irfân olmasın n'olsun
İlâhi senden istinsâr eden bir bende-i mağdûr
Karîn-i mecma'-ı ashâb-ı vicdân olmasın n'olsun
İlâhî senden istiğfâr eden bir bende-i mücrim
Sa'âdetle sezâ-yı 'afv ü gufrân olmasın n'olsun
İlâhî senden istid'â-yı dârû eyleyen bîmâr
Bu eczâhâne-i hikmette Lokman olmasın n'olsun
İlâhî herkese 'arz-ı tevâzu eyleyen rindin
Seri sakf-ı semâvât ile seyyân olmasın n'olsun
İlâhî senden iştişfâ eden dil-haste-i hicrân
Seni bulmakla müstağnî-i dermân olmasın n'olsun
Muhibb-i hânedan-ı fahr-ı 'âlemdir kulun FENNÎ
Gulâm-ı âsitân-ı Şâh-ı Merdân olmasın n'olsun

[1] (delîl ü)

IX
MÜNÂCÂT

A-3/a

Dil-i hâbîdemi lûtfunla bîdâr eyle yâ Rabbî
Serâser nûr-i 'aşkınla ziyâdâr eyle yâ Rabbî
Cilâ ver dîde-i câna safâ ver kalb-i nâlâna
Beni nefs-i nefîsimden haberdâr eyle yâ Rabbî
Kemâl-i rahmetinle mazhar eyle " **sırr-ı mûtû** " ya
Sivâdan meylimi kes zâtına yâr eyle yâ Rabbî
Tarîkat 'âleminde ma'rifetten bî-nasîb etme
Hakikatten hüviyyetten haberdâr eyle yâ Rabbî
Tecellî eylesin 'aşk-ı cemâlin sahn-ı sînemde
Fakîri ma'şer-i 'uşşâka ser-dâr eyle yâ Rabbî
Liyâkat yoksa kudret yoksa kudret ver liyâkat ver
Kulun FENNî'yi her lûtfa sezâ-vâr eyle yâ Rabbî

X
MÜNÂCÂT

A-3/b

Dil-i efsürdemi 'aşkınla teshîn eyle yâ Rabbî
Küşâd et dîde-i cânı Hüdâ-bîn eyle yâ Rabbî
Tecellî-i Cemâle mazhariyyetle edip şâdân
Derûnum derdini ta'dîl ü teskîn eyle yâ Rabbî
Sıyânet kıl bu 'abd-i pür-kusûru 'akla uymaktan
Televvünden halâs et ehl-i temkîn eyle yâ Rabbî
Sana zannım hüsündür sen bilirsin hadd-i zâtında
Bu hüsn-i zannımı tahkîk u tersîn eyle yâ Rabbî
Cemâl-i pâkini göster bana mir'ât-ı eşyâda
Şu giryân çeşmimi dâim Hudâ-bin eyle yâ Rabbî
Kulun FENNî'yi dûr etme tarîk-i istikametten
Hemîşe hil'at-ı 'ismetle tezyîn eyle yâ Rabbî

XI
MÜNÂCÂT [1]

A-3/b

Tevhîdi 'ayân bildir ey rahmeti bol Mevlâ
Maksûdumu ver güldür ey rahmeti bol Mevlâ
Taklîdimi tahkîk et hem-râhımı tevfîk et
İmânımı tevsîk et ey rahmeti bol Mevlâ
Mahv eyle beni sende benlik koma şu bende
Kıl zâtına efkende ey rahmeti bol Mevlâ
Ayırma **Muhammed**'den yenbû'ı muhabbetten
Ol Şâh-ı mümeccedden ey rahmeti bol Mevlâ

[1] 7+7 hece vezi ile yazılan bu münâcât benzerleri arasında bulunması için buraya alındı.

Maksûdumu yâ Rahmân etsen bana ger ihsân
Gelmez sana bir noksan ey rahmeti bol Mevlâ
Saldın başımı derde 'aşkın esiyor serde
Gitsin aradan perde ey rahmeti bol Mevlâ
FENNÎ bir oğuz kuldur zikrin ile meşguldür
Ölmezden evvel öldür ey rahmeti bol Mevlâ

XII
MÜNÂCÂT

A-3/b

Fezâ-yı sînemi 'aşkınla lebrîz eyle yâ Rabbî
Uyandır dîde-i cânı seher-hîz eyle yâ Rabbî
Kerem kıl ma'şer-i 'uşşâk içinde koyma bîgâne
Muhabbet meclisinde sohbet-âmîz eyle yâ Rabbî
Hakîkat 'âleminde " **fark ma'al cem'** " a muvaffak kıl
Şerî'at 'âleminde " **ehl-i temyîz** " eyle yâ Rabbî
Seherlerde enîn-i iştiyâkım olmasın zâyî
Harîm-i 'izzetinde rahmet-engiz eyle yâ Rabbî
İlâhî hâme-i FENNÎ'ye kudret ver liyâkat ver
Hemîşe medh-i Peygamberle tehzîz eyle yâ Rabbî

XIII
MÜNÂCÂT

B-2/a

Efkârımı bî-nûr u şu'ûr eyleme Yâ Rab
Asârımı makrûn- ı kusûr eyleme Yâ Rab

Fırsat-eteğin verme yed-i nefs-i leîme
İcâd-ı ma'âsîde cesûr eyleme Yâ Rab

'Afv eyle günâhım ile gönderme mezâra
Menfûr-ı ehâlî-i kubûr eyleme Yâ Rab

Sil defter-i a'mâlimi meydâna bırakma
Rüsvâ-şude-i yevm-i nüşûr eyleme Yâ Rab

Kıl 'arz-ı 'ubûdiyyete bu ez'âfı tahsîs
Âfetzede-i ye's ü futûr eyleme Yâ Rab

Olsun yüreğim pertev-i 'aşkınla münevver
Senden beni bir sâniye dûr eyleme Yâ Rab

FENNÎ kulunu mahrem-i esrâr-ı kibâr et
Hem-meclis-i erbâb-ı fücûr eyleme Yâ Rab

NA'TLER

XIV
NA'T

A-4/b

Seni bir nûr-ı garrâ'dan yaratdı Hazreti Allâh
Eyâ Fahr-ı cemî'-i Enbiyâ vey Şâh-ı âlî-câh

Olurlar şevk ü zevk-i tal'atınla tâ ebed devvâr
Seni gökte ararken yerde buldu çünki mihr ü mâh

Yazar gökte 'Utarid muttasıl medh-i Hümâyûnun
Okur vasf-ı cemîlin Sidre'de **Rûhu'l-emîn** her gâh

Kelîm'e " **Len terânî** " hutbesi sedd-i merâm oldu
Senin çün rü'yet-i envâr-ı dîdâra açıldı râh

Belâ-yı âsumana uğrasın ta ki dû-nîm olsun
Görüp de " **İnşikâk-ı mâhı** " îmân etmeyen gümrâh

Kapansın arsa-i 'âlemde âhir teşne-leb kalsın
Sana ta'zîm ile 'arz-ı tahiyyât etmeyen ef'vâh

Eğer görmezden evvel cân verirsem **Ravza-i pâki**
Mezârımda der eczâ-yı 'ızâmım haşredek eyvah

Felekte ölmeden bir kâm alaydım âsitanından
Süreydim rûyumu hâk-i Hicâz'a âh efendim âh

Kulun FENNî-i pür-cürmü ayırma bâb-ı lûtfundan
" **Dahîlek yâ Ebe'l-Kâsım, dahîlek ya Rasûlallah** "

XV
NA'T

A-4/b

Kerem kıl el-amân ey Pâdişâh-ı hıtta-i Levlâk
Sevâd-ı defter-i a'mâl ile koyma beni gam-nâk

Şefî'u dest-gîr ol etme red yevm-i kıyâmette
Girîbânım tutup dest-i hacâlet etmesin sad çâk

Senin mecbûr-i dîdâr-ı latîfindir bütün dünya
Senin sergeşte-i sevdâ-yı zülfündür dokuz eflâk

Seninle olmadı hiç bir nebî hem-pâye-i rif'at
Senin câh-ı hümâyûnun değildir kabil-i işrâk

Senindir rütbe-i 'ulyâ senindir halvet-i kübrâ
Makâm-ı feyzine ermekten 'âciz tâir-i idrâk

Bütün sükkân-ı eflâke seninle müftehir âdem
Bütün seb'a semâvâta seninle müftehirdir hâk

Hemîşe nâtık olsun nâtıkam medh-i celîlinle
Hemîşe kalbim olsun neyyir-i 'aşkınla pertev-nâk

Der-i devlet-meâbından ayırma yoksa hünkârım
Kim eyler bir pula bu bende-i pür-cürmü istimlâk

Kulun FENNÎ'yi mahrûm eyleme feyz-i şefâattan
Ki hiç bir mücrime etmiş değilsin fazlını imsâk

XVI
NA'T

A-5/a

Kapında feyz alır bilcümle tâlib yâ Resûlallah
Olur sâyende hâsıl her metâlib yâ Resûlallah

Sığındım dergah-i ihsânına her iki 'âlemde
Bırakma " **el-Kerem** " me'yûs u hâ'ib yâ Resûlallah

Yuvarlanmak yorulmak bir şereftir hâk-i râhına
Gelir mi hâtıra kayd-ı metâib yâ Resûlallah

Utandırma hesâbımla beni ferdâ-yı mahşerde
Olunca fâtıru'l-eşya muhâsib yâ Resûlallah

Kulun FENNÎ'yi muhtâç etme ebvâb-ı edânîye
Ki sensin haiz-i a'le'l-merâtib yâ Resûlallah

XVII
NA'T

A-5/a

Kemâlin bâ'is-i tekvîn-i 'âlem yâ Resûlallah
Cemâlin bâdi'-i tasvîr-i âdem yâ Resûlallah

Selâtîn sâ'il-âsâ el açıp senden diler ihsân
Anılmaz dergeh-i cûdunda Hâtem yâ Resûlallah

Kelîm'e " **Len terânî** " oldu gerçi perde-i hırmân
Cenâbındır harîm-i vasla mahrem yâ Resûlallah

Umûma âsitân-ı re'fetindir melce'-i mahsûs
Yaratılmış mı vardır senden erham yâ Resûlallah

Hasendir gerçi ebnâ-yı beşerde Hazreti Yûsuf
Seni ahsen yaratmış Rabb-i Ekrem yâ Resûlallah

Şefâat kıl kerem kıl pür-kusûrum kapına geldim
Siyeh-rû dil perîşân dîde pür-nem yâ Resûlallah

Serâpâ nûr-ı garrâdır vücûd-ı rahmet-âlûdun
Ki andan zerredir hurşîd-i a'zam yâ Resûlallah

Hudâ-yı lem-yezel bir lâhza münfek etmesin ondan
Gam-ı 'aşkın dil-i FENNÎ'de müdğam yâ Resûlallah

XVIII
NA'T

A-5/b

Bir dil ki hayâlinle uyanıktır efendim
Mişkât-ı muhabbettir o yanıktır(*) efendim

Her türlü tahiyyât u te'âlî sana mahsûs
Her medh ü sitâyiş sana lâyıktır efendim

Etmiş seni Hak nâm-ı Muhammed ile tevsim
Kadr ü şerefin cümleyi fâ'iktir efendim

Her zerre senin yâd-ı cemîlin ile gûyâ
Her nâtıka evsâfını nâtıktır efendim

FENNî kulunu derde koyup der-beder etme
Dil-hasta sitem-dîde bir 'âşıktır efendim

Et gönlünü ıskat-ı izâfât ile tenvîr
Âlûde-i evsâh-ı 'alâyıktır efendim

Bakma yüzünün kâresine eyleme tahcîl
Şermende-i her sû-i sevâbıktır efendim

Eylersen eğer sâbıka-i cürmünü ta'dâd
Yazıktır o bî-çâreye yazıktır efendim

Redd etme anı kûşe-i hırmâna bırakma
Pür-cürm ise de 'âşık-ı sâdıktır efendim

(*) Uyanıktır kelimesinde tevriye vardır " O yanıktır... " şeklinde de okunabilir.

XIX
NA'T

A-5/b

'Âlem-i ervâhda ey Şâh sevdım ben seni
Hasretinle inlerim her gâh sevdim ben seni

Destime iksîr-i a'zam girse etmem iltifât
Mâsivâdan ettim istikrâh sevdim ben seni

Gizli kaldı çok zaman dâğ-ı muhabbet sînede
Kâinâtı etmeden âgâh sevdim ben seni

Dilde 'aşkın cân-ı şîrînim gibi mahfûzdur
Kimseler bilmez bilir Allah sevdim ben seni

Sen mürüvvet-kânısın bakma sevâd-ı vechime
Yâ Muhammed Yâ Rasûlallah sevdim ben seni

XX
NA'T-ı NEBEVİ (*)

A-6/a

Geldi herem gitti şebâb oldu sarây-ı ten harâb
Ey nefs-i bî-şerm ü hicâb ettin mi bir hayr iktisâb

Bilmem ne yapsam ben seni kıldın siyeh-rû sen beni
Ettin behey hâ'in denî yüzbin me'âsî irtikâb

Min ba'd emre kâ'im ol şer'-i münîre hâdim ol
Havf et Hudâ'dan nâdim ol eyle Peyamber'den (**) hicâb

Erbâb-ı 'aşka reşkile eyle 'inâbet eşkile
İş bitmez âh-ı huşk ile bî-âb dönmez âsiyâb

Mağmûm olursa bir fu'ad 'ümrânı eyler izdiyâd
Fikr et günâhın olma şâd dil mülkünü yıkmakla yap

Yok sende bir ecr-i cezîl kaldın günâhınla hacîl
Fahr-ı cihâna ol dahîl ancak budur emr-i savâb

İhsânı vâsi' 'afvi bol sâ'illeri koymaz melûl
Eyler ümîdim var kabûl Peygamber-i 'âlî-cenâb

Dildâdedir Allah'ına canlar fedâdır râhına
Yüz sürmeğe dergâhına kerrûbiyân eyler şitâb

(*) Dört müstefilün kalıbı ile yazılmış olan bu na't beyit esası dışında da yazılabilir.
(**) Peygamber'in Farsça yazılmış şekli

Hayl-i melek şermendesi hûr u cinân efkendesi
Hep bendesinin bendesi Keyhüsrev ü Efrâsiyâb

Hasret-keş-i dîdârıdır sergeşte-i devvârıdır
Pervâne-i ruhsârıdır mihr ü sipihr ü mâh-tâb

'Aşkıyla olmuş bî-karar ârâmı yok leyl ü nehâr
Yana yana bî-ihtiyâr dağlara düştü âfitâb

Hayrân felekler ânına " **Levlâk** " okundu şânına
Meftûn olup dendânına deldirdi bağrın dürr-i nâb

Gâyet mi var evsâfına ihsânına eltâfına
Nisbet yem-i a'tâfına bahr-ı muhît bir katre âb

Kurban olam âyînine çeşm-i serâir-bînine
Eyler leb-i rengînine 'arz-ı tahassür la'l-i nâb

Ey dâver-i ümmet-penâh ey şâh-ı şefkat-iktinâh
Etsen siyah taşa nigâh yâkûta eyler inkılâb

Ey ecmel-i nev-i beşer vey mürsel-i rûşen-nazar
Dünyâ değil cennet değer vaslınla olam kâm-yâb

Ey Seyyid-i 'âlî makâm ey dâver-i 'arş-ihtişâm
Olsun sana her subh u şâm Hak'tan selâm-ı bî-hesâb

Ey sâhib-i halk-ı 'âzim ey mâlik-i vech-i besîm
Zülfün hevâsında nesîm 'aşkın gamında nih-kıbâb

Senden eyâ Şâh-ı rusül eyler tederrüs 'akl-ı kül
Vechin terinden geldi gül, gülden zuhûr etti gülâb

Mihr ü meh ü pervîn ü tîr senden olurlar müstenîr
El kıssa her cism ü münîr vechinden eyler ahz-i bâb

Ey Pâdişhah-ı 'âli'l-'âl maksûdum ancak 'arz-ı hâl
Evsâfını yazmak muhâl tasnîf olunsa bin kitâb

Bir çâker-i ahkar ni'der metbû'a hâlin 'arzeder
Deryâya katre zerreler hurşîde eyler incizâb

" **İnnî dahîlü'l-meded** " âzürdedir cân ü cesed
Bir rû-siyâhım etme red görme sezâvâr-ı 'ıtâb

Kur'ân ile Rabb-ı Ganî, öğmüş yaratmıştır senî
Feyz-i şefâ'attan benî rahm eyleyip kıl hisse-yâb

Şefkatle eyle bir nazar dil 'aşkına olsun makar
Hâk-i siyeh olsun güher **'aynü'l-hayât** olsun serâb

" **Ente'l-Halîl İbn-ü Halîl innî fakîrun bel zelîl** "
Ey Çâre-sâz-ı her 'alîl FENNî kulun pür-ızdırâb

Göster meded ruhsârını kisve-yi 'anber-bârını
Görsün gözüm dîdârını sabretti zirâ insilâb

XXI
NA'T

A-6/b

Nâzenîn-i Hazreti Hak'tır Cenâb-ı Mustafâ
Mürsel-i Feyyâz-ı Mutlak'tır Cenâb-ı Mustafâ

Gelmemiş bu âna dek gelmez nazîri 'âleme
Her senâ vü medhe elyaktır Cenâb-ı Mustafâ

'Aklen ekmel hüsnen ecmel fıtraten aslü'l-usûl
'Ahden evfâ re'yen evsaktır Cenâb-ı Mustafâ

Halkan akdem hulken a'zam mevliden a'lâ-yı nâs
Fi'len ahsen kavlen esdaktır Cenâb-ı Mustafâ

Nefsen ezkâ meşreben bî-'ayb u 'azmen zî-sebât
Zâten akdes tab'an erfaktır Cenâb-ı Mustafâ

XXII
NA'T

A-6/b

Âyet-i 'uzmâ-yı vahdettir Cemâl-i Mustafâ
Gurra-i garrâ-yı rahmettir Cemâl-i Mustafâ

Mazhar-ı âyât-ı Hak'tır mazhar-ı zât u sıfat
Şems-i tâbân-ı hidâyettir Cemâl-i Mustafâ

Masdar-ı esrâr-ı **Hû** âyîne-i dîdâr-ı Hak
Âb-ı rûy-ı âdemiyyettir Cemâl-i Mustafâ

Sâyesinde ref'olundu mesh-i evlâd-ı beşer
'Âlemîne 'ayn-ı rahmettir Cemâl-i Mustafâ

Görmedi mânendini çeşm-i felek görmez yine
'Âlem-ârâ-yı melâhattir Cemâl-i Mustafâ

Asitânından kulun FENNÎ'yi yâ Rab etme dûr
Bâ'is-i fevz ü saâdettir Cemâl-i Mustafâ

XXIII
NA'T

A-6/b

Pâdişâh-ı her du-'âlemdir Cenâb-ı Mustafâ
Mefhar-ı evlâd-ı âdemdir Cenâb-ı Mustafâ

'Akl-ı kül 'irfanının tıfl-ı elf-bâ-hânıdır
Cümleden a'lâ vü a'lemdir Cenâb-ı Mustafâ

" **Hutbe-i Levlâk** " e mazhar " **hıtta-i lâhûta** " şâh
Sırr-ı " **mâ-evhâ** " ya mahremdir Cenâb-ı Mustafâ

'İzz-i vuslatla müşerref sıdk u re'fetle şehîr
Nûr-ı ru'yetle mükerremdir Cenâb-ı Mustafâ

Lûtfu çok ihsânı çok in'âmı çok sânîsi yok
Böyle bir metbû'-ı a'zamdır Cenâb-ı Mustafâ

FENNİYÂ 'arz-ı dehâlet kıl der-i a'tâfına
Ehl-i istirhâma erhamdır Cenâb-ı Mustafâ

DİN VE DEVLET BÜYÜKLERİYLE İLGİLİ MANZUMELER VE KASİDELER

XXIV
TASVİR-İ KALEM ZIMNINDA
KASîDE-İ NEBEVİYYE

A-7/a-b

Her ne dem açılsa ağzı Hakk'a hamd eyler kalem
Mazhar-ı rağbettir ânınçün cihanda her kalem

Hamdi terdîfen edip Peygamber'e 'arz-ı selâm
Rahmet-i Hak'la olur mesrûr u müstebşir kalem

Ba'dehû ashâba takdim-i tahiyyât eyleyip
Zâhir u bâtın olur mes'ûd u müstansır kalem

Feyz-i inşâyı bu vaziyetle etti iğtinâm
Oldu hep bu sâyede mergûb u şîr-ten ter kalem

Bunca âsar-ı güzîn oldu onunla pâydâr
Mahzen-i fazl u şerefdir ma'den-i gevher kalem

Rub'-i meskûnu muhît oldu 'uluvv-i himmeti
Kurdu tedvîr-i umûr-i 'âleme mihver kalem

Sıdk u ciddiyetle hâdimdir kıvâm-ı 'âleme
Bu sıfatla iktisâ etse sezâdır zer kalem

Hüsn-i isti'maline her elde isti'dâd yok
Yoksa tasvîr-i merâma müsta'iddir her kalem

Kadrini bil ihtirâm et etme hürmette kusûr
Âdemi şefkatli bir mâder gibi besler kalem

Kabza-i câhilde heyzüm-pâre şeklin gösterir
Dest-i fâzılda olur yekpâre bir cevher kalem

Pençe-i nâdân-ı bî-sermâyede ebkem kalır
Keff-i erbâb-ı ma'ârifte neler söyler kalem

Eskiden söylenmedik söz kalmamış der mu'teriz
Tâze mazmûnlarla redd-i i'tiraz eyler kalem

Kendini bilmezlere keşf-i serâir eylemez
Tafralı bir dilber-i dil-pervere benzer kalem

Zâtını nâdân-ı bî-idrâke nâ-mahrem tutar
Karşısında çehre-i ma'nâyı hep örter kalem

Ağbiyâ-yı millete serkeştir etmez inkıyad
Ezkiyâ-yı ümmete Sûdan'lı bir çâker kalem

Tercümân-ı sırr-ı hikmettir düşerse ehline
Sâlik-i şeh-râh-ı 'irfâna olur reh-ber kalem

Hikmet ü 'irfâna dâir her şikârı kayd edip
Zaptedip ağyâra kaptırmaz gazanfer fer kalem

'Arifâne istimâ' eyle sarîr-i hâmeyi
Dâima ism-i Celil-i " **Hû** "yu zikreyler kalem

Kûy-ı mahbûb-ı Hudâ'ya ol kadar müştâk kim
Şevk ile pervâz ederdi bulsa bâl ü per kalem

Cân ü ten kaydında olma sırrı bilmekse merâm
Mahrem olmazdı şu'ûne vermeseydi ser kalem

Gıll ü gışden sâde fevka'l-'âde bir meşşâtadır
Şâhid-i ma'nayı hüsn-i hat ile söyler kalem

Vakt olur ağzın açıp nâsa çatal dil gösterir
Herkesi tehdîd eder manende-i ejder kalem

Başına basma sakın gûyâ ki mâr-ı huftedir
Eylemez şakk-ı dehen kalmazsa ger muztar kalem

Seng-i ta'nından le'îmin ba'zan eyler ihtirâz
İktisâ eyler anınçün fızzadan miğfer kalem

Serteser ehl-i kalemdir hûşmendân-ı cihân
Yoksa gâve mandaya bâr-gîre vermezler kalem

Sû-i isti'mâlle eyler kepâze hâmeyi
Kalmasın dest-i esâfilde o 'âlî-ter kalem

Mü'minin yâ Rab yed-i 'irfânına olsun silâh
Münkirin ursun ser-i bî-mağzına şeşber kalem

Kevkeb-i ikbâlini parlak göreydi bir zaman
Gör neler îcâd ederdi şevk ile esmer kalem

Çok değerli yâdigâr ihdâ ederde 'âleme
Kalmasaydı tâli-i nâ-sâzına muğber kalem

Batmasaydı dîde-i hussâda hâr u tîr-veş
Kullanırdım her zaman altun mürekkep zer kalem

Zâhir olmaz herkesin destinde nûrâniyyeti
İttihaz etmiş yed-i ehl-i dili hâver kalem

İ'tibâr u pâyesi etmezdi lâkin i'tilâ
Olmasaydı sıdk ile vassâf-ı Peygamber kalem

Öyle Peygamber ki hizmetkârıdır Rûhû'l-emîn
Ez ezel meddâhıdır evsâfın ezberler kalem

Nâm-ı nâmî-i hümâyûn-ı Muhammed Mustafâ
Nâmını yâd eyledikçe âh edip inler kalem

Pâdişâh-ı her du 'âlem muktedâ-yı ins ü cân
" **Kâbiren 'an kâbirin** " böyle beyân eyler kalem

Ol dese hâk-i siyeh yek-pâre dürr-i nâb olur
Bir nazar kılsa eder peydâ-yı berk ü ber kalem

İltifât etse kalem bir kimyâ-yı mahz olur
Ehl-i dünyâya eder îsâr-ı sîm ü zer kalem

Yükselir kadri feminden miski ezfer damlatır
Çeşme-sâr-ı 'aşkına uğrarsa bir kemter kalem

Âsitân-ı fazlına eyler hemîşe ser-fürû
Bu şerefle 'arş-ı Rahmâna olur hem-ser kalem

Ebr-i feyzinden eğer bir katre düşse hâmeye
Tâ-ebed icrâ ederdi 'âleme kevser kalem

Şemme-i ihsânı girseydi dimağ-ı hâmeye
'Âlemîne neşrederdi nefha-yı 'anber kalem

Müşfikâne göz ucuyla bir işâret eylese
Mihre nâz eyler olur mehtâba reşk-âver kalem

Ol Şehin-şâhın eğer imdât ederse himmetî
Gâh Eşref Gâh Hâssân gâh olur Ca'fer kalem

Sûret ü sîrette misli gelmedi gelmez yine
Hânis olmaz bin yemîn etse bu yolda ger kalem

Her du gîtî kabza-i hükmündedir ol serverin
Zâtına meddâh olur her tâli'-i yâver kalem

Ol Şehin-şâhın kemâlâtından ettikçe bahis
Münkirânın bağrına hançer gibi işler kalem

Ol Şehin sığmaz kitâb-ı kâinâta midhati
Cümle insan kâtib olsa tutsa her eller kalem

Ol Şehin bulmaz kemâlâtı rakamla intihâ
Olsa deryâlar mürekkep şâhılar neyler kalem

Medhini deruhte ettikçe ol Şâh-ı emcedin
'Aczini anlar kemâl-i şerm ile terler kalem

Havf-ı taksîrâtla çatlar dudağı hâmenin
Hayretinden mest-i sergerdân olur titrer kalem

Her kusûrile sitâyişte yine eyler devâm
Çünkü dilde iştiyâk u ârzû besler kalem

Gerçi 'âcizdir bilir ez her cihet noksânını
'Afvını eyler temennî lûtfunu bekler kalem

İstinâd eyler kemâl-i 'afvine pür-şevk olur
Vasf-ı ruhsârıyla terşîş-i gülâb eyler kalem

Bir kalem kim şevkle vassâf olur Peygambere
İşte âlemde o türlü hâmeye derler kalem

Meyve-çîn-i devha-i 'irfân olur bu sâyede
Feyz-i Mevlâ'ya olur bu sâyede mazhar kalem

Hırz-ı cândır hüsn-i îmandır senâ-yı Hazreti
Hayf kim takdîrine kâdir değil ekser kalem

Bir kalem kim olmaya na't-i celîlinden habîr
Bir kuru çöptür ona ıtlak etmezler kalem

Etmem in'âmından ol Şâhın-şehin kat'-ı ümîd
FENNİYÂ eczâ-yı cismim ola ser-tâ-ser kalem

Ravza-i 'ulyâsına olsun selâm-ı bî-hesâb
Câ-be-câ kullandığı müddetçe kâtipler kalem

Bikr-i fikrimden tulû' etsin nice böyle nu'ût
Dest-i 'aczimde İlâhî kalmasın ebter kalem

XXV
DER HAKK-I HAZRETİ ÖMER EL-FÂRÛK
(Radiyallahu 'anhu)

A-8/b

Maksem-i 'adl idi dîvân-ı Cenâb-ı Fârûk
Hem-ser-i çarh idi eyvân-ı Cenâb-ı Fârûk

Müşterâ 'abd ile seyyân tutardı nefsin
Gökte mezkûr iken 'unvân-ı Cenâb-ı Fârûk

Şark u garba yayılıp 'âlemi lerzân etti
Şöhret-i hançer-i bürrân-ı Cenâb-ı Fârûk

Çatlatır zehresini şirzime-i bâğıyenin
Dehşet-i çehre-i rahşân-ı Cenâb-ı Fârûk

Kuru bir körfez iken reşk-i safâ-hân etti
Basra'yı tîşe-i bünyân-ı Cenâb-ı Fârûk

Ma'delet kâidesin 'âleme göstermek için
Kırk yarardı kılı 'irfân-ı Cenâb-ı Fârûk

XXVI
ALİ-CENÂB-I ALİ
(Radıyallahü 'anhu)

A-9/a

Sürdü ceyş-i gamı dilden yed-i imdâd-ı 'Ali
Kalb-i mahzûnumu şâd eyledi irşâd-ı 'Ali

Kederin var ise evsâfını tezkâr eyle
Dil-i mağmûma verir şevk u ferah yâd-ı 'Ali

Ma'delet kişverinin Şâh-ı vefa-perveridir
Dâd-hâhâna muhakkak erişir dâd-ı 'Ali

Cûdu çok cür'eti çok şefkati çok re'yi metîn
Ezelî mevhibedir halk-ı hüdâ dâd-ı 'Ali

Zeyl-i ihsânını tut sıdk ile istirhâm et
Yetişir her bunalan bî-kese imdâd-ı 'Ali

Eylemiştir nice 'atşânı bihakkın irvâ
Câyi'ânı doyurup keff-i kerem-zâd-ı 'Ali

Melceim bârgeh-i " **Âl-i 'abâ** " dır FENNÎ
Gözümün nûru başım tâcıdır evlâd-ı 'Ali

Umarım 'âtıfetinden bizi mahrûm etmez
İltifât etmedir 'âcizlere mu'tâd-ı 'Ali

XXVII
DER-HAKK-I HAZRET-İ ABDÜLKADİR GîLÂNî (K.S.)
(Ö. 561 / 1166)

A-10/b

Gavsü'l-a'zam bâzü'l-eşheb Seyyid-i Haydar-nihâd
'Ârif-i sâhib-temeyyüz fâzıl-ı miskîn midâd

Seyyid-i ebrâr-ı 'âlem muhyi-i Dîn-i mübîn
Pîşvâ-yı kudsiyâ merd-i metînü'l-i'tikâd

Mesned-ârâ-yı tasarruf, mürşid-i imdâd-res
'Âtıfet-perver himem-pîrâ mekârim i'tiyâd

Serfirâz-ı evliyâ hem-meclis-i kerrûbiyân
Bende-i makbûl-i dergâh-ı Cennâb-ı Rabb-i Hâd

Şâh-ı ma'nâ hâce-i dânâ-yı ders-i " **men 'aref** "
Kâşif-i hâl-i süveydâ vâkıf-ı " **sırr-ı me'âd** "

Vâsıl-ı Kurb-ı İlâhî 'âşık-ı dîdâr-ı Hak
Şâh-ı Gîylân yâ'ni 'Abdülkâdir-i 'âlî-nijâd

Buk'a-i rengîn-i Bağdâd'ı neşîmen-gâh edip
Meşrik-ı envâr-ı feyz etti o Pîr-i müstefâd

'İlm-i zâhirde müsellemdir, yed-i tûlâları
'İlm-i bâtında husûsâ kâmil-i zî-ictihâd

İstimâ' ettikçe takdîs et o Pîr-i efhamı
Nâmını her bâr ta'zîm ü edeble eyle yâd

'Arz-ı minnetle meşâhîr-i kirâmın ekseri
Asitân-ı feyzine etmektelerdir istinâd

Ey bunalmışlar mu'înî mültecîler melce'i
Bekliyor senden meded bu 'abd-i bî zuhr u zevâd

Öyle 'âlî öyle muhsin öyle mün'imsin ki sen
Midhatinde kâinât eyler benimle ittihâd

Var senin yüz bin çerâğ-ı himmetin 'âlem bilir
Eyle FENNî'yi dahî imdâd u irşâdınla şad

XXVIII
Lİ- CENÂB-I GAVS-I A'ZAM (a'nî bihî)
HAZRET-İ PîR
('Abdulkadir Gîlânî)

A-9/b

Celîdir behcetin yâ Gavs-ı a'zam
Büyüktür himmetin yâ Gavs-ı a'zam
Bize her dû cihânda dest-gîr ol
Büyüktür himmetin yâ Gavs-ı a'zam

Cebînin matla'-ı nûr-ı siyâdet
Dilin fevvâre-i envâr-ı hikmet
Dehânın me'haz-ı sırr-ı hakîkat
Büyüktür himmetin yâ Gavs-ı a'zam

Büyüksün sen büyüksün Pâdişâhım
Ki oldun çok mehâlikte penâhım
Benim yok zerreten mâ iştibâhım
Büyüktür himmetin yâ Gavs-ı a'zam

Nice tâgîleri eylersin irşâd
Nice muztarlara eylersin imdâd
Sana feryâd eder efrâd ü evtâd
Büyüktür himmetin yâ Gavs-ı a'zam

Büyüksün fıtraten râz-âşinâsın
Büyüksün pîşvâ-yı evliyâsın
Kerîm ü mün'im ü müşkil-küşâsın
Büyüktür himmetin yâ Gavs-ı a'zam

Kılarsın herkese şîrane ihsân
Ki cedd-i emcedindir Şîr-i Yezdân
Seninle müftehirdir şimdi ekvân
Büyüktür himmetin yâ Gavs-ı a'zam

Fe mâ evdâ'tü şey'en fî-rihâlî
Agısnî seyyidî fî-küll-i hâli
Fesâra'l-kavlü zeynen fî makâlî
Büyüktür himmetin yâ Gavs-ı a'zam

Kulun FENNî şereflensin dürründen
Der-i hâver fer ü feyz-âverinden
Ayırma kurb-gâh-ı enverinden
Büyüktür himmetin yâ Gavs-ı a'zam

XXIX
CENÂB-I PîR-E TAKDİM EDİLMİŞTİR
('Abdulkadir Gîlânî)

A-9/b

Cebhe-sây olmak için bir âsitân ister gönül
Dil-fikârım mücrimim dârü'l-emân ister gönül

İnle ey cism-i nizârım ağla ey çeşm-i terim
Yâre karşı 'arz-ı hâle tercümân ister gönül

Cân atıp dergâhına geldim kabûl et kulluğa
Bir velîni'met-i bî-imtinân ister gönül

Merhâmet kârım bu gümrâhın yetiş imdâdına
El-meded bir rehber-i maksad-resân ister gönül

Tûtiyâsız kaldı çeşm-i hayre-dâr hasretim
Hâk-i pâ-ye ma'nevî bir iktirân ister gönül

Cürmünü yâd eyleyip bakmaz sevâd-ı vechine
Gûş-ı dil eyler temennî çeşm-i cân ister gönül

El-Gıyâs ey-Gavs-ı A'zam el-gıyâs ey merd-i hâs
Dilber-i bâkî hayât-ı câvidân ister gönül

XXX
DER HAKK-I HAZRET-İ SEYYİD AHMED ER-RUFÂ'î (K.S.)
(Ö. 578 /1182)

A-11/a

Cenâb-ı Seyyid Ahmed Pîr-i hâsü'l-hâs-ı ümmettir
İkâmetgâh-ı 'âli'l-âlî yenbû'-ı sa'âdettir

Mukîm ol hângâh-ı himmetinden infikâk etme
Tecellîgâh-ı feyzâ-feyz-i tevfîk u hidâyettir

Yüzünden çok ekâbir nâil oldu feyz-i câvide
O Pîr-i muhteşem seccâde-pîrâ-yı velâyettir

Mükemmel eylemiş tâ hilkat-ı ervâhı 'âlemde
Ezelden pâk tînet pâk meşreb pâk fıtrattır

Mu'attar gonca-i gülşen tırâz-ı 'âlem-i tevhîd
Münevver mâh-ı evc-ârâ-yı zühd ü istikâmettir

Müzekkâ kutb-ı a'zam mazhar-ı mısdâk-ı " **Lâ tahzen** "
Muhakkak merd-i ekmel hâiz-i nûr-ı necâbettir

Mukaddes şeyh-i dânâ dil mücerred 'âşık-ı dîdâr
Mükerrem 'âbid-i fâzl-âşinâ 'âlî meziyettir

Münevver kalb-i sâfî mehbıt-i ilhâm-ı Rabbânî
Hakâyık-bîn-i eşya hâzin-i esrâr-ı hikmettir

Müşerref oldu takbîl-i yed-i pâk-i Muhammed'le
Ne 'âlî rütbedir el-hak ne 'âlî mazhariyettir

Mürîdânı çekinmez nâr u mâr u şîr u hançerden
Bu hâletler Cenâb-ı Pîr'e âit bir kerâmettir

Bırakmam FENNİYÂ dâmânını dest-i temennîden
'Avâtıf mahzeni kân-ı kerem kân-ı mürüvettir

Meded mahrûm-ı ihsân etme ey Pîr-i kerem-fermâ
Mu'allâ âsitânın masdar-ı lûtf u inâyettir

Mübârek zât-ı zî-şânın şereftir bezm-i 'irfâna
Mübeccel nâm u pâkin zîver-i efvâh-ı ümmettir

Seni hakkıyla tavsîfe ne haddim hâme-rân olmak
Merâm-ı 'âcizânem ancak istid'â-yı himmettir

XXXI
Lİ-CENÂB-I SEYYİD AHMED ER-RUFÂ'Î

A-9/b

Cenâb-ı Seyyid Ahmed Pîr-i ekmel
Mülâkkab bi'r-Rufâ'î merd-i ecmel
Olur her müşkilât 'indinde münhal
Hüve'l-Kutbu hüve'ş-şeyhu'l-mübeccel

Kime el verse ol Pîr-i Rufâ'î
Bulur elbette feyz u irtifâ'î
Ona hizmet eder şîr u efâ'î
Hüve'l-kutbu hüve'ş-şeyhu'l-mübeccel

Ederse mesleğinde istikâmet
Anın dervişine gelmez sakâmet
Bulur her iki 'âlemde sa'âdet
Hüve'l-kutbu hüve'ş-şeyhu'l-mübeccel

Olan peyrev o Pîr-i dil-şikâra
Dalar bahre girer tennûr-ı nâra
Vücûdu uğramaz kat'â hasâra
Hüve'l-kutbu hüve'ş-şeyhu'l-mübeccel

Yüzünden feyz-yâb oldu nice zât
Ona meftûndur fazl u füyûzât
Kerâmâtına yoktur hadd ü gâyât
Hüve'l-kutbu hüve'ş-şeyhu'l-mübeccel

XXXII
DER HAKK-I HAZRETİ MUHAMMED BAHÂÜDDÎN NAKŞİBEND (K.S.)
(Ö. 791 / 1389)

A-11/a

Hazret-i Seyyid Bahâüddîn-i 'âlî-menkabet
Eylemiş 'irfân ile teshîr-i feyz ü mes'adet

'Ârızîdir sanmayın kudsiyyet-i zâtiyyesin
Ez ezel etmiştir ihrâz-ı 'uluvv-i menzilet

Gerçi nefsinde edilmez dizgini erhâ fakat
Meslekinde rûha 'aittir mezîd-i terbiyet

Mürde diller mürde derlerse galâttır mutlakâ
Zindedir hâlâ verir kâr-ı cihâna temşiyet

Bende-i meclûbudur in'âm u ihsân u kerem
Çâker-i mahsûsudur himmet 'inâyet 'âtıfet

İntisâb eylersen ey derviş o Pîr-i ekmele
Etkıyâ tahsîn eder eyler melâik tehniyet

Ey Veliyy-i zî himem ey mürşid-i 'irfân-penâh
Hıtta-i 'irfanı tenvîr eyledin ez her cihet

'Âşık-ı dîdâra buldun gizli bir vuslat yolu
Tekiyye-i 'aşka olup pîrâye bahş-ı ma'rifet

Dânişinle rütbe-i kutbiyyete verdin şeref
'Âlemi irşâd için oldun medâr-ı mefharet

Dil-şikeşte dîde pür-nem kef be-sîne rû be-hâk
Eyleyüp dergâhına takdîm-i zill ü meskenet

Senden istirhâm u iştişfâ eder FENNî kulun
Merhamet kıl gör ânı şâyân-ı lûtf u merhamet

XXXIII
HÜVE'L-MU'îN
(Şeyh Ahmed Hüsâmeddin Efendi, 1848-1925)

A-10/a

Dâğ - dâr etmededir sînemizi hasret-i Pîr
Bize olmaz mı müyesser 'acebâ rü'yet-i Pîr

Cisme cân câna gıda, kalbe safâ dîdeye nûr
Yâreye çâre bütün derde devâ vuslat-ı Pîr

Hâk-i dergâhına yüz sür işini altun et
Kimyâdır dil-i müsterşid için sohbet-i Pîr

Dâmen-i Pîr'e sarıl muntazır-ı merhamet ol
Çünkü gâyette büyüktür şeref-i hizmet-i Pîr

İkilikten güzer et nefsini bil insan ol
Beşerriyetle bilinmez kıdem-i rütbet-i Pîr

Mahzı bahşâyiş-i Hak'tır ni'amın a'zamıdır
Nûrdur dilde zuhûr-ı eser-i nisbet-i Pîr

Çok mudur eylese binlerce kulûbu tehzîz
Cebel-i Kaf'ı yerinden koparır himmet-i Pîr

Andaki sırr u ma'ânîde tenâhî yoktur
Şüphesiz feyz-i Hudâ sûretidir sûret-i Pîr

Sanma kim havsala-i hâmeye kırtâsa sığar
Sanma ta'rîf olunur 'akılla 'ulviyyet-i Pîr

Bir teveccühle eder âdemi hem-pâye-i 'arş
'Akl u endîşeye hayret getirir kudret-i Pîr

İştibâh etme ki Sultân-ı cihânsın mutlak
Olabildinse eğer hâiz-i rukiyyet-i Pîr

Taşırım müftehiren gerden-i ihlâsımda
Hırz-ı cânım demedir tavk-ı 'ubûdiyyet-i Pîr

Dil-i gam perverimin bâ'is-i feyz ü ferâhı
Kuvve-i nâtıkamın revnakıdır midhat-ı Pîr

Kereminden umarım kalbimi tenvîr eyler
Seng-i harâ-yı necef hâline kor şefkat-i Pîr

Güç müdür bendesinin kalbini ihyâ etmek
Dem-i 'İsâ gibidir nefha-i kudsiyyet-i Pîr

Etme FENNî kulunu feyz-i teveccühten dûr
Merhamet kıl Haseneyn 'aşkına yâ Hazret-i Pîr

Rabt-ı kalb eyle hemân gâileden âzâd ol
Başka bir 'âlem olur, âlem-i hürriyet-i Pîr

XXXVII
DER HAKK-I HAZRET-İ PÎR
(Şeyh Ahmed Hüsâmeddin Efendi)

A-10/b

Ta'mı cennetten alıp Kevsere dönse bâde
Devr-i la'linde o yârin getirilmez yâde
Görse dendânını lü'lü' su olur deryâda
Eritir 'arz-ı cemâl etse eger fûlâda

Bakılır mı o Şeh-i kişver-i hüsn-âbâda
Etse mir'âta nazar 'aksi gelir feryâda

Kimse ta'yîn edemez câh ü celâl-i yâri
Bilemez kimse kemâliyle kemâl-i yâri
Her gönül kaldıramaz nâz ü zülâl-i yâri
Her bakan göz göremez yoksa cemâl-i yâri

Bakılır mı o Şeh-i kişver-i hüsn-âbâda
Etse mir'âta nazar 'aksi gelir feryâda

Perde-i zülfünü kaldırsa cemâlinden eğer
Pertev-i hüsn-i cihân-sûzuna Yûsuf bâş eğer
Sâde Yûsuf mu ? hep ebnâ-yı beşer sîne döğer,
Kendi rahm etmiş ola 'âşık-ı nâ-kâma meğer

Bakılır mı o Şeh-i kişver-i hüsn-âbâda
Etse mir'âta nazar 'aksi gelir feryâda

Kim ki nûr-ı ruhuna nasb-ı nigâha savaşır
Gaşyolup hâke düşer hadd-i helâke yanaşır
Aldırır aklını pervâne misâli dolaşır
Afitâba bile dikkatle bakan göz kamaşır

Bakılır mı o Şeh-i kişver-i hüsn-âbâda
Etse mir'âta nazar 'aksi gelir feryâda

Allah Allah nedir ol câzibe-i hoş-ruba
Nedir ol nâsiye-i lâmi'a-i cân-efzâ
Kaldırıp bürku'unu olsa eğer cebhe-nümâ
Bakmağa hayl-i melâik de eder istihyâ

Bakılır mı o Şeh-i kişver-i hüsn-âbâda
Etse mir'âta nazar 'aksi gelir feryâda

Sînemi mihr-i muhabbet ile eyle teshîn
Zîr-i akdâmına ihlâs ile kıl ferş-i cebîn
Dest ü dâmânına düş anla nedir Dîn-i mübîn
Dîde-i cânda husûsâ var ise kuhl-ı yakîn

Bakılır mı o Şeh-i kişver-i hüsn-âbâda
Etse mir'âta nazar 'aksi gelir feryâda

Mihr-i tâbendeye nisbetle nasılsa Nâhid
Öyledir vech-i dirahşânı yanında Hurşîd
Rûh-ı eşyâdır 'izârındaki nûr-ı Tevhîd
Çekmeyince rehi vaslında gam ey merd-i SA'ÎD

Bakılır mı o Şeh-i kişver-i hüsn-âbâda
Etse mir'âta nazar 'aksi gelir feryâda

XXXV

A-l l/a-b

Sırr-ı Kur'ân bendedir Ümmü'l-Kitâb'ın " Bâ " sıyım
Zî-Kemâlim evc-i 'irfânın meh-i garrâsıyım

Sâdıkım Sıddîk-ı A'zam'dır melâz ü melce'im
'Aşık-ı vech-i cemîlim ma'rifet deryâsıyım

Kâdirîyim hâk-i pâ-yi kelb-i Gavs-i A'zam'ım
Bu şerefle 'âlemin mümtâz ü müstesnâsıyım

Halvetîyim meş'al-i halvet-serâ-yı vahdetim
Celvetîler cem'inin fânûs-ı şeb-pîrâsıyım

Bende gör eşyâyı 'ârifsen 'avâlim bendedir
Nakşıbendim kâinatın nüsha-i kübrâsıyım

Mevlevîyim 'aşk ile inler derûnum ney gibi
Hazreti Molla-yı Rûm'un menkabet-güyâsıyım

Bende-i 'Uşşâkîyim 'âşıkların müştâkıyım
Çeşm-i cânım var cihânın âşinâ-bînâsıyım

Nûr-ı 'aşkım söndürür nârı rufâ-'îlerdenim
Nâr-ı Nemrûd'un da hattâ bâdî-i itfâsıyım

Bedevîyim 'arşı seyrân eylerim bir lâhzada
Tîz-pervâzım ziyâ-yı neyyirin hemtâsıyım

Na'ramı gûş eyleyen sûfî, beni ta'n etmesin
Gülşenîyim bâğ-ı 'aşkın bülbül-i gûyâsıyım

Sa'dîyim, Bektâşîyim yoklukla erdim menzile
Asumân-ı mihr ü 'irfânın meh-i garrâsıyım

Edhemîyim çıktı hâtırdan hevâ-yı saltanat
Ben muhabbet Belh'inin şâh-ı serîr-ârâsıyım

Nakşıbendim Hâlidîyim gûş-ı kalbim var benim
Bendegân-ı hazretin ammâ ki en ednâsıyım

Sohbetimden zevk alır herkes benim, Bayrâmîyim
Her dil-i gam-perverin şâdi-i feyz-efzâsıyım

Pîşvâ-yı ehl-i derdim 'âşık-ı hasret-keşim
Hâsılı menşûrâ bâb-ı gamın tuğrâsıyım

XXXVI

A-11/b

Leyâlî-hîzdir ehl-i seherdir Nakşibendîler
Ânın çün nezd-i Hak'ta mu'teberdir Nakşibendîler

Giderler muttasıl bir gizli yoldan semt-i maksûda
Fakat zâhirde bî-isr ü eserdir Nakşibendîler

Birer şâhindir gûyâ ki bunlar 'âlem-i Kudsî
Tavâf etmekte gâyet tîz-perdîr Nakşibendîler

Mukayyed kalmamışlar ez ezel tezyîn-i sûretle
Musaffa-sîne memdûhü's-siyerdir Nakşibendîler

Bakarlar cüz-i ferd-i kâinata çeşm-i 'ibretle
Ulü'l-ebsâr-ı evlâd-ı beşerdir Nakşibendîler

Ezerler dîv-i nefsi sâye-i Pîr-i mu'azzamda
Mükemmel pehlivandır şîr-i nerdir Nakşibendîler

Verirler rûha kuvvet az zamanda menzil almak için
Teyakkûn-kerde-i hâl-i seferdir Nakşibendîler

Dimâğ-ı ehl-i 'aşkı bûy-ı nisbetle eder ta'tîr
Sanırsın misk-i ezfer verd-i terdir Nakşıbendîler

Kaparlar gerçi zâhir çeşmini gâfil gibi ammâ
Serâir-bîndir rûşen-nazardır Nakşibendîler

Bahâüddîn-i Nakşî'den alırlar feyz-i 'irfânı
Takîdir pâkdir 'âlî-makardır Nakşibendîler

XXXVII

GÂZÎ ABDÜLHAMÎD HÂN HAZRETLERİ'NE YAZILIP TAKDÎMİNE MUVAFFAKİYET HÂSIL OLAMAYAN KASÎDEDİR.

A-19/a - 20/a

Andadır gâyâ bütün 'arz u semânın sikleti
Kim çekerse 'aşk ola bâr-girân-ı minneti

İstemez erbâb-ı dil farkında kalsın pâyidâr
Evc-i minnetten düşen zıll-i hümâ-yı devleti

Eylemezler kimseye tahmîl bâr-ı imtinân
Merd olanlar merdüme bî-minnet eyler himmeti

Bir emel kim bî-taleb bî-minnet eylerse zuhûr
İşte dünyânın budur ancak elez ni'meti

Girse bir matlab ele bî-minnet ü bî-intizâr
Bundadır elhak cihânın feyz ü mes'ûdiyeti

Kim ki bir ümîde minnetsiz olursa dest-res
Cevf-i çarkı doldurur âsâr-ı memnûniyeti

Mümkün oldukça hazer kıl girme minnet altına
Halka minnettâr olan pâmâl eder hürriyeti

Minet eylersen de Sultân Hamîdü'z-Zâta et
'Âlemin zîra odur yektâ veliy-yi ni'meti

Her ne gûne 'arz-ı minnet eylesen şâyestedir
Ol Şeh-i zî-şâna kim der-kârdır kudsiyeti

Mün'adimdir sofra-i cûdunda bû-yı imtinân
Siyyemâ vâbeste-i külfet değildir himmeti

Meşreb-i 'ulyâsına gelmez gınâ in'âmdan
Mün'imiyyetle kurulmuştur esâs fıtratı

Eylesin millet vücûd-ı akdesiyle iftihâr
Kapladı baştanbaşa âfâkı hüsn-i şöhreti

Nâm-ı Tâ'î tayy olunsun mün'imiyyet nâmeden
Ol Şeh-i zî-şâna nisbetle takınsın hisseti

Her 'asîri re'y-i sâ'ible kılıp emr-i yesîr
Cehd ile her şeyde isbât etti fa'âliyeti

Dehşetinden dîde-i mürrîhi eyler hayra-dâr
Parladıkça kabza-i 'adlinde tîğ-ı satveti

Bir kılı kırk yarsa istiksâr olunmaz ol Şehe
'Adl ü hakkâniyete vardır o rütbe dikkati

Nisbet etmem 'adlini Nûşirevân'ın 'adline
Nâ-be-câdır katraya bahr-ı muhîtin nisbeti

Görmemiştir dîde-i devrân böyle 'adl ü dâd
Hâsılı kutb-ı medâr-ı ma'delettir Hazreti

Olmasın mı öyle bir Şâhen-şehe canlar fedâ
Sâye-i 'adliyle kâ'imdir umûmun râhatı

Ger Süreyyâ'da mu'allak olsa derhal ahz eder
'İlmi gökten indirir şehbâz 'akl u fikreti

Halkı esrâr-ı ma'âriften haberdâr eyleyip
Aldı gözlerden nevâzişle hicâb-ı gafleti

Fi'len istikmâl-i esbâb-ı terakkî eyleyip
Mazhar-ı 'umrân u 'irfân etti bu cem'iyeti

Vüs'at-i âsârına ta'yîn-i had mümkün değil
Hüsn-i icrââtının hayrâtının yok gâyeti

'Arz-ı şükrân eylesin millet lisân-ı sıdk ile
Çok şereflerle müşerref kıldı bu cem'iyeti

İşte meydân işte târîh-i esâtîr-i evvel
Var mıdır fâik o Hâkân-ı ferişteh hasleti

Ey ahâlî ey ülü'l-ebsâr-ı 'irfân-âşinâ
Bildiniz mi kimdir ol Şâh Süleyman Haşmeti

Zîver-i ser-halka-i bezm-i Ricâlullâhdır
'Ârif-i âgâhdır bî-şüphedir kutbiyeti

Şerh u tasvîr iktidâr-ı hâmedan bîrûndur
Meşreb-i pâk-i hümâyûnundaki 'ulviyeti

Dâne dâne 'add-i evsâfından 'âcizdir zebân
Hâsılı sığmaz hayâlâta senâ vü midhati

Ey cihânın Şehr-yâri bî-'adîl ü efhamı
Ey zamanın Haydar-ı kerrâr-ı sâhip-kudreti

Sendedir fazl u semâhat sendedir lûtf u şiyem
Sende cem'etmiş Hudâ bil-cümle memdûhiyeti

Nâm-ı Eflâtûn'u Câlînûs'u artık kim anar
Hüsn-i tedbîrin duhât-i 'asra verdi hayreti

Şer-'i akvemle 'adâletle kemâl-i lûtf ile
Kıldın efzâyiş-pezîr âsâyiş ü emniyeti

Oldu her cânib tarâvet-bâb-ı 'adl ü 'âtıfet
Hamdü-lilllâh andırır her buk'a bâğ-ı Cenneti

Çok zaman âbâ vü ecdâdınla fahr etti cihân
Şimdi sen ettin mübâhîter serîr-i devleti

Hak Muhammed 'aşkına sû-i nazardan saklasın
Eyledin hakkiyle i'lâ şân-ı İslâmiyeti

Sâye-mend-i 'adl ü a'tâfındır 'âlem bâ-husûs
Müstemendâne melâz ettin cenâh-ı re'feti

Ben de mazlûmâne cân attım o 'âlî melce'e
'Arz için bir nebze başımdan geçen keyfiyeti

19/b Merhamet kıl bende-i nâçîzini ma'zûr tut
Hâsıl oldu neylesin feryâde mecbûriyeti

'Arzuhâl etmekde şevketlim sığındım 'afvine
Müddeâ-yı çâkerînin şöyle kim hüviyeti

Bir reîs-i kîne-perverle refakat eyledim
Var idi meşreblerin yekdiğere zıddiyeti

Sûretâ nâm-ı Ömer Yümnî'dir amma sîyreten
Kayseri'ye eyledi te'sîr meşûmiyeti

Sû-i sîyretle o 'iffetle kulun şöhret bulup
Bu sebeble olmadım makbûl-i bezm sohbeti

Ben ri'âyette kusur etmiş değilken zerrece
Sâde bu zıddıyet istilzâm edip beynûneti

Ok gibi yabana atmak için beni bî-sun' iken
Kendine uydurdu birkaç müfsid-i bed-fikreti

Kalkışıp hakkımda cürm-i bî-vücûd isnâdına
Ettiler onlar da icrâ muktezâ-yı tıyneti

Ben de kendiden şikâyet eyledim ammâ çi sûd
Eyledi efkârına hizmet riyâset u kuvveti

Sûret-i Hak'tan dönüp tahkîme kıldı kıyâm
Yardım etti fikrini icrâya me'mûriyeti

Hem hasım hem hâkim oldukda bir âdem diğere
Nefsine etmez kabûl elbette medhûliyeti

Kendi meşhûr olduğu şeyle beni teşhîr için
Korkmayıp Hak'dan bana 'âzv etti sû-i hasleti

'Âsımı tahrîf ü tashîf eyleyip âsim dedi
Ya'ni ma'sıyyetle tefsîr etti ma'sûmiyeti

Mustakîmin mim ü tâ sın ihtilâsa yol bulup
Etti gerçekten himâye hakk-ı meşhûriyeti

Kendini sâlih beni tâlih tanıttı 'âleme
Halka karşı gözgöre gasb etti mergûbiyeti

Kalble nâci-yi cânî gösterirmiş el meğer
El meğer âfet ile te'vil edermiş 'iffeti

Şişe olsa sîne-i ebnâ-i âdem kâşkî
Bî tereddüt keşf olunsa her kulûbun niyeti

Hordebîn-âsâ bir âlet olsa da 'ayne'l-yakîn
Her süveydâ-yı dilin kâbil bulunsa rü'yeti

Mümkün olsa âh bir mîzân edilse ihtirâ'
Veznolunsa herkesin ihlâsının kemiyeti

Yâ basılsa belli bir damga sakîmin alnına
Yâhud olsa müstakîmin imtiyâz-ı hey'eti

Ol vakit sâbit olur sıdkı bu 'abd-i 'âcizin
Ol zaman eyler tahakkuk hakk-ı rüçhâniyeti

Hayf kim isbât-ı mâhiyyet biraz müşkülcedir
Şüphesizce anlaşılmaz kimsenin hüviyeti

Bende-gânın sıdkına azçok delâlet eylese
Eyler ancak vüs'i miktârınca hüsn-i hidmeti

Ben dahî göstermeğe ihlâsımın âsârını
Tâ sabâvetten edip teşmîr-i sâk gayreti

Sâdıkâne can-sipârâne çalışdım rûz u şeb
Yaslanıp birçok zaman hattâ diyâr-ı gurbeti

Hidmet etmişken sadâkatle yirmi beş sene
'Âkıbet oldum onun ma'zûr-ı nefsâniyeti

Birbiriyle ittihâd etmez sakîm ü müstakîm
Tîri yabana düşürmektir kemânın 'âdeti

Yoksa aslâ hidmet-i devlette taksîr etmedim
Yok yere etti bana tahmîl mes'ûliyeti

Etmedi hakkımdaki şekvâyı bir dîvana 'arz
Setredip koydurmadı meydana hakkâniyeti

Kaybedildi hakk-ı meşrû'um 'ala'l-'amyâ benim
Hikmeten lâ-büd iken bir hükme merbûtıyeti

İnfisâl ettirdiler cürmüm tebeyyün etmeden
Bilmezem hâlâ nedir esbâb-ı ma'zûliyeti

Almadım ahkâm-ı kânûn-ı 'adâletten nasîb
Görmedim gördüm diyen bu rütbe mağdûriyeti

Sonradan teftîş edip gerçi müfettiş 'Âlî bey
Anladı bu 'âcizin yokdur kusûr u töhmeti

Lîk ben ol vakte dek oldum harâb ender harâb
Senden ümîd eylerim esbâb-ı ma'mûriyeti

Pâdişâhım al o zâlimden benim bu âhımı
İntibâh etsin de terketsin şu ma'rûriyeti

Haddimi ettim tecâvüz ıztırâb-ı kalbile
'Afüv kıl sızlanmadır ashâb-ı 'aczin 'âdeti

Merhamet kıl vaz'-ı küstâhânemi ma'zûr tut
Çünkü yoktur fikrimin hakkıyla mecmûiyeti

Vasfını hattâ perîşânâne kaydetmez idim
Hâtır-ı nâ-şâdımın olsaydı ger cem'iyeti

Kurtar Allâh 'aşkına kayd-ı felâketten beni
Kalmadı tâb ü tüvânım çekmeğe bu zucreti

20/a Bakmıyor erkân-ı 'adliye nigâh-ı 'adille
Onbir aydır bekledim kaldım makâm-ı 'uzleti

Müstehakk-ı lûtf idim ammâ ki kahr-ı dehrile
Erbaînimde kazandım hâlet-i şeyhûhati

Kastedildi 'âdetâ ta'tîl-i isti'dâdıma
Düşmenim tasdîk ederken bendeki ehliyeti

Evvel Allâh sonra senden başka kimsem yok benim
Gerçi vardır herkesin bir bâba mensûbiyeti

'Adl ü ihsân-ı hümâyûnundan eyle hisse-yâb
Zâil olsun gönlümün âsâr-ı mahzûniyeti

Lûtfunu yâd eyledikçe şâhid-i maksûdumun
'Akseder âyine-i ümîde hüsn-i sûreti

Nûr-ı eşfâkın hayâlimde tecellî eyleyip
Kalb-i kâsî-i 'abîdânemden aldı kasveti

İştibâhım kalmadı artık husûl-i maksada
Oldu müstahkem dil-i nâ-şâdımın emniyeti

Pertev-i hurşîd-i eltâfın düşerse başıma
İktitâfa başlarım esmâr-ı sıdk u gayreti

Bu tecellî bu tasavvur neş'elendirdi beni
İğtinâm ettim şu sûretle felekten fırsatı

Çok değil vasf-ı hümâyûnunla etsem iftihâr
Gerçi mezc ettimse de şekvâya vassâfiyeti

Kaynar endîşemde yenbû-ı fesâhat nev-be-nev
Bendedir el-ân icrâ-yı belâgat nevbeti

Hâzin-i gencîne-i fazl ü hünerdir nâtıkam
Yapmadım ömrümce âsâr-ı seleften sirkati

Yoktur âsâr-ı hakîmânemde hezl-i bî-meâl
Ser-teser câmîdir eş'ârım rumûz-ı hikmeti

İzdiyâd-ı reşkile kilk-i 'Utârid şakkolur
Görse ger hânemdeki âsâr-ı feyz u cevdeti

Kimse da'vâ-yı sühan etmez benimle kim bana
Hazret-i Hassân'ın imdât etti rûhâniyeti

İncizâb eyler dolar bikr-i meânî fikrime
Çekmezem îcâd-ı mazmûn-ı cedîde 'usreti

İstikâmet-pîşeyim 'ayn-ı hakîkattir sözüm
İltizâm eyler hemîşe meşrebim ciddiyeti

Nükte-i eşârıma meftûn kıldım Sâib'i
Cevdet-i eş'ârıma hayrân bıraktım Şevket'i

Tab'-ı pâkim müşkilât-ı hikmetin hallâlidir
Celbeder heryerde güftârım mezîd rağbeti

Bes bu rütbe iftihârâ-yı hâme-i sihr-âferîn
Bir gazel yaz eylesin te'yîd o mesrûriyeti

Eyle bir şîrin-edâ dilberle terkîb-i sühan
Dersen efzâyiş-pezîr olsun kelâmın lezzeti

Dîde-i mihri kamaştırdı o mâhın tal'atı
Vech-i berrâkında berk urmaktadır Nûr âyeti

Şîve-i reftârını gördü dikildi kaldı serv
Bağda gözler kıyâm üzre o mevzûn kâmeti

İstirâka eylemiş rûyunda ânın reng-i gül
İsti'âre eylemiş zülfünden 'anber nükheti

'Aynı olmuş 'ayn-ı insânîde pes insân-ı 'ayn
Yoksa yok hâriçte ol şûhun nazîr-i nazreti

Nûr-ı nazret 'ârızında öyle pertev-bâr kim
'Âlem-i hüsnü münevver kıldı nûrâniyeti

Lûtfu da ihyâ eder 'uşşâkını âzârı da
Cân-fezâdır can-fezâ her tavrı her vaziyeti

Eyledim vakf-ı nazar âyîne-i dîdârına
Bir tebessümden ibâret vech-i meşrûtiyeti

Bâğ-ı hüsnü görmesin yâ Rab o dildârın hazân
Rîh-i Âsaf'tan masûn olsun bahâr-ı behceti

Verme artık FENNİYÂ tab'-ı hümâyûna melâl
Kıl duâ itmâm için âdâb-ı memlûkiyeti

Sâyesinde müsterîh olsun bütün Osmâniyân
Müstezâd olsun cihân durdukça şân u şevketi

XXXVIII
SULTAN ABDÜLHAMÎD HÂN-I SÂNÎ HAZRETLERİNE YAZILIP TAKDÎM OLUNAMAYAN KASÎDE :

A-20/a - 20/b
21/a

Lehü'l-hamd 'asrımız dânişçe mağbût-ı evâildir
Memâlik ma'den-i fazl u hünercâ-yı efâzıldır

20/b

Açılmaz âmiyâne lâ-'ubâlî lâfla efvâh
Mekâtibde medâriste garaz hall-i mesâ'ildir

Bakın ahvâl-i ahlâfa bakın târîh-i eslâfa
Kurûnun hangisi bu karn-ı 'âlîye mümâsildir

Bu rütbe ehl-i fazlın izdiyâd-ı fazlına bâdî
Şehin-şâh-ı cihân Abdülhamîd pür-fezâildir

Du'â etsin o Şâha 'arz-ı şükrân eylesin millet
Ki envâ'-ı şeref devr-i dilârâsında hâsıldır

Felek mânendini göstermeden izhâr-ı 'acz etsin
Mizâc-ı kevne vâkıf Şehr-i yârı bî-mu'âdildir

Beşer-sûret melek-sîret 'adâlet-pîşe hayr-endîş
Dekâyık-bîn-i hikmet hâ'iz hüsn-i hasâildir

Meh ü encüm diye gösterdiği bâlâda gerdûnun
Cemâlin görmek üzre taktığı bî-had meşâ'ildir

Semâhat şîme-i mevrûse ecdâd-ı 'ızâmından
Kerem perverliği destûr-ı tînet üzre fâildir

Dürerbâr-ı 'avârif öyle feyyâz-ı ma'ârif kim
Ma'ârif devre-i feyzinde ta'ammüm etse kâbildir

Muhakkıkdır bırakmaz şüphe ebhâs ü ma'ânîde
Muhakkak cümle eştât-ı fünûn dehri şâmildir

Ke'enne mest-i câmı feyzidir 'allâme-i Câmî
Der-i fazlında Beyzâvî ise bir kara câhildir

Nice allâmeler mebhût olurlar bezm-i 'ilminde
Nice dehrîlerin da'vâları nezdinde bâtıldır

Hakâik-bîndir hâlî değil keşf ü kerâmetten
Mücerred 'ârif-i billâhdır insân-ı kâmildir

Vücûd-ı akdesi el-hâsıl a'lâ-yı ni'amdır kim
Teşekkür etmeyen bu ni'met-i 'uzmaya câhildir

Veliyy-i ni'metâ cûd ü mekârim bende-i hâsın
'Atâ 'abdin sehâ dergâh-ı ihsânında sâ'ildir

Sen ol deryâ-yı bî-pâyân-ı in'am u 'avâtıfsın
Ki tab'-ı Hâtem-i Tâ'î yanında bi'r-i sâhildir

Rikâbında Ferîdun ile Cem sâyisliğe râzı
Kapında Şâh-ı kisrâ pâs-bânın olsa kâ'ildir

Fürûg-ı neyyir-i evc-i 'adâletsin ki 'âlemde
Nizâmın hakk u 'adli bulmağa kâfî vü kâfildir

Sen ol yektâ - süvâr-ı arsa-i lütf u himemsin kim
Semend-i fikretin savb-ı savâba hayra 'âcildir

O yektâ kahramân-ı rezm-gâh-ı ma'deletsin sen
Ki çok Nûşirevân'lar zîr-i a'lâmında dâhildir

Yemîn etsem berîyim hânis olmak ihtimâlinden
Desem kim devr-i 'adlin devr-i Fârûk'a mu'âdildir

Ümîd-i nısfetin misbâhıdır her kalb-i mehmûmun
Tecellî-yi hayâl-i Hazretin şevk-âver-i dildir

En ednâsı rızâ göstermez Âsaf'la müsâvâta
Sunûf-ı bendegânın zirve-i ikbâle vâsıldır

Fakat peygûle-gîr-i ye's ü hırmân sâde ben kaldım
Benim emsâl ü akrânım nice eltâfa nâ'ildir

Emel sûretlerin görmekle sâyende cilâlansın
Benim çoktan beri âyine-i 'irfânım 'âtıldır

'Uyûn-u baht-ı hâbîdem uyansın iltifâtınla
Senin eltâfına a'tâfına hâşâ ne hâ'ildir

Sevindir hâtır-ı mahzûnumu yâran meyânında
Senin fermânına karşı nenin icrâsı müşkildir

Gücenme 'arz-ı hâlimden aman şevketli hünkârım
Kerîmin âsitanı merci'-i efrâd-ı sâ'ildir

Kerem bir 'âdet-i dîrînedir â'lâdan ednâya
Semâdan katre-i bâran hemîşe hâke nâzildir

Kirâm ikrâmını erbâb-ı istihkâkâ bezl eyler
Sehâb-ı rahmet-âver ravza-pîrâ-yı sevâhildir

Zulâm-ı gam gönülden mahv olur hüsn-i nigâhınla
Karanlık yeryüzünden tal'at-ı mihr ile zâ'ildir

Dil-i gam-gînimi is'âf-ı mes'ûlümle pür-şevk et
Ki tab'-ı âfitâbın dâ'imâ işrâka mâ'ildir

Gubâr-ı râhine yüz sürmek ister gerçi dil ammâ
Beni bu maksadımdan dûr eden bu'd-ı merâhildir

Gönül bu'd-ı merâhilden de etmez ihtirâz ammâ
Ne yapsın bî-kes ü bî-vâyedir bî-çare râcildir

Velî gerdânıma bağlandığım tavk-ı 'ubûdiyet
Çözülmez tâ-be-mahşer sanki akvâ-yı selâsildir

21/a Bilir herkes ki ihlâsımda âsâr-ı riyâ mefkûd
Bu da'vâ bi'l-vücûh âzâde-i kayd-ı delâ'ildir

Biraz bende tefâhür eylesem şâyestedir zîra
Dilim zikr-i senâ-yı satvetinden gayrı gâfildir

Benim ol şâ'ir-i şîrîn-zebân ü ma'rifet-perver
Benim âsâr-ı hâmem zîver-efzâ-yı enâmildir

Benim ol şâ'ir-i örfî-edâ sâ'ib-i suhen şimdi
Sözüm şâyânsa baş e'âlî ve esâfildir

Hayâl-i şâ'irânem çehre-zîb-i şâhid-i ma'nâ
'Arûs-ı fikretim revnak-tırâz-ı her mehâfildir

O tûti'-i terennüm-sâz-ı hikmet kim benim hâmem
Makâmât-ı sarîrî gıbta-fermâ-yı 'anâdildir

Dehâ evsâfını silk-i beyâna böyle çekmezdim
Ne çâre hâtırım âzerde-i ceyş-i gavâ'ildir

Kusûrum varsa 'afvet Pâdişâhım yâd-ı vasfında
Kabûl et 'özrümü nev'-i beşer sâhî vü zâhildir

Yeter Fennî du'â hengâmıdır âmîne el kaldır
Ki erbâb-ı sühan bu emr-i mefrûz ile 'âmildir

Hemîşe hayr-ı da'avât-ı Cihân-bânî-yi tezkâr et
Bu hizmet hizmet-i makbûledir hayrü'l-meşâgıldır

Hüdâ sû-i nazardan saklasın Zât-ı hümâyûnun
Felekte misli sebkat etmemiş bir Şâh-ı 'âdildir

Serîr-i saltanatta âfiyetle ber-devâm olsun
O bir Sultân-ı 'âlî-şân o bir Hâkân-ı fâzıldır

Zılâl-i re'fetinde sâyebân olsun bütün dünyâ
Meh ü hurşîd tâ kim pertev-endâz-ı menâzildir

XXXIX
BU DAHÎ ABDÜLHAMÎD-İ SÂNÎ HAZRETLERİ NÂMINA YAZILIP TAKDÎM OLUNAMAYAN KÂSÎDEDİR :

A-21/a

Millet-i Osmâniyâna Hazret-i perverdigâr
Verdi bir Şâhen-şeh-i pür-fazl u fârûk iktidâr

Öyle Şâhen-şâh-ı 'âlî-şân gazenfer fer dilîr
Kim ona nisbetle şîr ıtlâkı şîre müste'âr

Öyle Şâhen-şâh-ı hikmet-âşinâ kim her hâkîm
Pâyına her lâhza yüz sürmekle eyler iftihâr

Öyle Şâhen-şâh-ı dânâ kim huzûrunda ânın
İbn-i Sînâ'lar Aristo'lar kalırlar şerm-sâr

Öyle Şâhen-şâh-ı 'âdil kim nice Nûşirevân
Zîr-i na'l tevsen-i 'adlinde hâk-i rehgüzâr

İbn-i Hâcib bezm-i fazlında olur mahcûb ü lâl
Belki Beyzâvî eder mebhûten 'arz-ı ihmirâr

İsm-i sâmîsi gibi hulkun Hudâ kılmış Hamîd
Bin dil-i mahzûnu bir saatte eyler kâm-kâr

Fikrinin mecbûrudur tedbîr-i sâ'ib cânla
Aklının meftûnudur her bâr-ı re'y ü istivâr

Kâbil olsa ger tecessüm etse rahm ü re'feti
Karşısında zerreden kemter kaldırdı kûh-sâr

Rütbe-i ilm ü kemâl 'asrında etti i'tilâ
Cevher-i fazl u hüner devrinde buldu i'tibâr

Müşfikâne eyleyip teşmîr-i sâk-ı 'âtıfet
Sâyesinde kâle-i fazl ile doldu her diyâr

Dest-i fazliyle açıldı tılsım-i genc-i hüner
Ezkiyâ-yı millete olmaktadır gevher-nisâr

Tekyeler mektebler inşâ ettirip ihlâsla
Çok me'âbir açtırıp yaptırdı bî-had çeşme-sâr

Mülk-i Osmânî'yi tenvîr etti nûr-ı feyz ile
Oldu ikdâmıyla sırr-ı " **tilke'l-eyyâm** " âşikar

Nass-ı Kânûn-ı Hümâyûnundan oldu müsteflîd
Pertev-i 'adl eyledi aktâr-ı çerha intişâr

İsteyen etsin nihâl-i ma'rifetten iktitâf
Neşvelendi hüsn-i tedbîriyle verdi berk ü bâr

Etmeseydi az daha imdâd-ı 'ulüvv-i himmeti
Büsbütün olmuştu eczâ-yı ma'ârif târ ü mâr

Hâsılı pek çok şerefler verdi bu cem'iyete
Himmetinden şüphesiz şâd oldu rûh-ı Çâr-yâr

Bin sevâb ihsân buyursun ol Şehin bir hayrına
Sa'yini her vechile meşkûr kılsın Girdigâr

Cennet etsin türbe-i Sultan Mecîd Hân'ı Hudâ
Millete bu Şâh-ı zî-şân kaldı ondan yâdigâr

İftihâr-ı Âl-i Osmânîsin veliyyü'n-ni'metâ
Bendegânındır Cem ü Keyhüsrev ü İsfendiyâr

Gaznevî sağ olsa Hâtem gelse tekrar 'âleme
Can atarlar havze-i ihsânına bî-ihtiyâr

Âsitânında iki koldur semâhat merhamet
Hâk-i pâye hüsn-i hizmetle ederler iftihâr

Ebr-i bârandır olan devrinde ancak katre-rîz
Yoksa yoktur sâye-i 'adlinde çeşm-i eşk-bâr

Hak çerâğ-ı 'adlini dâim fürûzân eylesin
Yok zamân-ı şevketinde şem'adan gayri yanar

Var ise isbât edilsin bir dil-i endûh-nâk
Gösterilsin lâleden başka hazîn ü dâğ-dâr

21/b Hâsılı işfâk u ihsânınla herkes pür-sürûr
Lütf u in'âm-ı hümâyûnunla 'âlem kâm-kâr

Gerçi ben oldumsa da mehcûr-ı dildâr-ı emel
'Arz-ı hâle vermedi ruhsat benimçün rûz-gâr

Ben de kalmazdım mükedder sâye-i şâhânede
Olmadı bu âna dek bahtım ne çâre bana yâr

Ses çıkarmazdım yine saklardım ammâ nâlemi
Eyledi mecbûr-ı nâliş rûz-gâr-ı zor-kâr

Bir vakit gelmez idi harf-i şikâyet yâdıma
Olmasaydım tâli'-i nâ-sâz elinden dil-fikâr

İştikâya ictisâr etmezdim ammâ neyleyim
Genc-i gamda kaldım âhir bî-kes ü bî-gam-küsâr

Ger kusûr ettimse ma'zûrum bağışla cürmümü
Pâdişâhım lûtfedip eyle kabûl-i i'tizâr

Bakma gel şevketli Hünkârım kusûr-ı bendeye
İhtizâz-ı zerreden hurşîde gelmez iğbirâr

Kimden istimdâda gitsin kimde olsun çâre-cû
Çarh-ı gec-revden gönül gördükçe zülî-i ihtikâr

Ben ümîd-i feyz ile geldim der-i a'tâfına
Etme mahrûm-ı inâyet ey Şeh-i âlî-tebâr

İltifâtınla uyandır tâli'-i hâbidemi
Âsitân-ı lûtfuna düştü bu 'abd-i hâk-sâr

Hâline bir kerre kıl 'atf-ı nigâh-ı 'âtıfet
Eylesin sâyende çarh-ı kîne-verden ahz-ı sâr

Öyle me'yûsum ki nâ-peydâ ederdi gam beni
Gelmeseydi yâd-ı vasfınla dile şevk ü mesâr

İ'tilâf etmiş iken tab'ımla 'acz ü ibtihâl
Yâd-ı evsâfın bana oldu medâr-ı iftihâr

Hâme-i zerrîn ile yazdım sitâyiş-nâmeni
Parladıkça dîde-i hussâdı etsin hîre-dâr

Sâye-i feyzinde istiksâr olunmaz gerd-i sîm
Şâ'ir-i dânişverim fikrimde yoktur inhisâr

Benzemez âsârıma âsâr-ı sürrâk-ı sühan
Tartılır mı cevher-i hâlisle sîm-i kem-'ayâr

Şemmesi âsârımın eshâb-ı fazlı gaşy eder
Misk-i ezferdir midâdım nevk-i hâmem misk-bâr

Fehm-i derrâkim eder nâ-güfte mazmûn ihtirâ'
Tab'-ı gavvâsım kılar nâ-süfte incîler şikâr

'Âşıkâne bir gazel tarh eylesem şâyestedir
Sâğâr-ı ümmîd-i ihsânınla oldum neş'e-dâr

İnkişâf eylerse şâyet çehre-i zîbâ-yı yâr
Bak kalır mı dilde ey zâhid sükûn u ıstıbâr

Sen de ey sûfî olurdun ben gibi bîmâr-ı 'aşk
Nergis-i mey-gûnene bir nebzecik gelse humâr

'Âşıkın tab'ından ey vâ'iz dönerdin der-'akab
Lâhzacık manzûrun olsaydı o şûh-ı işve-kâr

Dâne-i hâl-i siyâh ile tutuldu dâme dil
'Aks-i rûyundan harîm-i sîne oldu lâle-zâr

Göster ey âyîne-i devrân bana dil-dârımı
Girye-i hicrân ile olsun mu çeşmim cûy-bâr

Bünye-i bî-tâbımı yıksın mı seylâb-ı firâk
Hâtır-ı meksûrumu yaksın mı nâr-ı intizâr

Ben de bir dânişverim red etmesin ol meh beni
Kem behâ olmaz atılmaz hâke dürr-i şâh-vâr

Etme itnâb-ı sühan Fennî teğazzül elverir
Sıdkile el kaldırıp eyle du'âya ibtidâr

Gûş eden da'vâtını olsun seninle hem-zebân
Durmasın vird-i zebân etsin ânı leyl ü nehâr

Pür-ziyâ ettikçe dünyâyı çerâğ-ı âfitâb
Saltanat-perdâz ola ol Şâh-ı hurşîd iştihâr

Rekz edip bârû-yı gerdûna livâ-yı satveti
'Adli etsin 'âlemi şarkan ve garban tâb-dâr

Feyz ü sıhhat yâri olsun 'avn ü nusret yâveri
Taht-ı 'âlî baht-ı Osmânîde kalsın pâyidâr

Müstedâm eyle İlâhî şevket ü iclâlini
Millete yek-ser cenâh-ı 'adli olsun sâye-dâr

XL

BU DAHÎ ABDÜLHAMÎD HÂN-I SÂNÎ HAZRETLERİ İLE SADR-I A'ZAM SA'ÎD PAŞA NÂMLARINA YAZILIP TAKDÎM EDİLEMEYEN KASÎDE :

A-21/b - 22/a
22/b
Ey cefâ-cû felek ey pîr-zen-i turfa hisâl
Gösterirsin bana her kâr ü emelde eşkâl

Açmadın üstüme bir subh-ı meserret-âsâr
Etmedin cebheme bir pertev-şâdî îsâl

Beni hicrân ile hasretle ciger-hûn ettin
Etmedin şâhid-i matlab ile hem âgûş-ı visâl

Beni incitmede bir fazl u şeref var mı sana
Hakk-ı meşrû'umu âyâ niçin ettin pâ-mâl

Yetişir mi 'ulemâ-zâdelere zâd-ı kalîl
Yakışır mı fuzalâ kıt'asına saff-ı ni'âl

22/a
Bilemem sende mi yok şîme-i rahm-ı insâf
Yoksa ben mi değilim kâbil-i feyz ü ikbâl

Ne sebep var bu kadar cevre bu istiğnâya
Ni'metin zînetin olmaz mı pezîrâ-yı zevâl

Hani Hâtem hani Dârâ hani Keyhüsrev'ler
Hani Sihrâb-ı tüvânâ nerede Rüstem-i Zâl

Eylemezdim bu şikâyetleri kat'â tezkâr
Olmasa dilde ger endîşe-i infâk-ı 'ıyâl

'Arz-ı hâl eylerim artık Şeh-i zî-şânımıza
Ki odur bezl-i 'atâyâda 'adîmü'l-emsâl

İsm-i sâmîsi gibi hulk-ı hümâyûnu hamîd
Zu'afâ kullarına lûtfunu eyler ibzâl

Hâk-i dergâhına her kim ki cebîn-sây olsa
İnkişâf eyler ona küfl-i ümîd ü âmâl

Nazar-ı feyzi eder mûr-ı Süleymân'la denk
Ne ki hışmı kılar şîr-i jiyânı izlâl

Oluyor fikrine ilhâm-ı İlâhî rehber
Ediyor 'azmini tevfîk-i Hudâ istikbâl

'İlm ü 'irfânına hayrân bırakır Keşşâf'ı
Fazl ü iz'ânına hayrette kalır İbn-i Kemâl

Hâtem'in nâmını tay etti sehâ bâbından
Eyledi şöhretini Nûşirevân'ın ibtâl

Sığmaz eltâf-ı mülûkâneleri ta'dâda
Devlet-i ihsânını mes etmedi zîra mikyâl

Kaleminden cereyân etmededir feyz-i Hudâ
Mihberinden nebe'ân etmededir âb-ı zülâl

Emr ü fermânı değil bendelere taşa geçer
'Arz-ı imkân eder ârâsına her emri muhâl

Yerde ebnâ-yı beşer kadrini eyler i'zâm
Gökte ervâh-ı melek nâmını eyler ibcâl

Yine vasfındaki noksânını ikmâl edemez
Ne kadar sa'y ü şitâb eylese şehbâz-ı hayâl

Keşke Hazret-i Hak bir sebep ihsân etse
Eylesem hâk-i der-i 'âtıfetin istikbâl

'Arz-ı hâl etsem eğer dergâhına sızlansam
Beni mahrûm-ı ümîd etmez o Şâh-ı müfzâl

Lîk ben zerreyim ol şems-i cihân-ârâdır
Ben hakîrem o Şehin-şâh-ı veliyyü'l-efdâl

Âsitân-ı güher-efşânına ermez destim
Dil-i gam-gînden âyâ kim eder ref'-ı melâl

Red eder mi 'acabâ Âsaf-ı 'âlî himmet
Bârî etsem o kerem-pervere 'arz-ı ahvâl

Yani düstûr-ı kerem-pîşe Sa'îd Paşa kim
Fıtraten mevhibe-i Hak'tır ana bezl-i nevâl

Bende-i asdakıdır Şâh-ı cemîlü'ş-şiyemin
Sâyesinde nice bî-kesler eder istizlâl

Câ-be-câ himmetini sarf eder ehl-i hünere
Cevheri mevkî'-i cevherde eder isti'mâl

Her kimin tutsa elinden nazar-ı şefkat ile
Kâmına sâye-i şâhânede eyler îsâl

'Alenen şöhretini kırdı Büzürc-mihrin
Andaki cerbeze-i kâmile fikr-i fa'âl

Mün'imâ bende-nevâzâsını teslîm eyler
'Asrımızda ne kadar var ise erbâb-ı kemâl

Sâye-i sâye-i Yezdân'da senin çün yok yok
Ey 'atâ mahzeni ey merci'-i erbâb-ı kemâl

İnzimâm-ı himemin çâre-res-i her müşkil
İntizâm-ı sühanın gıbta-res-i nazm-ı le'âl

Sen o nisbette 'ulûvv-i himeme mâliksin
Ne kadar hâ'if-i himmetse **Bahîl-i Sehhâl**

Çaldı taştan taşa gamdan gama uğrattı felek
Beni me'yûs-ı hazîn eyledi beyne'l-emsâl

Gülşen-i fazl u ma'ârifte şakır bülbül idim
Feleğin sillesi susturdu beni eyledi lâl

Şevk ü şâdîden eser kalmadı vicdânımda
Dil-i gam-gînim olup pâzede-i ye's ü melâl

Sâde ben hâk-i mezellette perîşân kaldım
Herkesi fâide-mend etti şu devr-i ikbâl

Kerem et baht-ı cefâ-kârıma bir söz anlat
Yetişir tâli' ile ettiğimiz ceng ü cidâl

Kerem et merhamet et hâlime zîra sensin
Siyyemâ müntehâb Şâh-ı 'adîmü'l-emsâl

Sen o Şâhen-şeh-i Haydar-siyerin bendesisin
Ki okur vasfını her lâhza kibâr u etfâl

Hâk-i eyvân-ı hümâyûnuna hâlim 'arzet
Ol der-i şevketine bir de benim-çün rû-mâl

Şöyle 'arz eyle ki bir merd-i ma'ârif-perver
Kaldı peygûle-i hırmânda meksûrü'l-bâl

22/b

Küfvünün ba'zısı Mektupçu kimi Defterdar
Yok bu bî-çârede hâlâ müte'addid ser-bâl

Feyzle sâhire-i 'âlemi tenvîr ettin
Eyle bu 'abd-i hakîrin de çerağın iş'âl

Dîde-i tâlîini merhameten îkâz et
Sâyenizde ede tâ maksûdunu istihsâl

Ey Şehin-şâh-ı zamân merdumun çeşm-i cihân
Şevket u kudretine vermesin Allah zevâl

Re'y u fermânına eylerse tevafuk lûtfet
O da emsâli meyânında olunsun işgâl

Merhamet kânı veliyyü'n-ni'am 'âlemîn
Kul senindir kula ihsân senindir herhâl

'Arz edersin o Şehin-şâh'e bu minvâl üzre
Eder elbet kulunu merhametinden ifzâl

Yüzde yüz vardır ümîdim ki acır bendesine
Nâr-ı ye'sile yanan kalbime serper selsâl

Ey veliyyü'l-kerem Âsaf-ı sâhib-insaf
Pâdişâh başıçün etme ricâmı ihmâl

Beni bu lûtf-ı kirân-kadr ile taltîf et kim
Eylesün tâ hasedinden rukabâ izmihlâl

Hem benim hizmetime hüsn-i mükâfât olsun
Hem senin himmet ü 'ulviyetine olsun dâl

Çünkü terfî' ve terakkîye liyâkat var iken
Dûn ma'aş ile günüm geçti yirmi beş sâl

Bana da mün'atif olsun nazar-ı 'âtıfetin
Şöhret-i lûtfun ile gerçi cihân mâlâ-mâl

Nûrı şâhit kamerin meba-ı nûr olduğuna
Fazl-ı fâzıl eserinden olunur istidlâl

İncesu'da 'azf-i gamla boğuldum kaldım
Kıl beni sâhil-i şâdîye efendim îsâl

Beni lûtf ile şu girdâb-ı elemden kurtar
Kalmadı bâr-ı gamı çekmeye gönlümde mecâl

Yap yıkık gönlümü mes'ûlümün is'âfıyla
Size olsun bu da bir fidye-i câh u iclâl

Fidye-i câh ise terfî'idir ehl-i hünerin
'Aynı emvâle düşer çünkü zekât-ı emvâl

Hissemend et kulunu 'âtıfet-i devletten
Etme emsâl-i 'abîdâneme karşı ahcâl

Etme FENNÎ kulunu 'âtıfetinden nev-mîd
Yeniden başlamasın dahle kirve dahhâl

Kıl duâ sıdk ile tekrîr-i senâdan sonra
Etme tasdî'-i saray hâme-i rengîn makâl

O Şehin-şâh-ı mu'azzam o vezîr-i a'zam
Ki biri fahr-ı selâtîn öbürü fahr-i ricâl

Birisi gevher-i şehdâne-i derc-i 'azamet
Öbürü vird-i nazar-ı zîb-i gülistân-ı kemâl

Biri hem sîret ve hem 'adl-i cenab-ı Fârûk
Öbürü Âsaf-ı meşhûrla cidden hemhâl

Birinin nâsıyesi matla'-ı envâr u şeref
Birinin nâtıkası mastar-ı hall-i eşkâl

Birisi züyûr-ı sernâme-i şâhân-ı cihân
Öbürü revnak-ı tomâr-ı sunûf-ı efhâl

Kimya nutk-ı hümâyûnudur ancak birinin
Nazm u nesri birinin mâ sadak sihr-i halâl

Biri örnek Hilâfette Şehin-şâh-ı vakûr
Öbürü sadr-ı fehâmette Vezîr-i fa'âl

Birisi revnak-ı ruhsâr-ı cemâl-i hûbân
Öbürü çehre-i ashâb-ı melâhattaki hâl

Birisi neyyir-i envâr öbürü mâh-ı münîr
Pertev-efşân olalar 'âleme her rûz u leyâl

Devrân ettiği müddetçe semâvât u zemîn
'Ömr ü sıhhatlerini artıra Rabb-i müte'âl

XLI

DÂHİLİYE NÂZIRI MEMDûH PAŞA HAZRETLERİ'NE YAZILAN KASÎDEDİR :

A-23/b - 24/a

Katre-rîz olduğu dem-i 'âleme nîsân-ı kerem
Açılır hande ile verd-i gülistân-ı kerem

Müntehâ-yı keremi var mı bulan 'âlemde
Sığmaz endîşelere vüs'at-i eyvân-ı kerem

Böyle meşhûrdur endâzesi olmaz keremin
Yapmamışlar küremâ sınfına mîzân-ı kerem

Hâlet-i buhl ü le'îmi ne kadar alçaksa
Müte'âlîdir o nisbette belî şân-ı kerem

Dil ehl-i dili kaplardı serâpâ zulümât
Vermese şevk-ı ümîd mihr-i dırahşân-ı kerem

Renciş-i buhl ile bî-tâb kalırdı dünyâ
Nev-be-nev çâre-resân olmasa Lokmân-ı kerem

Her mecâliste belî sadra geçer merd-i kerîm
Gösterir kendini 'ulviyyet-i 'ünvân-ı kerem

Ne ile setr olunur söyle ziyâ-yı hurşîd
Nasıl inkâr olunur rütbe-i rüçhân-ı kerem

Tanımışlar keremin kadrini 'ulviyyetini
Olur ebnâ-yı zemân cân ile cûyân-ı kerem

Cüst ü cû-yı kerem eylerdim ânın çün ben de
Ele girdi hele bir kûşe-i dâmân-ı kerem

Öyle bir dâmen-i 'ulyâ ki ânın sâhibine
'Alem olsa yakışır Âsaf-ı zî-şân-ı kerem

Yani Şeyhü'l-küremâ Hazreti Memdûh Paşa
Ki odur zîver-i ser-defter-i a'yân-ı kerem

Fenn-i ikrâmı felek eylesin andan tahsîl
Ki odur hâce-i dânâ-yı debistân-ı kerem

24/a Tutup engüşt-i 'inâyetle ederse tehzîz
Yağdırır gülün güher-bârına bârân-ı kerem

Bâr-gâh-ı keremi mecma'-ı mecmû'-ı kirâm
Kâr-gâh-ı ni'amı menba'-ı seyhân-ı kerem

Dergeh-i 'âtıfeti kehfü'l-emân-ı fukarâ
Nigeh-i merhameti revnak-ı eyvân-ı kerem

Bermekîler dahî şermende kalır lûtfundan
Cûd u ihsânı kılar Hâtem'i hayrân-ı kerem

Feyzine müstağrak olur 'âlem-i insâniyyet
Ne zemân etse beni nev'ine erzân-ı kerem

Âsafâ zî-küremâ hâsılı sensin şimdi
Hâris-i ehl-i hüner fâris-i meydân-ı kerem

'Âtıfet sende kerem sende mürüvvet sende
Câmi'-i re'fet ü ihsânsın eyâ kân-ı kerem

Sâha-i ravza-i lûtfunda bulup neşv ü nemâ
Deste deste tâgîler herkese reyhân-ı kerem

Mîrden mûra kadar bende-i ihsânın var
Yapamaz yaptığın ihsânı Süleyman-ı kerem

'Âtıfet-dîdelere bendeni de ilhâk et
Kalmasın tab'-ı vezîrânede noksân-ı kerem

Güç değildir beni de nâ'il-i in'âm etmek
Şîme'-i 'âtıfetin eylemiş idmân-ı kerem

Bilirim kıymetini cevher-i lûtf u keremin
Değilim öyle denilir gibi nâdân-ı kerem

Cân gibi hıfz ederim sînede hakk-ı keremi
Çürüse hey'etim etmem yine nisyân-ı kerem

Her ne lûtfeyler isen bende liyâkat mevcûd
Olmamış sanma kerîmâ beni şâyân-ı kerem

Niçin olsun heder ehliyyet ü istihkâkım
Buna kâ'il mi olur sâhib-i vicdân-ı kerem

Ne revâdır ki mu'attal kala isti'dâdım
Söyle lâyık mıdır ey dâver-i devrân-ı kerem

Eyledin halkı zülâl-i kereminden irvâ
Ne kadar var ise hep kandılar 'atşân-ı kerem

İşte ben de o zülâl-i keremin teşnesiyim
Etmemek lâyık olur mu beni reyyân-ı kerem

Savma bir lokma ile sofra-i in'âmından
Ki doyar mı az ile dîde-i cî'ân-ı kerem

Bana şîrâne dilîrâne bir ikrâm eyle
Ey veliyy-i ni'am ey eşca'-ı şuc'ân-ı kerem

Rütbe-i feyz-i nigâhınla temâyüz edeyim
Olayım zümre-i emsâl ile handân-ı kerem

Mümkün oldukça kusûr eylemem îfâsında
Bence vâcip gibidir hizmet-i şükrân-ı kerem

Lûtfuna mazhar edersin beni inşâallah
Ki değilsin bilirim öyle her âsân-ı kerem

Mûcib-i tab'ını icrâ eder eşyâ mutlak
Kalmaz ibzâl-i keremden geri merdân-ı kerem

Lûtfunu cûdunu ihsânını yâd ettikçe
Doluyor hâtırıma neşe-i feyezân-ı kerem

İşte bu neşe-i can-bahş ile çok mu görülür
İftihâr eylese bu 'abd-i kadr-dân-ı kerem

Ki benim vâkıf-ı ma'nâ-yı inâyet şimdi
Dersi hep benden alır nükte-şinâsân-ı kerem

Keremin ben gibi evzâ'ını tasvîr edemez
Gelse ger bir yere bin kâfiye-sencân-ı kerem

Farazâ ircâ'-ı hayât etse cenâb-ı Nâbî
Olamaz böyle belîgâne senâ-hân-ı kerem

Teşnegân-ı kereme vâsıta-i 'arz olarak
Reşehât-ı kalemim etmede reyyân-ı kerem

Küremâyı kerem ü re'fete tahrîz eyler
Sanki hâme-meder olan bâni-i bünyân-ı kerem

Fazl ü 'irfânımı ger duysa Şehin-şâh-ı cihân
Şüphesiz sânih olur nâmeme fermân-ı kerem

Yetişir tûti'-i tab'a bu kadarcık tahdîs
Olsun endîşe-i feyzinle gazel-hân-ı kerem

Kerem et etmeden ey mâh-güzerân-ı kerem
Ân be-ân ângeh-ân katsa gerek ân-ı kerem

'Âşıkân-ı 'aşkına ey dâver-i ma'mûre-i nâz
Dil-i vîrânımı kıl mazhar-ı 'umrân-ı kerem

Sevgilim nefse kıyâs eyle ki münhal olsun
Ne girân mes'eledir âdeme hırmân-ı kerem

'Arz-ı mihr eyleyen üftâdeyi mahrûm etme
Sen bilirsin ki budur a'zam-ı erkân-ı kerem

Çerha küsmüşleri düşmüşleri taltîf eyle
Gün geçip emr-i muhal olmadan imkân-ı kerem

Eyledi herkesi mesrûr-ı temâşâ-yı cemâl
Sıra geldikte bana olma peşîmân-ı kerem

Yetişir tarh-ı gazel eyle du'â ey FENNÎ
Ey hüner mahzeni ey kıdve-i yârân-ı kerem

Dâ'ir oldukça felekler o veliyyü'l-keremin
Beklesin pîş-i der-i fazlını derbân-ı kerem

Cilvelendikçe heyûlât o veliyyü'l-keremin
Zîr-rânında ola tevsen-i yek-rân-ı kerem

Mevce-zen olduğu müddetçe bihâr u enhâr
Kabza-i himmeti olsun güher-efşân-ı kerem

:mâ hizmet-i memdûha-i Memdûh l
-i devlette olup bâsıra-pîrâ-yı yakîn

lî işleri îfâya eyledi nâzır
le 'adlile aktâr-ı cihânı teşhîn

dı tâli'-i 'âlî-i velîni'ami
n secde-i şükrâne içün vaz'-ı cebîn

Beni bir emr-i mühim üstüne me'mûr et de
Yapamazsam o zemân kayd olunsun terkin

'Avn-i Hak'la yaparım maksad-ı 'âlîye göre
Ki beni eyledi gurbette felek tecrübe-bîn

Dest-gîr ol beni fazlımla bırakma yerde
Pâyimâl olmağa lâyık mı nigîn zerrîn

Edeyim kudret ü ehliyetimi isti'mâl
Koyma lûtfeyle efendim beni peygûle-nişîn

Neyyir-i 'âtıfetin fer verir inşâallah
Olurum sahn-ı gülistân-ı emelde gülşîn

Şüphesiz kâm alırım dergeh-i a'tâfında
Sibkat-ı neyl-i ekiffâ beni etti te'mîn

Ben de bu neş'e-i emniyetle fahr ederek
Çok mudur nebzece 'irfânımı etsem tebyîn

Hâmeme ruhsat-ı cevelân edilirse i'tâ
Hüsn-i saytımla dolar sâmiâ-yı illiyyîn

Gelse Veysî benim âsârımı tanzîr edemez
Edemez hattımı taklîd nigârende-i Çin

Mu'teberdir taşınır serde sevâd-ı hâmem
Eder âsârımı her bâr 'Utârid tahsîn

Ben bu gurbetlere kirbetlere lâyık mı idim
Okurum bâ'is-i hüsrânıma elbet nefrîn

Âteşîn bir gazel inşâdına geldi nevbet
Feyz-i medhin ki dil ü tab'ımı etti teshîn

Üzme artık beni ey dilber-i 'ismet-âyîn
Nigeh lûtfile kıl âteş-i 'aşkı tehvîn

Nûr-ı 'aynım nice sarf-ı nazar etsin 'âdem
Nergis-i mestine hayrân kalıyor hûru'l-îyn

Biri bir kâse sudur digeri bir deste giyâh
'Anberîn zülfüne nisbetle gülâb u nesrîn

Söyle " **Mevlâyı seversen** " bana hayret veriyor
Bu ne güftâr u kıyâfet bu ne reftâr-behîn

İhtiyârıyla değil andaki raks u harekât
Atacak kendini âgûşuna gûyâ Pervîn

FENNÎYÂ emr-i tegazzül de nihâyet buldu
Bir du'â et ki desin gökte melekler âmîn

Dâ'im olsun o Veliy-yi ni'amın farkında
Feyz-i hüsn-i nazar-ı Pâdişeh 'adl-'âyîn

Her umûrunda âna hüsn-i zafer versin Hak
Eylesin zâtını bi'l-cümle 'avârızdan emîn

XLIII

BU DAHÎ MÜŞÂRU'N-İLEYH (MEMDUH PAŞA) NÂMINA MUHARRER KASÎDEDİR :

A-24/b - 25/a

Ey sitemkâr u cefâ-pîşe sipihr-i gaddâr
Nâzenîn 'ömrümü endûh ile ettin imrâr

Nice mihnetlere zahmetlere pâdâş ettin
Acıdı hâl-i diğer gûnüme yâr u ağyâr

Hem-reh ettin cühelâya beni tûl ü eyyâm
Fazl u 'irfânımı bilâhere ettin inkâr

Var iken sînede sermâye-i isti'dâdım
İltifât eylemedin eylemedin fâ'ide-dâr

Nedir ehliyyet ü 'irfânımı ta'tîle sebep
25/a Niçin etti beni peygûle-i gamda ızrâr

Seni ey zâlim-geçer u seni ey va'de-şiken
Yeter ettiğin yeter ızrârıma kast u ısrâr

Seni bir Âsaf-ı zî-mıknete şekvâ edeyim
Ettiğin cevr u ezâdan edesin istiğfâr

Öyle bir Âsaf-ı zî-şân ki hakîkat doludur
Şöhret-i 'adl ü 'atâsıyla serâpâ aktâr

Öyle bir Âsaf-ı a'kal ki o yoktur şüphe
Sehl olur dergehine 'arzolunan her düşvâr

Re'y-i helâlı o nisbette ki isterse eğer
Âteş-i pembede bir yol bulup eyler ızmâr

Fehm-i derrâki kılar Sâ'ib'e telkîn-i tarîk
Fikr-i fa'âli Felâtûn'u eder istisgâr

Yani memdûh-ı cihân Hazreti Memdûh Paşa
Okur evsâfını her lahza 'abîd u ahrâr

Mâlik-i genc-i ma'ârıkdır âna lâyıkdır
Etse her uğradığı buk'ayı reşk-i gülzâr

İbn-i Hâcib geçemez pîş eder fazlından
Meclisinde edemez hâce Usâm istikrâr

Edemez feth-i dehen mahzar-ı 'ulyâsında
Lâl olur İbn-i Kemâl 'aczini eyler ikrâr

Ey Veliyyü'l-himem ey dâver-i pâkize-şiyem
Ey Veliyyü'l-kerem ey mün'im-i hâtem-girdâr

Suhenin hâ'iz-i hâsıyyet-i rûh-iksir
Çok mu tedbîr ile ger eylesen 'akd-i ferrâr

Sana bahşâyiş-i Hallâk-ı Cihândır ancak
Cûd u in'âm u 'atâ hüsn-i mezâc u meşvâr

Olasın hayr ile her emre muvaffak olasın
Mazhar-ı hüsn-i nigâh şeh-i 'ulvî-âsâr

Çekemez oldu gönül bâr-ı gam-ı gerdûnu
Oldum el-kıssa tâdi'-i felekten bî-zâr

Beni al merhameten cevze-i istishâba
Nice bîkesleri ettin bilirim minetdâr

Kalmasın sâye-i fazlında mu'attal hünerim
Tâ ki misbâh-ı kemâlim ede neşr-i envâr

Beni de kendi çırâgânına etsen ilhâk
Sana ey kân-ı mürüvvet kim eder istiksâr

Böyle tasdî'a sebep gayret-i akrândır hep
Deme lûtfeyle efendim bu ne arsız cerâr

'Arz-ı hâl etmede ma'zûrum efendim ma'zûr
Siyyemâ etmede der hâl-i zarûret icbâr

Ederim zîb-i dehen nâm-ı Veliy-yi ni'ami
Bana ibzâl edilen lûtfu unutmam zinhâr

Senden ümîd ediyor merhamet ü 'âtıfeti
Dil-i mihnet-zede senden ediyor istinsâr

Sarılan dâmen-i ihsânına olmaz me'yûs
Yüz süren dergeh-i in'âmına kalmaz nâçâr

Bu ümîd-i ferah-efzâ ile şâyân-terdir
Tâze bir hâme kesüb bir gazel etsem izbâr

Burka-ı nâzı eğer alsa yüzünden dildâr
Kamaşır pertev-i mehtâb-ı ruhundan ebsâr

Yek nazarda tanır ihlâs-ı dil-i 'uşşâkı
Çeşm-i şûhunda müheyyâdır o yârin mi'yâr

Güle 'âit değil elhânı o mürg-i seherin
Gülşen hüsnünü takdîs ediyor bülbül-i zâr

Misk-i ezferle yoğurmuş yed-i fıtrat o mehi
O mehe gıbta-küşândır nefahât-ı ezhâr

Okşasam nûrunla hemle cebîn-i pâkin
Nâ'il olsam şeref-i sohbetine leyl ü nehâr

FENNİYÂ eyleme etnâb-ı suhenle tasdî'
Bir duâ eyle ki mergûb ola 'inde'l-ebrâr

Devlet ü şân ü şerefle o Vezîr Memdûh
Pîr ola vâr ola oldukça felekler devvâr

XLIV

MÜŞÂRU'N-İLEYH MEMDûH PAŞA HAZRETLERİ'NİN MAKÂM-I VİLÂYETE VERDİĞİ TELGRAF MECLİS-İ İDÂRE-İ VİLÂYET BAŞKİTÂBETİ'NE TA'YÎNİMİ MûCİB OLMAKLA MÜŞÂRU'N-İLEYHE TEŞEKKÜREN YAZILAN KASÎDEDİR :

A-25/a - 25/b

Ne kerîm olduğunu 'âleme i'lân ettin
Beni ihsân ile mahsûdu leîmân ettin

Kulunu tâli'-i gaddârım ile sulha çeküp
Bana ettiklerine çarhı peşîmân ettin

Tâb-gerden beni ni'metlere müstağrak edüp
Hak bilir nâtıkamı mastar-ı şükrân ettin

Her ne yapsam ne desem şükrünü îfâ edemem
Beni ol mertebe şermende-i ihsân ettin

Sensin ol Âsaf-ı zî-şân Veliyyü'l-in'âm
Ki 'inâyâtına Hâtem'leri hayrân ettin

Seni mümkün mü ki ben 'aczimle methedeyim
Çünkü sen kendini memdûh-ı Vezîrân ettin

25/b

Jeng-dâr-ı gam idi hayli zemândır gönlüm
Sen o mirât-ı mücellâ-dâr u dırahşân ettin

Kalb-i meksûr-ı 'abîdânemi kıldın ta'mîr
Meskenim halkını bi'l-cümle du'â-hân ettin

Hep du'â-hân oluyor 'âlem-i 'ulvîde sana
Eb ü ecdâdımın ervâhını şâdân ettin

Nâm-ı FENNÎ'yi yazıp defter-i memlûkâne
Nazar-ı feyz ile ârâyiş-i akrân ettin

Eylesin ömrünü efzûn Kerîm-i mutlak
Beni ihsân ile mahsûdu le'îmân ettin

XLV

DÂHİLİYE NÂZIRI MEMDûH PAŞA'YA YAZILAN RAMAZANİYYEDİR :

A-26/b - 27/a
27/b

Setr edip gurre-i ikbâlimi çarh-ı gerdân
Kevkeb-i tâli'ime vermedi Hak leme'ân

Kaddimi dest-i te'addî-i felek büktü benim
Kıldı endâmımı hem şekl-i hilâl-i Ramazan

Kuvve-i bâtışa-i cevr ile imsâk ederek
Tevsen-i bahtıma göstermedi cây-ı cevelân

Şâm-ı gurbette ne cânânla iftâr ettim
Kûy-ı firkatte ne bir **'Îd-i visâl** oldu 'ayân

Rûze-i hasret ile geçti nice eyyâmım
Kalmadı çektiğim endîşe-i hicre pâyân

İşti'âl etmeğe yüz tuttu sevâd-ı rîşim
Hayt-ı ebyaz gibi ekser yerine düştü nişân

Sarsar-ı subh-ı elemden ruh-ı zerdim muğber
Gussadan dîdelerim tîre-gönül pür halecân

Zümre-i tâgîye-i dehrile oldu hempâ
Tâli'im eyledi za'f ile berâber tuğyân

Elif iken **vâv-ı siyâkat** gibi oldum iki kat
Kaldım encâmı şu peygûle-i gamda nâlân

Çeşme-i sâr-ı emele uğramadı râh-ı taleb
Etmedi teşne-dili cür'a-i matlab-ı reyyân

Eleme münkalib oldu emelim dünyâda
Olmadım şâhid-i maksûdum ile işve-keşân

Hüsn-i hizmet yoluna eyledim ifnâ-yı vücûd
Düşmedi semt-i terakkîye tarîkim el'ân

Çekerim bâr-ı gamı böyle otuz kırk senedir
Bana yüz vermedi güldürmedi hâlâ devrân

Bir Ocak-zâde idim etmedi aslâ hürmet
Eyledi gam-ı tütün ile gözümü eşk-efşân

Izdırâbâtımı baştanbaşa tasvîr etsem
Hâlime dîde-i merdüm değil ağlar vicdân

Hâsılı etmişiken kalbimi gam istîlâ
Hâl-i bâlim bu siyâk üzre olurken güzerân

Bir seher hâtif-i gaybî beni îkaz etti
Dedi aç dîdeni ey sâkin-i beyti'l-ahzân

27/a Hâmî-i ehl-i hüner Hazreti Memdûh Paşa
Pertev-i 'âtıfeti meh gibi olmuş rahşân

Bâb-ı lûtfun kapamaz fazlını imsâk etmez
O kerîmü'ş-şiyem ol Âsâf-ı sâmî-'ünvân

Öyle bir Âsaf-ı zî-şân ki der-i lûtfundan
Selsebîl kerem ü 'âtıfet eyler nebe'ân

Öyle bir münşi-i ekmel ki alırsa eline
Zencebîl-i kerem eyler kaleminden feyezân

Öyle bir şâir-i mâhir ki sözü reşk-dürer
Tab'-ı pâkîzesine tab'-ı 'Utârid hayrân

Pür-tanîn oldu felek şöhret-i in'âmıyla
Sâyesinde nice gam-dîdeler oldu şâdân

İlticâ et der-i ihsânına öp dâmenini
Bendecek hâl-i perîşânını kıl 'arz u beyân

Çünkü hakkiyle bilir lehce-i istirhâmı
Nükte-perverdir o Memdûh-ı mürüvvet-mendân

Sana da rahm eder el-kıssa bulur bir çâre
Nice bîçârelere olmadadır çâre-resân

Derecât üzredir eltâfı husûsiyle ânın
Ki hazef-pâre ile cevheri tutmaz seyyân

'İlmedir cehle değildir nazar-ı ehl-i kemâl
Tartılan cevherîdir hâk için olmaz mîzân

Dîde-i gafletime verdi küşâyiş bu hitâb
Oldu kânûn-ı ümîdim yeni baştan sûzân

Bu cihetle ederim cehlimi setr ü ihfâ
Buna mebnî diyemem fazl u biza'am noksan

Tama'ım var o Veliyyü'l-keremin himmetine
Eylerim yoksa da da'vâ-yı kemâl-i 'irfân

Âsafâ zî keremâ mün'im-i 'âlî nesebâ
Eylesin ömrünü efzûn Cenâb-ı Yezdân

Âfitâb-ı hünerim ebr-i siyehle mestûr
Gevher-i ma'rifetim hâk-i medellette nihân

Tut elimden beni meydana çıkar merhamet et
Ye's ü endûh ile bir kûşede kaldım pinhân

Dâmen-i lûtfunu hâşâ ki bırakmam elden
Cân ü vicdânım ile eyledim 'ahd ü peymân

Beni bir lûtf-ı girân-kadr ile taltîf eyle
Pâdişah başı için koyma hazîn ü giryân

Sâye-i şâh-ı cihânda kim eder istiksâr
Olsa bu bende-i ahkar dahî şâd ü handan

O da akrânı gibi etse temâyüz çok mu
Olmasa bâdîye peymây-ı melâl ü hüsrân

Müte'azzir mi efendim ânı dil-şâd etmek
Bulunur mümkün olan kâra tarîk-i imkân

Hükemâ zümresi ma'lûle müdâvât eyler
Vüzerâ cümlesi menkûbe ederler ihsân

Hükm-i 'âlîsini hakkımda dahî icrâ kıl
Dâd-ı Hak'tır sana bu tab'-ı mekârim-bünyân

Tuttu âfâkı bütün sît-ı 'ulüvv-ü himmetin
Şöhret-i fazlın ile doldu serâpâ âzân

İbn-i Hâcib olamaz perde-ber-endâz-ı hicâb
Der-i fazlında Harîrî edemez feth-i dehân

Seni tahrîr yazar deftere Kâtip Çelebi
Böyle fetvâ çıkarır hazretine Kâdıhân

Meclisinde edemez bahs-i hikem Eflâtûn
Habt olur belki umûm hükemâ-yı Yunan

Hangi bir vasfını tezkâr edeyim 'aczimle
Ey 'atâ mahzeni ey dâver-i sâhib-i ihsân

Seni tavsîfe kifâyet mi eder endîşem
Yolu var mı bir ufak havza sığar mı 'ummân

Yüzüme gelme hatî'âtımı lûtfen 'afvet
Gönül âzürde husûsiyle bıdâ'am noksan

Bu tasavvurla fakat neş'e-pezîr oldu gönül
Bu tezekkürle fakat zîb ü şeref buldu zebân

İşte ben bu şeref ü neş'enin ümîdiyle
Ederim bir gazel inşâsına ircâ'-ı 'inân

Karşıdan 'arz-ı hirâm eyledi bir serv-i revân
Lerze düştü dil-i bîmârıma geldi buhrân

Tutamam leblerine mülk-i Bedahşânı bedel
Hâl-i hindûsuna yek-pâre fedâ Hindistân

Çehre-i dilkeşi çerkeslere âteş bırakır
Cezbe-i ânına meftûn kalır Gürcistân

Bu ne sûret bu ne sîret bu ne hüsn-i fıtrat
Ânı bilmem ki cinândan mı kaçırmış Rıdvân

Zülfü şeb çehre-i garrâsı ise subh-ı ümîd
İctimâ' etmiş o mehpârede gûyâ mülevvân

Dilkeş ebrûları gûyâ ki hilâl-i meh-i 'Îd
Görse bir sâ'im olur savmı karîn-i butlân

27/b Vasfını yâda getirmekten o meh-i ruhsârın
Garazım tehniyet-i 'Îd-i Sa'îd-i Ramazan

Yeter ey hâme-i FENNÎ yeter ey fâzıl-ı şûh
Bir du'â kaydına bak olma rehîn-i keselân

Ola makrûn-ı hidâyet o Vezîr-i memdûh
Hizmetinden kala hoşnûd Şehin-şâh-ı cihân

Seneler devr edip ettikçe tekerrür-i a'yâd
Günleri şevk ü meserrât ile etsin güzerân

Verip ömr-i ebedî her birine bahş etsin
Ânı Sultân Hamîd Hâna Hudâ-yı Mennân

XLVI

HALÎL RİF'AT PAŞA DÂHİLİYE NÂZIRI İKEN MÜŞÂRU'N-İLEYH NÂMINA YAZILAN KASÎDEDİR Kİ BU KASÎDE ÜZERİNE RÜTBE-İ SÂLİSE İLE TALTÎF BUYURULMUŞTUR.

A-22/b - 23/a Her vücûda gelir endâze-i dîbâ-yı ümîd
23/b Her siyâba yakışır kâmet-i bâlâ-yı ümîd

Her gece 'âlem-i ma'nâda gelir âgûşa
Eylemez nâz u sitem dilber-i ra'nâ-yı ümîd

Yer komaz sâhâ-yı hâtırda rakîb ye'se
Ne zaman eylese teşrîf dilârâ-yı ümîd

23/a Kimseden eylemez 'âlemde dirîğ-ı ihsân
Doldurur dâmen-i hulyâyı 'atâyâ-yı ümîd

'Ayn-ı insâna her eşyâ mütebessim görünür
İbtisâm etse eğer çehre-i zîbâ-yı ümîd

Bırakırdı dili zulmette zalâm-ı şeb-i ye's
Olmasa tal'at-ı bî-minnet ferdâ-yı ümîd

Ye's ü ümîdi çekerse nazar-ı mîzâna
Hakk-ı rüçhân verir ümîdine dânâ-yı ümîd

Etseler ye's ile ümîdi eğer isticvâb
Hakla sâbit olur sûret-i da'vâ-yı ümîd

Ye'se mağlûb olup olma kasîrül'l-himme
Kimseyi koymaz ayakta yed-i tûlâ-yı ümîd

Olmasun ye'se zebûn âdem olan 'âlemde
Var iken âdem içün himmet-i vâlâ-yı ümîd

Herkes âmâlini ümîd ile tahsîl eyler
Eyledüm ben de anunçün bana peydâ-yı ümîd

Ki dedim 'arz edeyim hâlimi bir zî-kereme
İçtimâ eyledi bu noktada ârâ-yı ümîd

Öyle bir ehl-i kerem kim der-i ihsânında
Serilir herkese bir sofra-yı âlâ-yı ümîd

Yani hâmi-i hüner Hazret-i Rif'at Paşa
Hâmesiyle açılur 'âleme mecrâ-yı hüner

Zât-ı devletleri bir Âsaf-ı 'âlî meşreb
Nâm-ı sâmîleridir encümen-ârâ-yı ümîd

Bârigâh-ı himem ve re'feti mesvâ-yı merâm
Kârgâh-ı kerem ve nısfeti me'vâ-yı ümîd

Sûret-i hâlini i'lâm için ehl-i fazla
Nazar-ı şefkati mir'ât-ı mücellâ-yı ümîd

Havza-i lûtfuna cân atmadır i'lâ-yı emel
Dergeh-i fazlına yüz sürmedir aksâ-yı ümîd

Âsitânında şerefyâb-ı 'avâtıf olanın
Görünür dîdesine evc-i mu'allâ-yı ümîd

Maksad erbâbına karşı leme'ân etmededir
Ufk-u 'âtıfetinden meh-i garrâ-yı ümîd

Düşürür herkesi ümîde mezîd keremi
Devr-i 'ulyâlarıdır devr-i dilârâ-yı ümîd

Ey dür 'âtıfeti merci'-i ashâb-ı emel
Vey 'ulüvv-i himemi revnak kâlâ-yı ümîd

Rehber-i mekremetin etmese telkîn-i tarîk
Varamaz menzile her merhale peymâ-yı ümîd

İktırân eyler ise re'y-i vezîrânen ile
Çok metâlib doğurur leyle-i hablâ-yı ümîd

Mün'imâ sıyt-i merâhımla tutup âfâkı
Hâtır-ı fâtırıma eyledin ilgâ-yı ümîd

Kıldı Hürrem beni hiss-i nefahât-ı feyzin
Tâze cân verdi meğer kalbe mesîhâ-yı ümîd

Ye's-i devrân-ı denî morde-dil etmişti beni
Etti nâmın yeniden sînede ihyâ-yı ümîd

Göreli zümre-i yârâna olan ihsânı
Gönlümün her tarafı oldu serâpâ-yı ümîd

Ruhsatın var ise ızhâr edeyim muzmarımı
'Ayb olur mu 'acâba eylesem ifşâ-yı ümîd

23/b

Der-i devlette bulunmaktır asıl maksûdum
Bundan artık olamaz 'ârife îmâ-yı ümîd

Söyle ey kân-ı kerem hâsıl olur mu kâmım
Sana pûşîde değil çünki hafâyâ-yı ümîd

Sen bilirsin ne demek olduğunu ümîdin
Cühelâ etmese de fehm-i mezâyâ-yı ümîd

Dest-gîr olsa nolur 'âtıfet ü ihsânın
Bana da 'arz-ı cemâl eylese Leylâ-yı ümîd

Dediğim rütbeye ermez mi 'acep dest-i emel
Umduğum sûrete girmez mi heyûlâ-yı ümîd

Sende kaldı benim ümîdim efendim sende
Başka kim var ki edeyim hall-i mu'ammâ-yı ümîd

Bûs-i dâmân-ı ahissâya tenezzül etmez
Zirve-i Kâf-ı hamiyyetdir 'Anka-yı ümîd

Dâmen-i lûtfunu ammâ ki bırakmam elden
Dil-i nâ-kâme odur **'Urve-i Vuskâ**-yı ümîd

Havza-i lûtfuna al sen de beni lûtfeyle
Çünki her ehl-i emel buldu bir recâ-yı ümîd

Dûr isem sûret-i zâhirde efendimden eğer
'Arz-ı hâlim olur ikdâmına ruhsâ-yı ümîd

'Avn ü ihsânın ile mazhar-ı cem'iyyet kıl
Gerçi meştût ise endîşece eczâ-yı ümîd

Geri korsan beni emsâl-i hakîrânemden
Tenk olur dîde-i gam dîdeme feyfâ-yı ümîd

İltifâtınla be-kâm eyle bu bî-sâmânı
Etmesin âteş-i hırmânla efnâ-yı ümîd

Dile sebbâbe-i lûtfun ile bir merhem sür
Kalmasın ye'isle mecrûh süveydâ-yı ümîd

Erba'înimde beni pîr-i nahîf eyledi çarh
Yeni baştan olayım şevkle bernâ-yı ümîd

Der-i lûtfunda akan eşkimi ta'yîb etme
'Âcizin göz yaşıdır şehd-i musaffâ-yı ümîd

Galatım var ise 'afveyle ki ma'zûrum ben
Beni sermest ü harâb eyledi sahbâ-yı ümîd

Umarım kim nesak-ı şekl-i 'akîme girmez
Bir netîce verir encâmı kazâyâ-yı ümîd

Sâye-i merhametinde olur inşâallah
Şâhsâr-ı emelim hemser-i cevzâ-yı ümîd

Lîk pek dar görünür dîde-i isti'câle
Ne kadar vâsi' ise sâhâ-i sahrâ-yı ümîd

İntizâr âteşine yakma süründürme beni
Az vakitte olayım nâ'il-i 'âlâ-yı ümîd

Yakışır ben de biraz 'arz-ı tefâhur etsem
Geliyor gûşuma zîra nağam-ı nây-ı ümîd

Benim ol şâ'ir-i münşî-i ma'ârif-perver
Bana mahsûs gibidir eylemek inşâ-yı ümîd

Ehlinin gayrîya mestûr ise de esrârı
Münkeşifdir bana her vechile ma'nâ-yı ümîd

Hakk'a şükr olsun açık bâsıra-i 'irfânım
Değilim hâsid-i fâsid gibi a'mâ-yı ümîd

Nahs-ı ye'si aradan kaldırır envâr-ı hattım
Reşehât-ı kalemim mes'adet-efzâ-yı ümîd

Ma'ni-i müphem-i ümîdi nasıl şârih isem
Kelime-i vâhidede eylerim ihfâ-yı ümîd

Fikrimi istediğim vechile tasvîr eyler
Nakş-ı hâmemdir olan zîb-i temennâ-yı ümîd

Bir gazel tarzına hâmemde yine hâhiş var
Söyletir çünkü beni bâde-i büşrâ-yı ümîd

Kâkülündür güzelim 'anber-sârâ-yı ümîd
Kâmetindir meleğim şu'be-i tûbâ-yı ümîd

Setr-i envâr-ı cemâl eyleme kurbân olayım
Hande-sâz ol açıl ey gonca-i ra'nâ-i ümîd

Ben bir ümîd ile feryâd ederim kûyunda
Eyledim âhımı gûyâ ki müvellâ-yı ümîd

Lâyık-ı merhametim hâlimi istifsâr et
Beni bî-tâb ü tüvân eyledi hummâ-yı ümîd

Nigeh-i lûtf ile şâd eyle sevâdü'l-'aynım
Va'd-i memdûd ile gel eyleme şeydâ-yı ümîd

FENNÎYÂ sıdk ile tâlî-i du'â-yı hayr ol
Yetişir olgun ise nâtıka-pîrâ-yı ümîd

Saklasın sû-i nazardan ânı Hallâk-ı cihân
Ki odur ımerdümek-i dîde-i dünyâ-yı ümîd

Zîr-rânında ola tevsen-i 'izz ü iclâl
Deşt-i efkârı dolaştıkça ır ətâyâ-yı ün îd

Eylesin her birini bezl-i ni'amla dilîr
Eyledikçe fuzalâ-yı kalem imlâ-yı ümid

XLVII
KAYSERİ MUTASARRIF-I ESBAKI NÂZIM PAŞA HAZRETLERİ HAKKINDA KASÎDE :

A-25/b

Sitem-i çerh-ı denî sîneme etti te'sîr
'Acabâ hâlimi ben kimlere etsem takrîr

Oluyor hâtıra her lâhzada bir gam müdgam
Ediyor derdini günden güne gönlüm teksîr

Siyyemâ gussa yağıp başıma şu günlerde
Gerçi olmakta idim cevr-i felekten dil-gîr

Dâd ü imdâdıma bir hâtif-i gaybî yetişip
Beni bir müjde-i cân-bahş ile etti tebşîr

Dedi fahrü'l-üdebâ Hazreti Nâzım Paşa
Eylemiştir nice bin kalb-i hazîni tesrîr

Eylemiştir nice ehl-teşne-i kâmı irvâ
Eylemiştir nice cûyende-i lûtfu dil-sîr

Hâlini işte o mi'mâr-ı kulûba 'arzet
O senin de dil-i meksûrunu eyler ta'mîr

Doğrudur meşreb-i mişvârı sever doğruları
Yürümez 'adline 'irfânına karşı tezvîr

Müşkilâtı getirir dâ'ire-i imkâna
Sâ'id-i himmeti ger cidden ederse teşmîr

Havze-i hâfızası mahfaza-i re'y-i musîb
Kuvve-i nâtıkası me'haz-ı hüsn-i tedbîr

Ey kerîmü'ş-şiyem ey Âsaf-ı 'âlî-miktâr
Eyledin Hâtem-i Tâ'î'yi keremde tanzîr

Sensin efdâlü mehâsinde Ebü'l-Fadla hemâl
Sensin iz'ân ü ferâsette Felâtûn'a nazîr

Gaşy olur meclis-i 'ilminde İmâm-ı Nevevî
Lâl olur dergeh-i fazlında zebân-ı tahrîr

Muktedirsin kılı kırk yarmağa bir mes'elede
Serteser milket-i ma'nâyı sen ettin teshîr

Eski câmileri mescidleri yaptın yeniden
Kayseri şehrini i'mâr ile ettin tenvîr

Dilerim sen olasın feyz-i vezâretle bekâm
Ola mahdûm-ı necîbin de vezîr İbn-i vezîr

Seni tavsîf ü senâ böyle değildi ammâ
Çenber-i gam ediyor kalbimi hâlâ ta'sîr

Ben sana hâl-i dil-i zârı nasıl anlatsam
Ben sana derd-i derûnu nasıl etsem tasvîr

Beni ma'zûr bırakmıştır o zâlim feleğin
Ahz ü i'tâsına meczettiği gabn ü ta'zîr

Bî-hünerler çekemezmiş meğer ehl-i hüneri
Beni bil-âhare fazl-ı hünerim kıldı hakîr

Hünerin kesreti kesr etti benim kıymetimi
Yoksa ben olmaz idim pençe-i mihnette esîr

Ne desem bilmem o hüssâd-ı se'âyet-kâra
Câ-be-câ etmedelerdir beni halka ta'yîr

Safvet-i kalbimi ihlâsımı bî-şüphe bilir
Tercümân istemez ahvâlime Hallâk-ı basîr

Beni ta'yîre ne gûne mütecâsir iseler
Eylesin anları da mâlik-i dûzah teşhîr

Bâri sen hüsn-i mükâfâtını istihzâr et
Etmiyor hizmetimi çarh-ı cefâ-cû takdîr

Pây-mâl etti beni cevr-i felek merhamet et
Dil-i gam-dîdemi kıl gerd-i elemden tathîr

Hep senin merhametindir düşüren ümîde
Âsafâ gerçi değilsem de sezâ-yı tesvîr

Neş'elendirdi beni işte bu câm-ı ümîd
Bu hevesle yakışır gazel etsem tastîr

Beni üftâde-i 'aşk eyledi bir mâh-ı münîr
Taşımak âteş-i hicrânını bir emr-i 'asîr

Hikmet-i nusratı kâbil mi olunsun ta'rîf
Âyet-i behceti mümkün mü edilsin tefsîr

Nazar-ı lûtfu kılar goncayı şâd ü handan
Nigeh-i çeşmi eder çehre-i şîri tağyîr

Gönlümü eyledi teshîn hayâl-i rûyu
Âb-ı gül etmek için dîdelerimden taktîr

Giryeden başka o yâre ne hediyyem bulunur
Nâleden başka ne tuhfem var o dildâra cedîr

Gam-ı 'aşkiyle tahiyyâta oturdum âhir
Acımaz mı bana el-ân ol pâkîze zamîr

Yeter itnâb ile tasdî'-i ser etme FENNÎ
Eyle artık kalemi sû-i edepten tahzîr

Bir du'â et o Veliyyü'l-keremin hakkında
Eylesin ânı e'âlî vü edânî tezkîr

Ömrüne hak bereket cismine sıhhat versin
Eylesin 'âtıfet ü re'fet ile şöhret-gîr

XLVIII
ANKARA VÂLİSİ CEVAT BEY NÂMINA YAZILAN KASÎDE :

A-26/a

Köhne bağ-ı emele tâb-ı tarâvet geliyor
Çemenistân-ı dile reng-i letâfet geliyor

Her nasılsa felek insâfa gelip su veriyor
Nihal-i ümîd-i hakîrâneme kuvvet geliyor

Eylemiş devrini ta'dîl sipihr-i gaddâr
Devr-i nâ-sâzına oldukça sa'âdet geliyor

Mevsim-i sayf erişip geçmiş iken mevsim-i gül
Goncalar tâzelenip gülşene zînet geliyor

Neş'esinden oluyor hande-nümâ mülk ü melek
Atlas-ı çarha kadar hiss-i beşâşet gelyor

Rûh-ı eşyâda tecessüm ediyor hiss-i sürûr
'Araz ü cevhere bir rûh-ı meserret geliyor

Nasıl izhâr-ı sürûr eylemesin cân-ı cemâd
Gevher-i nâdire-i dûzah-asâlet geliyor

Câmi'-i fazl u kerem encümen-ârâ-yı fuhûl
Ser-bülend-i nücebâ sâdık-ı devlet geliyor

'Ârif-i sırr-ı hikem vâkıf-ı eşkât-ı şu'ûn
Mâlik-i re'y-i zerrîn sâhib-i miknet geliyor

Pâyine 'ıkd-ı Süreyyâ'ları îsâr etsin
Ki felek mecma'-ı envâ'-ı fazîlet geliyor

Feleğin Hâtem-i Tâ'î'si çekilsin geriye
Ser-firâz-ı sebük-âmûz-ı semâhat geliyor

Lûtfun envâ'ını seyr etsin esâtîn-i evvel
Muksim-i 'avn ü 'atâ mübzil-i himmet geliyor

Yani gerdûne-i ikbâline sür'at vererek
Merkez-i 'adline Vâli-i vilâyet geliyor

Devr ü teftîş için etmişti zehâb elviyeye
Bakıp îcâbına bâ-yümn ü 'atûfet geliyor

Nâm-ı 'ulyâsı gibi tab'-ı dil-ârâsı cevâd
Nâmını yâd edenin tab'ına kuvvet geliyor

Âsafâ sen gideli sevinmişti şem'-i kulûb
Yümn-i teşrîfin ile şevk ü şetâret geliyor

Mün'imâ sen gideli hasta-dil olmuştuk hep
Hamdülillâh yine âsâr-ı ifâkat geliyor

Yağıyor uğradığın karyelere hayr ü berekât
Geldiğin şehr-i şehîre medeniyyet geliyor

Ba'demâ merhamet et gitme bizi koyma garîb
Sen gidince bize her türlü garâbet geliyor [1]

Beni ez cümle perîşân ediyor tâli'-i dûn
Hâlimi anlayanın fikrine hayret geliyor

Eller arsızlanarak feyz ü terakkî buluyor
Bana ammâ ki bu vâdîde hacâlet geliyor

Ben ne yaptım ki felek râhatımı çok görüyor
Hidemât-ı hasenem halka kabâhat geliyor

Her işi sâye-i şâhanede ikmâl ettik
Va'd-i terfî'imin incâzına nevbet geliyor

Ya tesâdüf ederim bir daha yâhut edemem
Refte refte küremâ cem'ine kıllet geliyor

Lûtf edip baht-ı siyâhımla barıştır yoksa
Tâli'imden bana bu hâl ile nefret geliyor

Görmeyen kalmadı artık eser-i himmetini
Gayri ey mün'im-i 'âlî bana nevbet geliyor

Hem barıştır beni gerdûn ile hem eyle bekâm
Sana ey kân-ı kerem bunda ne 'usret geliyor

Okşuyor hâtır-ı gam-gînimi bir tatlı ümîd
Gûş-ı vicdânıma peygâm-ı beşâret geliyor

Bir gazel tarh edeyim şevk ile ruhsat var ise
Kuvve-i nâtıkama vüs'ü talâkat geliyor

Bir güzel methedeyim neş'e-yi mey kaybeylemeden
Tab'ıma 'âlem-i 'ulvîden i'ânet geliyor

Yine şîrâne müşîrâne o âfet geliyor
Her adım başına bir gûne sa'âdet geliyor

[1] Bu beyit erkân-ı vilâyet arasında hâdis olan bazı münâsebetsiz ahvâle işârettir.

Cephesinde ediyor nûr-ı sabâhat leme'ân
Kim bakarsa yüzüne hayr ü beşâret geliyor

Nerd-bân kat kat olup pâyini takbîl ediyor
Geldiği meclise âsar-ı şerâfet geliyor

Mey şeker-rîz oluyor destini messetmekle
Lebin öpmekle leb-câma halâvet geliyor

Buluyor vasfını tasvir kılan hâme şeref
Nâmını yâd eden efvâha 'azûbet geliyor

Dâmenin bûs edenin destine matlab giriyor
Zülfüne bend olanın başına devlet geliyor

FENNİYÂ oldu tegazzülde karîn-i encâm
Sıdk ile eyle du'â vakt-i icâbet geliyor

Olmasın sıhhat ü iclâline noksân târî
Bu dürûd ile söze hüsn-i nihâyet geliyor

XLIX

A-86/a

Yaban-âbâd'a geldim İncesu'dan muntazam buldum
Temâşâ eyledim her buk'asın bâğ-ı İrem buldum

Husûsân anda Mîr-i Hâlis'i kâim-makâm gördüm
Taharrî ederek gûyâ ki bir kâse kerem buldum

Mülâkâtı yeter ol rütbe mürûr ettiğim hattâ
Süveydâ-yı dilimde neşve-yi sahbâ-yı Cem buldum

Tahassür sanki bir dâ-i 'affâl olmuştu gönlümde
Telâffî eyledim mâ-fâtı dârûyu sekam buldum

Kerîmî sen bilirsin kim hilâfı irtikâb etmem
Felekte çok şükür bir neş'eli lezzetli dem buldum

Sekar hükmün alırdı bu sefer ger olmasaydın sen
Tamam ol gök seyyâhında ne gam çektin ni'am buldum

Meğerse zevk-i vaslın var iş zımmında bu sırrın
Umûr-ı kâinâtı böyle hep tahte'l-hüküm buldum

Salâh ü zühdün evvelden dahî ma'lûm idi ammâ
Bu def'a büsbütün hem-sîret-i şeyhü'l-harem buldum

Beni teşrîre va'd etmiş idin akdemce tahrîren
Teşekkür eylerim encâzına sâbit kadem buldum

Size min ba'd ülü'l-a'tâf ıtlâk eylesin herkes
Bu ta'bîri senin-çün en münâsib bir 'alem buldum

Te'emmül eyle ki istid'â-yı lûtfa yok mudur hak
Hükümet işlerinde eskidim hayli kıdem buldum

Sipihre lîk feryâd ü figânım etmedi te'sîr
Sumâh-ı çarhı 'irfân ehline karşı ehem buldum

A-86/b

Terakkî etmeğe fazl u ma'ârifmiş meğer hâ'il
Sözüm yok kimseye ben kendimi müttehem buldum

Fakat sen lûtf edip kurtar sipihrin dest-i cevrinden
Seni gökte ararken yerde ey 'âlî-himem buldum

Ki bir devletli mensûb-ı ileyhin var imiş el-hak
İşittim sîtini hâmî-i erbâb-ı kalem buldum

Ânın âsar u evsâfı bütün âfâkı şâmildir
Bu mevkîde fakat âzâde-i kayd-ı rahım buldum

FENNİYÂ şimdilik ahvâlini dergâhına 'arz et
De kim bir âşinây-ı mübtelâ-yı hemm ü gam buldum

L

A-86/b

Bir gül koparan şevk ile gülzâr-ı fenâdan
Pür-yâre bulur sînesini hâr-ı habâdan

Taşdan çıkarır zevkini erbâb-ı basîret
Mahzûz olur erbâb-ı vefâ seng-i cefâdan

'Ârifler düşürür her iki düyâyı nazardan
Zahid geçemez hırka-i tezvîr ü riyâdan

Câhil dolaşır dâ'ire-i keyf ü garazda
'Âkıl alamaz kendisini 'afv ü 'atâdan

Evlâd-ı beşer rahât-ı servet ararken
Minnet yetişir fâriğ olur yüsr ü ğınâdan

Râhat arama Hakk'ı ara cümleyi hoş gör
Yanlışlarını yâd ile 'afv iste Hudâ'dan

87/a

Çek yâr-ı gamı sonra bürün kisve-i 'aşka
Tecrîd-i vücûd eyle peşîn rızk-ı riyâdn

İnsan olayım dersen eğer nefsini öğren
Bir lahza uzağ olma huzur-ı 'urefâdan

Her şeyde musîb olduğunu eyleme da'vâ
Hâlî kalamaz nev'-i beşer sehv ü hatâdan

Hak'tan geleni her ne ise hak kabûl et
Ayrılma murâd ister isen bâb-ı rızâdan

Nâ-hak yere bir mûrçenin gönlünü kırma
Kâm almağa 'arzû-keş isen feyz-i Hudâ'dan

Etmez bu revişler seni menzil-res-i maksûda
Tahsîle çalış meslek-i Hakk'ı 'urefâdan

Gafil göremez cûşiş-i deryâdaki sırrı
Erbâb-ı nazar ne kapar emvâc-ı hevâdan

Tahsîl-i kemâl eyle hakîkatte edîb ol
Yoksa bir şeref mi var sana ziyy-i üdebâdan

Bir 'ârif-i billâha edip 'arz-ı dehâlet
Fermân-ı İlâhî ne ise eyle itâ'at

Bir seyl-i hurûşân ki çıkar semt-i 'ademden
Bir sür'at-i sâkitle akar sû-yı fenâdan

MUSAMMATLAR

MUHAMMES
TAHMÎS
MÜSEDDES
MÜSEBBA'
MÜSEMMEN
TAŞTÎR

LI
BU DAHÎ KASÎDEYE BENZER BİR MUHAMMES :

A-27/b - 28/a

Gönül re'y-i husûl-i kâm ile âvâre kalmıştır
Bir müşkil işten artık 'âciz ü bîçâre kalmıştır
'Acep maksûd bilsem kimden istinsâra kalmıştır
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır
Ânın da inkişâfı himmet-i ebrâra kalmıştır

Rakîbin çeşm-i dilber gibi bîmâr olduğun görsem
Gam-âlûd olduğun seyreylesem zâr olduğun görsem
N'olur şu künbedin keyfimce devvâr olduğun görsem
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır
Ânın da inkişâfı himmet-i ebrâra kalmıştır

Şaşırdı 'âdetâ tedbîrimi endîşe-i mihnet
Âtup bir gussa-i 'uzmâya verdi zihnime hayret
Nedir bu tâli'-i şeb-renk elinden çektiğim zahmet
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır.
Ânın da inkışâfı himmet-i ebrâra kalmıştır

Bu rütbe ibtilâya mihnete bâdî nedir bilmem
Bana devrin hemîşe zulm ü bîdâdı nedir bilmem
Benimçün sâlib-i gam câlib-i şâdî nedir bilmem
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır
Ânın da inkışâfı himmet-i ebrâra kalmıştır.

Nikâb-ı veche-i ikbâli gerdûn tâzeler her şeb
Ki idbâr u mezâhim muktezâ-yı tâli'imdir hep
Kimin keffindedir bilmem ki hall-i 'ukde-i matlab
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır
Ânın da inkışâfı himmet-i ebrâra kalmıştır.

Husûl-i maksada pek çok çalıştım zâhir ü pinhân
Tulû'-ı neyyir-i ikbâle oldum her seher nigerân
Emel sûretlerin göstermedi âyîne-i devrân
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır
Ânın da inkışâfı himmet-i ebrâra kalmıştır.

Felek çekti nasılsa çehre-i âmâlime perde
Nefes aldırmadan bir kerre hemdem eyledi derde
Bu günlerde bana hem-hâldir hattâ birâder de
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır
Ânın da inkışâfı himmet-i ebrâra kalmıştır.

Bana benzer bu câniblerde bir âzürde-meşreb yok
Meserret üzre geçmiş müddet-i ömrümde bir şeb yok
Meğer kim yer yüzünde bana benzer kara kevkeb yok
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır
Ânın da inkışâfı himmet-i ebrâra kalmıştır.

Felek bir yüz verip göstermedi âsâr-ı handânı
Nedir bu müstemend-i 'âcizin bilmem ki isyânı
Temâm ettim temâşâ dîde-i gayretle akrânı
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır
Ânın da inkışâfı himmet-i ebrâra kalmıştır.

Murâdım hâsıl olmazsa yıkılsın kubbe-i gerdûn
Merâmım fi'le çıkmazsa bozulsun çarh-ı nâ-mevzûn
Diğerler FENNİYÂ şâd oldu kaldım sâde ben mahzûn
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır
Ânın da inkışâfı himmet-i ebrâra kalmıştır.

Kaçıp gerdûn-ı cevr-âyîn elinden ettim istimdâd
Cenâb-ı Sırrî Paşa'dan ki etsin tâ bana imdâd
O da imdâd etmezse kime yâ eyleyem feryâd
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır
Ânın da inkışâfı himmet-i ebrâra kalmıştır.

O bir Vâli-i vâlâ-şândır ömrü müstezâd olsun
'Umûm bendegânı sâye-i lûtfunda şâd olsun
Meyânında benim de kevkeb-i bahtım küşâd olsun
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır
Ânın da inkışâfı himmet-i ebrâra kalmıştır.

Füzûndur ülfeti dehr-i 'acûzun merd-i ahmakla
Ânınçün mü barışmaz yıldızım bu tâk-ı ezrakla
Husûsâ iltifât-ı Vâli-i 'âlî-i eşfakla
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır
Ânın da inkışâfı himmet-i ebrâra kalmıştır.

Gönüller her nasılsa kalmıyor endîşeden hâlî
Diğer-gûndur anın-çün bende-i dîrînenin hâli
Eğer bilsen acırsın hâlime ey Âsâf-ı 'âlî
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır
Ânın da inkışâfı himmet-i ebrâra kalmıştır.

Veliyy-i ni'metâ âvârelik câh ü celâlimdir
Nihânı âh u nâle nağme-i nây ü mevâlimdir
Bu iki mısra'-ı berceste ancak hasbihâlimdir
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır
Ânın da inkışâfı himmet-i ebrâra kalmıştır.

28/a Uzattım bahsi tasdî'a cesâret eyledim ammâ
Hatî'âtım bağışla ey Vezîr-i merhamet-pîrâ
Meseldir eskiden " **'aşk ağlatır dert söyletir** " zîrâ
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır
Ânın da inkışâfı himmet-i ebrâra kalmıştır.

Yeter ey hâme şekvâ-yı pezîrâyı nihâyet kıl
Sakın sû-i edebten kasr u îcâza ri'âyet kıl
O düstûr-ı edîbe sâde bu beyti tilâvet kıl
Açılmış ellerin bahtı bizimki kara kalmıştır
Ânın da inkışâfı himmet-i ebrâra kalmıştır.

LII
MUHAMMES

A-12/b

Benim ol 'âşık-ı sâdık ki çeşm-i dür-nisârım var
Ruh-ı zerdim dil-i gam-perverim cism-i nizârım var
Garîbim hâne-berdûşum ne dârım ne diyârım var
Fakat bir dilrubâ-yı bî-behâ 'âlî tebârım var
Serâser dilberân-ı çarha karşı iftihârım var

Haberdâr etmeyip ağyârı feryâd u figânımla
O yâra hâlimi 'arzeylerim âh-ı nihânımla
Ezelden 'ahd ü peymân eyledim cân ü cânânımla
Anın ferman-ber-i fermânıyım vicdân ü cânımla
Gönül iklîmine hükm eyleyen bir şehriyârım var

Kurulsa meclis-i mey câm ü sahbâ intizâm etse
Burulsa gûşu ûdun na'meye mutrib devâm etse
Gönül sâkîden envâr-ı teveccüh iğtinâm etse
N'olur bir sâğar-ı ser-şâr içirse şâd-gâm etse
Melûlum himmet-i Pîr-i mugâna iftikârım var

Zemân-ı nikbetimde tesliyet-bahş-ı cinânımdır
Zemân-ı miknetimde kuvvet-i nutk u beyânımdır
Evân-ı vahşetimde mûnisim ârâm-ı cânımdır
Hulâsa tûr-ı kalbim çâre-i derd-i nihânımdır
Benim bir dest-gîrim âşinâ-yı gam-güsârım var

Benim ol merd-i dânâ-dil ki dânâlar zebûnumdur
Felâtûn-ı zaman-ı zânû-zen dârü'l-fünûmdur
O ma'lûlüm ki 'âlem 'âşık-ı derd-i derûnumdur
Ben ol Ferhâd-ı 'aşkım kim felekler bî-sütûnumdur
Benim bir dilber-i 'âlî-cenâbım dil-şikârım var

Edip perhîz-i kat-î el yudum şerr ü şekâvetten
Teberrî ettim i'râz eyledim semt-i sefâhetten
Sığındım lûtf-ı Hakk'a hisse-mend oldum selâmetten
Muvaffak etti Mevlâ bir nasîb aldım sa'âdetten
SA'ÎDİM sâye-i PÎRÎ'de kalb-i hüşyârım var

Erince 'âlem-i 'ulvî-yi kudse rûh-ı serdânım
Girince hufre-i târîk-i hâke cism-i 'uryânım
Ümîdim var ki rahmetle anar ihvân u yârânım
Du'â-yı hayrile tezkâr eder evlâd ü akrânım
Cihânda çok eser neşr eyledim çok yâdigârım var

LIII
MUHAMMES

A-18/a

Hasretinle derd-i dil müştedd ü müzdâd oldu gel
Firkatinle sahn-ı sînem şüyûn-âbâd oldu gel
Sohbetinle şâd olanlar şimdi nâ-şâd oldu gel
Ceyş-i gam bastı gönül muhtâc-ı imdâd oldu gel
'Âşık-ı dil-hastanın mu'tâdı feryâd oldu gel

Nerdesin ey dilber-i 'âlî-tebârım nerdesin
Nerdesin ey nâzenîn-i dil-şikârım nerdesin
Nerdesin ey şehriyâr-ı bî-'ayârım nerdesin
Ceyş-i gam bastı gönül muhtâc-ı imdâd oldu gel
'Âşık-ı dil-hastanın mu'tâdı feryâd oldu gel

Eyledi çoktan beri eyyâm-ı firkat imtidâd
Izdırâbım olmada yevmen fe yevmâ müstezâd
El-amân ey rûh-ı 'âlem kıl beni lûtfunla şâd
Ceyş-i gam bastı gönül muhtâc-ı imdâd oldu gel
'Âşık-ı dil-hastanın mu'tâdı feryâd oldu gel

Ey veren tâb-ı rûhıyla kâinâta nûr u fer
Bir nazar kıl kalmasın sînemde âsâr-ı keder
Vuslatınla kâm-yâb et olmasın ömrüm heder
Ceyş-i gam bastı gönül muhtâc-ı imdâd oldu gel
'Âşık-ı dil-hastanın mu'tâdı feryâd oldu gel

LIV
DİĞER MUHAMMES (*)

A-15/b - 16/a

Reşk ederlerdi hased ashâbı hüsn-i hâlime
Göz dikerlerdi hemîşe hâme-i fa'âlime
Oldular bâdî nihâyet inkisâr-ı bâlime
Pek açık gadrettiler ümîd-i istikbâlime
Tâ-be-mahşer la'net olsun düşman-ı ikbâlime

Eylemişken hizmetim uğrunda ben terk-i huzûr
Görmesin derken işimde kimse bir 'ayb u kusûr
Bir yere toplandı birkaç müflis-i şerm-i şu'ûr
Pek açık gadrettiler ümîd-i istikbâlime
Tâ-be-mahşer la'net olsun düşman-ı ikbâlime

16/a

Hâl-i me'mûrîne bir kezzâbı râvî tuttular
Ehl ile nâ-ehli câhiller müsâvî tuttular
Her ne hüsn-i hizmetim varsa mesâvî tuttular
Pek açık gadrettiler ümîd-i istikbâlime
Tâ-be-mahşer la'net olsun düşman-ı ikbâlime

Gerçi yoktur minnetim gerdûn-ı dûna câh için
Pek çalışmazsam da 'arzû-yı dil-i gümrâh için
Var ise kizbim bilenler söylesin Allah için
Pek açık gadrettiler ümîd-i istikbâlime
Tâ-be-mahşer la'net olsun düşman-ı ikbâlime

Allah Allah muktezâ-yı 'akl u hikmet böyle mi
Böyle mi tartar terâzû-yi 'adâlet böyle mi
Ey ahâlî söyleyin hakka ri'âyet böyle mi
Pek açık gadrettiler ümîd-i istikbâlime
Tâ-be-mahşer la'net olsun düşman-ı ikbâlime

Sehm-i ma'tûhâne düştü imtihân-ı 'ilm ü fen
Hiç olur mu böyle bir hâlin sonu emr-i hasen
'Adl-i ma'kûsu temâşâ eylesin her merd ü zen
Pek açık gadrettiler ümîd-i istikbâlime
Tâ-be-mahşer la'net olsun düşman-ı ikbâlime

Bu muhammes Ankara'da müteşekkil tensîkât komisyonunun haksız ve keyfî mu'âmelesine karşı yazılmıştır.

Sa'yimi reftârımı bir nebze tahkîk etmeyip
Yazdığım evrâk-ı bî-pâyânı tedkîk etmeyip
Hükm-i nâ-hak yaptılar kânûna tatbîk etmeyip
Pek açık gadrettiler ümîd-i istikbâlime
Tâ-be-mahşer la'net olsun düşman-ı ikbâlime

Hîn-i me'mûriyetimde kimseyi incitmedim
Müstebiddâna husûsiyle refâkat etmedim
İstikâmet râhının gayrı tarîka gitmedim
Pek açık gadrettiler ümîd-i istikbâlime
Tâ-be-mahşer la'net olsun düşman-ı ikbâlime

Doğrulukla sa'y ile garet ile ma'rûf iken
İktidâr u fazl ile 'irfân ile mevsûf iken
Dâimâ fikrim yoluyla hizmete masrûf iken
Pek açık gadrettiler ümîd-i istikbâlime
Tâ-be-mahşer la'net olsun düşman-ı ikbâlime

LV
NÂBÎ MERHÛMUNKİNİ TAHMÎSEN YAZILAN NA'T-I ŞERÎF-İ NEBEVÎ

A-5/b

Medâr-ı gavs-i vuslat hayyiz-i 'arş-ı i'tilâdır bu
Makâm-ı fevz ü rahmet mahfel-i feyz ü rızadır bu
Ne rütbe 'arz-ı ta'zîmâta sa'y etsen sezâdır bu
Sakın terk-i edebden kûy-ı mahbûb-ı Hudâ'dır bu
Nazargâh-ı ilâhîdir makâm-ı Mustafa'dır bu

Melekler serteser bu hıttanın firâş-ı hâkidir
Bütün kerrûbiyânın tûtiyâsı hâk-i pâkidir
Şu mihr-i 'âlem-ârâ zerresinin tâb-nâkidir
Felekte mâh-ı nev Bâbü's-selâm'ın sîne-çâkidir
Anın kandîlidir hûr (*) matla'-ı nûr-ı zıyâdır bu

Vücûdu olmasaydı ger şühûd iklimine vâsıl
Olurdu hilkat-i eşyâya târîk-i 'adem hâ'il
Vücûd-ı kâinâta ba'is-i feyz oldu ve'l-hâsıl
Bu hâkin pertevinden oldu deycûr-ı 'adem zâil
'İmâdın açtı mevcûdât çeşmin tûtiyâdır bu

'Adîl olmaz bu hâke misk ezfer kadr ü kıymette
Serâser nûr ile tahmîr edilmiş dest-i fıtratta
Tecâvüz etti kat kat atlas-ı çarhı sa'âdette
Habîb-i kibrıyânın hâb-gâhıdır fazîlette
Tefavvuk-kerde-i arş-ı Cenâb-ı kibriyâdır bu

Makardır FENNİYÂ bu 'arz-ı akdes bir şehinşâha
Değişmem bir avuç toprağını hurşîd ile mâha
Muhakkak feyz alır kim yüz sürerse bu feyzgâha
Mürâ'at-ı edeb şartıyla gel Nâbî bu dergâha
Metâf-ı kudsiyândır bûsegâh-ı enbiyâdır bu

(*) Hurşîd

LVI
MEMDûH PAŞA HAZRETLERİ'NİN BİR GAZELİNİ TAHMİSEN YAZILMIŞTIR

A-17/b

Câme-i gül-gûn giyer kâküllerin ta'tîr eder
Nîze-i müjgânını teşhîz edip teşhîr eder
Nâzikâne müjde-i teşrîfini tezkîr eder
'Iyd-gâhı tâki kurbân olduğum tenvîr eder
Kudsiyân 'arş-ı Hudâ'dan vecd ile tekbîr eder

Etmesin beyhûde dilber sell-i seyf-i ebrûvân
Yoluna can vermeye hâzır gürûh-ı 'âşıkân
İhtiyâr-ı külfete hâcet bırakmaz bir zaman
Çekmeden tîğ-ı neyâmendin olur kurbânı cân
Sâ'idîn zâlim neden zahmet çekip teşmîr eder

Bin kadar dil-besteler var zülf-i 'anber bûyuna
Bir sürü arslanı gûyâ bağlamış bir mûyuna
Nasb-ı enzâr eylemişlerken ruh-ı dil-cûyuna
Öldürür hem ruhsat-ı nezzâra vermez rûyuna
Çeşmini kurbânının bend etmeğe tedbîr eder

Hâl-i 'uşşâkı bilir kat'î o şûh-ı işve-kâr
Her biri destinde can vermekle eyler iftihâr
Lûtf u kahhârâneye eyler ânın-çün ictisâr
Gösterir de kard-ı ser-tîzini destinde bâr
Kendi desti olduğun kurbânına tebşîr eder

Eşk-i hûn-âmîzimi gördükçe her an rahm edip
'Îd-i vasla gördü bu mahzûnu şâyâne rahm edip
Etti FENNÎ'ye bedel bir kebşi kurbân rahm edip
Cân iken kurbânı ey Memdûh cânân rahm edip
" **Ve fedeynâhu bi-zebhin** " âyetin tefsîr eder

LVII
ALDÜLCEBBÂR ZÂDELERDEN MERHûM HACI OSMAN BEY'İN GAZELİNİ TAHMÎSEN YAZILMIŞTIR.

A-15/a

Senin her bezm-i hâs-ı ülfetinde vâr idim evvel
Bırakmazdın beni reşk-âvar-i ağyâr idim evvel
Taşırdın baş için gûyâ gül-i ra'nâ yâr idim evvel
Sana ez cân ü dil ey verd-i ra'nâ yâr idim evvel
Hani ol günlerim hem-bezm ü hem-esrâr idim evvel

Evvel derdin ki yoktur sensiz aslâ sabr u ârâmım
Ne emrin var ise emr et ki ben her emrine râmım
Nedir bâ'is ki geçmez şimdi istirhâm u ibrâmım
Sebep n'oldu vefâsız yâd olunmaz şimdicek nâmım
Lisânında hemîşe sübha vü ezkâr idim evvel

Hakîkat kendime mâlik değildim zevk-ı 'aşkınla
Nişân-âsâ takınmıştım gezerdim tavk-ı 'aşkınla
Mehâlikten çekinmezdim giderdim sevk-i 'aşkınla
Ser-i kûyun dolaştım nice yıllar şevk-ı 'aşkınla
Ki sen bir nokta-i mergûbe ben pür-kâr idim evvel

Evvel 'âkıl tanırdın gâlibâ dîvâneyim şimdi
Ke-en başka bir şem'a döner pervâneyim şimdi
O eski bildiğin 'âşık değilsem yâ neyim şimdi
Neden bîgâneler dost oldu ben bîgâneyim şimdi
Yanında mu'teber bir dost-ı kıymet-dâr idim evvel

Benimle ma-sebakta ülfetin sûrî imiş sûrî
Süzersin şimdi eller meclisinde çeşm-i mahmuru
Ferâmuş etme Allah 'aşkına Fennî-i mehcûru
Bu hicrân zahmına nice tahammül eylesin Nûri
Dem-a-dem meclisinde nâzır-ı dîdâr idim evvel

LVIII
KAYSERİLİ GÂLİB ÇİVİCİZÂDE EFENDİNİN GAZELİNİ TAHMÎSEN YAZILMIŞTIR.

A-14/a

Hâzin-i künc-i bedâyî-dir tüvânger sözlerim
Cân bağışlar câna 'Îsâ demdir ekser sözlerim
Doldurur hâtırlara envâr-ı enver sözlerim
Şevk alır feyz-i tabîatten münevver sözlerim
Çok mu olduysa kulûbe hikmet-âver sözlerim

Sıhhât-i naklü rivâyetten tebâ'üd eylemez
Kıl kadar emr-i şerî'atten tebâ'üd eylemez
Meslek-i ehl-i tarîkatten tebâ'üd eylemez
Şöhret-i 'akl ü hakîkatten tebâ'üd eylemez
Can-fezâ ferheng-i irfândır serâser sözlerim

Hâlıku'l-ervâh verdi feyzi rûhâniyyete
Rûh mâildir anınçün dâimâ 'ulviyyete
Rûhdur insanı is'ad eyleyen kudsiyyete
Rûhdan ilhâm 'âiddir hep insaniyyete
Rikkat-ârâdır ânınçün rûh-perver sözlerim

Bikr-i fikrim tarz-ı lâkaydânede etmez burûz
Müncelîdir her birinde hilye-i sürûrumuz
Gûş kıldıkça eder üftâde-gânı sîne-sûz
Âşinâyân-ı mezâyâyı kıla hâtır-fürûz
Ter-zebânânı belâgât-küster eyler sözlerim

Kaydolunmaz derse de sâziç husûd-ı bî-hüner
Çok netîce gösterir ettikçe im'ân-ı nazar
Bir tasavvur sâhibinden sor inanmazsan eğer
Kuvvet-i te'sîr-i sihrin n'eydüğün tasdîk eder
Nükte-dânân-ı edepten gûş edenler sözlerim

İşvesinden 'ârızından bahseder bir âfetin
Bülbül-i gûyâsıdır gûyâ ki bâğ-ı behcetin
Hüsnünün mir'âtıdır yahut o zîbâ sûretin
Hüsnünü tasvîr eder her dem o mâh-ı nahvetin
Hüsnü hâvîdir olur elbette hoşter sözlerim

LIX
KAYSERİLİ GÜBGÜB-ZÂDE AHMED MİDHAT EFENDİ'NİN GAZELİNİ TAHMÎSDİR

A-16/a

Semt-i 'uşşâka yanaş ol buk'ada bir hâne tut
Zirve-i Kâf-ı muhabbetten buyur bir lâne tut
Mahrem-i erbâb-ı 'aşk ol zâhidi bî-gâne tut
Lütf edip rûyun efendim meclisi rindâne tut
Dîde-i bâdamını mahmûr kıl mestâne tut

Mihrime karşı bu istiğnâlar ey mehveş nedir
Etme el-insâf âteş üstüne âteş nedir
Karşı durma âhıma ahım bir âteş deşnedir
Gübgüb-i âvîzeden bir bûse ver dil teşnedir
Kıymet ü mislin dilersen sevgili bir câne tut

Etme beyhûde kabûlümde beyân-ı i'tizâr
İntisâb-ı dergeh-i lûtfunla ettim iştihâr
Eyle ma'rûzâtıma 'atf-ı nigâh i'tibâr
Ben esîr-i kâkül-i reyhânınım bî-ihtiyâr
Ey saçı Leylâ diler Mecnûn diler dîvâne tut

Varsa ihlâsın eğer kalbinde kalsın dâimâ
Taylasan ü rîş ile olma sakın kâlıb-nümâ
Etme sûfîler gibi çöp-asâya ittikâ
Tutma zâhidler gibi tesbîhi âlât-ı riyâ
Git de bir meyhâne mesken ile bir peymâne tut

Gerçî vermez bir şifâ 'aşkınla çok söylendiğim
Izdırârîdir şehâ 'aşkınla çok söylendiğim
Görme teşnî'a sezâ 'aşkınla çok söylendiğim
'Afv kıl ey mehlikâ 'aşkınla çok söylendiğim
Kendimi dîvâne meşreb sözlerim efsâne tut

Tâlib amma âşinâlar bir yüzünden öpmeğe
Kâ'il olmaz dil-rubâlar bir yüzünden öpmeğe
Çekti Fennî çok ezâlar bir yüzünden öpmeğe
Niyyet etmiş mübtelâlar bir yüzünden öpmeğe
Dil uzatma Midhatâ ol bahsi sen bir yãne tut

LX
KAYSERİ'Lİ GÜBGÜB-ZÂDE RİF'AT EFENDİ'NİN GAZELİNİN TAHMİSİDİR

A-17/a

Her nazarda mahv eder endûh-ı bâlî gözlerin
Neş'e-i devrân ile gûyâ ki mâlî gözlerin
Nâzikâne va'd eder çünkü visâli gözlerin
Karşıdan manzûrum oldukça gazâlî gözlerin
Gark-ı envâr-ı safâ eyler hayâlî gözlerin

Her nigâhında hezârân işveler îcâd edip
İşve-i cân-bahş ile dil-hürrem ü dil-şâd edip
Nev-be-nev kalb-i hümûm-âlûduna imdâd edip
Tab'ına çok nev-edâ mazmûnlar îrâd edip
Vasfına mecbûr eder 'uşşâkı 'âlî gözlerin

Baktığın günden beri ol dîde-i sarhoş ile
Mest ü bî-hûş oldular sahbâ-yı 'aşkı nûş ile
Yâ nasıl sabr eyleyip dursun leb-i hâmûş ile
Meclis-i rindânda hâlât-ı cûşâ-cûş ile
Nâlişe mecbûr eder her ehl-i hâli gözlerin

Tîr-i müjgânı havâle eyleyip cânâ bana
Sînemi gırbâle döndürmek neden oldu revâ
Hâlimi şerh edeyim icmâlen ey meh-rû sana
Hastası olmuş idim baygın nigâhı evvelâ
Şimdi öldürdü beni âhû misâli gözlerin

Dîde-i fettânına meftûn olup her şeyh ü şâb
Âsitân-ı hüsnüne etmek dilerler intisâb
Yâ kalır mı' âşık-i dil-hastanın cisminde tâb
Lerze-nâk eyler beyim şîr olsa da bî-irtiyâb
Ger gazûbâna nigâh eylerse 'âlî gözlerin

Sanki gafletten uyandırdı yine bir gâfili
Etti yangın gönlümü sevdâ-yı vuslat hâmili
Nûr-ı dîdem 'âşık-ı dîdârın oldum hâsılı
Yek nazarda zümre-i 'uşşâka kayd etti dili
Bir tecellîde bana verdi kemâli gözlerin

Gözlerindir ağlatan FENNÎ-i zârî dâima
Cedvel açtı vechine gûyâ ki seylâb bana
Vâkı'-ı hâle muvâfıktır değildir iftirâ
Rif'at'i bunca gama dûçâr eden ey meh-likâ
Şîveli nazlı edâlı lâ-übâlî gözlerin

LXI
NEV-HEVESLİK ZAMANLARINDA ÇORUM'LU MERHûM NÂFİZ HAMDİ EFENDİ TARAFINDAN SÖYLENİLEN GAZELİN TAHMÎSİDİR

A-15/a

Temevvüc eyledi bahr-ı muhît 'aşk-ver ü âğımdan
Benim mâhî-i deryâ-yı muhabbet kaçmaz âğımdan
Derûn-ı lâle yandı simsiyah germî-i dâğımdan
Ocağ-ı gül tutuştu âteşîn reng-i yanağımdan
Hemân bir lezzet aldı nebzece sükker-i dudağımdan

Sırr-ı devlet isr-i mûnisler iken 'akl ü 'irfânım
Nigâh-endâz olurken şeş cihâta çeşm-i fettânım
Edilmişken müheyyâ tîğ-i ebrû-yı dem-efşânım
Dururken pâsibânım gamze-i hûn-rîz müjgânım
Kimin haddine şeftâli koparsın vasl-bâğımdan

Yayıldı sîyt-ı hüsnüm Çîn ü Hind ü Sind ü Sencâr'e
İşitmişler kemâl-i şöhretim bir nîce gam-hâre
Birikti başıma 'aşkım gam ile oldu âvâre
Giriftâr-ı kemend-i kâkülümdür bunca bî-çâre
Maâzallâh hele hiç kurtuluş yoktur tuzağımdan

Benim şimdi şeh-i şevket-ver-i iklîm-i hüsn ü ân
Durup karşımda saf saf ser-fürû eyler bana hûbân
Humâre vâlihân-ı 'ârızımdır cümle dildârân
Ben ol mehpâreyim yoktur güzellikte bana akrân
Benim hayrân-ı hüsnümdür melâik sol u sâğımdan

Ben ol mihrim ufûlümden eder meh rûyunu tesvîd
Mey-i lezzet-nisâr-ı la'limin sarhoşudur Cemşîd
Felekte seyr ü reftârım görüp cünbüşlenir Nâhîd
Benim pervane-i şem-i cemâlimdir meh ü Hurşîd
Temennâ-yı visâlimle dolanırlar uzağımdan

Çıkarsam seyre derler ins ü cin yok bir civan şöyle
Melekler de bunu tasdîk edip derler evet öyle
İşittim fikrini birleştirip FENNÎ ile böyle
Dilermiş pûs-ı destim NÂFİZ-ZÂDE sabâ söyle
Benim sâdık kulumdur gelsin öpsün şu ayağımdan

Kalemden yâd-ı vasf-ı zâtını yâr iltimâs etmiş
O da tutmuş sebk-i mağzâne yâre iltibâs etmiş
Ki yâni kendini bir dil-sitân oldum kıyâs etmiş
Bu bir dilber dehânından gazeldir iktibâs etmiş
Kalem bezm-i tabîatte şu'â'-ı şeb çerağımdan

LXII
ŞAİR FENNÎ'NİN HIFZÎ İLE MÜŞTEREK SÖYLEDİKLERİ GAZELE ASIM TARAFINDAN YAPILMIŞ BİR TAHMİSTİR.

V-3/a

Bu hayâlî 'aşkile terk-i zivâk etsem gerek
Mâsivâdan el yuyub tâ intibâk etsem gerek
Râh-ı maksûda hakîkat inhimâk etsem gerek
Kendimi 'aşk-ı rûhunla cezbe-nâk etsem gerek
Firkatinle cismimi hâk ü helâk etsem gerek

Hasretiyle kâr ü zârım âh u feryâd olduğum
Dil firâk-ı yâr ile tâ şöyle nâ-şâd olduğum
Gerçi mümkün mü amân âh vuslat eb'âd olduğum
Ol mehe şevk-i mülâkât ile öyle müzdâd olduğum
Kubbe-i gerdûnu her şeb tâb-nâk etsem gerek

Arzu eyler visâlinle demâdem dil senî
Sâilim muhtâcınım eyle inâyet ey Ganî
Eylerim 'aşkınla billâh hep fedâ cân ü tenî
Yâ İlâhî Ka'be-i maksûda îsâl et benî
Yoksa cism ü cânımı bu yolda hâk etsem gerek

Eylerim 'afvin temennî ey Kerîm ü ey İlâh
Ben günâhkâr ÂSIM'a sen kıl hidâyet doğru râh
Çirk-i 'isyân defter-i a'mâlimi kıldı siyâh
Deyû nefse ittibâ'an işledim hadsiz günâh
'Afv-i taksîrât için tâ sîne-çâk etsem gerek

V-3/b

Âteş-i 'aşkınla yandım eylerim efgân vâh
Vuslatın arzu ederler 'âşıkân ey yüzü mâh
Bu dil-i nâşâdım oldu 'aşkla hem cilve-gâh
Hatır-ı gamgînimi [1] kıldı hayâlin cây-gâh
Sînemi sen mâh-ı rahşâne sümmâk etsem gerek

Dökme âb-rûyun olmaz ilticâ her bâbda
Bu açıktır su bulunmaz çöldeki serâbda
Hâr ile âlude gördüm gonca-i nâ-yâbda
Anladım bûy-ı sadakat yok gül-i ahbâbda
Bî-vefâlar gülşeninden infikâk etsem gerek

Âdeme fevz ü necât verir nedâmet ey Şehâ
ÂSIM'a melce-i penâhdır ol Habîb-i Kibriyâ
İlticâ eyle der-i ihsânına sen 'AŞKIYÂ
Hâtır-ı HIFZÎ'yi telvîs eylemiş hubb-ı sivâ
FENNİYÂ tevhîd çârûbiyle pâk etsem gerek

LXIII
MÜSEDDES

A-16/b

Sefâhat-pîşegâna ittibâ' etme vefâ yoktur
Bir üstâda çerâğ ol serserîlikte safâ yoktur
'Ulûm-ı dîni tasîl et te'allümde hayâ yoktur
Güzel dinle şu nush-ı hâlisânemde riyâ yoktur
Gözüm nûru yalan dünyâda imkân-ı bekâ yoktur
Yalan dünyâya aldanmak kadar vâzıh hatâ yoktur

Yakışmaz hâb-ı gaflet sâlikân-ı 'aşka bîdâr ol
Metâ'-ı dehri çok yüklenme râcilsin sebük-bâr ol
Hamiyyet-perver ol 'iffet-şi'âr ol merhamet-kâr ol
Eriş bir mürşid-i dânâ-dil'e Hak'tan haberdâr ol
Gözüm nûru yalan dünyâda imkân-ı bekâ yoktur
Yalan dünyâya aldanmak kadar vâzıh hatâ yoktur

Müzevvirlikle şerr ü şeytânatla cem'-i mâl etme
O türlü mâl ile infâk-ı evlâd ü 'iyâl etme
Elin mâliyle servet sâhibi oldum hayâl etme
Mükerrem nefsini beyhûde hammâl ü bâl etme
Gözüm nûru yalan dünyâda imkân-ı bekâ yoktur
Yalan dünyâya aldanmak kadar vâzıh hatâ yoktur

Hüner sanma çalıp çarpıp ta sâhib-i mülk ü mâl olmak
Nasîb olmaz o gûna mâl ile âsûde-hâl olmak
Hayâl ü hâtıra gelmez mi hiç Kârûn-misâl olmak
Çetindir 'arsa-i mahşerde ma'rûz-ı sü'âl olmak
Gözüm nûru yalan dünyâda imkân-ı bekâ yoktur
Yalan dünyâya aldanmak kadar vâzıh hatâ yoktur

[1] V-I/b de " Hâtır-ı sûzânımı "

'Ale'l-'âde temettü' gerçi şer'î bir ticârettir
Fakat yüzde otuzbeşle alıp satmak rezâlettir
Daha yükseklere 'atf-ı tama' 'ayn-i cinâyettir
Seni bu ihtirâsa sevk eden bilmem ne hâlettir
Gözüm nûru yalan dünyâda imkân-ı bekâ yoktur
Yalan dünyâya aldanmak kadar vâzıh hatâ yoktur

Yeter artık yeter vaz gel 'araktan na're-zenlikten
Sitemden kîneden el çek husûsa dil-şikenlikten
Gel ol bu gülşen-i 'âlemde hâlî kal dikenlikten
Kibir Allah'a mahsûstur tevakkî eyle benlikten
Gözüm nûru yalan dünyâda imkân-ı bekâ yoktur
Yalan dünyâya aldanmak kadar vâzıh hatâ yoktur

Sana yazıklar olsun irtişâya rağbet ettinse
'Adâletten 'udûl etmek için ahz-ı rüşvet ettinse
Veyâ Mal Sandığından mâl-i mîrî sirkat ettinse
Rücû' et tevbe-kâr ol her ne cürme cür'et ettinse
Gözüm nûru yalan dünyâda imkân-ı bekâ yoktur
Yalan dünyâya aldanmak kadar vâzıh hatâ yoktur

Nedir bu mürtekiblik rîş ü destârından 'âr eyle
Ne derdin va'z ederken kendi güftârından 'âr eyle
Seni mes'ûl eden vicdân u efkârından 'âr eyle
Kitâba ictihâda uymayan kârından 'âr eyle
Gözüm nûru yalan dünyâda imkân-ı bekâ yoktur
Yalan dünyâya aldanmak kadar vâzıh hatâ yoktur

Garaz-kâr olma hunhâr olma ikbâlin mezîd olsun
Şebin Kadr ile tev'em gündüzün 'Îd-i sa'îd olsun
Düşün söyle kelâmın muhtasar hem de müfîd olsun
Sözünden sohbetinden dinleyenler müstefîd olsun
Gözüm nûru yalan dünyâda imkân-ı bekâ yoktur
Yalan dünyâya aldanmak kadar vâzıh hatâ yoktur

Cemâatta bulunmazsın İmâm-ı şer'a uymazsın
Ser-i bî-mağzı hergiz secde-i Rahmân'a koymazsın
Aman münkir misin yoksa kelâm-ı Hakk'ı duymazsın
Nedir bu milyoner oldun yine dünyâya doymazsın
Gözüm nûru yalan dünyâda imkân-ı bekâ yoktur
Yalan dünyâya aldanmak kadar vâzıh hatâ yoktur

LXIV
MÜSEDDES

A-13/b

Sefâhat-pîşeyim şermendeyim rû-yı siyâhımdan
Me'âsîden ibârettir çıkan şey dest-gâhımdan
Peşîmânım peşîmân sebk eden cürm ü günâhımdan
Beni dûr etme yâ Rab Pîr-i gavsiyyet penâhımdan
Günâhım çoksa da kat'-ı ümîd etmem İlâhımdan
'İnâyet beklerim her lâhza Kâdir Pâdişâhımdan

Sayılmaz seyyi'âtım defterim kâra yüzüm kâra
Bilir mecmû'unu Rabb'im mecâlim yoktur inkâra
Gönül müstağrak-i deryâ-yı hayrettir yürek-yâra
Dehâlet eyledim ancak Rasûl-i merhamet-kâra
Günâhım çoksa da kat'-ı ümîd etmem İlâhımdan
'İnâyet beklerim her lâhza Kâdir Pâdişâhımdan

Günâhımla temeyyüz eyledim ebnâ-yı âdemden
Anın çün boynum eğri hâtırım âzerdedir gamdan
Yine el kaldırır 'afv isterim Gaffâr-ı Erham'dan
Ümîdin kim keser ki ben kesem Hallâk-ı 'âlemden
Günâhım çoksa da kat'-ı ümîd etmem İlâhımdan
İnâyet beklerim her lâhza Kâdir Pâdişâhımdan

Huzûzâta kapıldım nakd ü vakti hep hebâ ettim
Hayâle aldanıp 'ahd-i şebâbı ber-havâ ettim
Tefekkür eyleyip ef'âlimi Hak'tan hayâ ettim
Nihâyet dergeh-i 'afv-ı Hudâ'ya ilticâ ettim
Günâhım çoksa da kat'-ı ümîd etmem İlâhımdan
'İnâyet beklerim her lâhza Kâdir Pâdişâhımdan

O rütbe töhmetim vardır ki yoktur cürmüme pâyân
Tefekkür eyledikçe tâ ciger-gâhım olur sûzân
Su serpip kalb-i sûzâna fakat Peygamber-i zî-şân
Dedi " ***sâhip-cerâimdir sezâ-yı rahmet-i Rahmân*** "
Günâhım çoksa da kat'-ı ümîd etmem İlâhımdan
'İnâyet beklerim her lâhza Kâdir Pâdişâhımdan

Nekâyısla kemâl-i mücrimiyyetle benim mevsûf
Miyân-ı ümmet-i merhûmede 'ısyân ile ma'rûf
Nedâmet kûşesinde kaldım artık hâ'if ü melhûf
Ümîdim yalnız " **lâ taknatû** " fermânına ma'tûf
Günâhım çoksa da kat'-ı ümîd etmem İlâhımdan
'İnâyet beklerim her lâhza Kâdir Pâdişâhımdan

Zünûb ashâbına lâyık mıdır me'lûf-ı hâb olmak
Sezâdır günc-i isti'fâda hem savt-ı zübâb olmak
Ki müsteb'id değildir 'afv-ı Hak'tan feth-i bâb olmak
'Usâtın hakkıdır " **lâ taknatû** " dan kâm-yâb olmak
Günâhım çoksa da kat'-ı ümîd etmem İlâhımdan
'İnâyet beklerim her lâhza Kâdir Pâdişâhımdan

Hevâ-yı nefse uyduk nâzenîn ömrüm tebâh oldu
Açık yer kalmadı tomâr-ı cürmüm simsiyâh oldu
Leyâlîde anıncün hemdemim feryâd u âh oldu
Seherlerde sirişkim gıbta-fermâ-yı miyâl oldu
Günâhım çoksa da kat'-ı ümîd etmem İlâhımdan
'İnâyet beklerim her lâhza Kâdir Pâdişâhımdan

Ne zevk ettimse Fennî mâ-sebaktan zâhir ü pinhân
Ne vakt oldumsa te'mîn-i sürûr-ı nefs ile handân
Benimçün oldu encâmında bir bir bâ'is-i hüsrân
Nedâmetle akar şimdi gözümden eşk-i istî'mân
Günâhım çoksa da kat'-ı ümîd etmem İlâhımdan
'İnâyet beklerim her lâhza Kâdir Pâdişâhımdan

LXV
MÜSEDDES

A-12/a

Bir merd-i garîbim ki şu 'âlemde yerim yok
Bir ibn-i sebîlim ki mu'în-i seferim yok
Düştüm şeb-i târîke elimde fenerim yok
Müşkil bu ki bir hem-reh-i rûşen siyerim yok
Agreb bu ki 'azmettiğim işten haberim yok
Es'ab bu ki yol gösterecek râh-berim yok

Bir vakit uzadıkça uzadı rişte-i âmâl
Olmuş meğer âmâle gönül nâfile hammâl
Dil-hâha göre parlamadı kevkeb-i ikbâl
Kaldım şu nedâmet-gede de münkesirü'l-bâl
Bir mürg-i hazînim uçacak bâl ü perim yok
Feryâd edecek çırpınacak tâb u ferim yok

Tâlî' bana ettirmedi dil-dârı der-âğûş
Dalmış bir ağır uykuya mânend-i deber-nûş
Hâlis iken oldum nazar-ı yâr'da mağşûş
Akrân ü emâsîl beni hep etti ferâmûş
Gûyâ ki benim kimsede bir yâdiğerim yok
Yâ tab'ı ehıbbâda vefâ yâ değerim yok

Râcih idim ammâ ki felek eyledi mercûh
Eyler mi tahammül buna her kalıb-ı bî-rûh
Ebvâb-ı teessüf dil-i nâlânıma meftûh
Her şâhımı bir seng-i sitem eyledi mecrûh
Bir devha-i mihnet-zedeyim berk ü berim yok
Etrâfıma zıll-efken olur şu'belerim yok

Geldim geleli 'âleme mehcûr-ı safâyım
Hasret-keş-i dîdâr u diyâr-ı 'urefâyım
Cûyende-i ezvâk-ı huzûr-ı zürefâyım
Ma'rûz-ı metâ'ib hedef-i tîr-i cefâyım
Emniyyet ile cân atacak bir siperim yok
İmdâd umacak rahm edecek kimselerim yok

Her hangi emel sînede etti ise tasavvur
Hikmet ne ise etmedi fikrimce teyessür
Hep oldu bana bâ'is-i endûh u te'essür
Encâmı zebûn etti beni ye's ü tahayyür
Mâ-fevkıma takdîm edecek bir hünerim yok
Mâ-dûnuma tevdî edecek bir eserim yok

Feyz almak için sabr ile oldum mütehallî
Bir nüsn-i nazar etmedi farkımda tecellî
Karşımda bütün 'aks-i ümîdim mütecellî
Bîçâre gönül yâ nasıl olsun mütessellî
Efkârımı tervîc edecek sâye-verim yok
Âmâlimi teshîr edecek sîm ü zerim yok

Eshâb-ı rüteb tâli'i huşyâr ile mağrûr
Eshâb-ı gınâ kesret-i emvâl ile mesrûr
Eshâb-ı hüner fazl u kemâlât ile meşhûr
El-kıssa cihân halkı birer vasf ile mezkûr
Ammâ ki benim kendi özümden haberim yok
Bir gam-zedeyim semt-i safâda güzerim yok

Dil derd-i derûnun değil ızmârına kâdir
Kâbil değil ızhâra da olmaz mütecâsir
Merci'mi bulur böyle tereddütlü zamâir
Müphem kalacak vâh-ı süveydâda serâir
Maksûd-ı süveydâ-yı derûnu sezerim yok
Yâ Rab şu gönül 'ukdesini bir çizerim yok

Göstermemek isterse de gün baht-ı siyâhım
Etmez yine pâmâl-i erâzil beni şâhım
Zîrâ der-i ihsânı her âyîne penâhım
Muhtâc-ı tabîb eylemesin yoksa İlâh'ım
Ben yâreden ölsem de tedâvî ederim yok
Candan acıyan SÂDIK EFENDÎ pederim yok

Andan nazar-ı 'ibretimi etmeyip imsâk
Rüyâ imiş ezvâk-ı cihân eyledim idrâk
El sohbet-i dildâr ile mes'ûd ü ferahnâk
Ben hırkamı çekdim başıma sâkit ü gam-nâk
Hem-bezm olacak dilber-i sîmîn-berim yok
Hem-derd olacak dâder-i 'âlî-güherim yok

Yâd etme bana kâle-i bed-reng-i cihânı
Gelmez işime bir takım âlâyiş-i fânî
Etmem o temennî ile âlûde dehânı
Yanmakda gönül nâr-ı muhabbetle nihânı
Bir âteş-i mestûrum açıkta şererim yok
Hayfâ ki henüz 'âlem-i mânâda yerim yok

Fennî yapışıp destime bir ehl-i tasavvuf
Etsin de dil-i zârımı hakkıyla tasarruf
Etmez bana evzâ-ı felek celb-i teessüf
Etsin nasıl isterse cihân öyle tekeyyüf
Dünyâ-yı denî-pervere âit kederim yok
Zîrâ zen-i mekkâreye hüsn-i nazarım yok

Daldımsa da âsâma hevâ dilde eserken
Hep oldu bana havf-ı sevâbık elem-efken
Hattâ beni tefrîh edemez sahne-i gülşen
Yâ Rabb beni dûr eyleme dergâh-ı Nebî'den
Ümmîd-i 'inâyet edecek başka yerim yok
Bir başka kerem-perverim imdâd-gerim yok

LXVI

Mahalle Sıbyân Mektebinde okuduğum sıralarda yazılıp, Arkadaşlarıma kırâat ederken liecli't-telemmüz mektebe gelip Hoca Efendi'nin teşrîfine intizar eden birkaç mükellef talebe tarafından da kırâat edilirken bazı kimse tarafından (Sabînin nushu ile amel olunur mu ?) tarzında vâkî olan i'tirâza karşı talebe-i mümâileyhimden birinin (Söz doğru olsun da kim söylerse söylesin hüsn-i kabûl îcâb eder) cevâb-ı savâbına lâyık görülen bir MÜSEDDES'dir ki yazıldığı zaman ma'lûm olduğundan mekâyısına bakılmamak iktizâ eder.

A-17/a

Dergeh-i Hakk'a yapış gayra müdârâdan geç
Hırkaya râzı olup atlas ü dîbâdan geç
Ko cihân emrini dil boş yere gavgadan geç
Mâsivâdan çek elin ahsen ü ednâdan geç
Dersine devrine bak nâfile hülyâdan geç
Cîfe-i 'âleme aldanma şu dünyâdan geç

Bazı gülzarı temaşâya çık insan gibi
Gezme sahrâ-yı sefâhâtta hayvân gibi
Râhına medresenin ak yürü cûyân gibi
Eb ü ecdâdın olan zât-ı şerîfân gibi
Dersine devrine bak nâfile hülyâdan geç
Cîfe-i 'âleme aldanma şu dünyâdan geç

Hikmet ü hey'et oku kalmaya hâtırda melâl
Fıkh ü âdâb ü me'ânî'yi tamam ezbere al
Hâsılı cümlesin öğren var iken kesbe mecâl
'İlmi tahsîl edegör gayret edip rûz ü leyâl
Dersine devrine bak nâfile hülyâdan geç
Cîfe-i 'âleme aldanma şu dünyâdan geç

Herkese hüsn-i tevâzu'da bulun satma gurur
Ver bununla dil-i gam-dîdeye bir parça sürûr
El verir cehillede hayli zaman etti mürûr
Hoca'dan her ne ki gûş eyler isen hıfz edegör
Dersine devrine bak nâfile hülyâdan geç
Cîfe-i 'âleme aldanma şu dünyâdan geç

Pederin sâye-i 'ulyâsı olurken cârî
Etmiş ihsân bize anı Cenâb-ı Bârî
Hakk'a şükr eyle bırak ba'dez-în her kârı
Ey SA'ÎD eyleme beyhûde yere efkârı
Dersine devrine bak nâfile hülyâdan geç
Cîfe-i 'âleme aldanma şu dünyâdan geç

LXVII
MÜSEBBA

A-13/a

Mihenden kaçma ger mahsûd-ı ihvân olmak istersen
Yetiş imdâd-ı mazlûmâna arslan olmak istersen
Yapış bir kâmilin destinden insan olmak istersen
Nebiyy-i Efhamı medh eyle Hassân olmak istersen
Rızâ bâbında bekle rahme şâyân olmak istersen
Sakın bir dîdeyi ağlatma handân olmak istersen
Dokunma hâtır-ı mûra Süleyman olmak istersen

Meserret-bahş olur gerçi 'âdüvden ahz-ı sâr etmek
Fakat îcâb eder birçok mezâhim ihtiyâr etmek
Benim re'yimce hattâ nâ-becâdır inkisâr etmek
Fazîlettir onu 'afv-ı keremle şerm-sâr etmek
Cinâyettir dil-i ebnâ-yı cinsi dâğ-dâr etmek
Sakın bir dîdeyi ağlatma handân olmak istersen
Dokunma hâtır-ı mûra Süleyman olmak istersen

Şu meydana niçindir bu geliş ettinse ger tahkîk
Bütün ef'âlini eyle Kitâba Sünnete tatbîk
Gönül yıkma gönül yap cins ü mezheb etmeyip tefrîk
Eder bu hak sözü yerde beşer gökte melek tasdîk
Mezâlim âdemiyyetle değildir kâbil-i tevfîk
Sakın bir dîdeyi ağlatma handân olmak istersen
Dokunma hâtır-ı mûra Süleyman olmak istersen

Gözetmekte rızâ-yı Hakk'ı çeşmin hurdebîn olsun
Ehemm-i kâr u bârın hidmet-i dîn-i mübîn olsun
Ta'ârruz etme bir şahsa cesûr olsun cebîn olsun
Sitem lâyık mıdır nâsa husûsâ mü'minîn olsun
'Umûmen halk-ı 'âlem şerr ü mekrinden emîn olsun
Sakın bir dîdeyi ağlatma handân olmak istersen
Dokunma hâtır-ı mûra Süleyman olmak istersen

Yakışmaz bir sıfattır dil-şikenlik tab'-ı merdâne
Bu gülşende gül ol hâr olma çeşm-i andelîbâne
Geçinmekse merâmın istirâhatle hakîmâne
Elinden geldiği müddetçe sa'y et bezl-i ihsâne
Sezâ ancak budur her sâlik-i şeh-râh-ı 'irfâne
Sakın bir dîdeyi ağlatma handân olmak istersen
Dokunma hâtır-ı mûra Süleyman olmak istersen

Ne lâzım hasmı ta'kîb eylemek ta'dîl-i efkâr et
Gelirse nefse hiddet kibriyâ-yı Hakk'ı tezkâr et
Edip mahv-ı eneiyyet 'ubûdiyyette isrâr et
Leyâlîde le'âlî-i şirişki durma îsâr et
Garaz kâşânesin yık hıtta-i 'irfânı i'mâr et
Sakın bir dîdeyi ağlatma handân olmak istersen
Dokunma hâtır-ı mûra Süleyman olmak istersen

Tuz ekmek hakkını hıfz eylemekte i'tinâ göster
Hudâ'dan gayre 'arz-ı ihtiyâç etme gınâ göster
Şikâyet etme Hak'tan halka her hâle rızâ göster
Tama'dan kıl ferâgat ehl-i îsâr ol sehâ göster
Düşen bî-keslere rahmet tarîk-i i'tilâ göster
Sakın bir dîdeyi ağlatma handân olmak istersen
Dokunma hâtır-ı mûra Süleyman olmak istersen

Tesâdüf eyledikçe bir fakîr ebnâ-yı âdemde
Edip taltîfine himmet bırakma berzah-ı gamda
Ne buldun saklamakla surre-i dînâr u dirhemden
Gerek sahn-ı kenîsâda gerek Beyt-i mükerremde
Hüner bir kalb-i mahzûnu sevindirmektir 'âlemde
Sakın bir dîdeyi ağlatma handân olmak istersen
Dokunma hâtır-ı mûra Süleyman olmak istersen

Fesâd ü mekri çoktur çerh ile ahz ü 'atâdan geç
Hasv ü hâşâk ile doldurma kalbi mâsivâdan geç
Girip ihlâsla meyhâne-i 'aşka riyâdan geç
Eğer cîrân ile ünsiyyet istersen hatâdan geç
Garaz hammâlı olma kîni terk et mâ-mezâdan geç
Sakın bir dîdeyi ağlatma handân olmak istersen
Dokunma hâtır-ı mûra Süleyman olmak istersen

Edersen bir iyilik intizâr eyle mükâfata
Yaparsan bir fenâlık hâzır ol 'ayn-ı mücâzâta
Lihâzâ müstakîm ol inhimâk etme huzûzâta
Eğer kesende paran var ise sarf eyle hayrâta
Şu nushi dinlemezsen dûş olursun çok beliyyâta
Sakın bir dîdeyi ağlatma handân olmak istersen
Dokunma hâtır-ı mûra Süleyman olmak istersen

Ekâbir meclisinden çıkma FENNÎ mahrem-i râz ol
Kanâat göster aza devlet-i fakr ile mümtâz ol
Te'âlî kıl şikâr-ı himmeti kapmakta şahbâz ol
Târîk-i dil-nüvâzîde alıklık yapma kurnaz ol
Nüfuzun nisbetide derd-mendâna devâ-sâz ol
Sakın bir dîdeyi ağlatma handân olmak istersen
Dokunma hâtır-ı mûra Süleyman olmak istersen

LXVIII
MÜSEBBA

A-14/a

Kaçma benden ki sana cân ile mecbûrum gel
Saklama rûyunu çoktan beri mehcûrum gel
Girme târîk-i husûfa mehi meşhûrum gel
Üzme hasretkeşini gerdani kâfûrum gel
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

Ağlaya ağlaya kan oldu şirişk-i dîdem
Kalmadı ağlayarak sanki iki dîdede nem
Oldu göz yâşıma dem hâtırama gam müdgâm
Çeşm-i hûnînimi seyl-i dâğ-ı dile sür merhem
Kalmasın şâdî-i teşrîfin ile sînede gam
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

Tutmadan ey gül-i ter dâmenini pençe-i hâr
Etmeden çehreni tağyîr-i gubâr-ı enzâr
Geçmeden gülşen-i hüsnündeki zînetli bahar
Solmadan gonca-i ra'nâ-i melâhat ey yâr
Olmadan hâsılı pejmürde o rengîn ruhsâr
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

Müjde ey kân-ı kerem bertarâf oldu rukebâ
Uyudu halk-ı beled kaldı tarâik tenhâ
Menzilinden daha çıkmazmısın ey mâh-likâ
Nısfı geçti gecenin muntazırım ben hâlâ
Subh-ı sâdık gibi çık parlayarak bî-pervâ
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

A-14/b

Döşedim savma'amı çâk-i girîbânım ile
Şevk verdim ona âh-ı dil-i sûzânım ile
Doldurup camları dîde-i giryânım ile
Hep süpürdüm suladım yolları müjgânım ile
Seni eğlendireyim kıssa-i hicrânım ile
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

'Udlar kalb-i hazînim gibi sûzân olsun
Câmlar gonca dehânın gibi handân olsun
Şem'alar şevk-ı kudûmunla fürûzân olsun
Serviler şîve-i reftârına hayrân olsun
Tâli'im evc-i sa'âdette dırahşân olsun
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

Zîr-i akdâmına vaz'etmek için yüzlerimi
Reh-i teşrîfine vakfettim iki gözlerimi
Demedin şimdiye dek yâd edeyim gözlerimi
Gam-ı hicrinle şeb ettin nice gündüzlerimi
Bârî şimdengeri ısgâ buyurup sözlerimi
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

Rukebânın gözünü tuttu sevâd-ı şeb-i târ
Ne dursun uyan ey şem'-i ümîd-i dil-i zâr
Böyle fırsat mı düşer âdeme her leyl ü nehâr
Kısadır dâmen-i fırsat ele girmez her bâr
Korkma görmez seni hiç kimse işitmez ağyâr
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

Kaddini sırmalı fistân ile tezyîn edeyim
Ceybini sikke-i sîmîn ile teşhîn edeyim
Çismini kıble ile bir gül-i rengîn edeyim
Üşüdükçe alayım koynuma teshîn edeyim
'Ulüvv-i nâire-i hasreti teskîn edeyim
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

Bana bâr oldu hayatım kederimden sensiz
Bıktım âmed ü şüd-i şâm ü seherimden sensiz
Düştü ârâyiş-i dünyâ nazarımdan sensiz
Dâr-ı gurbette neler geçti serimden sensiz
Yâş değil âteş akar dîdelerimden sensiz
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

Yandı ey nahl-i emel râbıta-i sabr ü karâr
Dil-i gam dîdeme gâyetle girân geldi bu bâr
Edemez oldu gönül âteş-i hicri ızmâr
Mâh-ı nevden bedel ebrûların eyle ızhâr
Buyur artık edelim savm-ı firâkı iftâr
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

Sence matlûb ise ger lûtf-ı Hüdâvend-i Celîl
Etmeğe 'âzim isen feyz-ı Rızâyı tahsîl
Koymak istersen eğer 'âleme bir yâd-ı cemil
Kıl icâbetle şu zehr-âb-ı firâkı ta'dîl
Yazılır her âdemin başına bin ecr-i cezîl
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

Ellerin sevdiği yekdiğere imdâd ediyor
Soruyor hâtırını vuslat ile şâd ediyor
Cebr-i mâ-fât ile dildâdesine dâd ediyor
Kayd-ı endîşeden endûhden âzâd ediyor
Hasta Fennî de garîbâne seni yâd ediyor
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

Ney-i kudûmun şerefin his ile nâlân olsun
Mürde dil câize-i vasl ile şâdân olsun
Aç gözüm rü'yet-i dîdar ile şeb'ân olsun
Hasedinden rukabâ hâk ile yeksân olsun
Mâ-melek müjde-i teşrîfine kurbân olsun
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

Mâh alıp pertev-i hurşîd-i cemâlinden tâb
Yanağından dökülürdü hani güldükçe gülâb
Söyledikçe deheninden görünürdü dürr-i nâb
Senden ayrı düşeli oldu o demler bana harâb
Serpilir hasret ile şimdi gözümden hû-nâb
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

Makdeminle ten-i bîmârıma sıhhat gelsin
Dil-i mahzûnuma envâr-ı meserret gelsin
Kevkeb-i bahtıma âsâr-ı sa'âdet gelsin
Gülşen-i meşrebime reng-i tarâvet gelsin
Kuvve-i nâtıkama tâze talâkat gelsin
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

Nağme-i nây-ı enînimden usandı herkes
Acıyor hâl-i diger-gûnuma hep mûr u mekes
Rahm edip sevgili pîr 'aşkına feryâdımı kes
Bundan artık da sana 'arz-ı niyâz etmem bes
Yerine kâim olur sonra güzel bir çerkes
Gel gel ey merhem-i dâğ-ı dil-i meksûrum gel
Beni ağlatma gel ey gözleri mahmûrum gel

LXIX
MÜSEBBA

A-17/b

Efendim nâzenînim mükte-perdâzım kibârım gel
Şereflensin seni görmekle çeşm-i eşk-bârım gel
Bana sensiz safâ-bahş olmuyor leyl ü nehârım gel
Yeter ağlatma artık gül-'ızârım nazlı yârim gel
Tükendi tâb u tâkat kalmadı sabr u kararım gel
Keremkârım nigârım dil-şikârım şîve-kârım gel
Efendim gel gülüm gel sevgilim 'âlî-tebârım gel

Cemâlin nûruna zülf-i siyâhı eyleyip perde
Düşürdün ben gibi bin bin nice 'âşıkları derde
Visâlin fikridir ancak tecellî eyleyen serde
Seni yâd ü tezekkür eylerim her lâhza her yerde
Tek ü tenhâ bırakma ben garîbi gurbet ellerde
Keremkârım nigârım dil-şikârım şîve-kârım gel
Efendim gel gülüm gel sevgilim 'âlî-tebârım gel

Seninle dâim ü kâim hayâtım râhat-ı bâlim
Anın-çün iftikârınla diğer-gûn oldu ahvâlim
Gözüm gönlüm seni gözler seni özler Hudâ 'âlim
Gel ey aksâ-yı ümîdim gel aksâ-yı a'mâlim
Açılsın yümn-i teşrîfinle bu şeb subh-ı ikbâlim
Keremkârım nigârım dil-şikârım şîve-kârım gel
Efendim gel gülüm gel sevgilim 'âlî-tebârım gel

Demâdem ayrılık âlâmı te'sîr eyliyor câna
Sirişk-i dîde-i hasret-keşânım döndü mercâna
Hakîkatdir şu ma'rûzum değil bî-hûde efsâne
Kerem kıl merhamet kıl çâre-sâz ol derd-i hicrâna
Götür yüzden nikâbı hire bahş ol mihr-i tâbâne
Keremkârım nigârım dil-şikârım şîve-kârım gel
Efendim gel gülüm gel sevgilim 'âlî-tebârım gel

A-18/a

Senin-çün geldim ancak 'âlem-i imkâna sultânım
Senin-çün girdim acak meslek-i 'irfâna sultânım
Senin-çün dâhil oldum meclis-i rindâna sultânım
Senin-çün düştüm işte na'le vü efgâne sultânım
Cemâlin 'aşkına tutma beni bî-gâne sultânım
Keremkârım nigârım dil-şikârım şîve-kârım gel
Efendim gel gülüm gel sevgilim 'âlî-tebârım gel

Girîzân olma benden cism içinde 'ayn-ı cânımsın
Enîs-i rûh-ı eşver mâye-i derd-i nihânımsın
Tabîb-i tesliyet-bahş-ı dil-i sûzîş nişânımsın
Veliyyü'l-himme bâdi'-i hayât-ı câvidânımsın
Efendimsin velîy-yi ni'met-i bî-imtinânımsın
Keremkârım nigârım dil-şikârım şîve-kârım gel
Efendim gel gülüm gel sevgilim 'âlî-tebârım gel

LXX
MÜSEMMEN

A-15/b
B-116/1-2

Bir hamîr ibn-i hamîr ibn-i hamîr ibn-i hamîr (*)
Seni miktar u mezîyyetçe ederse ta'yîr
'Âkıl ü 'ârif isen sen onu etme tahkîr
Kâbiliyet var ise kıl o hatâyı ta'mîr
Ki efâdıl arasında edilirsin takdîr
Sana o tavr-ı garîb etmesin asla te'sîr
Kâmile mûcib-i naks olmaz edât-ı tasgîr
Nâkısa mûris-i feyz olmaz 'ulüvv-i ta'bîr

Sana isnâd-ı fücur eylese bir câhil-i har
Korkma bühtânla gelmez sana bir gûne zarar
Köpeğin av'avasından buluta var mı keder
Kârbân bakmaz itin ürdüğüne yola gider
Sen hiç aldırma sakınvarsa eğer sende hüner
Bilmiyor çünkü seni nâfile olma muğber
Kâmile mûcib-i naks olmaz edât-ı tasgîr
Nâkısa mûris-i feyz olmaz 'ulüvv-i ta'bîr

Harf atarsa sana şâyet cühelâ-yı eclâf
İltifât etme demişler fudalâ-yı eslâf
Çünkü bir cevheri seng-i siyeh etmez kuru lâf
Kadr ü mâhiyyetini fark eder ancak sarrâf
Hâkezâ merd-i asîli tanımaz mı eşrâf
Gam yeme bir eşek eylerse seni istihfâf
Fâzılın fazlını selb etmez edât-ı tasgîr
Nâkısa celb-i kemâl etmez 'ulüvv-i ta'bîr

Sana bir tekme ile ursa âhırda bir eşek
Sende ursan ona âhırda eşek kalmaz tek
Merd-i dânâ-yı hüner-perver isen sen gerçek
Sen nezâketle hemân kendini topla geri çek
Hâkezâ lâfını bilmezler eşektir bî-şek
Sana bed söyleyene sen ne dayak ur ne kötek
Kâmile mûcib-i naks olmaz edât-ı tasgîr
Nâkısa mûris-i feyz olmaz 'ulüvv-i ta'bîr

(*) Bu mısra satır kenarında şu şekilde yazılmıştır :
" Bir edepsiz gidi meşrebli hamîr ibn-i hamir "

Seni ta'n eylese nâ-hak yere bir şahs-ı le'îm
Öyle bir kâv-ı sebük-mağzı sen etme tecrîm
Nûr-ı dîdem var ise sende eğer 'akl-ı selîm
Sen o bed-mâyeyi tercîme bedel kıl tekrîm
Senin ikrâmın olur âhir ona hasm-ı garîm
Bunu her ilm ü zekâ sâhibi eyler teslîm
Kâmile mûcib-i naks olmaz edât-ı tasgîr
Nâkısa mûris-i feyz olmaz 'ulüvv-i ta'bîr

Bazı ashâb-ı hased zemmini etse işrâb
Sen ona öfkelenip kükreme mânend-i şarâb
Çünkü her kâiline ric'at eder sû-i hitâb
Siyyemâ sabr ü sükût eyler isen misl-i kitâb
Sana muhtâç eder âhir onu Rabbü'l-erbâb
Etmesin öyle sühanlar seni asla ağdâb
Fâzıla mûcib-i naks olmaz edât-ı tasgîr
Câhile mûris-i feyz olmaz 'ulüvv-i ta'bîr

Seng-i hârâya desen işte budur pırlanta
Böyle denmekle hacer cevher olur mu hâşâ
Sana câhil deseler 'âlim iken sen meselâ
Kendi noksanlarını etmiş olurlar inbâ
Vâkı'a gayr-ı muvâfık söz olunmaz isgâ
Etme kâillerini zahmet alıp istiksâ
'Âlime mûcib-i cehl olmaz edât-ı tasgîr
Câhile mûris-i fazl olmaz 'ulüvv-i ta'bîr

LXXI
TAŞTÎR
KONYA NÂİBİ SÂMİH EFENDİ'NİN GAZELİ TAŞTÎR EDİLMİŞTİR :

A-64/b

(Mest-i müdâm kû-yi melâmet değil miyim)
Meslekçe vâsıl-ı hadd-i gâyet değil miyim

Ben mest isem de tavrımı tebdîl eylemem
(Rindân içinde ehl-i tabî'at değil miyim)

(Etvâr-ı 'âşıkâneme ta'nın nedir senin)
Za'mınca sûfî ehl-i hakîkat değil miyim

Niçin âyet-i tenzîr okursun bana yoksa
(Zâhid mutî'-i hükm-i irâdet değil miyim)

(Kaddim kemâna döndü ise çok mudur benim)
Ki çille-keş-i mihr ü muhabet değil miyim

Kâbil midir ki sînede sukbe açılmasın
(Âmâc-ı tîr-ı kahr-ı felâket değil miyim)

('Âşık olur mu mazhar-ı hüsn-i kabûl-i yâr)
El'ân ki sâlik-i semt-i râhat değil miyim

Alır mı ol dil-sitân beni bezm-i vuslata
(Hâlâ ki kisve-gîr-i kesâfet değil miyim)

(Sâmih cihânda gam mı yerim mâl ü câh için)
Ki bende-i Sultân-ı Risâlet değil miyim

FENNÎ ikbâl için çarha minnet mi eylerim
('Abd-i kadîm-i Şâh-ı Velâyet değil miyim)

LXXII
ÇAPAN-ZÂDE EDÎB BEY'İN GAZELİ TAŞTÎR EDİLMİŞTİR :

A-38/b

(Ne sebeple 'acabâ bu felek tünd-i nihâd)
Künc-i gamda kalan ehl-i dile etmez imdâd

Humakâ cümlesine açtı metâlib kapısın
('Ukalâ zümresini etmedi gamdan âzâd)

(Kalmadı kıymeti pâzâr-ı cihânda fazlın)
Var mıdır cevher-i 'irfânı tanır bir üstâd

Gâlibâ kesreti var kıymetini kesr ediyor
(Geldi kâlâ-yı kemâlâta neden böyle kesâd)

(Denmez insan ona olmazsa garazdan sâlim)
O le'îme nasıl itlâk olunur âdem-zâd

Sâbit olmaz kuru da'vâ ile insâniyyet
(Çünkü âdem ola vüs'unce mürüvvet-mu'tâd)

(Şüphe şudur ki denâetle cehâlet eseri)
Bazı evlâd-ı beşerde bulunan kibr ü inâd

'Acabâ yevm-i kıyâmetten 'alâmet mi nedir
(Şimdi ebnâ-yı zemânda görülen fikr-i fesâd)

(Zîr ü bâlâda EDÎB kalmadı ehl-i vicdân)
Büsbütün ortalığı kapladı gadr ü bîdâd

FENNİYÂ kaht-ı ricâl oldu 'adâlet bitti
(Gösterilsin var ise pâk-zamîr sâhib-i dâd)

G A Z E L L E R

(ELİF)

LXXIII

A-32/b

Acı sözler atıyorsun şekerim n'oldu sana
Şekerim şîve-gerim verd-i terim n'oldu sana

Seni zannım bana ağyâr yüreklendirmiş
Eskiden böyle değildin ciğerim n'oldu sana

Senin evvelleri sînende salâbet yoğ idi
Söyle Elmas'cığım âlî-güherim n'oldu sana

Söyle Mevlâ'yı seversen yerimi hâr etme
Söyle ey gül-dehenim işve-gerim n'oldu sana

Sen evâ'ilde yalan söylemeyi bilmez idin
Şimdi ey yâr-ı hakîkat eserim n'oldu sana

Yoksa sevdâsını bir şûha mı takyîd etti
Bu gamın aslı ne âzâde-serim n'oldu sana

" **Saklayanlarda kalır dert** " meseldir türkçe
Saklama derdini nûr-ı basarım n'oldu sana

İnliyorsun FENNÎ gibi yine ey nâ-yı kalem
Fâzılım pür-hünerim nükte-verim n'oldu sana

LXXIV

A-32/b

Al giyinmek müstehaktır al giyin cânım sana
Al giyinmezsen yeşillenmezler ey hânım sana

Al giyin allar kuşan ruhsâr-ı gül-gûnun gibi
Güller istikbâle çıksın verd-i handânım sana

İmtihân et tenk ise girme libâs-ı fâhıre
Nâ-sezâdır câmeden sıktırma cânânım sana

Nâz eder elmâsa pırlantaya istiğnâ satar
Dâd-ı Hak'tır bu mücellâ çehre-nâzânım sana

Bir musanna' kurta yaptırdım kulaklar duymadık
Bir nigîn dil-nişîn aldım Süleymân'ım sana

Bir müzeyyen câme kestirdim kadd-i mevzûnuna
Giy salın şâyestedir serv-i hırâmânım sana

Bir kadîfe palto biçtirdim ki zerrîn şemseli
İktisâ kıl pek münâsib mihr-i rahşânım sana

Menzil-i ağyârı teşrîf etmemek şartıyladır
Bir fotin diktirdim ammâ mâh-ı tâbânım sana

Var ise noksânı FENNÎ'nin efendim 'afüv kıl
Vakt u hâl ma'lûmdur ey âşûb-ı devrânım sana

Yaralar hâr-ı nigehle 'ârız-ı gül-fâmını
Bakmasın çeşm-i rakîb dikkatle sultânım sana

LXXV

A-32/b

Dersen ey âşûb-e dil 'arz-ı cemâl etmem sana
Bir cinâyettir bu söz 'afv u helâl etmem sana

Sen bu istiğnâyı hep benden ta'allüm eyledin
Her kabâhat bende tahmîl-i vebâl etmem sana

Şimdi sensin cümlenin mümtâzı ey 'âlî-mizâç
Eylemem bühtân isbât-ı misâl etmem sana

Anladım vâbeste-i hüküm kadardır her umûr
Ba'dez-în ey çarh-ı mümsik 'arz-ı hâl etmem sana

FENNÎ-yi bîçâreyi yordu hayâl-i hâm ile
Ey dil-i dîvâne artık imtisâl etmem sana

LXXVI

A-32/b

Bakarsın nigâh-ı hışm ile dâ'imâ bana
Nedir sence bilmem bunca ayni ezâ bana

Hatn-i nâfesi dedim zülf-i anberînine
Budur işte budur 'azv edilen hatâ bana

Edânîye arz-ı minnet eyler kıyâs etme
Gerekse yine senden gerektir 'atâ bana

Vefâsız vefâsız bâri bir göz ucuyla bak
Demezsen de her mecliste ger merhabâ bana

Dilde mâdâmki var sana fart-ı muhabbetim
Gam-ı hicri andırır ne etsen cezâ bana

Sana 'arz-ı mehr etmekle mecbûr-nâz ettim
Sen ey merhametsiz her ne yapsam sezâ bana

Hayâlim fotoğrafıyla aldım seni sadra
Uzaktır visâlin gerçi kim sûretâ bana

Semek sahn-ı deryâda ne mümkün ola sîrâb
Temâşâ-yı rûyundan gelir mi gınâ bana

FENNÎ taşınır mı yâr için sû-i endîşe
Rakîb-i bed-endîş eylemiş iftirâ bana

LXXVII

A-33/a

Gam-ı 'aşkın dil-i bîmârıma müdgam değil â
Çekmem artık çekemem nefse mukaddem değil â

Aç der-i mekremeti ben de mükerrem olayım
Künc-i vaslın güzelim künc-i mutalsam değil â

Hedef-i tîr-i cefâ etme yazıktır yıkılır
Çünkü dil kal'a-i âhen gibi muhkem değil â

Elverir âh-ı hezâr eyleyerek beklediğim
Kûyun ey gonca-dehen beyt-i mu'azzam değil â

Etme ey şu'le-i çeşmim bu kadar istiğnâ
Sohbetin derd-i dil-i zârıma merhem değil â

Rağbeti yoksa mülâkâta ne lâzım acı söz
Herkes ey dilber-i şîrîn-dehen ebkem değil â

Ya soyun pîreheni yâhut uzak ol benden
Dil-i FENNÎ meleğim sabr-ı mücessem değil â

(BE)
LXXVIII

A-34/a

Sahne-i kırtâsta bir nokta gördüm ben garîb
Sadr-ı sîmînînde zannettim ki kalmış ben garîb

Ben seni sarmak me'âyibden garâibden midir
Kaçma benden âhû gözlüm ben garîbim sen garîb

İştirâk et derdime ey derdimin dermânı gel
Firkatinle var dil-i şeydâda bir şüyûn-ı garîb

Lücce-i zevk u servere olsa müstağrak cihân
Cür'a nûş olmaz furât ü şevk u şâdîden garîb

Sâmi'îni gaşy eder mîzâb edip müjgânını
Mâcerâ-yı gurbeti gurbette söylerken garîb

Yandırır sakf-ı sipihri âh-ı âteş-bâr hâlini
Her vatan nâmıyle tahrîk-i leb eylerken garîb

Bâr-ı gurbet çekmeyen bilmez garîbin hâlini
Kıl terahhüm dost değil düşmüşse bir düşman garîb

" **Kürbet-i gurbet dibâgattır** " hakîkat âdeme
Anlamaz bu nükteyi olmazsa merd ü zen garîb

Revnak-ı gülzâr-ı çarha etme kat'â iltifât
Gül kurur sünbül çürür âhir kalır gülşen garîb

Ben muhibbim sen muhabbet-i FENNÎ'nin mevzû'usun
Kalmasın lûtf eyle gel FENNÎ garîb ve fen garîb

LXXIX

A-34/a

Rakîbin tab'ı bed güftârı bed evzâ'ı beddir hep
Evet fi'l-i kerîhi mûcib-i nefy eder hep

Meğer cinnet imiş insan için sermâye-i rahat
Ki bârân-ı belâyı yağdırır başa hıreddir hep

Yapış bir kâmilin dâmânına hakkiyle **Tevhîd** et
Veren zînet 'umûma " **kul hüva'l-lahü ahad** " dir hep

Kilâb-âsâ ne rütbe-tîz-i dendân olsa müfsidler
Tehâşî eylemezler andan 'ârifler eseddir hep

Sitem-kâr olma bed-bîn olma istihzâya meyl etme
Bu nâ ber-câr-veşler menzil-i maksûda seddir hep

Ne yapsın fıtratında cevherinde bir hüner yoksa
Hasûdânın medâr-ı iftihârı 'âmm-ı veceddir hep [1]

Muhabbet ettiğin evlâd ü mâlü hemser ey FENNÎ
Bakılsa dîde-i im'ân ile hasm-ı eleddir hep

LXXX

A-34/a

Gam-ı zülfün beni eyledi bî-sabr ü şekîb
O da düşsün bu gama her kim ederse ta'yîb

Müktezâ-yı keremindir güzer et cürmümden
Beni cânâ elem-i hicr ile etme ta'zîb

Hasbihal eyleyecek başka enîsim yoktur
Koyma bu bende-i hasret-keşi dünyâda garîb

Bilirim übbihet-i şânına noksan gelmez
'Arz-ı dîdâr ile etsen bu garîbi tatyîb

Sendedir çâre yine derd-i dil-i FENNÎ'ye
Buna tedbîr-i müdâvât edemez başka tabîb

(PE)

LXXXI

A-34/a

Vücûdumdan eser yok cism ü cânı yâre verdim hep
Kuvâ-yı 'akl u fikri topladım dildâra verdim hep

Bana her kim vücûd isnâd ederse zann-ı sâhîdir
Yok ettim varlığı yok olmayan bir vâra verdim hep

Alıp vermek yapıp çatmak ona mahsûstur ancak
Vücûd iklîmini îcâd eden mi'mâra verdim hep

[1] Bu beyt dîvânın aslında olmayıp ikinci defter (B-50/2) den alınmıştır.

Edersem çok değil bir büsbütün ekvâna istiğnâ
Hevâ-yı mâl ü câh u serveti ağyâra verdim hep

Kelâm-ı bî-hurûf u savta hayran kaldım encâmı
Gözümde her ne varsa şîve-i güftâra verdim hep

Sözümden FENNİYÂ ashâb-ı gaflet mustefîd olmaz
Gören görsün bu sırr-ı a'zamı mizmâra verdim hep

Bilen kim bildiren kim söyleyen kim söyleten kimdir
Bütün idrâkimi vaz'iyyet-i âsâra verdim hep

(TE)
LXXXII

A-35/a

Merd isen 'avret sözüyle etme kat'-ı iltifât [1]
Âdeme lâyık mıdır iğvâ ile nakz-ı sebât

Gün gibi zâhirken ihlâsım cedel lâzım değil
İstenir mi hiç bedîhiyyâta karşı beyyinât

Siyyemâ her söz eden olsun karîn ü i'timâd
Hükm-i kat'î vermeğe şer'-i münîr ister sikât

Etmesin ağyâr bezm-i hâs-ı yâre izdihâm
'Âdet-i dîrînedendir tay olunmak zâ'idât

Gel yanaştırma rakîbi kûyuna câiz midir
Mesken-i ıfrît ola sahn-ı cinân-ı 'âlîyât

İlticâ et zılline FENNÎ Rasûl-i Efham'ın
Sâyesinde halk olunmuştur vücûd-ı mümkünât

Çeşm-i 'ibretle temâşâ kıl hemîşe 'âlemi
Zerre zerre şâhid-i vahdettir işbu kâ'inât

LXXXIII

A-35/a

Açıl âyîne-veş tenhâda 'arz-ı sîne-i sâf et
Ona tab'ım gibi bir tûti-i gûyâyı vassâf et

Şarâb-ı minnet işrâb etme sahbâ-yı visâlinden
Edersen sâkiyâ mes'ûlümü keyfimce is'âf et

Kırılsın 'âdetâ andan revâc-ı pençe-i hurşîd
Şu elmas hâtemi pîrâye-i engüşt-i şeffâf et

Şirişk-i hasrete kanlar karıştı la'l-i nâb oldu
Döküp saçma ânı ey dîde-i ter yâre ithâf et

Seversen dilberin en ser-firâzın sev
Hümâ-yı tab'-ı pâki lâne-gîr-i zirve-i kâf et

[1] Ahibbadan bir zâta i'tirâzen yazılmıştır.

Cihânda hayr ile ibkâ-yı nâm etmekse maksûdun
Bu rengîn nutku FENNÎ yâdigâr-ı bezm-i ahlâf et

LXXXIV

Sivaslı olup sülün gibi yakışıklıca bir rûm-peçe olduğu halde kartallanmağa yüz tutmuş ve meydân şâirliği dâiyesine düşerek müdde'âsını Yozgat'ta dahî isbât için meydan okuyan ve (Pesendî) tahallus etmiş bulunan bir şahsın ta'lîk ettiği mu'ammâ Yozgat zürefâsına nâ-pesend gelmekle hall ü tashîh edildiğini müteâkıb yazılıp sâhib-i mu'ammâya gönderilen eş'ârdır :

A-35/a

Görmedin mi 'acep ey tâze zebânım galâtât
Sana kimler dedi meydân-ı hünerde galat at

Öyle yanlış yamalak lâfa mu'ammâ mı denir
Şu mu'ammâ-yı rekîkinle İlâhî yere bat

Harf-i zâ'id konulur mu kelimât-ı 'araba
Dediler mi sana var şehd-i lezîze sem kat

Doğrudan doğruya söz söylemede 'aczin var
Sen bu güftâr ile şâ'ir olacaksın heyhât

Şâ'iriyyet yalınız takti'e bilmekle değil
Haydi bir şâ'ir-i mâhir ile birkaç gece yat

Sen sen ol bir daha Yozgat'a ayağın basma
Üdebâ mecma'ına hiç yakışır mı hırvât

Pâre etmez burada hâsılı Sîvas teresi
Satma bostancıya bostancıların gayrîye sat

LXXXV

A-35/a

'Anber ü miskin şikest eyler revâcın bûy-ı dost
Şerm-sâr eyler gül-i ra'nâyı reng-i rûy-ı dost

Bir avuç toprağını vermem riyâz-ı cennete
Ravza-ı Firdevs'e fâ'ikdir riyâz-ı kûy-ı dost

Cennete girse şifâ-yâb olmanın imkânı yok
Hasta-i 'aşka yetişmezse eğer dârû-yı dost

Nûş edenler iltifât etmez şarâb-ı Kevsere
Mest eder 'uşşâkı câm-ı sohbet-i dil-cûy-ı dost

Her taraftan yol gider mihmân-sarây-ı vuslata
FENNİYÂ 'âşıklara münsed değildir sûy-ı dost

(SE)

LXXXVI

A-35/b

Zevk-ı rûhânî verir cânâna cânândan bahis
İşte ânınçün eder cânâna cân ondan bahis

Hâlet-i hicr-i nigârı yâd ü tasvîr eyleme
El-emân ey hâme etme nâr-ı sûzândan bahis

Sorma bir rûh-ı musavverdir o şûhun aslını
Nas ile memnûdur mâhiyyet-i cândan bahis

Neş'e vermez sûfî-i nâ-puhteye tavsîf-i 'aşk
Sûd hâsıl eylemez a'mâya elvândan bahis

Her gönül ma'şûkunun zikrinden istişvâk eder
Kays-ı 'asra etmeli Leylî-i devrândan bahis

Sormasın 'azm-i çemen esbâbını yâra rakîb
Nâ-be-câdır dîve esrâr-ı Süleymân'dan bahis

FENNİYÂ her fıkrası sîm ü zere müncer olur
Kimyâdan bahse benzer vasl-ı cânândan bahis

LXXXVII

A-35/b

Bî-sîm ü zer etme ruh-ı dildâra teşebbüs
Ma'kûl değil vâsıtasız nâra teşebbüs

Tecvîz olunur va'de-i hûbâna inanmak
Mümkünse eğer sâyeye envâra teşebbüs

'Aşk ehli çeker minnet-i ağyârı zarûrî
Nâ-çâr eder bahre düşen mâra teşebbüs

Hâhiş-ger olan vasla sitemden hazer etmez
Gül toplayamaz eylemeyen hâra teşebbüs

Ey şûh-ı şifâ-bahş-ı tahassür tut elimden
Eyler hükemâ sâid-i bîmâra teşebbüs

Te'vîle çalışmaktan ise cürmünü maznûn
Ahsen görünür sûret-i inkâra teşebbüs

Baştan başa 'arz eyler idim derdimi FENNÎ
Etseydim eğer dâmen-i dildâra teşebbüs

LXXXVIII

A-35/b

Her kârda ettim yed-i takdîre teşebbüs
Min-ba'd edemem dâmen-i tedbîre teşebbüs

Himmet diye pîrâmen-i kâdıya sarılmam
Etmem rize-i bâr-geh-i mîre teşebbüs

İhlâs ile teslîm ü tevekkülde sebât et
Kıl halka-i bâb-ı himem-i Pîre teşebbüs

Her merd olamaz çile-keşi zülf-i nigârın
Her ferd edemez silsile-i şîre teşebbüs

FENNÎ gücenip kaşlarını çatmış o âfet
Hiddetlenip etmiş gibi şemşîre teşebbüs

(CİM)
LXXXIX

A-36/a-b

Ol serv-i kadin celbi biraz servete muhtâc
Bir doğru nihâl eğmek epey kuvvete muhtâc

Esrâr-ı dili dilbere takrîr ü hikâyet
Bir kaç geceler ol meh ile halvete muhtâc

Tab'ından o âhû-nigehin ref'-i tevahhuş
Üçbeş sene 'uşşâk ile ünsiyyete muhtâc

Müstağni-i meşşâtadır ey şûh cemâlin
Zîra ki değil rahş-ı 'arap zînete muhtâc

Lâ-büd beni baştan çıkarır zülf-i ziyâhın
Bu mes'elenin halli biraz dikkate muhtâc

Îcâd ediyor kilk-i terim tâze mezâmîn
Söz bulmada FENNÎ değilim sirkate muhtâc

Çekmem elimi dergeh-i fazlında İlâhî
Bir ben mi bütün halk-ı cihân rahmete muhtâc

XC

A-36/b

Sanma bir iş yapılır hükm-i kaderden hâric
Lâkin idrâki anın tavk-ı beşerden hâric

Yola gel dâ'ire-i pîre yanaş ey zâhid
Sonra mermi dokunur kalma siperden hâric

Şimdi hep 'aksinedir kâr-ı cihân ez-cümle
Bir peder iş yapamaz emr-i püserden hâric

Bilemem kendimi yâr eylese 'arz-ı dîdâr
Ki olur 'akl o zamân kâse-i serden hâric

Dilerim çâkeri FENNÎ'yi Cenâb-ı Ahmed
Tutmasın dâ'ire-i hüsn-i nazardan hâric

(HA)
XCI

A-37/a

Mizac-ı ehl-i zevki bâde-i gül-fâm eder tashîh
Küdûrât-ı dil-i âzürdeyi bir câm eder tashîh

Tehâşî etmeyin ashâb-ı teslîm ü tevekkülden
Tevekkül ehlinin vicdânını ilhâm eder tashîh

Değilken muktedir her zî-fazîlet mahv u isbâta
Sütûr-ı münşe'âtı şimdi bir sersem eder tashîh

Felek bâzîçe-i etfâle döndürmüşse de devri
Bu gûne sehvi bir gün mâder-i eyyâm eder tashîh

Sükûnet-bahş olur kelb-i 'akûra üstühân-pâre
Derûn-ı kîne-gîr-i düşmeni ikrâm eder tashîh

'Afîf olmaz 'afîfin gayrîye 'iffetli yazmakla
Kıvâm-ı 'iffeti kuvvetli bir ikdâm eder tashîh

Ayaktır başı îsâl eyleyen her yerde matlûba
Kibârın i'tilâ-yı kadrini huddâm eder tashîh

Alır mutlak nigâh-ı i'tibâra zıddını insan
Tıbâ'-ı ezkiyâyı merd-i bed fer-câm eder tashîh

Lebinden ruhlarından bûseler va'd eylemiş dil-ber
Bu va'din sıdkını âtîdeki bayram eder tashîh

Pezîrâ-yı vücûd olmaz elemsiz bir emel FENNÎ
Cihânda herkesin a'mâlini âlâm eder tashîh

(HI)
XCII

A-37/b

'Aşkı buhbûha-i sînemde nihân etti o şûh
Dil-i bîçâreyi me'nûs-ı figân etti o şûh

Derdimi duymayan az kaldı beni nev'imde
Beni günden güne meşhûr-ı cihân etti o şûh

Yüreğim titrer ayak bassam eğer dergehine
Hâne-i vuslatı dârü'l-halecân etti o şûh

Anarım yârimi yârimle geçen demlerimi
Derd-i firkatla beni menkabe-hân etti o şûh

FENNİYÂ 'âşıkının 'âşıkıdır ma'şûkum
Bana her sırrını vaktiyle 'ayân etti o şûh

(D)

XCIII

A-39/a

Şirişk-i la'l-i fâmı sanma eyler çeşm-ter îcâd
Eder ânı te'essürle yanan hûn-ı ciğer îcâd

Nasıl sabreylesin 'âşık husûsâ 'âşık-ı sâdık
Ki eyler sûziş-i hasret yürekde şem'alar îcâd

Nazar kıl kâinâta 'âşık ol sun'-ı İlâhî'ye
Neler îcâd kılmış sânî-i yektâ neler îcâd

Şu me'sûrâta karşı bir mü'essir yoksa ey münkir
Eden kimdir vücûd-ı mümkünâtı serteser îcâd

Eğer 'âciz isen dahl eyleme ef'âl ü âsâra
Eğer kâdir isen hiç yoktan eyle bir hacer îcâd

Eyâdî-i beşerde çok hüner peydâ olur ammâ
Hakîkat i'tibâriyle Cenâb-ı Hak eder îcâd

Cemâl-i pâkine hasr-ı nigâh-ı iştiyâk eyle
Cemâl-ı yâr eder gözde gönülde nûr-ı fer îcâd

Ne yap yap evvel diril kal hâsılı bir yâr ile bâkî
Sünâ'îlik sülâsîlik eder çok derd-i ser îcâd

Bana bir kerrecik derse SA'ÎDİM ol şeker-güftâr
Eder tûtî-i tab'ım türlü türlü nâmeler îcâd

XCIV

A-39/a

Sen erkeksen lede'l-îcâb kıl bir erden istimdâd
Efâhim eylemez dellâk ile berberden istimdâd

E'âlîden umar ihsân esâfil böyledir 'âdet
Eder arz u kamer şems-i ziyâ-küsterden istimdâd

Ahibbâ-yı zemâne minnet etme pest-i ayyâr olma
Düşer mi merd-i ciddîye muhanneslerden istimdâd

Zarûrette müdârâ muktezîdir şahs-ı gaddâra
Eder bahre düşen mâr-ı 'adüv-peykerden istimdâd

Yezîd'e pâye vermek 'adl ü dâdı gâ'ib etmektir
Edilmez dest-i a'dâya giren hançerden istimdâd

Der-i tevhîdi çakmaz secdegâh-ı 'aşkı fark etmez
Gider sûfî eder mihrâb ile minberden istimdâd

Liyâkat kesb ederler meclis-i erbâb-ı 'irfâna
Edenler sıdk ile pîr-i kerem-perverden istimdâd

Visâl-i yâri bulmaksa merâm ayrılma mürşidden
Der-i Hak var iken lâyık mıdır diğerden istimdâd

(Z)
XCV

A-39/b

Yâri devlet-hânesinde bulmadır tenhâ lezîz
Sîneden derd-i fırâkî etmedir imhâ lezîz

Her lezâ'izden elezdir çâşni-i vasl-ı yâr
Çaşni-i vasl-ı dilberden nedir âyâ lezîz

Hangi uzvun okşasam öpsem halâvet-bahş olur
Şekker olmuş her yeri yârin ki ser-tâ-pâ lezîz

Dîde-i 'ibrette ki zevk u safâdan hazzı yok
Zanneder ehl-i şikem hoşâb ile helvâ lezîz

Boş kalır mı hâtır-ı 'ârif gam ü endîşeden
Olmamış îcâd-ı 'âlemdenberi deryâ lezîz

FENNİYÂ her cins hem-cinsinden istilzâz eder
Tab'-ı dânâya gelir ünsiyyet-i dânâ lezîz

XCVI

A-39/b

Var mı bir şey 'âşıka lâ'l-i dil-ârâdan lezîz
Sor bilenlerden ne var dünyâda sahbâdan lezîz

Kâm-ı vaslın lezzeti dildâra yalvarmaktadır
Bûse-çîn olmak değil 'arz-ı temennâdan lezîz

Başka bir şeyler görünmez 'ârif-i dânâ-dile
'Aynın 'ibretile dünyâyı temâşâdan lezîz

Zevk-ı eşyâyı tahayyülde ibâret zann eder
Elde hiç bir nesne yok dervîşe hülyâdan lezîz

Aç kef-i ihsânı sor zevk-i selîm aşhâbına
Yok ki hiçbir şey gelen tab'-ı 'atâyâdan lezîz

Tatlılardan tatlıdır 'uşşâka tedmîr-i rakîb
Söylesin dostlar nedir tenkîl-i a'dâdan lezîz

Tâ ebed çıkmaz dimâğımdan o lezzet doğrusu
Görmedim bûs-ı leb-i la'l-i şeker-hâdan lezîz

Her ne teklîf etse kırmam FENNİYÂ dil-dârımı
Bir gönül yapmak bana şehd-i musaffâdan lezîz

A-40/a

Efendim rahm-ı insâf et gözümde eşk-i âlim var
Dilimde sûziş-i hasret elimde 'arz-ı hâlim var

Aman ey seng-i dilzâr ü nizâr oldum firâkınla
Benim bâr-ı cefâyı çekmeye kâbil ne hâlim var

Niçin i'zâb edersin gönlümü cevr ü 'itâbınla
Benim de Hâlık'ım perverdigâr-ı zîl- Celâlim var

Benimçün kûy-ı gurbette ikâmet mümteni' ammâ
Melâhat bağının mahsûlu bir nevres-nihâlim var

Temâşâ eyledikçe zülf-i yâri vech-i pâkinde
Derîn bir derde düştüm inceden ince hayâlim var

XCVIII

A-40/a

Revnak-ı rûyun ruh-ı 'Azrâda görmüş var mıdır
Pertev-i hüsnün meh-i garrâda görmüş var mıdır

Var ise görmüşte şerminden yere girmiştir ay
'Aks-i mâh-ı rûyunu deryâda görmüş var mıdır

Miske teşbîh eyleyen kılsın hatâsın i'tirâf
Bûy-ı zülfün 'anber-i sârâda görmüş var mıdır

Mümkün olsaydı sorardım Hazret-i Cibrîl'den
Serv-i kaddin tavrını Tûbâ'da görmüş var mıdır

Yerde ben keşf etmedim ey meh senin mânendini
Bilmem ammâ 'âlem-i bâlâda görmüş var mıdır

Yok ki görsün de rivâyet eylesin meşhûdunu
Hüsnüne benzer hüsün dünyâda görmüş var mıdır

Es-Salâ meydâna çıksın FENNİYÂ gördüm diyen
Mislini sûret değil ma'nâda görmüş var mıdır

XCIX

A-40/a

Ayda bir ru'yete ibrâz-ı meveddet mi denir
Yılda bir sohbete izhâr-ı muhabbet mi denir

Geriden şekkere bakmakla halâvat mi çıkar
Karşıdan karşıya nâz etmeğe ülfet mi denir

Sen beni ben seni sevdikçe edersin tekdîr
Kûyunuzda bu gibi hâle nezâket mi denir

Seni bir kerre sararsam yıkılır mı dünyâ
Buna kânûn-ı muhabbette cinâyet mi denir

Bî-vefâlıklarını anlamasın mı FENNÎ
Öyle bir hiss-i tabî-'îye ferâset mi denir

C

A-40/a

Tab'ımın ulviyyetin ağyâr yârımdan bilir
Himmet-i şîrânemi 'âlem şikârımdan bilir

Eylemez bî-ma'rifetlerle mizacım imtizâc
Kân-ı 'irfânım benî 'ârif-ayyârımdan bilir

Rabt eden zencîr-i 'aşk-ı yâre gönlümdür beni
Lâkin el bu hâleti zülf-i nigârımdan bilir

Kimse inkâr eylemez ehl-i basîrettir o yâr
Rütbe-i hüsn-i cemâlin i'tibârımdan bilir

İsterim her şeb tavâf-ı kûyunu ammâ rakîb
Nakş yapmaktan gubâr-ı reh-güzârımdan bilir

Hasta-i hicrim tabîbimde hazâkat ber-kemâl
Nabzıma el vurmadan reng-i 'izârımdan bilir

FENNİYÂ âzâde-i şerh ü beyândır sîretim
Hâlimi erbâb-ı dikkat müsteşârımdan bilir

CI

A-40/b

Böyle iksâr-ı sitemden maksadın cânım nedir
Söyle Mevlâ'yı seversen söyle cânânım nedir

Var husûf-âsâ yine çehrende zıll-i infi'âl
Ey kamer-tal'at senin sevmekte noksânın nedir

Minnet-i vaslınla öptürdün rakîbin pâyını
'Aşk elinden çektiğim ey şûh-ı fettânım nedir

İnce ince sormaya var mı efendim ihtiyaâç
Ben sana 'âşık değilsem âh u efgânım nedir

Bî-mecâl etti beni te'sîr-i istiğnâ-yı yâr
FENNİYÂ bu derd için tedbîr-i dermânım nedir

CII

A-40/b

Beni dem-beste kılan şîve-i güftârındır
Gözümü yolda koyan cünbüş-i reftârındır

Kâkülündür geçiren boynuma sevdâ bağını
Gönlümü hasta kılan nergis-i bîmârındır

Tîr-i müjgân ile çok sukbeler açtın ciğere
İşleten bunları hep dîde-i sehhârındır

Lâl idim hayli zamândır elem-i dehr ile ben
Beni nutka getiren lâl ü şeker bârındır

Geldi FENNÎ'yi be-kâm eylemenin çağları
Küçücükten beri bir 'âşık-ı gam-hârındır

CIII

A-40/b

Beni gözden düşüren kuvve-i iz'ânımdır
Künc-i gamda bırakan pertev-i 'irfânımdır

Kimi sevsem beni câh-ı gama atmak ister
Başka düşman aramam düşmenim ihvânımdır

Ben niçün sâki-i çarhın çekeyim minnetini
Dolduran sâğarımı dîde-i giryânımdır

Dil ne yüzden 'acebâ uğradı bâhûr-ı gama
Çünkü bir serv-i kaddin zılli nigehbânımdır

Öyle bir serv-i revân-ı yâr-ı vefâ-perver kim
Derdimin çâresi yârem emi Lokmân'ımdır

Ey şafak dur hele mahv etme zalâm-ı leyli
Bu gece işte o meh hânede mihmânımdır

Beni koy hâlime Mevlâyı seversen sabr et
Yâre şu beyti tilâvet edecek ânımdır

Bırakıp FENNÎ'yi bî-çâreyi câh-ı gamda
Demedin kendi kulum lâyık-ı ihsânımdır

CIV

A-41/a

Feyz-i ebnâ-yı beşer dîde-i giryân iledir
Revnak-ı rûy-ı çemen karte-i bârân iledir

Gülşenin zînetidir bülbül-i şîrîn nağamât
Meclisin şa'şaası merd-i sühândân iledir

Artırır 'âfiyeti re'y-i tabîb-i hâzık
'Aşkın efzâyişi bir yâr-ı kadr-dân iledir

Mazhar-ı rağbet eden 'ûdu güzel râyihadır
Küberânın şerefi lûtf ile ihsân iledir

Ne kadar gayret edilse sesi çıkmaz bir elin
Vatanın lezzeti cem'iyyet-i yârân iledir

Şahs-ı nâdânı behâ'imden ederler ta'dâd
Merdümânın şerefi fazl ile 'irfân iledir

Mûcib-i cennet olur sanma 'ibâdet FENNÎ
Mazhariyyât-ı ni'am rahmet-i Rahmân iledir

O yanar ben yanarım dâ'ire-i fırkatte
Hasbihâlin geceler şem'-i şebistân iledir

CV

A-41/a

Gussanın şâdı sürûrun peyrevi âlâm olur
Her şebin bir gündüzü her zor için bir şâm olur

Yâra ettikçe nigâh artar gönülde ızdırâb
Şu'le-i şem'i gören pervâne bî-ârâm olur

Telhi-i hicri çeken tûtî-i dil bir gün gelir
Sâye-i la'l-i şeker-bârında şîrin-kâm olur

Şimdilik sevdâ-yı zülfünle perîşân hâtırım
Ey elif-i kad kâmetim 'aşkınla âhir lâm olur

Ayrılık zahmın çekip vasla eren bir 'âşıkın
Her şebi Kadre bedel her rûzü bir bayram olur

Bezl-i mechûd etmeden doğmaz gönülde nûr-ı 'aşk
Mübtelâya bâd-ı hâdan hangi dilber râm olur

Ma'rifet bî-'aşk olan dilde tecellî eylemez
Şemse ma'rûz olmayan her meyve mutlak hâm olur

Cevr-i devre kıl tahammül tezgeçer bu kara gün
FENNİYÂ vakt-i zemistânda çabuk akşâm olur

CVI

A-41/a

Hâlimi cânânıma 'arz eylesem şekvâ çıkar
Etmesem sabr u tahammül etsem istiğnâ çıkar

Ah ne müşkil derd imiş dilde muhabbet saklamak
Söylesem diğer sükût etsem diğer ma'nâ çıkar

Bir hakîkî iltifâtın görmedim görsem bile
Rûz ise âsâr-ı hülyâ şeb ise rü'yâ çıkar

Ben ne rütbe ağlasam olsam taleb-kâr-ı visâl
Merhametsiz kâfirin ağzından ancak lâ çıkar

Kabre girsemde kalır 'aşkın benimle pâyidâr
Yani ben ölmekle benden sanma bu sevdâ çıkar

İşve-kârım tıfl-ı nevresken tanırdım ben seni
Der idim şu penbe ten bir şûh-ı müstesnâ çıkar

Zübdedir âsâr-ı kilk-i zî fünûnum FENNİYÂ
Şerh olunsa dürlü dürlü nükte vü îmâ çıkar

CVII

A-42/a

Donanmış sîm-tenler sahne-i gülzâra çıkmışlar
Metâ'a müşteri bulmak için pâzâra çıkmışlar

Taranmışlar mükemmel 'ıtr-ı şâhîyi sürünmüşler
Nihâl-i yâsemîn-âsâ ser-i divâra çıkmışlar

Çınarı servi dahl etme cibâl üstünde bulmakla
O nahl-i nâzı istikbâl için kûhsâra çıkmışlar

Siyâh benler dile dağ urmada şöhret kazanmışlar
Çatık kaşlar kemân-keş gamzeler mekkâre çıkmışlar

Bilinmiş gâlibâ FENNÎ ayârım müsteşârımdan
Benî zem eyleyenler şimdi isti'zâra çıkmışlar

CVIII

A-42/a

Mâye-i 'aşk 'acabâ dilde mi dilberde midir
O güzel râyiha âteşte mi 'anberde midir

Ne kadar tatlı bir eyyâm idi eyyâm-ı visâl
O halâvet o safâ hâtır-ı enverde midir

Ne kadar zâ'ika-pîrâ ne kadar rûh-efzâ
Leb-i şîrîn-terin şehd ile perverde midir

Kamaşır dîdelerim pertev-i ruhsârından
Ben de şaştım ki güneş gökde midir yerde midir

Taşırız dilde gam-ı 'aşkını birkaç senedir
Nâmımız yoksa henüz hâric-i defterde midir

Şâk-ı 'arşa dayanır lerze verir cebr ile
Âh-ı 'uşşâk için ecrâm-ı felek perde midir

Tâze mazmûnlar îcâd ediyorsun FENNÎ
Bu hüner sende mi yâ kilk-i sühen-verde midir

CIX

A-42/a

Nîk ü bed her işte Allah'a tevekküldür hüner
Şîve-i takdîri tezkâr u te'emmüldür hüner

Bî-bakâ bir verd için âh-ı hezâr etmek değil
Mahbes-i hicrânı bir gülşen tahayyüldür hüner

Müttehim zahmet çekerse muktezâ-yı cürmüdür
Bî-günâh olmakla âlâma tahammüldür hüner

Bâdeden sarhoş olup zevzeklik etmek iş değil
Bozmayıp etvârı setr-i hâlet-i müldür hüner

Nâlişe hâcet mi var mihnetten ehl-i hâl için
Her işi Hak'tan bilip sabra temâyüldür hüner

Bittabi' eyler Süleymân'a kim olsa ihtirâm
Hâlisâne sohbet-i mûra tenezzüldür hüner

Gizlemektir ma'rifet pervâne-veş feryâdını
FENNİYÂ zannetme kim taklîd-i bülbüldür hüner

CX

A-42/a

Kim ki bir mahbûb-ı cân-efzâ sever üftâdedir
Cân ü serle emrini infâz için âmâdedir

Kim ki yoktur sînesinde 'aşk u sevdâdan eser
Her iki gûşı bir arşındır o hayvân-zâdedir

Yâ niçin bess-i şikâyet etsin andan ehl-i 'aşk
'Âşıka efzâyiş-i lezzet ki istiğnâdadır

Girye eyler muttasıl dünyâda merd-i hak-perest
Dâr-ı gurbette garîbânın enîsi bâdedir

Bir tecellîdir eden takdîr-i tavr-ı eymeni
Hikmet ammâ ictisâr-ı Hazret-i Mûsa'dadır [1]

Tînet-i asliyyesi sûret-nümâdır çehreden
Herkesin mir'ât-ı tab' u sîreti sîmâdadır

FENNİYÂ sûret-perest olmaktan eyle ictinâb
Feyz-i 'irfân u muhabbet âlem-i ma'nâdadır

CXI

A-42/b

Nezâket ile deldin sînemi sûzen misin kâfir
Harâb ettin ten-i bî-mârımı düşmen misin kâfir

Göründün câme-i gülgûn ile ettin beni dil-hûn
Yine bir al ile iğfâl eden vay sen misin kâfir

Nedir bu parlayış gökten mi indin ay mısın yoksa
Nedir bu pebe ruhlar gül müsün gülşen misin kâfir

Nedir bu sahte 'iffet sahte ülfet sahte istiğnâ
Selânik'den mi geldin yoksa Pâris'ten misin kâfir

Dağıttın kâkülü ruhsâra gûyâ eyledin perde
Rakîbinden midir bu hud'a yâhut sen misin kâfir

Cefâ-gersin edersin günde bin nâz ü sitem peydâ
Tükenmez nâz ü istiğnâların ma'den misin kâfir

[1] Bu beyit dîvânın aslında olmayıp ikinci defter (B-65/1) den alınmıştır.

Yıkarsın gözlerinle hânümân-ı sabr u temkîni
Esâs-ı mülket ârâma âteşzen misin kâfir

Bana yüz eğrisi izhâr edip de 'ahd-i sâbıkda
Güler oynar mısın ellerle hâlâ şen misin kâfir

Mürüvvet merhamet insâf yok mu taş mıdır bağrın
Ne var bir iltifât et büsbütün âhen misin kâfir

Tecellî eyliyor çeşminde nûr-ı kudret-i Yezdân
'Acep âyine-i 'irfân mısın rûzen misin kâfir

Derâgûş eyledim yaktın derâgûş eyledin yandım
Yanar âteş misin âteşli pîr-âhen misin kâfir

Çözüldü 'ukde-i zânû geçerken pîş-gâhından
Şaşırdın şîve-i reftâr mı reh-zen misin kâfir

Bu vaz'-ı nâ-becâ FENNÎ için ciddî midir yoksa
Nedir bu ekşi yüz eğri nazar nîz-nem misin kâfir

CXII

A-42/b

Hikâyet eylesem derd-i dili yâra dehân titrer
Yürek oynar yerinden cism-i bî-tâb ü tüvân titrer

O derdin bilmeyen şerh u beyâna ibtidâr ettim
Enîn-i dil-şikâfım ihtizâz eyler zebân titrer

Belâ-yı firkatin bâlâ-terîndir her belâyâdan
Belâ-yı iftirâkından belâ-yı âsumân titrer

Anılsa nâmın 'ankâ-yı hayâlin geçse hâtırdan
Değil cism-i nizârım lânesinde mürg-ı cân titrer

Sen ey şîrîn-zebânım nâz ile güftâre geldikçe
'Izâmım birbirinden ayrılır hep üstühân titrer

Tecellî-i hayâlinle gönülde ızdırâp artar
Düşünce âb-ı sâfa 'aks-i hurşîd-i cihân titrer

Tezelzül-bahş olur kalb-i rakîka girye-i hasret
Gözümden katra katra serpilen eşk-i revân titrer

Gönül me'yûs-ı vuslat olmasın âh etmesin yoksa
'Avâlim dehşetinden sarsılır kevn ü mekân titrer

Hevâ-yı zülf-i dilberdir eden 'uşşâkı ser-gerdân
Dolaşmış bir kıla gûyâ ki bin şîr-i jiyân titrer

Hemîşe müncezebdir FENNİYÂ mânend-i miknâtîs
Teveccüh eyleyen dergâh-ı Hakk'a her zemân titrer

CXIII

A-43/a

Âdemi bul âdem ol 'âlemde âdem gizlidir
Etme tahkîr âdemi âdemde 'âlem gizlidir

'Ârif anlar anlamaz erbâb-ı kışrı zâhirî
Merdüm-i kâmil efendi hem açık hem gizlidir

Tîğ-ı cevr-i yâra karşı sîneni eyle küşâd
Darbe-i şemşîr-i ser-tîzinde merhem gizlidir

Sâla mâla kuvvet-i bâzûya etme i'timâd
Hâkde binlerle Cem binlerle Rüstem gizlidir

FENNİYÂ aldanma şevk u zevkine bu 'âlemin
Hep sürûrunda sitem sûrunda mâtem gizlidir

CXIV

A-43/a

Sanma hâdisdir dil-i 'âşıkta sevdâ eskidir
Kimse halletmiş değildir bu mu'ammâ eskidir

Merd isen 'âkıl isen aldanma mekr ü âline
Aldatır eblehleri bu kahbe dünyâ eskidir

İktidâ et 'aşka ilm ü fazla etme ittikâ
Eskidir dünyâ daha çok merd ü dânâ eskidir

Pehlivân-ı 'aşk olan vermez ayağın destine
Yoksa pek çok pehlivânı çarh-ı mînâ eskidir

Sen şikâyet eyleme her hâle FENNÎ şâkir ol
Gerçi tâli'den felekten bess-i şekvâ eskidir

CXV

A-43/a

Ne zaman semt-i vatandan ki sabâ bû getirir
Getirirse dile bir neş'e yine bu getirir

Bu emel-hânede nâdir yetişir ehl-i kemâl
Sanma her Meryemi bir tıfl-ı sühân-gû getirir

Üdebâdan birini zâyi' edince gerdûn
Her ne dense yerine bir hezeyân-gû getirir

Münciz olmazsa eğer va'dini bir merd-i asîl
Çehre-i şâhid-i şân u şerefi mû getirir

Menşe-i mekr ü fiten turra-i miskînindir
Her ne sevdâki gelir başıma hep bu getirir

Hû'dan artık ne var 'âlemde tezekkür edecek
Çünki **Hû** kalbe cilâ kâlıba nîrû getirir

Başka bir tuhfesi yok zümre-i dervîşânın
Uğradıkça 'urefâ bezmine bir **Hû** getirir

Perde-i gafleti at **Hû**'ya devâm et FENNÎ
Zevk u şevk-i dil-i ashâb-ı dile o getirir

Geceler dergeh-i Mevlâya sirişk-efşân ol
Bendegân ekserî Şâhen-şeh-i lü'lü getirir

Eşk ile ravza-i ikbâlini irvâ eyle
Meyveye tâlib olan bağçesine su getirir

CXVI

A-43/a

Rind-i sâhib-nazarı şem'ine pervâne bulur
Sûfiyânı o güzel sohbete bîgâne bulur

Hâl ü keyfiyyetimi anlayan ihvân-ı kirâm
Gözümü kâse-i mey gönlümü meyhâne bulur

Vech-i tâbânına 'âşık arayıp çekme ta'ab
Şem'i sûzân ayağında nice pervâne bulur

Merd-i ciddî arayan sâhire-i gabrâda
Ya bulur ya bulamaz bulsa da bir tâne bulur

Merd-i pâkîze neseb 'âlemi pâkîze görür
Aslı çingâne olan herkesi çingâne bulur

Bend eder halkı bir rişte-i ümîde felek
Herkesin lihyesine el verecek şâne bulur

Devr-i ikbâl ü sürûrunda ahbâb-ı kirâm
Dem-i idbâr u elemde seni bîgâne bulur

Menşe-i kârı bilen 'ârif ider sabr u sükût
Bazı mihnet-zede câhil suçu devrâne bulur

Başı her hâneye sığmaz müte'azzım şahsın
Merd-i dervîş ise her kûşeyi kâşâne bulur

FENNİYÂ şimdi beni zemmeden evlâd-ı vatan
Kadrimi sonradan anlar arar amma ne bulur

Çeşm-i insâf ile gözden geçiren merd-i hakîm
Eser-i hâmemi oldukça hakîmâne bulur

CXVII

A-43/b

Duysa bir 'âşık ki eller yânına cânân gider
Zehr alır gûyâ kulağından içinden kan gider

Kûy-ı yâri dûr edip vuslatla mes'ûd olmayan
Aldırır 'akl u şu'ûru vâlih u hayrân gider

İltifât etse ederdi kâinâta iftihâr
Gel dese semt-i dilârâya gönül bî-cân gider

Cevher-i nâmûsunu takdîr eden ehl-i hıred
Foyasın meydâna koymaz yârine pinhân gider

Kat'-ı ümîd eylesin ahlâk-ı insâniyyeden
Bezm-i 'aşka girmeyen hayvan gelir hayvan gider

Ni'met-i vaslınla dil-sîr eyle FENNÎ bendeni
Pek de mağrûr olma çok sürmez bu hüsn ü ân gider

CXVIII

V-5/a

Cihâna binlerce hurde-bînân gelir gider
Bilmez esâs-ı hestîyi hayrân gelir gider

Dil-i 'ârif ihtizâz eder havf-ı Hak'la
Ki kıble-nümâ her lâhza lerzân gelir gider

Mahkûm-ı hevâ olup zen-i dehre aldanan
Eremez kemâle zen gibi noksan gelir gider

Göremez sâhil-i necâtı deryâ-dil olmayan
Çünkü hâtıra bin türlü tûfân gelir gider

Nûr-ı 'irfâna sarf etmeyip nakd-i ömrünü
İsrâf eden hayâtını hayvan gelir gider

Telâfî-i vuslat etse de kalb-i 'âşıka
Endîşe-i hâtır-sûz-ı hicrân gelir gider

Mu'înol ebnâ-yı cinsine mümkün oldukça
Fırsat zamanı gâyet şitâbâna gelir gider

Meydân-ı ma'ârifte pek azdır at oynatan
Bu ıstabla gerçi nice fürsân gelir gider

Bilir mi sanırsın hepsi de kadr-i Âsâfı
Dünyâya gerçi pekçok Süleyman gelir gider

Çöker germ ü serdi tâze dilber seven gönül
Cism-i marîza elbette buhrân gelir gider

Gönül verme FENNÎ hiçbiri câvidân değil
Bu bâğa nice serv ü hırâmân gelir gider

CXIX

A-43/b

Dil verirsen şehrimîzde dil-rubâdan çok ne var
Bî-mürüvvettir demezsen âşinâdan çok ne var

Yâri germ ü nerm eder âhım şirişk-i firkatim
Neyde meyde hâlet-i sûziş-fezâdan çok ne var

Sen çalış çeşminde isti'dâd peydâ etmeğe
'Ârife âyine-i 'ibret-nümâdan çok ne var

Lezzet-i 'aşka alıştırsın dimağın merd olan
Yoksa gâv-i mîşe benzer pâ-resâdan çok ne var

Şu cihânda yokluk erbâb-ı ma'ârif yokluğu
FENNİYÂ zîr-i felekte jâj-hâdan çok ne var

CXX

A-43/b

Gitme ey rûh-ı revânım çünkü ten bî-cân
Hasretinle dîdeler giryân ciğer büryân kalır

Sen gidince belki koymaz hâlime sekrân-ı 'aşk
Muhtemel kim sırrımız fâş olmağa meydân kalır

İltifâtınla gönül yap yıkma fırsat var iken
Bu güzellik sanma ey meh-rû sana her ân kalır

Kimden öğrenmiş gözün bilmem bu efsûn-kârlığı
Bu Âli Sînâ yanında tıfl-ı ebced-hân kalır

İ'tiyâd eyler isen insâna insâniyyeti
Sen gidince nâmın 'âlemde yine insân kalır

Satma ikbâlinle ey zâlim gurûr u übbühet
Zulm ile ma'mûr olan kâşâne tez vîrân kalır

Ol mülâzım genç iken erbâb-ı hâlin bezmine
Pîr-i 'aşka uymayan FENNÎ gibi nâdân kalır

CXXI

A-43/b

Sîne-bendin çizer ol mâh bana sîne tutar
Başını bağla deyû karşıma âyine tutar

Ten-i nâzik-terine benzeyen âyâ ne disem
Uzatır barmağın âyîne-i sîmîne tutar

Güllere haddini bildirmek için bağda yâr
Koparır berk-i gülü 'ârız-ı rengîne tutar

Dil veren sıdk ile dildâra sitemden kaçmaz
Kûh iken başın açıp tîşe-i şîrîne tutar

Yıkma hâtırcığım ey dâver-i ma'mûre-i nâz
Etme vîrâneyi vîrâne ki gencîne tutar

Sığınır lûtfuna ben dâmen-i yâri tutarım
FENNİYÂ sûfî ise hırka-i peşmîne tutar

CXXII

A-43/b

Dil harâb-ı 'aşk olan şâyân-ı vasl-ı yâr olur
Sûretâ ağyâr içinde gerçi bî-miktâr olur

Yâr eliyle taş atsa gül kadar etmez eser
Cismime ağyâr elinde gül dokunsa hâr olur

Lûtfu kahrından füzûn dilber seven üftâdenin
Hücresi sayf ü şitâ buhbûha-i gülzâr olur

Zâhiren cevr etse de geçmez yine üftâdeden
'Âşıkın hâmîsi ağyâr olmaz ancak yâr olur

Kem nazarla bakmayın fakr u fenâ ashâbına
'Âlemin hüşyârı gâfil gâfili hüşyâr olur

CXXIII

A-44/a

Ey müderris sanma tertîb-i kazâyâdır hüner
Lafz ile aldanma tahlîl-i mezâyâdır hüner

Âh ü feryâd eyleyip halka duyurmak iş değil
Âteş-i 'aşkı yürekte setr ü ihfâdır hüner

Nakd-i râyicdir ânı beyhûde isrâf etmeyip
Cûy-ı eşki reh-güzâr-ı yâre icrâdır hüner

Derd-i dilden yâr ü ağyârı haberdâr etmeden
Hâlini dergâh-ı Hakk'a 'arz u inhâdır hüner

Cürm-i a'zamdır vücûd isnâd edersen kendine
Vârını FENNÎ vücûd-ı Hak'ta ifnâdır hüner

CXXIV

A-44/a

'Âşık-ı hasret-keşi vech-i dilârâ söyletir
Bülbül-i şûrîde hâli verd-i ra'nâ söyletir

Sîne-i sîmîn-i dilberdir bizi intâk eden
Mürg-ı hoş-elhânı mir'ât-ı mücellâ söyletir

Almış âğûşa getirmiş nutka heyzum pâreyi
İsmini koymuş kemânî bülbül-âsâ söyletir

Üss-i eşyâyı ne bilsin sûfî-i kûteh nazar
Asl-ı eşyâyı hakîme fikr-i 'ulyâ söyletir

Âdemin ahlâkını tağyîr eder sû-i karîn
Türrehâtı lehce-i sarhûşa sahbâ söyletir

Zor-ı bâzu fenne çok yerlerde isti'lâ eder
Mücrimi bir sille mustantıktan a'lâ söyletir

FENNİYÂ gizlerdim ammâ râz-ı 'aşkı sînede
Âdemi hâl-i süveydâ bülbül-âsâ söyletir

Hasta düşmek kûşe-i gurbette sıhhat beklemek
Şâ'ire gâhî gazel gâhî mu'ammâ söyletir

CXXV

A-44/a

Nâzenînim ne zâman nâz ile güftâre gelir
O zamân işte gönül yâresine çâre gelir

Nazar-ı şefkati cansız cesede rûh verir
Taşa tevcîh-i hitâb eylese güftâre gelir

Ne gezer meclis-i 'irfân u edebde sûfî
Tilki kimdir ki bezirgân ile pâzâra gelir

Hıtbede dîn ü asâlet aranırdı evvel
Şimdi kızlar karılar kesret-i dînâra gelir

FENNİYÂ düşme telâşa gelecektir bize yâr
Çünkü 'âdettir etıbbâ ser-i bîmâra gelir

CXXVI

A-44/a

Gülmeden maksûdun ey dil yâri güldürmek midir
Bûs edip ruhsârını tekrar güldürmek midir

Gonca-i ra'nâ gibi çâk-i girîbândan garaz
Yâri güldürmek midir ağyârı güldürmek midir

Mâcerâ-yı bezm-i ahbâbı tezekkürden merâm
Hâce Nasreddîn gibi huzzârı güldürmek midir

Müstemi' yokken bu türlü hokkabazlıklar nedir
Niyyetin yoksa kuru dîvarı güldürmek midir

Nâ-şenîde bir gazel tarh eyledin FENNÎ yine
Maksadın bundan Cenâb-ı yâri güldürmek midir

'Âleme yâ Rab celâlinle tecellîden murad
Müslümânın hâline küffârı güldürmek midir

CXXVII

KABLE'L-BÜLÛĞ Şİ'RE HEVESLENDİĞİM ESNÂLARDA İLK EVVEL YAZDIĞIM GAZEL ŞUDUR :

A-44/a-b

Bir şahıs kim nâs ânın zulmü beliyyâtın görür
Ettiği zulmün o da elbet mükâfâtın görür

Nâ'il-i ihsân olur muhsin şey-i bed-sirişt
Muktezâ-yı fi'l zâtınca mücâzâtın görür

Âharin 'akl-ı Aristo misline etmez nazar
Hod pesendân-ı 'asr kendi kemâlâtın görür

Yüklenir bâr u bâli tâlihu'l-ef'âl olan
Sâlihu'l-a'mâl olan ecr ü mesûbâtın görür

Dûr-bîn 'akılla FENNÎ ülü'l-elbâb olan
Her umûrun bed eden evvel nihâyâtın görür

CXXVIII

A-44/b

Germi-i suhbet veren bâzâr-ı yâre pâradır
Nermi-i vuslat veren ol şîvekâre pâradır

Neylesünler parasız âgûşa gelmez dilberân
Parasızlıktan dil-i zen-pâre pâre pâredir

Dikkat etsen ferve-i sammûredir hep ihtirâm
Âdemi hoş gösteren ağyâr u yâre pâradır

'Asrımızda âdemin mağşûşu râyictir fakat
Hâlisıyyetle giren cîb-i kibâra pâradır

Paraya FENNÎ gibi etmezdim ammâ iltifât
Celb-i erzâk eyleyen kuvvet ne çâre paradır

CXXIX [1]

A-44/b

Hayâl-i dîde-i sevdâ-yı zülfü serde kalmıştır
Hevâ-yı kâkül-i dilberle başım derde kalmıştır

Sadâ-yı sâz-ı 'aşk etdi makâm-ı vaslına takrîb
Hem-âgûş olmağa cânân ile bir perde kalmıştır

Kudûmüyle bu şeb tenvîr-i meclis etti ol mâh
Ne menzil içre akşamladı bilmem nerde kalmıştır

Güzeller nemçe-veş ref'-ı şikâf olmuştur
Bu gülzâr-ı gınâda sanma ehl-i perde kalmıştır

Harâm olsun bakarsam FENNİYÂ dîdâr-ı ağyâra
Gözüm gönlüm hemen ol dîde-i enverde kalmıştır

CXXX

A-45/b

Bir şûh-ı cihân sevdim gönlümde muhabbet var
Düştüm şerer-i 'aşka sînemde harâret var

Ol rûh-ı revân-bahşın benden dileği varsa
Cân olsa dirîğ etmem teklîfe ne hâcet var

Tek bana hitâb etsin isterse 'itâb etsin
Sermest ü harâb etsin zımnında 'inâyet var

[1] Bu şiir dîvânda yoktur, sonradan ilâve edilmiştir.

Pek zâr ü nizâr oldum takrîre liyâkat yok
Ancak gam-ı firkatten hâmemde şikâyet var

Her cevri o dildârın bir müjde-i vuslattır
Hoş gör ânı ey cânım sonunda sa'âdet var

Bilmem ne arar gönlüm ârâm ü karar etmez
A'mâk-ı hayâlimde bilsem ki ne hâlet var

Bir Pîr dedi FENNÎ esrârını fâş etme
Cân ile kabûl ettim re'yinde isâbet var

Çık perde-i gafletten kurtul gam u mihnetten
Havf eyle ihânetten 'uhdende emânet var

Ey kilk-i hüner-perver ey fâzıl-ı şîrîn-ter
Sen durma hemân söyle nutkunda 'azûbet var

Dânâ ile hem-bezm ol nâdâna yakın olma
Dânâ ile nâdânın vechinde 'alâmet var

Ey bâd-ı seher yâre kıl 'arz-ı selâm ammâ
Âdâba özen gâyet tab'ında nezâket var

CXXXI

A-46/a

Tevâlî-i belâdan kalb-i 'ârifte safâ artar
Göğüs verdikçe zor-ı çerha cevherde cilâ artar

Girân-bâr olmasın îcâb eder keştîye istihkâm
Tahammül eyledikçe serde tûfân-ı belâ artar

Kökünden sökmedikçe hârı hâristân olur gülşen
Cezâ-yı müstehakkın görmedikçe eşkıyâ artar

Becâdır câhili ta'lîm için tekdîr ü darb etmek
'Alîle telh-i dârûyı tenâvülden şifâ artar

Meşîhat bâis-i rif'attir ehl-i hâle ey FENNÎ
Takâdüm eyledikçe la'l ü gevherde behâ artar

CXXXII

A-46/a

Gönül senden geçer mi sende cânâ dil-rubâlık var
Husûsa tâ ezelden beynimizde âşinâlık var

Harîm-i 'afvine ettim dehâlet her kusûrumla
Kusûrumdan güzer kıl serde sultânım gedâlık var

Tecessüs eyledim ayrılmıyor dil kûy-ı 'aşkından
Ne yapsın gâlibâ bî-çârecikde mübtelâlık var

Ne bilsin sûfî-efsürde meşreb-i lezzet-i 'aşkı
Muhabbet ne rûhânî ne 'âlî can-fezâlık var

Bu 'abd-i a'cezi yâ Rab rehâ-yâb eyle gafletten
Ki yâr âgûş-ı vuslatta henüz bende cüdâlık var

CXXXIII

A-46/a

Kasâvetsiz ne bir 'âşık ne bir mehpâre kalmıştır.
Eğer kalmışsa gamsızlık kuru dîvâra kalmıştır

Tabîb-i hâzıkın kadri kırıktır şimdi 'âlemde
Tabâbet kendi derdin bilmeyen bîmâra kalmıştır

Silinmiş şîme-i lûtf u kerem kalb-i ehibbâdan
Hamiyyet şahs-ı bî-'âra vefâ 'ayyâra kalmıştır

Bütün dünyâya hükmetsem açılmaz kalb-i mahzûnum
Sürûr-ı sînem ancak iltifât-ı yâre kalmıştır

Veliyy-i ni'met-i 'âlî-tebârım 'âtıfet-kârım
SA'ÎD'e merhamet kıl çünkü pek bî-çâre kalmıştır

CXXXIV

A-46/a

İşâret eyledikçe ol müşârün-bilbenân gözler
Zamîr-i kalbi bî-savt u hurûf eyler beyân gözler

Sabâh olmuş meğer ol mest-i nâzım uykudan kalkmış
Uyandırdı yine bin türlü âşûb-ı cihân gözler

Gören ta'vîz-hân olsa derim 'ayn-ı isâbettir
Masûn olsun nazardan görmesin zîrâ ziyân gözler

Leyâlîde ne mümkün hâb görsün çeşm-i giryânım
Melek manzar musaffâ sîne meh-rû bir civân gözler

Demiş FENNÎ niçin dergâh-ı 'aşkımda mülâzımdır
Dedim bir iltifâta nâ'il olmakçün zamân gözler

CXXXV

A-46/a

Ey mâh-ı 'âlem-ârâ kaddin nihâle benzer
Bedr-i tamâme vechin kaşın hilâle benzer

Var iken elde kuvvet etme dirîğ-ı himmet
Zîra ki vakt-i fırsat vakt-i zevâle benzer

Ettim cihân-ı 'aşkın her mevkiin temâşâ
Bir mevki' bulamadım bezm-i visâle benzer

Parıltıya aldanma zen-meşreb olma sûfî
Bir meslek ittihâz et de'b-i ricâle benzer

Ömr-i 'azîzi cânâ gafletle etme ifnâ
Çünkü hayât-ı dünyâ zıll ü hayâle benzer

FENNÎ nasıl edersin da'vâ-yı istikâmet
Yok sende bir 'alâmet ehl-i kemâle benzer

CXXXVI

SİVAS VÂLÎSİ REŞİD PAŞA HAZRETLERİ'NİN GAZELİNE NAZÎREDİR.

A-42/b

Pîr ü civân za'f u tüvân başka başkadır
Bâd-ı vezân vakt-i hazân başka başkadır

'Ahd-i hevâ nây-ı nevâ perde perdedir
Sîne-zenân na're-keşân başka başkadır

Hâl-i cünûn derd-i derûn türlü türlüdür
Âh ü figân râz-ı nihân başka başkadır

Var mı gümân halk-ı cihân şu'be şu'bedir
Mübtezelân muhteremân başka başkadır

Fikr ü nazar 'akl-ı beşer rütbe rütbedir
Zî-hiberân bî-haberân başka başkadır

Yol şaşıran Hakkı bulan fırka fırkadır
Mürde-dilân zinde-dilân başka başkadır

'Aşk-ı Hudâ hubb-i sivâ ayrı ayrıdır
Günc-i nihân nakd-i revân başka başkadır

Feyz-i nehâr verd-i bahâr gûne gûnedir
Der heme ân hükm-i zemân başka başkadır

Nazm-ı Reşîd şi'r-i rekîkimle bir değil
Zelc-i lisân hüsn-i beyân başka başkadır

(Z)

CXXXVII

A-50/b

İkbâl-i felek gussa-i idbârı değmez
Bu bağçenin seyr-i gülü hârına değmez

Ârâyiş-i eşyâda ise reng-i bekâ yok
Hemgâm-ı çemen bülbülünün zârına değmez

Üftâdelerin çektiği 'âlâm-ı tahassür
Nevrestelerin nâzına etvârına değmez

Dünyâ ile çok ahz ü 'atâya heves etme
Gösterdiği bin türlü ziyân kârına değmez

Bir dilber-i nâzikle hafîfâne görüşmek
Hemdemlerinin siklet-i mişvârına değmez

Yâr olma sakın dilber-i etrâk ile FENNÎ
Vaslındaki dem gılzat-ı güftârına değmez

CXXXVIII

A-50/b

Cihânda zevk-ı in'âmı kerem-sâz olmayan bilmez
Şikârın lezzetin aslında şehbâz olmayan bilmez

Tevâzûdur e'âlî zümresin a'lâ eden ammâ
O 'âlî mesleği şâhîn-i pervâz olmayan bilmez [1]

Gurâb eyler mi kebk-i dâne-çînin tab'ını takdîr
'Afîfin kadrini 'iffetle mümtâz olmayan bilmez

Sayılmaz hud'alar var nakş u elvânında gerdûnun
Füsûn-ı çerhı kurnaz oğlu kurnaz olmayan bilmez

Kimin meftûnudur FENNÎ niçin kan ağlıyor gönlün
Bu sırr-ı mübhemi hâmemle hem-râz olmayan bilmez

CXXXIX

A-50/b

Benliği terk eylemeyen nefsine âgâh olamaz
Nefsini derk eylemeyen 'ârif-i Billâh olamaz

Mürşide dil bağlamayan cürmün anıp ağlamayan
Sînesini dağlamayan nâ'il-i dilhâh olamaz

Hikmeti var okût cân oldu süveydâda nihân
Yoksa zemîn ü âsumân 'aşka karar-gâh olamaz

İnâyet etti Lem-yezel mürşidimi sevdim ezel
Mürşidimin gayri güzel taht-ı dile şâh olamaz

Mürşidine bî'at eden gittiği şehrâha giden
Nâsa ayak uyduramaz herkese hem-râh olamaz

CXL

A-51/a

Uyan sûfî-i hod-bîne sekâmetten selîm olmaz
Meseldir eğri mastardan çıkan hat müstakîm olmaz

Beşerde kâbil-i esrâr-ı hikmet binde bir çıkmaz
Bahar emtârının her katrası dürr-i yetîm olmaz

Kilâbın 'av 'avı mihr-i münîri harîde-dâr etmez
Le'îmin ta'n u kadhiyle kemâl ehli le'îm olmaz

Nühâs-ı ahmere yaldız geçirmekle olur mu zer
Le'îme mekremet isnâd edilmekle kerîm olmaz

Hakîm ıtlâkına şâyeste ancak ehl-i sünnettir
Şu'ûnu tab'-ı eşyâya veren ahmak hakîm olmaz

Büyük korku Hudâ göstermesin gaflettedir yoksa
Emîn ol ehl-i zikrin gâye-i hâli vahîm olmaz

[1] Şâhin : sayda (ava) salıverilince tâ şikârın hizâsına gelinceye kadar gâyet alçaktan uçup saydın hizâsına gelince hemân yükselerek şikârı tutar.

Der-i mürşiddedir derlerse Kâ'be i'timâd eyle
Telakkî-i kıyâm- ı Hak'ta kat'â lâm ü cîm olmaz

Kopan akdâm-ı pîre nefsini etsin sana ta'lîm
Bunun fevkinde FENNÎ âdeme nef'-ı 'azîm olmaz

CXLI

A-51/a

Kudûm-ı Şâh-ı kevneyni duyunca câna geldik biz
Âna kul olmak üzre 'âlem-i imkâna geldik biz

Cenâb-ı Mustafâyı tâ ezelden etmeşiz tasdîk
Sanır sûfî-i ebleh sonradan îmana geldik biz

Konup göçmek midir yâhud yeyip içmek midir matlûb
Taharrî eylemek yok mu niçin meydâna geldik biz

Kuyûd-ı nefsden âzâdeyiz bî-bâk ü pervâyız
Hakîmiz feylesofuz 'âleme ferzâne geldik biz

Terâzû olmayınca tartılır mı siklet-i eşyâ
Bizi hâbîdeler anlar mı bîdârâne geldik biz

'Amel tômârını mâlî bulup cürm ü cinâyetle
Der-i in'âmına yâ Rab şerm-sârâne geldik biz

Teveccüh etmedik mîrlivâya mîr-i mîrâna
Sığındık âsitân-ı fazlına Sultâna geldik biz

Tedâvî kıl cemâlin 'aşkına dârû-yı vuslatla
Tabîbâ derdimiz var can atıp dermâna geldik biz

Kerîmâ Pâdişâhâ sâ'iliz dergâh-ı lûtfunda
Biz ihsân görmeyice gitmeyiz ihsâne geldik biz

CXLII

A-46/b

Fazîletle ma'rûf ehl-i 'irfân değil miyiz
Fesâhatla mevsûf merd-i meydân değil miyiz

Bizi hicr ile yakmakta yârin ne hakkı var
Hukûk u 'ubûdiyyette yeksân değil miyiz

Eder ellere bezl-i kerem ol perî-nihâd
Bizim nefsimiz yok mu biz insân değil miyiz

Mu'attar dimâğ etmez bizi bûy-ı kâm ile
Nedir cürmümüz tatyîbe şâyân değil miyiz

Neden müstehak görmüş 'itâba o meh bizi
Biz 'âsî miyiz münkâd-ı fermân değil miyiz

Niçin mazhar-ı 'afv etmiyor ol şeh-i hûbân
Kusûr eyledikse ger peşîmân değil miyiz

Bize FENNİYÂ her bâr elzemdir isti'fâ
Hatâ etmişizdir belki insân değil miyiz

Kalan var mı bu 'âlemde bâkî ile'l-ebed
Kıyâs et gidenlerden ki mihmân değil miyiz

CXLIII

A-46/b

Bilirim âhım o gül çehreye te'sir etmez
Bülbülün nâlişi reng-i gülü tağyîr etmez

Yakmasın âteş-i hicre dil-i sevdâ-zedemi
Çünkü bîmâra tabîb 'aksine tedbîr etmez

Yakışır mı leb-i şîrînine yârin acı söz
Kınd ile hanzalı mecnûn bile tahmîr etmez

Va'd-i Kemûn-ı ekâbirle gönül şâd olmaz
Resm-i ezhâr-ı çemen meclisi ta'tîr etmez

Var mıdır hiç dil-i pür-kîn ile bir feyz almış
Münhasif mâh-ı şeb muzlımi tenvîr etmez

'Îvaz ister sana bir vefk-ı merâm olmağa râm
Kuru sözler o perî-peykeri teshîr etmez

FENNİYÂ hâside ibrâz-ı hüner nâfiledir
Dür dökülse deheninden yine takdîr etmez

CXLIV

A-46/b

Sârbân-ı gamız endîşe kataın çekeriz
Ya'ni çarhın gam-ı bî-hadd ü şumârın çekeriz

Öte git nâleni dinletme bize ey bülbül
Biz ânın bir gecede belki hezârın çekeriz

Çok mudur çile-i yâr ile bükülse belimiz
Hevl-i tîr-i müje-i sîne-güzârın çekeriz (1)

El sever dilberi buhtânı bize â'ittir
Gülü eller koklar biz gam-ı hârın çekeriz (2)

Ellerin yaptığı töhmet bize isnâd olunur
El içer bâdeyi biz renc-i humârın çekeriz

Pek girândır bize ta'rîzi rakîb-i şûmun
Ne bugün tâkâtımız var ne de yârin çekeriz

Olur olmaz gözle eylemeyiz 'atf-ı nigâh
FENNİYÂ dilberin âgûşa kibârın çekeriz

(1) Bu beyt asıl dîvânda olmayıp ikinci defter (B-72/ıı) den alınmıştır.
(2) Bu beyt asıl dîvânda olmayıp ikinci defter (B-72/ıı) den alınmıştır.

CXLV

A-46/b

Boş imiş cânib-i cânâna şitâb ettiğimiz
Heves-i vasl ile tahrîk-i rikâb ettiğimiz

Leke dârân ile mestûr imiş defterde
O bizim sehv ile pâkîze hesâb ettiğimiz

Kuru bir gayret imiş hasret-i dîdârı ile
Gözümüz yaşını hem-reng-i şarâb ettiğimiz

Hâtırından ne çabuk çıkmış o mest-i nâzın
Yan yatıp na're atıp ref'-i hicâb ettiğimiz

'Andelib-i seherin kaht-ı vücûdundandır
İstima'-ı niğamı gûk u gurâb ettiğimiz

Sanki tevsî'-i ma'îşet yolunu tutmaktır
Dem-bedem nefsimizi vakf-ı 'azâb ettiğimiz

FENNİYÂ bir nice Leylâ'ya sataştırdı bizi
Boş değildir dil-i şeydâya 'itâb ettiğimiz

CXLVI

A-46/b

Derde tekeffül etmeyen vâkıf-ı esrâr olamaz
Hâre tahammül etmeyen dâhil-i gülzâr olamaz

Kesb-i şühûd eylemeyen 'arz-ı sücûd eylemeyen
Mahv-ı vücûd eylemeyen vâra erip vâr olamaz

Mürşide dil bağlamayan 'aşka düşüp çağlamayan
Yâralanıp ağlamayan lâyık-ı bîmâr olamaz

Gizli gerek ânın işi sakla yürekde sûzişi
Kuvvet-i servetle kişi Haydar-ı Kerrâr olamaz

Fâtih-i Bâb-ı Hayber'e ya'nî Cenâb-ı Haydar'a
Gönül veren o dilbere gayrîlere yâr olamaz

CXLVII

A-47/b

Ciğer pür-dâğ-ı hasret eşk ter-i gülgûnedir sensiz
Tabî'at bülbülünde nâleler efzûndur sensiz

Mükedderdir bizi koynunda hem-hâb eyleyen miskin
Gel ey mürg-i muhabbet lâneler mahzûndur sensiz

Gelir de hâtıra şâyet sorarsan hâlimi ey şûh
Figânım ney sirişkim seyl ü kaddim nûndur sensiz

Sa'âdet-bahş-ı teşrîf ol açılsın dîde-i tâli'
Melûlüm ey kamer-tal'at sitârem dûndur sensiz

Bayıldım câm-ı zehr-âmîz-i hicrinle gözüm nûru
Ki 'aklım kâse-i serden yine bîrûndur sensiz

Efendim sen gidelden kanlı yaşdır zîb-i ruhsârım
Efendim hâsılı mahsûl-i çeşmim hûndur sensiz

Ona nef'-ı hakîkî devlet-i vaslındadır yoksa
Ne kâr etse kulun FENNÎ yine mağbûndur sensiz

İcâbet etmedin ammâ isâbet eyledi kat kat
Rakîbâ meclis-i ülfet bu şeb meymûndur sensiz

CXLVIII

A-47/a

Her insan sûretinde gördüğün merd-i asîl olmaz
Devâ zannettiğin her şey şifâ-bahş-ı 'alîl olmaz

Cihânda merd-i nîgû-baht 'azminde hacîl olmaz
Metâlib tâli'-i hûşyâre karşı mustahîl olmaz [1]

Hasûd-ı tîre-tab'ı nush-ı şîrîn eylemez ıslâh
Şeker katmakla zehre hem-mizâc-ı zencebîl olmaz

Fazîlet-yâb olur mu zannedersin câh ile câhil
Miyâh-ı telhı altın tasa koysan selsebîl olmaz

'Abes şeydir ümîd-i lütf ile nâ-cinse yalvarmak
Ki Nemrûd-ı şakî 'arz-ı tevâzûyla Halîl olmaz

Rakîb-i fitne-kâra kûy-ı dildârı su'âl etme
Reh-i cennette İblîs âdeme hâşâ delîl olmaz

Garazdan kîn ü 'udvândan hazer kıl terk-i bî-dâd et
Bu vaz'-ı nâ-becâlar bâ'is-i yâr-ı cemîl olmaz

Hamûş ol FENNİYÂ takdîr-i Hakk'a rabt-ı kalb eyle
Tevekkül 'âleminde ratb u yâbis kâl u kîl olmaz

CXLIX

A-47/a

Dehrde dolab-veş olmuş boşanmışlardanız
Zînet-i dünyâyı çok görmüş usanmışlardanız

Atlas u eksûn bize olmaz medâr-ı iftihâr
Hil'at-i fazl u me'ârifle donanmışlardanız

Doğrudur her vechile reftârımız güftârımız
İstikâmetle 'ulüvv-i şân kazanmışlardanız

Gerçi mücrimsek de 'âlîdir inâbet-gâhımız
Dergeh-i 'afv-i İlâhîye kapanmışlardanız

[1] Bu beyt asıl dîvânda olmayıp ikinci defter (B-83) ten alınmıştır.

Ya yıkarız eşk-i nedâmetle nihân ü âşikâr
Defter-i cürmün sevâdından utanmışlardanız

Biz henüz Pîr olmadan hubb-ı sivâdan geçmişiz
Subh-ı sâdık doğmadan evvel uyanmışlardanız

Nuhbe-i âmâlimizdir bir cemâl-i bî-misâl
Âteş-i 'aşka taleb-kârâne yanmışlardanız

Rızk için FENNÎ resâil-cû isen de sûretâ
Biz yine ma'nâda Allah'a dayanmışlardanız

Şem'e ile pervâne timsâl-i mücessemdir bize
Kûy-ı yârı çok zaman dönmüş dolanmışlardanız

CL

A-47/a-b Biz ne ihvândan ne devrândan vefâlar görmüşüz
Rûzgâr-ı bî-mürüvvetten cefâlar görmüşüz

Vurmamışken el Züleyhâ-yı zamânın zeyline
Yûsuf-âsâ sicne düşmüş iftirâlar görmüşüz

Ol kadar tahmîl-i men etmekte kim dünyâ bize
Sâyesinde kâm alıp gûyâ safâlar görmüşüz

47/b Hiç birinde bulmadık bir şemme-i sıdk u vefâ
Biz felekte türlü türlü âşinâlar görmüşüz

Şâm-ver ü men-hıtta-i hüsnün temâşâ etmişiz
Dil-rubâlar dilber-i 'âlem-behâlar görmüşüz

Retk u ḥetk-i dehr ile uğraşmışız tûl-i zamân
Çile-keşler çileler müşkül-küşâlar görmüşüz

Gerçi çok âfetle hem-bezm-i safâ olduksa da
Her birinden başka başka bin belâlar görmüşüz

Rengini beyhûde mi tahvîl kıldı mûy-ı ser
Dâr-ı gurbette husûsâ ibtilâlar görmüşüz

Yoktur ammâ hiç birinde FENNİYÂ reng-i bakâ
Cennet-âsâ gülşen-i nüzhet-fezâlar görmüşüz

CLI

A-47/b Bize sâkî-i devrân mey değil bir kâse hal vermez
Bes ye'sin keyfini ammâ ki her câm-ı emel vermez

Cihânın her huzûzâtında bir gam-ı müstetir yoksa
Dehân-ı tıfla hıttân-ı felek her dem 'asel vermez

Ya dendânın söker ya gasb eder zevki dimâğından
Felek nân-pâreyi ehl-i kemâle bî-bedel vermez

Nigâh-ı âzmâyişden geçirdim tâm otuz yıldır
Tereffu' hakkını 'asrın kibârı bî-cedel vermez

Sıkılma nûr-ı dîdem 'arz-ı dîdâr ile serbest ol
Temâşâ-yı cemâlin çeşm-i müştâka kesel vermez

Huzûra emr ü fermân ile gelsin 'abd-i memlûkün
Sen ey serasker-i hûbân ayağa gitmek el vermez

Cevâb-ı 'arz-ı hâli 'âcizânem kalmasın meskût
Ki mûrun sohbeti şân-ı Süleymâna halel vermez

CLII

A-47/b

Sohbet-i 'arif-i âgâh ile ârâm ederiz
Zevk alır şevk alırız hâsılı bayrâm ederiz

Değiliz vâsıta-i savt-ı hurûfa muhtâc
Yâre ahvâlimizi bî-sühan i'lâm ederiz

Eyleriz hâtır-ı ahbâba ri'âyet her bâr
Vakt olur hasmı da şermende-i ikrâm ederiz

Cühelâyı edip insân sırasından tecrîd
Fuzalâyız fuzalâ kadrini i'zâm ederiz

Va'd-i 'Urkûb'u hakîkatte cinâyet sayarız
Bî-vefâ bulduğumuz herkesi ithâm ederiz

Merd-i ciddîyi sitâyişde kusûr eylemeyiz
Süfehâyı hedef-i nâvek-i düşnâm ederiz

Eşk-i hûnînimizi eylemesinler ta'yîb
Mey-i gül-fâm ile def'-i gam-ı eyyâm ederiz

Çekeriz başa girîbân-ı abâ-yı dehri
Şîve-i şâm-ı garîbân ile ahşam ederiz

Rûzigâr âteşi itfâ edecekmiş gûyâ
Âh ile tesliyet-i hâtır-ı nâkâm ederiz

CLIII

A-47/b

Gözünde nem yüzünden 'âşıkın âsâr-ı gam gitmez
Serinden sarsar-ı sevdâ derûnundan elem gitmez

Ne cânibde bedîdâr olsa bir ebr-i zalâm-engîz
Gelir başında kışlar ehl-i derdin hayli dem gitmez

Haberdâr olma hiçbir 'ilm ü fenden râhat olmak istersen
Edîbin ensesinden sille-i cevr ü sitem gitmez

Efâzıl meşrebince kâm-rân olmaz husûsiyle
Kef-i 'uşşâka keyfince dolu bir câm-ı Cem gitmez

Hayat-ı müste'ârı 'ârif âgâh eder takdîr
Sağ oldukça dilinden bir nefes şükr-i ni'am gitmez

Çıkar dünyâya âit ihtisârı dilden ey FENNÎ
Bilirsin tenk-nâ-yı kabre bu hayl ü hışm gitmez

CLIV

A-48/a

Fikr-i vaslınla ne kâşâne ne külhân biliriz
Dil-i gam-dîdemize kûyunu mesken biliriz

Korkarız âhara ısmarlamağa gönlümüzü
'Âşıkız dâire-i 'aşkını me'men biliriz

Bir nigehle nice bin fitne edersin îkâz
Seni ey gözleri âhû küçücükten biliriz

Eyleme tercüme-i hâlini nakl ü tasvîr
Ne çiçek olduğunu tâ temelinden biliriz

Ne zamân olsa müyesser açılır her müşkil
Bûs-ı dâmânını yârin müteyemmen biliriz

Yâri meh-pâre ile eyleme tavsîf a kalem
Biz o hurşîd-i cemâli daha rûşen biliriz

'Âtıfetli güzeli söyleyişinden tanırız
FENNİYÂ kebg-i hırâmânı sesinden biliriz

CLV

A-48/a

Hazret-i Pîre ermeyen nuhbe-i emsâl olamaz
Mazhar-ı himmet olmayan nâ'il-i âmâl olamaz

O himmete leyl ü nehâr ederler 'arz-ı iftikâr
Ebr-i güher-bâr-ı bahâr cûduna timsâl olamaz

Odur yapan seni beni seviştiren cân ü teni
Halka-i gerdûn-ı denî destine halhâl olamaz

Bahşîşidir nân ü nemek bendesidir ins ü melek
Tâs-ı muallâ-yı felek lûtfuna mikyâl olamaz

CLVI

A-48/a

'Âşıkız âh-keşiz 'aşk ile nâlânız biz
Bülbül-i nağme-serâ zîb ü gülistânız biz

Vech-i dildâr bize vâsıta-i 'ibrettir
Sâni-i bî bedelin sun'una hayrânız biz

Sînemizde suver-i kîn ü 'adâvet ma'dûm
Rûy-ı âyîne gibi sâf-zamîrânız biz

Ferş-i rû eyleriz ikdâm-ı ahillâya fakat
Çeşm-i a'dâya göre hâr-ı muğaylânız biz

Biz ehibbâ-yı vefâdârı riyâsız severiz
Bende-i muhlıs-ı yârân-ı sadıkânız biz

İçtinâb et bizi tahkîrden ey Âsâf-ı dehr
Zâhiren mûrçe bâtında Süleymânız biz

Gam mıdır bizlere menfûr-ı leîmân olmak
Cevher-i cân gibi makbûl-ı kerîmânız biz

Sehv ile etme yekûn-ı cühelâya idhal
FENNİYÂ zîver-i ser-defteri 'irfânız biz

CLVII

A-50/a

Sînede dâğ-ı nihân olmayan âh eyleyemez
Rişte-i dîdesini reşk-i miyâh eyleyemez

Derd-i hicrânı tefekkür eder ashâb-ı 'ukûl
Ömrünü cehl ile gafletle tebâh eyleyemez

İstikâmetle ağarmış ola bir yüz ki ânı
Zemm ü takbîh ile hiç kimse siyâh eyleyemez

Dergeh-i Pîre gelip sıdk ile ruhsûde olan
Kendine dergeh-i ağyârı penâh eyleyemez

Kibriyâsından eder havf ü hayâ Mevlâ'nın
Hakk'ı bî-şübhe bilen bende günâh eyleyemez

CLVIII

A-50/a

Ey gönül fehm edebildin mi ne kâşânedeyiz
Ne 'imârette mukîmiz ya ne vîrânedeyiz

Sâkiyâ bâde getir bastı humâr-ı gaflet
Bilelim tâ nasıl 'âlemde ne meyhânedeyiz

Ma'nevî meskenimiz dâ'ire-i vuslat-ı yâr
Sûretâ zâviye-i meclis-i bîgânedeyiz

Yetişir Pîr-i muğânın bize hüsn-i nazarı
Biz ne mutrıbda ne sâkîde ne peymânedeyiz

Sırr-ı îcâdı düşün dîde-i im'an ile bak
Nedir 'âlem nedir âdem ne hayhal-hânedeyiz

CLIX

A-50/a

Bu deyr-i bî-sebâta dil veren dîvâneden kalmaz
Metâ'-ı dehr için feryâd eden çengâneden kalmaz

Muhibb-i sâdıkındır yâr-ı gârın yoksa 'âlemde
Mürüvvetsiz vefâsız 'akrabâ bîgâneden kalmaz

Bilirsen sen seni besdir sana bu maksad-ı a'lâ
Uzun âmâl ile mâlî gönül put-hâneden kalmaz

Mukarrerdir helâkın aldanırsan nakş u elvâna
Kumaşı 'âlemin dâm üzre konmuş dâneden kalmaz

Henüz vuslatla mes'ûd olmayan bir 'âşıkın kalbi
Temelden indirâse uğrayan vîrâneden kalmaz

CLX

A-50/a

Kadd-i tûbâ-hırâmın sevgilim akrân kabûl etmez
Serâpâ doğrudur bu müdde'â butlân kabûl etmez

Muhabbet ehlini hâlî bırakmaz âh ü nâlişde
Neşâti bâde-i nûşîdenin kitmân kabûl etmez

Tabîbâ çek elin benden ki ben dil-haste-i 'aşkım
Benim derd-i dil-i hasret-keşim dermân kabûl etmez

'Abestir iştigâli sür çıkar âyîne-i dilden
Cihânda bir emel kim sûret-i imkân kabûl etmez

Kulun FENNÎ'ye Şâhım devlet-i vaslın gerek yoksa
Verilse âna karşı hıtta-i Îran kabûl etmez

CLXI

A-50/a-b

Mu'âniddir o âfet gelmez âgûşa recâ tutmaz
Bütün tutmaz değil gerçi tutar ammâ becâ tutmaz

Niçin mağrûr olursun bu ruh-ı rengîne bu hüsne
Nukûş-ı kâinâtın hiç biri reng-i bakâ tutmaz

Rakîb etrâf-ı kûyunda hemîşe gösterir cevelân
Meseldir söylenir " **azgın köpek bir yerde câ tutmaz** "

Kabûl-ı terbiyet merhûn-ı isti'dâd-ı zatîdir
Ki her taş 'aynı pırlanta gibi resm ü cilâ tutmaz

Esâfil kârıdır ebnâ-[illegible]ı cinse 'arz-ı istikbâr
Tekebbür eylemez [illegible]erd-i asîl asla kafa tutmaz

50/b

Safâ-yı kalble âzâde[illegible]esm-i tabasbusdur
Ki eshâb-ı tevekkül [illegible]ilde kayd-ı mâsivâ tutmaz

Suhandân-ı vatan takdîr eder âsârımı FENNÎ
Ma'ârif cevherin ehl-i ma'ârif kem-behâ tutmaz

CLXII

A-50/b

Muhabbet bezmine sûfî gibi yâd-âşinâ gelmez
Makâm-ı ehl-i 'iffettir ki ashâb-ı riyâ gelmez

Edîb-i nükte-dânın hâdim-i ikbâli gurbettir
Ki müg-ı zî-cenâha âşiyânında gıdâ gelmez

Eğer mümkün değilse def'-i gam bir hüsn-i sûretle
Temâşâ-yı çemenden kalb-i mağmûma safâ gelmez

Vefâsızlardan ümîd-i vefâ 'ayn-ı belâhattır
Meseldir mâ tekaddümden ki " **murdardan şifâ gelmez** "

Fakat nâzikçe bir ta'rîz ile ilzâm-ı hasm eyler
Dehân-ı pâk-i kâmilden kelâm-ı nâ-sezâ gelmez

Belâgat hâmemin ma'şûk-ı şevk-efzâsıdır FENNÎ
Ânınçün tab'ıma 'arz-ı belâgattan gınâ gelmez

Gönül hiç incinir mi dilberin cevr ü 'itâbından
Ki yârin yâre hiç bir tarz u tavrı nâ-becâ gelmez

(SİN)

CLXIII

A-51/a

Nazar-ı gayre tahammül edemez gönlüm pes
Çehre-i enverini dîdelerim görsün pes

Batmasın gül yüzüne hâr-ı nigâh-ı rukabâ
Gülşen-i behçetini görmesin aslâ bir kes

İsterim bâd-ı sabâlar da seni okşamasın
Etmesin zülf-i dilâvîzine kat'â fes mes

Mün'atıf olmasın ağyâra nigâh-ı keremin
Doğmasın na'ş-ı kılâb üstüne nûr-ı akdes

Der-i cennette şeyâtîne güzergeh yoktur
Rukabânın ayağın bâb-ı sa'âdetten kes

Beni kim men' edecek dâ'ire-i vaslından
Cây-gîr oldu zamîrimde bu sevdâ bu heves

Âh-ı FENNÎ seni pek muzdarip eyler hazer et
Sarsılır bâdlar esdikçe nihâl-i nevres

(Ş)

CLXIV

A-52/a

Endîşe-i vaslınla gülün rengi kızarmış
Efzâyiş-i 'aşkınla günün benzi sararmış

Bilmem ki gam-ı zülfün ile sar'a mı tutmuş
Cânım 'acebâ sünbüle n'olmuş da morarmış

Bilmem nesine mâ'il o şûhun dil-i şeydâ
Bilmem ser-i kûyunda zavallı ne ararmış

Bakmaz bu gün 'uşşâka o mağrûr-ı melâhat
Tâvûs gibi kendine baktıkça kabarmış

Sabr eyle gönül şimdilek el ermez o yâre
Şehbâz-ı hayâlim gibi yüksekten uçarmış

Ben cin değilim cinsiyim ol âfete söyle
Gelsin yânıma âdeme âdem ne yaparmış

Bu şeb o mehin menziline da'vet olundum
Bak bak hasedinden feleğin karnı kararmış

Gittim bu gece şevk-ı ruh-ı yâr ile yâre
Şem'in yanarak yakılarak kalbi kararmış

Al koynuna havf etme ne işler sana FENNÎ
Bu matlabı her saat o bîçâre kuramış

CLXV

A-52/a

Yanmayanlar bilemez âteş-i hicrân ne imiş
Çekmeyenler tanımaz çille-i cânân ne imiş

Tatmayanlar çâşnî-i vasl u firâkı bilemez
Nâr-ı dûzah ne demek Ravza-ı Rıdvân ne imiş

Mülhidi titretecek hevl-i kıyâmı's-sâ'a
O zaman anlayacak heybet ü hüsrân ne imiş

Rîş ü destârını tesbîh ü 'asâsın gördük
Anladık mesned-i sûfî-i girân-cân ne imiş

FENNİYÂ sıdk ile var Pîre dehâlet eyle
Göreceksin o zaman pertev-i îmân ne imiş

CXLVI

A-52/a

Çekilmiş ehl-i dilber hep tehî kâşâneler kalmış
Hezârânı uçup bu gülsitânın lâneler kalmış

Muhabbet meclisinden zâ'il olmuş neş'e âsârı
Dökülmüş mey kırılmış şîşeler meyhâneler kalmış

Kim derd-i derûnun 'arz eder bir çâre istersin
Dağılmış âşinâlar mecma'-ı bîgâneler kalmış

Geçenler yapmamış dünyâyı yıkmışlar da gitmişler
Ki eslâfından ahlâfa nice vîrâneler kalmış

Bütün ebnâ-yı âdem tab'-ı diğer eylemiş peydâ
Ulü'l-ihsânı gitmiş cihânın çingâneler kalmış

CLXVII
(Z - DAD)

A-54/a

Celb-i rikkattir huzûr-ı yâre şekvâdan garaz
Mazhar-ı lûtf olmadır 'arz-ı temennâdan garaz

Nâ'il-i feyz olmadır feryâd ü nâlişden merâm
Cerr-i muğnimdir hemân tasvîr-i da'vâdan garaz

Âsitânındır seng-i Firdevs-i a'lâdan murâd
Hâk-i pâyindir efendim yâd-ı kimyâdan garaz

Geçme sûfî gördüğün her şeyi tahkîk etmeden
Nefsi 'ârif olmadır tedkîk-i eşyâdan garaz

'Âlem-i ervâha â'it bir hakîkat bulmadır
'Âlem-i eşbâhı dikkatle temâşâdan garaz

Her ne yapsan hiç birinden bir keder ahz eylemez
Kalb-i 'âriftir bakılmış olsa deryâdan garaz

Yâd-ı mahlasdan merâmım FENNİYÂ benlik değil
Gâye vermektir kelâma vaz'-ı imzâdan garaz

CLXVIII

A-54/a

Sûziş-i hicrânı dil etmek diler cânâna 'arz
Derdini derd ehli elbette eder Lokman'a 'arz

Karşı tuttum nâvek-i müjgân-ı yâre sînemi
Bir nişan-gâhdır ki gûyâ eyledim peykâne 'arz

Katra-i eşke mu'allaktır visâl-i dil-rubâ
Sayd-ı mürga gizli dâm üzre ederler dâne 'arz

Sakla **Elmas**'ım cemâl-i pâkini ağyârdan
Gevher-i nâ-yâb edilmez bezm-i bezzâzâna 'arz

FENNİYÂ bir şeb-i çerâğ olsam o şûhun bezmine
Eylesem râz-ı nihânım yâre yana yana 'arz

CLXIX

A-54/a

Ne zamâna ne vukû'âtına etme ta'rîz
Çünkü ta'rîz u ta'arruz seni eyler temrîz

Yâr ü akrânına enmûzec-i 'isyân olma
Eyle ihvânını hayr ü hasenâta tahrîz

Hazreti Pîrin efendi izini ta'kîb et
Etme bir kâra teşebbüs reviş-i pîre nakîz

İstirâhatle yaşar gussadan âzâde kalır
Eyleyen her işini Hazreti Hakk'a tefvîz

FENNİYÂ vechini 'isyânla ettin tesvîd
Bu sevâdı seherî eşk ile eyle tebyîz

Ger bu rengîn eseri gökte 'Utarid görse
Özenir cebhe-i gerdûna yazan bir takrîz

(TA)
CLXX

A-55/a

Etmesin ağyâr-ı bed-meşreble cânân ihtilât
Eylemez zîrâ efârîte Süleymân ihtilât

Âdemin 'ömr-i 'azîzin tâzeler her kıblesi
Gâlibâ la'linle etmiş âb-ı hayvân ihtilât

Eylerim yâre sebük-reh-i hâne 'arz-ı arzû
Etmese bu bahse sûfî-i girân-cân ihtilât

Kaplamış ruhsârını keysû-yı 'anber-bâr-ı yâr
Eylemiş yekdiğere verd ile reyhân ihtilât

Sen henüz şâyeste görmezsin nigâh-ı şefkate
Eyledi lâkin sirişk-i çeşmime kan ihtilât

Sohbetimden FENNİYÂ eylermiş ol şûh içtinâb
'Âlim olsa hâlime eylerdi her an ihtilât

(Z - ZA)
CLXXI

A-56/b

Nesîm etmez o gül-i ruhsârı îkâz
Seherde âhım eyler yârı îkâz

Dağıtma ey sabâ keysû-yı yârı
Aman etme uyuyan mârı îkâz

Uyandırma yine fitne ocağın
Edip ol gözleri sehhârı îkâz

Henüz öğrenmemişken kadr-i hüsnü
Ben ettim ol perî-girdârı îkâz

Muhabbet neydiğin bilmezdi evvel
Sen ettin FENNİ-i gam-hârı îkâz

('AYN)
CLXXII

A-56/a

Edelim bûs-ı leb-i câme şürû'
Sâkiyâ sanma bu 'âdet memnû'

Meclis-i meyde kadeh parlatalım
Dilden âsâr-ı gam olsun medfû'

Bu ne andır dayanır mı buna cân
Nâre karşı erir elbette şümû'

Kâkülün misk-i hutâdan mahsûl
Bedenin dürr-i 'Aden'den masnû'

Bana ey merdümek-i çeşmim acı
Dilde 'aşk âteşi var gözde dümû'

Beni memnûn-ı visâl et kurtul
Ellerin dilleri kalsın maktû'

Yâre nasb-ı nazar eyle FENNÎ
Rukabâ ortadan olsun merfû'

CLXXIII

A-56/b

Elvedâ' ey neyyir-i evc-i sabâhat elvedâ'
Elvedâ' ey Ahter-i burc-ı sa'âdet elvedâ'

Elvedâ' ey şu'le-bahşâ-yı 'uyûn-ı 'âşıkân
Elvedâ' ey gonca-i bâğ-ı melâhat elvedâ'

Müstahîl oldu bize bu yerde imkân-ı karar
Ağla ey şem'-ı şebistân-ı muhabbet elvedâ'

Durmak olmaz dâne-i kısmet bîzi cezb eyledi
Nûr-ı dîdem siz kalın sağ u selâmet elvedâ'

Ayrılık dellâlı artık etti i'lân-ı firâk
Tâzelendi serde sevdâ-yı seyâhat elvedâ'

Bu fakîri kûşe-i hâtırdan ihrâc etmeyin
Eyledik biz cümleyi Hakk'a emânet elvedâ'

Kalkıp ayağa eliyle verdi yârim bir kadeh
Elvedâ' ey tövbe ey sabr u metânet elvedâ'

CLXXIV

A-56/b

Demem nikbet deminde eyledi sehv ü hatâ tâli'
Demem miknet gününde etti ihsân ü 'atâ tâli'

Ezelde olmayınca bir işe kilk-i gazâ-cârî
Ne mümkün hayra dayra göstere bir iktizâ tâli'

O da sırr-ı bürde-i ahkâm-ı fermân-ı İlâhîdir
Ki ancak orta yerde hükmü yok bir kethüdâ tâli'

Metâf-ı mihnet-i dünyâ süveydâ-yı efâzılsa
Benim kesb-i yedimdir çektiğim n'itsün bana tâli'

Medâr-ı mağfirettir ehl-i irfâna gelen gamlar
Ne hakkım var sana 'ızz ü kusûr etmekte yâ tâli'

Cihânın germ ü serdi zevk u derdi zıll-i zâ'ildir
Elem çekme sana yâr olmadıysa FENNİYÂ tâli'

Şaşırmış matla'-ı işrâkını lûtfen delâlet kıl
Tulû'-ı inkişâfa istiyormuş reh-nümâ tâli'

İlâhî sen muvaffak kıl açılsın kevkeb-i bahtım
İfâte ettiği fırstları etsin kazâ tâli'

Vatan tuttum ser-i kûyunda yıllarca mukîm oldum
Sitârem sen misin kim olmadın ey mehlikâ tâli'

(Ğ)
CLXXV

A-56/b

Çekti eyyâm-ı firâkın sîneme dâğ üzre dâğ
Neş'e-bahş olmaz bana sensiz efendim seyr-i bâğ

Bâde-i 'aşkın mizâcından haber-dâr olmamış
Eylemez sûfî-hâr-meşreb taassubtan ferâğ

Pertev-i mihr-i cemâl anda tecellî eylemez
Behre-yâb-ı lezzet-i 'aşk olmadıkça bir dimâğ

Gel bana cevr etme sultânım gurûr-u hüsn ile
Tez mürûr eyler bu günler tez geçer zîra bu çağ

Tek edeydim yâne yâne FENNİYÂ mahv-ı vücûd
Dilberin bezm-i visâlinde olaydım şeb-çerâğ

(F)
CLXXVI

A-57/a

Seylâb-ı bahâr oldu hurûşân taraf taraf
Âsâr-ı fuyûz oldu nümâyân taraf taraf

Cihân halkı keyfince dizildi leb-cûyâ
Gûşa gelmekte na're-i rindân taraf taraf

Ne yana nigâh etsen cinândan nişâne var
Sahraya çıktı zümre-i hûbân taraf taraf

Sabâ esdi zülf-i dilberi kıldı târümâr
Üftâdegânı oldu perîşân taraf taraf

Nasıl şerh-ı hâl etsem diye âşinâsına
Kimi hande eyler kimi giryân taraf taraf

Temâşâ-yı rûyunla olur lâle dâğ-dâr
Eder goncalar çâk-i girîbân taraf taraf

Hudâ ömrünü 'ikbâlini etsin efzûn-ter
Sana FENNİYÂ dostlar du'â-hân taraf taraf

CLXXVII

A-57/b

Cihânda hâr-ı mihnetten berî gülzâr yoktur yok
Ânınçün mürg-ı dilde meks ü istikrâr yoktur yok

Hatâ varsa senin çeşm-i hatâ-bînindedir mutlak
Mürettebtir bütün eşyâ 'abes bir kâr yoktur yok

Kulak tut her kelâma var ise gûşunda isti'dâd
Rümûz-ı sırr-ı hikmetten tehî güftâr yoktur yok

Baharistânını dehrin temâşâ-gâh-ı 'irfân et
Kemâl-i san'atı göstermeyen ezhâr yoktur yok

Sen olmakla bütün 'âlem kör olmak iktizâ etmez
Deme insân meyânında ülü'l-ebsâr yoktur yok

Seni şefkattir ancak bezm-i 'irfâna alan FENNÎ
Temeddüh etme senden başka kem miktar yoktur yok

O, sen, ben, siz demek zâhirde emr-i i'tibârîdir
Bakılsa dîde-i im'ân ile ağyâr yoktur yok

Beni 'afv eyle şerm-i cürmü gönlümden çıkar yâ Rab
Ki senden gayrî bir sâhib-kerem gaffâr yoktur yok

CLXXVIII

A-58/a

Çok dokunma zülf-i yâra gerden-i billûra bak
Târ-ı şebde tel kırarsın sonra yâhu nûra bak

Her biri bilâhare zıd ile olmuş münkeşif
Çehre-i berrâk-ı yâre ferve-i semmûra bak

Mest-i sevdâ olduğum dahl etme ey zâhid benim
Bir bana bir de şu sâhir-i dîde-i mahmûre bak

Bir güç iştir çünkü tahsîl-i rızâ-yı dilberân
Der-kenâr etmek dilersen dil-rubâ-yı zûra bak

CLXXIX

A-58/a

Bezm-i rindânın bu şeb sâkî-i meh-sîmâsı yok
Pertev-i 'ikbâli sönmüş neş'e-i sahbâsı yok

Bir güzel sevdim ki ta'rîfinde kâsırdır beşer
Yok benî âdem meyânında ânın hemtâsı yok

Vasl için ey dil rızâ-yı yâri bul tahte'l-lafz
Sûretâ ibrâm u ısrâr etmenin ma'nâsı yok

Çektiğim gam muktezâ-yı tâli'i nâ-sâzdır
Hâtır-ı meksûrumun hiç kimseden şekvâsı yok

CLXXXV

A-60/b

Teşne-gân-ı Kerbelâ-yı 'aşka su vermez felek
Haste-i hicrâna su verse sebû vermez felek

Güldürür az bir zaman nâdân-ı bî-sermâyeyi
Her nedense merdüm-i huşyâre rû vermez felek

Binde bir çıkmaz umûmun nef'ine hizmet eden
Her dimâğa böyle ulvî arzû vermez felek

Bâd-ı hâya sokma her kâmı süveydâ-yı dile
Tûl-ı âmâle mecâl cüst ü cû vermez felek

Izdırâb u gamla kardaştır o zümre gâlibâ
Ehl-i derde bir enîs-i neş'e-cû vemez felek

Gerçi şâ'ir çoksa da nâdirdir erbâb-ı suhen
Çünkü her murga dehân-ı nağme-gû vermez felek

Jaj-hâ-yı 'asra muhtasdır nüfûz-ı kîl ü kâl
Âhen-i şemşîr-i ehl-i hâle su vermez felek

CLXXXVI

A-60/b

Dolaştık zülf-i 'anber-bârı yâra şâneden geçtik
Takıldık kayd-ı 'aşka tûr-i ser-bostâneden geçtik

Nihândır giryemiz feryâdımız peygûle-i dilde
O müthiş nâlelerden na're-i mestâneden geçtik

Yanağı çifte benlerle müzeyyen çok sanem gördük
Geçenler çîn-i hüsne uğradık büt-hâneden geçtik

Serâpâ kasr-ı 'asrı tâlib-i dünyâya terk ettik
Çekildik bir karanlık köşeye kâşâneden geçtik

Bize pek tatlı geldi şöyle bir murg-ı garîb olmak
Hevâlandık ânınçün ittihâz-ı lâneden geçtik

Biz artık mâsivâdan FENNİYÂ i'râza cezm ettik
Visâl-ı yâre erdik sohbet-i bî-gâneden geçtik

CLXXXVII

A-61/a

Kevkeb-i tâli'ime gör ki ne âl etti felek
Sadr iken cilve-gehim saff-ı ni'âl etti felek

Kalmıyor ikide bir seng-i sitemde hâlî
'Acebâ sînemi âhen mi hayâl etti felek

İltifât u germi 'aksinedir devrânın
Hâlimi rencîş-i hâtırla su'âl etti felek

Dâmeninden sarılıp lütf umacak kim kaldı
Asya kıt'asını kaht-ı ricâl etti felek

Yine açtı bir elif kâmet ile aramızı
Yetişir hasret ile kaddimi dâl etti felek

FENNİYÂ lûtf u 'atâsı yine câhilleredir
Tutalım kim senî pür-fazl u kemâl etti felek

CLXXXVIII

A-61/b

Bilirim aslını ol sîm-tenin ma'deni pâk
Cevheri silsile-i tîneti tâhir teni pâk

Esmemiş bağçe-i hüsnünde bî-gâne sabâ
Düşmemiş pençe-i hâra o gülün gülşeni pâk

İsmet-i zâtı kavî perde-i nâmûsu metîn
Hâsılı dâmeni pîrâmeni pîrâheni pâk

Şimdide tahtına hüsne Şehin-şâh etmiş
Yaratıp münşi'-i erkân-ı anâsır seni pâk

Gerçi âlûde-i çirkâb-ı günâhım FENNÎ
Var ümîdim ki eder rahmet-i Rahmân beni pâk

Bahre girsen de çıkarmaz vesah-ı isyânı
Reşha-ı eşk-i nedâmet eder ancak seni pâk

'Aşk olan sîne olur hubb-i sivâdan hâlî
Çünkü meşhûr mesel " **şîrin olur meskeni pâk** "

CLXXXIX

A-61/b

Nefsi âsân değil 'irfân ile tekmîl etmek
Müşkil iştir cîveyi altuna tahvîl etmek

Mevsimi gelmeden açılıp gülmez gül
Nâbecâdır sırasız bir işi ta'cîl etmek

Ne vehn 'ârız olur kâmile nâkıs demeden
Gülü eyler mi diken ismini tebdîl etmek

Sırr-ı Kur'ân-ı Mübîn'i ne bilir münkir-i şûm
Herkesin kârı mıdır cevheri tahlîl etmek

Vâdî-i muzlim-i cehle koşarak gitmektir
Hüner ü ma'rifetin kadrini tenzîl etmek

Çekerim besmeleyi münkiri kahr etmek için
Bana pek tatlı gelir düşmeni tenkîl etmek

Lûtf-ı Hak yâver ola yoksa ne mümkün FENNÎ
Elem-i firkati tedbîr ile ta'dîl etmek

(K-N)
CXC

A-58/b

Âb-ı rûdur o senin sehv ile ebrû dediğin
Yüze ânınla çıkar işte o meh-rû dediğin

Olur olmaz meh-i bî-'ismete meh-rû denmez
Yüzü ak alnı açık olmalı meh-rû dediğin

Bastırır râyiha-i 'anberi zülfüm dersin
Ne verirsin bana çıkmazsa eğer bu dediğin

Kaşların tîğ-ı ecel dîdelerin çifte-rû dil
Söyle zâlim bu mudur zeyy-i Hülâgû dediğin

Gezenin çizmesi lâ-büd bulaşır çirkâba
Genc-i 'ismette sütûn olmalı bânû dediğin

Acı şeylerle a doktor beni i'zâb etme
Haste-i 'aşka şifâ vermeli dârû dediğin

Eylemez zerre kadar fazlayı noksânı kabûl
Çarşûy-ı medeniyyette terâzû dediğin

Herze-hâr olma sakın eyleme telvîs-i dehen
Mahrec olmaz hezeyâna leb-i dil-cû dediğin

'Ukalâ hubb-ı ehıbbâyı süveydâda taşır
Cühelâ 'âdetidir sahte tekâpû dediğin

Âferin ey kalem-i nükte-nüvîs-i FENNÎ
Böyle söz söylemeli merd-i suhan-gû dediğin

CXCI

A-59/a

Letâfet kesb eder kişmirlenirsin böyle kalmazsın
Nezâket öğrenir dilberlenirsin böyle kalmazsın

Beni şîrîn-mezâk eylersen ey gül-çehre vuslatla
Şurûb-ı gül gibi şekerlenirsin böyle kalmazsın

Seni okşarsa dest-i iştiyâkım çeşm-i müştâkım
Cilâ peydâ eder cevherlenirsin böyle kalmazsın

Muvakkattır sabâhat 'âlemi nâzı dirâz etme
Dem ü devrân döner esmerlenirsin böyle kalmazsın

Hudâ zâyi' eder mi hakkını ey dîde-i hûn-rîz
Görürsün vech-i yâri ferlenirsin böyle kalmazsın

Rebî'-i vuslat-ı dilber gelir ey ravza-ı ümîd
Tarâvet-yâb olur ahdarlanırsın böyle kalmazsın

Tavâf et ey sabâ 'avdette mutlak mesken-i yâri
Olup miskîn-i nefs 'anberlenirsin böyle kalmazsın

Karardın başıma zindan kesildin ey şeb-i hasret
O meh-tal'at gelir enverlenirsin böyle kalmazsın

Edersen FENNİYÂ hubb-ı sivâdan sîneni tecrîd
Zen-i dünyâya karşı erlenirsin böyle kalmazsın

CXCII

A-59/a

Uzaktan seyrederken nâzenînim nûra benzersin
Yakîninden gehî sîme gehî kâfûra benzersin

Görürler gerdeninden su içerken cür'a-i âbı
Sefîd-i vassâfsın şeffâfsın billûre benzersin

Seni Rıdvân-ı cennet mi kaçırdı bâğ-ı cennetten
Sen ey rişk-i melek insân değilsin hûra benzersin

Visâlin şehd-veş şîrîndir nîş-i firâkın telh
Muhakkak mecma'-ı zıddeynsin zenbûra benzersin

Kemâlet-bahş olur 'aşk-ı cemâlin gerçi muhrikdir
Güzelsin âteşîn-ruhsârsın bâhûra benzersin

Kovarsın sîneden hubb-ı sivâyı 'âkıbet ey 'aşk
Kesersin zehri gûyâ kâse-i fağfûra benzersin

Ufaksın gerçi FENNÎ nuhbe-i a'lâm-ı devrânsın
Cibâl-i şâmihât-ı arz içinde Tûr'a benzersin

Edersin kâle-i hüsn ü cemâlin kıymetin tezyîd
Sen ey hâl-i siyeh-rû nokta-i icmâle benzersin

CXCIII

A-59/a

Dîde-i mestine karşı beni giryân ettin
Hâne-i hâtırı seylâb ile vîrân ettin

Ben rakîbân ile hürmette berâber mi idim
Cevheri bilmeyerek hâk ile yeksân ettin

Sığadın zülfünü gûyâ ki sabâdan sakınıp
Tek duran gönlümü billâhi perîşân ettin

Âh ü giryem sana hep 'aksine etti te'sîr
'Arz-ı hâle beni bin kerre peşîmân ettin

FENNİYÂ 'aşk-ı süveydâda ne gûnâ taşıdın
Âteşi yine içinde nice pinhân ettin

CXCIV

A-59/b

Dil sûziş-i hırmân ile yansın mı ne dersin
Âhım şerer-i 'arşa dayansın mı ne dersin

Bir âh ile çarhın ocağın söndüreyim mi
Yâ şem'a-i ümîdim uyansın mı ne dersin

Yâ ben mi tecâvüz edeyim kayd-ı emelden
Yâhut felek 'ahdinden utansın mı ne dersin

Bir âteş-i cân-sûz imiş gayret-i akrân
Tab'ım bu mücâzâta dayansın mı ne dersin

Şimden-geri gün gösterecekmiş bana devrân
Gönlüm bu yalan va'de inansın mı ne dersin

Bir gün bize dönmez mi 'aceb nevbet-i ikbâl
Dil 'arz-ı temennâdan usansın mı ne dersin

Encâz-ı mevâ'îde zamân düşmeyecek mi
Mî'âd-ı kerem böyle uzansın mı ne dersin

İmdâdıma gelmez misin ey Hızr-ı mürüvvet
Dil berzah-ı mihnette bunansın mı ne dersin

Eshâb-ı kerem va'dini etsin mi ferâmûş
Erbâb-ı hüner yoksa aransın mı ne dersin

FENNÎ kuluna yâver iken himmet-i 'âlî
Dâmân-ı ahissâya kapansın mı ne dersin

CXCV
İNCESU'DA YAZILMIŞTIR :

A-59/b

Ey baht-ı siyeh hâki kuruttun mu ne yaptın
Tohm-ı emeli yoksa çürüttün mü ne yaptın

Ey peyk-i ümîd gitmiş idin semt-i merâma
Efkârını oldukça yürüttün mü ne yaptın

Ey kahbe felek bâri işin aslını söyle
Seyyâre-i ikbâlimi yuttun mu ne yaptın

Âvân-ı terakkub uzayıp gitmeyecekti
Mev'ûdunu kat'iyyen unuttun mu ne yaptın

Sen eski feleksin bilirim çok düzenin var
Zengicek mi yurdun uyuttun mu ne yaptın

Bekletmedesin İncesu göz-ferlerin alan
Felek emlek-i çarhını tuttun mu ne yaptın

FENNÎ sana tâli' ne zamân yâr olacaktır
Şekvâ ile kendinden üşüttün mü ne yaptın

Mazhar olabildin mi gönül hüsn-i kabûle
Yâhut der-i dilberde büzüttün mü ne yaptın

CXCVI

A-59/b

Bekâm olma beni mesrûr-ı kâm-ı vuslat etmezsen
Dümûğ-ı dîdeme atf-ı nigâh-ı şefkat etmezsen

Giriftâr-ı gam-ı zülfün gibi âhır perîşân ol
Perîşânî-i hâl-i 'âşıkâne dikkat etmezsen

Emîn ol kim görülmez vahşiyâne bir eser benden
Eğer ey âhû gözlüm gayr ile ünsiyyet etmezsen

Bulursun bendeni her 'ahd ü peymânında râsih-dem
Eğer sen kendini bed-mâye kâne nisbet etmezsen

Seni dest-i kazâ ey nâme tutsun çâk çâk etsin
Giderken yâre karşı iltizâm-ı sür'at etmezsen

Uzatma mâcerâ-yı girye-i hicrânı ey hâme
Dil-i sengîn-i yâre celb-i rahm u rikkat etmezsen

Şu 'asr-ı 'âtıfet hasr-ı cenâb-ı pâdişâhîde
Yazıklar sana FENNÎ iktisâb-ı rif'at etmezsen

CXCVII

A-60/a

Çeşmime verdi cilâ cânâ cilâlı gözlerin
Çeşme-i nûr-ı server olmuş gazâlî gözlerin

Saklasın Mevlâ isâbet etmesin sû-i nazar
Merdüm-i çeşm-i cihân-bînimdir âlî gözlerin

Sürme sürme sürmelenmiştir yed-i fıtratla o
Çünkü zâ'iddir ne yapsın iktihâli gözlerin

Ben sana hâşâ gözün üstünde kaşın var demem
Celb u teshîr eylemiş ey meh hilâli gözlerin

Gördüğüm günden beri gitmez hayâl-i dîdeden
Âh o baygın gözlerin âh o belâlı gözlerin

Dîdeler rûşen diye tebrîk eder gamzen beni
Remz ü îmâ etse mî'âd-ı visâli gözlerin

Çâre-i derd-i firâk olmaz şirişk-i iftirâk
Etmesin beyhûde isrâf-ı le'âlî gözlerin

Hâk-i pây-ı yâre yüz sürdük muhakkak FENNİYÂ
Pür meserretsin yine gâyet cilâlı gözlerin

CXCVIII

A-60/a

Te'essüf etme gönlüm şâd olursun böyle kalmazsın
Elemden gussadan âzâd olursun böyle kalmazsın

Mahâret kesb eder hep öğrenirsin var ise sabrın
Fünûn-ı 'aşkta üstâd olursun böyle kalmazsın

Kırılma ey nihâl-i nevresim karşımda nâz etme
Büyürsün gıbta-i şimşâr olursun böyle kalmazsın

Büyür de sell-i seyf-i ebruvân eylersen ey âfet
Yürekler yâreler cellâd olursun böyle kalmazsın

Seni zulmette koymaz Pîr-i 'aşkın himmeti FENNÎ
Karîben mazhar-ı irşâd olursun böyle kalmazsın

CXCIX

A-60/a

Kan eden sînemi ey ruhları 'âlem sensin
Dâl eden kâmetimi tâze nihâlim sensin

Dolaşan havl-i zebânımda senin nâmındır
Gece gündüz emelim fikr ü hayâlim sensin

Döndüren dâ'ire-i sıhhatimi 'aşkındır
Çeşmimin nûr u feri tâb ü mecâlim sensin

Dil-i dîvânededir asl-ı kabâhat ammâ
Beni bu hâle koyan sensin a zâlim sensin

Cevr ü âzâr ile FENNÎ'yi vatandan ayırıp
Düşüren dağlara ey çeşm-i gazâlim sensin

CC

A-60/b

Ashâb-ı dilin çeşmini rûşen bulamazsın
Gencîne-i kesb etmeğe revzen bulamazsın

Sen halkı üzer herkesi bî-zâr kılarsın
Rahat edecek menzil ü mesken bulamazsın

Ey gonca-ı ümîd bütün 'âlemi gezsen
Gülzâr-ı sadâkat gibi gülşen bulamazsın

Dünyâda iken şem'anı yakmazsan elinle
Zulmet-gede-i medfeni rûşen bulamazsın

Az çok bulunur yara her efrâd-ı beşerde
Bu deyrde 'ârızasız ten bulamazsın

Bu tekyede dil-rîşin olur hem-demi dil-rîş
Bir bağrı bütün neş'eli neyzen bulamazsın

Sûfî beni zem etme kalender diye nâsa
Asl-ı emeli ben bulurum sen bulamazsın

Ben ders-i hakîkat okudum Pîr-i muğândan
Sen 'akılla bu noktayı yekden bulamazsın

Gel yânıma fırsat var iken eyleme i'râz
Her istediğin yerde beni sen bulamazsın

FENNÎ er isen hiç birine etme temâyül
Dünyâda vefâ sâhibesi zen bulamazsın

CCI

A-60/b

İşittim sûfiyâ sen bir hayâl-i hâma düşmüşsün
Yolu kayb eylemiş de kayd-ı nenk ü nâme düşmüşsün

Sana tâlib olan rızk uğruna pek çok riyâ yapmış
Yazıklar sana şaşkın dâne derken dâme düşmüşsün

Niçin zâhirden eylersin taharrî Zât-ı maksûdu
Ya sarhoşsun ya dîvâne yâhut evhâma düşmüşsün

Çıkar rızk-ı riyâyı iktidâ et rehber-i 'aşka
Fenersiz 'azm-i râh etme zalâm-ı şâma düşmüşsün

Necât ister isen tut mürşidin dâmânını yoksa
Mukarrerdir helâkin lücce-i isâma düşmüşsün

CCII

A-61/a

Adam olmaz câhili Cenetle tebşîr eylesen
Gûsfend olmaz sengi 'anberle ta'tîr eylesen

Merhamet gelmez dil-i a'dâya istirhâm ile
Sükker olmaz zehri yüzbin kerre taktîr eylesen

Kâ'inâtın her işi bir hikmete vâbestedir
Süt vermezsen ne gûnâ sarf-ı tedbîr eylesen

Mümteni'dir ahz-ı kâm 'âlemde ber-vefk-ı merâm
Ger Süleymân olsan ins ü cinni teshîr eylesen

FENNİYÂ şâyestedir Allah için bu nev-eser
Zer kalemle cebhe-i hurşîde tastîr eylesen

CCIII

A-61/a

Ey meh giderek mihr-i dırahşân olacaksın
Âfâkı tutup âfet-i devrân olacaksın

Evvelcesi nahl-i gül-i rengîn idin ammâ
Şimdengeri bir serv-i hırâmân olacaksın

Cem'iyyet-i hâtır komadın bende a zâlim
Zülfün gibi encâmı perîşân olacaksın

Ey dil sana ol gonca ne gün açılacaktır
Âyâ ne zamân gül gibi handân olacaksın

FENNÎ ne vakit vazgeçeceksin bu hevâdan
Yâhû ne zamân kâbil-i 'irfân olacaksın

CCIV

A-61/a-b Nâdân ile sohbette letâfet bulamazsın
Hayvân ile ülfette nezâket bulamazsın

Lezzetli suhan 'ârife ehl-i dile mahsûs
Her lehçede her lebde 'uzûbet bulamazsın

Pek çok bulunur mevsim-i miknette ehibbâ
Ammâ dem-i nikbette ri'âyet bulamazsın

61/b Dâ'im nazar-ı dikkatini sîrete 'atfet
Sûrette kıyâfette kerâmet bulamazsın

Ferrâceye destâra verilmişse kemâlât
Ger ma'bede ey hâce fazîlet bulamazsın

Eshâb-ı necâbettedir envâ'-ı mekârim
Bed-mâyede âsâr-ı mürüvvet bulamazsın

Her pîşeyi arslan yatağı zannediverme
Her beldede eshâb-ı fazîlet bulamazsın

Etme dil-i sûfîde taharrî-i muhabbet
İmkânı mı var buzda harâret bulamazsın

Ni'met bulayım dersen eğer zahmete katlan
Çekmem der isen zahmeti ni'met bulamazsın

İhlâs ile bir kâmile kıl 'arz-ı dehâlet
Yoksa iki 'âlemde selâmet bulamazsın

FENNÎ sakın ayrılma huzûr-ı 'urefâdan
Ünsiyyet-i câhilde halâvet bulamazsın

Var ise şeref 'afv u 'atûfettedir ancak
Kin tutmada bir fazl u meziyyet bulamazsın

CCV

V-6/a Neden mahzûn durursun mâh-ı tâbânım niçin küstün
Şeker-handım efendim şûh-fettânım niçin küstün

Niçin gül-fem açılmaz gonca ruhlar ibtisâm etmez
Sana kimler dokundu verd-i handânım niçin küstün

Muhâlif rûzgâra uğramışsın gönlün incinmiş
Ne bâdî oldu ey zülfü perîşânım niçin küstün

Ne hâletten kırıldı hâtır-ı nâzik-terin cânım
Tehâşî etme söyle söyle cânânım niçin küstün

Küçükler cürm ile me'lûf büyükler 'afv ile ma'rûf
Kusûrum var ise 'afv eyle sultânım niçin küstün

CCVI

A-6/b

Bir dil-bere dil bağla ki sîmîn-ber olsun
Sîmîn-ber u sîmîn-ten ü âlî-güher olsun

Gül rûyunu gördükçe utansın da kızarsın
Sünbül ki göre rûyunu gülden beter olsun

Dîdâr-ı dil ü dîdeni pür-nûr u fer etsin
Ednâ nazarıyla kara toprak gühêr olsun

Çârûb-keş-i dergehi ervâh-ı melâik
Pervâne-i ser-geştesi şems ü kamer olsun

FENNÎ sen o vasfeylediğim yâri seversin
Her müşkil işin fetholunur müjdeler olsun

Tut kulluğunu devlet-i dünyâya mukâbil
Baştan başa nahl-i emelin pür-semer olsun

Dîvânını evsâfı ile eyle ki imlâ
'Uşşâk arasında eserin mu'teber olsun

(L)

CCVII

A-9/b

Cürmünü eyleme ağyâra beyan ağla gönül
Taib ol 'afv-ı İlâhî'ye dayan ağla gönül

Alamaz menzilini çok uyuyan ibn-i sebîl
Gözün aç bister-i gafletten uyan ağla gönül

Kendi noksânını gör eyleme teftîş-i 'uyûb
Eyleme nâfile halt u hezeyân ağla gönül

Hâline elleri bülbül gibi âgâh etme
Himmet-i pîre sığın gül gibi kan ağla gönül

Tek ü pû eyleme pervâneye olma peyrev
Şem'a-i bezm-i muhabbet gibi yan ağla gönül

Su alır hâsılı evsâhını her eşyânın
Seyyi'âtı suya ver durma hemân ağla gönül

Meyve-çîn olmağa 'azmin var ise bâğa su ver
Nâil-i kâm olamaz ağlamayan ağla gönül

CCVIII

A-62/a

Efendim sen gidelden derde düştü mübtelâ tez gel
O derde makdeminden başka yoktur bir devâ tez gel

Terahhum et gözümden serpilen hûn-âb-ı hicrâna
Aman ey şûh-ı gül-fem dilber-i 'âlem-behâ tez gel

Uzandı kasvet-engîz oldu kalbe leyle-i hasret
Tulû-ı subh teşrîfinle olsun rûşenâ tez gel

Ziyâ-yı mihr-i dîdârın gibi sür'atle reftâr et
Şu'â-ı sâk-ı burâkın gibi ey mehlikâ tez gel

Binip bir esb-i tâzi-i sabâ-reftâre ilgâr et
Ağır davranma Mevlâ'yı seversen mutlakâ tez gel

Edip haddinden artık nâz etme kadrini tenzîl
Düşürme kendini kıymetten olma kem-behâ tez gel

Seni FENNÎ gibi yok şimdi candan arzû eyler
Temeyyüz eyledi bîgânelerden âşinâ tez gel

Açıp ol gonca-i gülzâr-ı hüsnü eyle istirhâm
Alıp bir bûy-ı dil-cû-yı muhabbet ey sabâ tez gel

Huzûr-ı yâre var çâk-i girîbân eyle giryân ol
Peyâm-ı vasl ile ey nâme-i râz-âşinâ tez gel

CCIX

A-62/a

Çık karşıma ey servi-revân cilve-nisâr ol
Aç rûyunu revnak-şiken-i bâğ-ı bahâr ol

Zulmet-gede-i gamda bırakma beni tenhâ
Ey tâli'-i hâbîbem uyan gel bana yâr ol

Yaklaşma nifâk ehli seni etsede ser-tâc
Zîr-i kadem-i ehl-i hakîkatte gubâr ol

Gülden de nezâketli görün dîde-i yâre
A'dâya gelince değişip meşreb-i hâr ol

Fikrin gama düşmekse eğer eyle tezevvüc
Râhat yaşamak ister isen ferd ü bekâr ol

Aldanma ki şâdî-i felek müntic-i gamdır
FENNÎ ne şarab iç ne giriftâr-ı humâr ol

Battın yine hançercesine çeşm-i hasûda
Ey hâme-i pâkîze-rakam çok yaşa var ol

CCX

A-62/a

Bilmem ne zamân parlayacak kevkeb-i âmâl
Bilmem ne vakit deprenecek tevsen-i ikbâl

Bilmem neye mevkûfdur ikbâl ü terakkî
Bilmem neye vâbestedir efzâyiş-i iclâl

Bilmem ki ne günde uyanır tâli'-i hufte
Âyâ ne zamânlar oluruz hürrem ü hoş-hâl

Erzânî-i lütfunla pezîrâ-yı husûl et
Yâ Râb neye merhûn ise âsâyiş-i ahvâl

Bir mertebe ihsân buyur kim dû cihânda
FENNÎ kulunu eyleye ârâyiş-i emsâl

CCXI

A-62/a-b

Ehl-i idrâkin yanında kubh u nefret bir değil [1]
Dîde-i huşyâre karşı nûr-ı zulmet bir değil

Her biri taktı dil-i şeydâya bir zencîr-i 'aşk
İşve-perver dilber-i 'azrâ-kıyâfet bir değil

Sevmesin mi gördüğü her şûhu **erbâb-ı mezâk** [2]
Her güzelde şîve her helvada lezzet bir değil

Hangisin sevmek becâ bilmem bu 'iffetlilerin
Şehrimizde mecma'-ı hûbân-ı da'vet bir değil

62/b

İstimâlet etmeden harf atma her meh-pâreye
Her yürekte 'âtıfet her yerde 'âdet bir değil

Leb şeker dil tatlı gerdan tatlı gözler mübtesim
Bünye-i dilberde yenbû'-ı 'azûbet bir değil

Kurtuluş yoktur der-âgûş eylerim bir gün seni
Mahzen-i endîşede tedbîr-i vuslat bir değil

Bî-bekâdır inkılâb eyler nihâyet 'avdete
Halvet-i hâs-ı nigâra gerçi da'vet bir değil

Hangi derdin 'arz u takrîr eylesin FENNÎ sana
Serde sevdâ dilde âşûb-ı muhabbet bir değil

[1] Varak II- a da bu mısrâ aşağıdaki şekildedir.
" Âşık-ı dîdar içün kubh u melâhat bir değil "
[2] V-II a da : " eshâb-ı mezâk "

CCXII

A-62/b

Türrehât-ı suhbet-i dîvâne makbûlüm değil
Çünkü girmez defter-i dîvâna makbûlüm değil

Der-'akab hâzırlanır tahmîl-bâr-ı minnete
Her ne ikrâm eylese çingâne makbûlüm değil

Nâzikâne dil-nüvâzâne gerektir iltifât
Sevmem aslâ vaz'-ı küstahâne makbûlüm değil

Gün gibi pertev-feşân ol yoksa ey necm-i emel
İstemem bu şevk-ı şeb-tâbâne makbûlüm değil

Mağz-ı Kur'ân'dan hakîkatten haber ver vâ'ızâ
Dinlemem öyle kuru efsâne makbûlüm değil

İsterim FENNÎ gibi bir şâ'ir-i mûciz-beyân
Herze-gûlar gelmesin meydâna makbûlüm değil

CCXIII
SİVRİHİSAR'A GİDERKEN

A-62/b

Kûy-i yâra gideriz Cennet-i a'lâya bedel
Pâyine yüz süreriz Ka'be-i 'Ulyâya bedel

Takmışız boynumuza ribka-i rukbetini
Râzıyız kulluğuna rütbe-i bâlâya bedel

Emr ü fermânına ser-bürde-i tâ'at oluruz
Yaparız hizmetini devlet-i düyâya bedel

Nutk-ı cân-bahşı kılar mürde-dilânı ihyâ
Sohbet-i dil-keşi hakkâ dem-i Îsâ'ya bedel

İ'tibâr etme zer ü sîmine FENNÎ feleğin
Yetişir bir nefes himmeti kimyâya bedel

Her seher zülf-i dil-âvîzi meşâm-ı câna
Bûy-ı nisbet getirir anber-i sârâya bedel

Serteser geşt ü güzâr eyleseler dünyâyı
Bulamaz kimse o ma'şûk-ı dil-ârâya bedel

(M)

CCXIV

A-10/a

Âmân ey zî-mürüvvet zî-kerem sâhib-zaman Pîr'im
Amân ey pür-merâhim çâre-i derd-i nihân Pîr'im

Aman ey rehnümâ-yı sâlikân-ı mersad-ı 'irfân
Aman ey dest-gîr-i müstemendân-ı cihân Pîr'im

Serîr-ârâ-yı kutbiyyet serâirdân-ı kudsiyyet
Zamâir-bîn-i ümmet hem-dem-i kerrûbiyân Pîr'im

Velî-yi ni'met-i bî-imtinânım mürşid-i râhım
Meh-i evc-i siyâdet nûr-ı çeşm-i âşıkân Pîr'im

Garaz vasfıla tenvîr-i dil ü cân etmedir yoksa
Senin takrîr-i evsâfında kâsırdır zebân Pîr'im

SAÎD'e merhamet kıl himmetinle kâm-yâb olsun
" **Dahîlek el-emân** " Pîr'im " **dahîlek el-emân** " Pîr'im

CCXV

A-63/a

Sormayın cânânımı cânım cânânımdır benim
Vaz'-ı akdâm ettiği yerler cinânımdır benim

Hâlimi reng-i şirişkim arzeder cânânıma
Katre-i hûnîn-i eşkim tercümânımdır benim

Merhametsiz kalbini cânânın az çok yandıra
İhtizâz-ı hâme-i âteş-feşânımdır benim

Sevdiren âsâr-ı hâmemdir beni cânânıma
Hilye-i fazl u ma'ârif hüsn ü ânımdır benim

FENNİYÂ cânân bendendir ben andan hâsılı
Nûr-ı dîdemdir benim rûh-ı revânımdır benim

CCXVI

A-63/a

'Aşk âteşine yandı dil-i cânım efendim
Bak hâlime rahm et bana cânânım efendim

Kıl nâsiye-i hâlimi rikkatle temâşâ
Her vechile şâyeste-i ihsânım efendim

Sensin düşüren şu ser-i bî-derdimi derde
Senden gelecektir yine dermânım efendim

Gerçi şeref-i vasl ile handân idim evvel
Şimdi elem-i hicr ile giryânım efendim

Gûyâ yıkacak 'âlemi feryâd ile FENNÎ
Memnûn-ı visâl eyle şunu cânım efendim

CCXVII

A-63/b

Bezm-i visâlin bana dâr-ı na'îm
Firkatin ammâ ki 'azâb-ı elîm

Etme efendim rukabâdan hazer
Fâ'ide vermez ecele havf u bîm

Savtı kilâbın yeme vermez keder
Etmez eser tab'ıma ta'n-ı le'îm

Mâder-i tıfl-ı emel etsin ânı
Etmesin Allah şeb-i bahtım 'akîm

Çâre mi var 'aşka tahammül gibi
" Zâlike takdîrü'l-'azîzi'l-'alîm "

Muzdarip olma gam ile FENNÎYÂ
Muntazır ol lütfuna Mevlâ Kerîm

CCXVIII

A-63/b

Seni sevdimse bana cevr ü itâb et mi dedim
Gönlüme âteş-i 'aşkınla 'azâb et mi dedim

Bezm-i ağyâra niçin girdin 'arak-rîz oldun
Var kilâb üstüne terşîş-i kilâb et mi dedim

Bir bana 'arz-ı cemâl et diye tenbîh ettim
Rukabâ nezdine git keşf-i nikâb et mi dedim

'Arz-ı hâl ettim ise vuslat ümîdiyle sana
Çık ta esrârımı i'lâna şitâb et mi dedim

Ey gözüm hasret-i yâr ile nihân ağlayarak
Coş da âgûşumu gencîne-i âb et mi dedim

Heves-i vuslat-ı cânâne düşürdümse seni
Ey gönül kendini yak yık da harâb et mi dedim

Dûd-ı âhım sana şemsiyelik et yâre dedim
Kabarıp cürmünü mânend-i sehâb et mi dedim

Sil dedim cürmünü FENNÎ kuluyun defterden
Yüzüne karşı otur yâd ü hesâb et mi dedim

CCIX

A-64/a

Bî-bakâ bildiğimiz yâr ile yâr olmayalım
Güle meyletmeyelim bülbül-ı zâr olmayalım

Ser-fürû eyler isek Pîrimize eyleyelim
Âb-ı rû dökmeyelim âhara hâr olmayalım

Pîre teslîm olalım gâ'ileden kurtulalım
Mütevekkil yaşayıp zâr ü nizâr olmayalım

Çekilir bâr değil bâr-girân-ı minnet
Câh için câhil-i bî-himmete bâr olmayalım

Yâra derd-i dili teşrîh ederek varmayalım
Dâmen-i gonca-i nâzik-tere hâr olmayalım

Bezm-i sohbette gönül dâğını şerh etmeyelim
Hâtır-ı enver-i ihvâna gubâr olmayalım

İhtilat etmeyelim şirzime-i esrâra
Zer-i hâlis kalalım pest-'ayâr olmayalım

Serelim postumuzu encümen-i rindâna
Kurb-ı sûfî-i riyâ-pîşeye câr olmayalım

FENNİYÂ eyleyelim meslek-i 'irfana sülûk
Tıfl-veş lu'b ile evkat-güzâr olmayalım

CCXX

A-64/b

Leb-i dildâra ne yâkût u ne mercân diyelim
İttifâk eyleyelim la'l-i Bedahşân diyelim

Kamaşır bâsıralar çehre-i rahşânından
İştibâh etmeyelim mihr-i dırahşân diyelim

Gidelim ağlayarak çâk-i girîbân edelim
Bizi de güldür aman ey gül-i handân diyelim

İctima' eyleyelim hâk-i der-i lûtfunda
Hâlimiz hasret-i zülfünle perîşân diyelim

Yâre sevdâ-yı süveydâ-yı dili anlatalım
Yakıyor sînemizi âteş-i hicrân diyelim

Girmiyor mu 'acebâ sâmi'a-i şefkatine
'Arşa çıktı güzelim nâle vü efgân diyelim

Eşk-i hûnînimizi 'arz edelim Hazretine
İşte hep böyle geçer şâm-ı garîbân diyelim

Hâsılı yalvaralım dâmenini bûs edelim
Seni candan sevene yok mudur ihsân diyelim

Gelin alkışlayalım şu gazelin nâzımını
Yaşa ey hâme-i FENNÎ-i suhandan diyelim

CCXXI

A-64/b

Erken uyanıp kûyuna 'azm-i sefer etsem
Görsem yüzünü ahz-ı füyûz-ı seher etsem

Gösterse felek sûret-i maksûdu bu yüzden
Âyine-i ruhsârına vakf-ı nazar etsem

Âyine-i ruhsârına baktıkça o şûhun
Versem dile bir şa'şa'a def'-i keder etsem

Bahtım bana el verse de sarılsam eteğinden
Feryâd ederek pâyine nesr-i dürer etsem

FENNÎ bana devr olsa da bir kerre müsâ'id
Dil-hâhı gibi dilbere 'arz-ı hüner etsem

CCXXII

A-65/a

Su gibi dâire-i yârî dolandım kaldım
Feth-i bâb olmadı ammâ ki bulandım kaldım

İ'tilâya var iken kudret ü isti'dâdım
Va'd-i kemnûn-ı felekle oyalandım kaldım [1]

Umduğum sâhile yaklaşmadı keştî-i emel
Sahn-ı girdâb-ı felâkette dolandım kaldım

Sun'u âsârını hayretle nazardan geçirüb
Hikmet-i bâliga-i Sânî'i andım kaldım

Keşf-i esrâr-ı hakîkat için uydum 'akla
Tâkatim kalmadı bu yolda ya yandım kaldım

Kurtar artık beni ey Hızr-ı mekârim pîşe
El-Amân berzah-ı mihnette bunandım kaldım

CCXXIII

A-65/a

Heves-i câh ile çok renge boyandım kaldım
Hâb-ı gafletden ibâretmiş uyandım kaldım

Ne için geldim 'aceb mevrid-i merci' neredir
Bu sitem-hâneyi bilmem ki ne sandım kaldım

Arzu çoksa da bûs etmeğe dildâr eteğin
Varmaya rû-yu siyâhımla utandım kaldım

Gerçi lâyık değilim bezm-i visâl-i yâre
Bir kerem sâhibi va'detti inandım kaldım

FENNÎYÂ çâk-i girîbân ederek âhir-i kâr
Dâmen-i merhamet-i pîre yamandım kaldım

CCXXIV
BİR MU'TERİZE KARŞI

A-65/a-b

Hâzin-i genc-i me'ânî-i nihândır kalemim
Hâ'iz-i mertebe-i hüsn-i beyândır kalemim

İhtiyâr eyledi Allah beni hamd olsun
Ne büyük fazl-ı İlâhî ki civândır kalemim

Gösterir ehl-i kalem bir birine parmakla
Hüsn-i tahrîr ile meşhûr-ı cihândır kalemim

Eylemez halt-ı ekâzîb ile telvîs-i suhan
Kalb-i sâfım gibi pâkîze dehândır kalemim

[1] Kemnûn : Bir ottur ki bunu zer' eden (eken) rençber sulamak zamânının hulûlünde (yaklaştığında) kemnûn tarlasına gelir ve her bir kemnûnun yanıbaşında oturub ve kemnûna su vereceğim diyerek tarlayı dolaşır. En evvelki kemnûnun önüne gelince bakar ki sulanmış gibi tarâret kesb etmiş olur.

Pîş-gâh-ı kalemimden geri dur ey hâsid (münkîr)
Tepeler sonra seni pür heyecândır kalemim

Batar ehl-i hasedin patlayası gözlerine
Mâlik-i hâsiyet-i tîr ü sinândır kalemim

Rîşime bakma beni za'f ile ithâm etme
Himmet-i Pîr ile pür tâb u tüvândır kalemim

Hüsn-i hatla yazılan nutk-ı belîğ eblağ olur
Lafz içün bâ'is-i efzâyiş-i ândır kalemim

Söze geldikçe şekerler akıtır ağzından
Lâ'l-i dilber gibi şîrîn-zebândır kalemim

Bakma sen ba'zı mevâkî'de sükût ettiğine
Hurdebîn-i nâdire-gû nâdire dendândır kalemim

Mazhar-ı hüsn-i kabûl-i üdebâdır ammâ
Cühelâ (Rukebâ) zümresine âfet-i cândır kalemim

Bana eğlence olur âlem-i tenhâyîde
Mûnis-i gussa-küşân yâr-i nihândır kalemim

Her elin kuvveti kâfî gelemez kaldıramaz
Siyyemâ câhil-i bî-mağza girândır kalemim

Hîn-i tahrîr-i garazda gözetir pîş ü pesi
Cânib-i nef' u ziyâna nigerândır kalemim

Tercümanlık ederek ekser mevkîlerde
Bazı bî-çârelere çâre-resândır kalemim

Tâze mazmûna verir hüsnü rakamla ziynet
Sanki müşâta-i dildârı beyândır kalemim

65/b Gözümün nûru tehî sanma serîr-i kalemi
Mütenekkidler için hande-künândır kalemim

Eserinden 'urefâ zevk-ı diğer hâsıl eder
Ehl-i dil mecma'ına neş'e-resândır kalemim

CCXXV

A-65/b Firkatinle dil-i zârımda meserret bulamam
Sensiz eyyâm-ı hayâtımda halâvet bulamam

Bana yâr olmasa yârâ nazar-ı âtıfetin
Dil-i bîmârede âsâr-ı ifâkat bulamam

Nazar-ı merhametinden beni mahrûm etme
Yoksa ben dîde-i cânımda nebâhat bulamam

Sa'y-i zâtî ile ben benliğimi terk edemem
Nazar-ı şefkatin olmazsa sa'âdet bulamam

Çeşm-i mestin bana tevcîh-i nigâh eylemese
Bezm-i rindân-ı vefâ-pîşede hürmet bulamam

Bulunur gerçi sana ben gibi bin bin bende
Ben efendim gibi bir sâhib-i devlet bulamam

FENNÎYÂ 'âlemi baştan başa teftîş etsem
Öyle bir dilber-i nâdîde kıyâfet bulamam

CCXXVI

A-65/b

Kırk sene cevrini çektim sana zâlim demedim
Yetişir artık a zâlim bu mezâlim demedim

Hoş görüp kahrını zımnında lûtf bekleyerek
Keşf-i râz eyledim kimseye hâlim demedim

Gül iken gülşen-i 'âlemde sarardım soldum
Döndü evrâk-ı hazâna ruh-ı âlım demedim

Ağzıma mühr-i sükût vurdu ümîd-i keremin
Derd-i hicrânla geçti meh-visâlim demedim

Olmadım cevrini görmekle harîminden dûr
Kalmadı havsalada sabra mecâlim demedim

Sana benden rukâbâ nakl-i kelâm etmişler
İftirâdır demedim mâh-cemâlim demedim

Eyledim bunca zamân dergeh-i 'aşkınla sebât
Başka bir şûha gidip tâze-nihalim demedim

Nazar-ı merhametinden beni me'yûs etme
Kırk sene cevrini çektim sana zâlim demedim

CCXXVII (*)

A-5/a

Husûsen muktedirdir nükte-verdir tecrübet bülenddir
Nice tilmîzi mevkî'ce kendimden ehem buldum

Benimçün ettiğin ihsânla kıl ânı da dil-ber
Seni hem bana hem ihvâna Mevlâ'n-ni'am buldum

Seninçün iş mi bir mağdûr-ı idbârı sevindirmek
Hezâran girye-nâki himmetinden mübtesem buldum

Kemâl-i lûtfunu lûtfeyle andan da dirîğ etme
Seni şöhretli şanlı bir vezîr-i muhteşem buldum

Şu ma'rûzâtı ihmâl etme zîrâ cevr-i tâli'den
Te'essür eyledim dest-i felekten çok sitem buldum

(*) Bu şiir dîvana sonradan başkası tarafından ilâve edilmiştir.

Yeter FENNÎ yeter itnâb ânı vird-i zebân eyle
Şu da'vâtı ararken levh-ı dilde mürtesem buldum

Hudâ her ikisini kâm-yâb u kâm-rân etsin
Bu sûretle du'â-yı hayrı gâyet mültezem buldum

CCXXVIII

A-63/b

Şem'-ı dîdârın gibi şem'-ı fürûzân görmedim
Hâl-i ruhsârın gibi bir dâğ-ı sûzân görmedim

Çok kamer tal'at der-âgûş ettim ammâ sevdiğim
Ben sana benzer felekte mâh-ı tâbân görmedim

Gerçi 'âdettir bulunmak her güzelde bir kusûr
Bedr-i hüsnünde senin bir türlü noksân görmedim

Ey perî bilmem nasıl çarpıldım oldum bî-şu'ûr
Ben benî âdem içinde böyle bir ân görmedim

Sünbül-i zülfün ne sûretlerde kıldı târ ü mâr
Fikrimi bu âna dek böyle perîşân görmedim

Uğraşır her dem belâ-yı hicr ile bî-çâre dil
Sevdiğim günden beri bir râhat-ı cân görmedim

Vâr iken FENNÎ niçin nâdânı taltîf eyledin
Fıtnat u 'irfânına bu hâli cesbân görmedim

CCXXIX
ŞÂ'İR-İ ŞEHÎR ALAYBEYİ SÂBIK SA'ÂDETLÜ ÂGÂH PAŞA'NIN GAZELİNE NAZÎREDİR :

A-64/a

Le'âlî-i eşki armağan etmek isterim
Zerâfetle yâri imtihân etmek isterim

Verip dilbere dîdemde her nem ki var ise
Semâhatle ahz-ı nâm ü şân etmek isterim

O hûrî-mizâcın koklayıp kîsvânını
'Ahz-ı hevâ-yı bâğ-ı cinân etmek isterim

O gül goncayı gördükçe her dem küşâde-rû
İ'âde-i 'ahd-i 'unfüvân etmek isterim

Nakş eyleyip hayâlime ruhsâr-ı âlını
Nâr-ı lehîbi dilde nihân etmek isterim

Beni zülfüne dil-beste kıldın dedim dedi
Mû ile zabt-ı şîr-i jiyân etmek isterim

FENNÎ zebânın alıp o şûhun dehânıma
Ta'allüm-i şîve-i lisân etmek isterim

" Cesâret edip 'aczimle Âgâh'ı tanzîre
Fenersiz 'urûc-ı âsumân etmek isterim" (1)

CCXXX
SİVAS VÂLÎSİ REŞÎD PAŞA'NIN GAZELİNE NAZÎREDİR :

A-63/b

Ümîd-i vuslatı ben âfitâba benzetirim
Sirişk-i hasreti lâl-i mezâba benzetirim

Mukârin-i riyâ olan salâh u takvâyı
İbâdethânede darb u rubâba benzetirim

Ânı gafletle ifâte büyük hamâkattır
Zamân-ı fırsatı seyr-i semâya benzetirim

Ulü'l-ebsâra eder ders-i 'ibreti ta'lîm
Hayâl-i hattını yârin kitâba benzetirim

Sevâd-ı çehreyi eşk-i nedâmetle silerek
Rücû-ı tövbeyi cebr-i hisâba benzetirim

Reşîd-i efham'a karşı FENNİYÂ tahakkümdür
Desem ki nazmı o 'âlî hubâba benzetirim

Beyaz-ı nâmesi verd-i sefîd ile tev'em
Sevâd-ı hâmesini misk-i nâbe benzetirim

(N)
CCXXXI

A-66/b

Seni ey çeşm-i ter çeşm-i dil-ârâ hûn-feşân görsün
Ki şefkat eylesin şâyân-ı bezm-i iktirân görsün

Şirişk-i âlımı ey dest-i mâlim silme sabr eyle
Beni bu dîde-i hûn-bâr ile yârim aman görsün

Edip hengâm-ı nez'imde sırr-ı bâlin mi teşrîf
Ne derde uğramışım hâlimi yâr ol zamân görsün

Açıl ey nahl-i nâzım nâz ile meyl-i kıyâm eyle
Gözü bu köhne bâğ-ı 'âlemin bir gül fidan görsün

Yazılsın mâcerâmız her lisan üzre kitâb olsun
Elinden çektiğim cevr ü gamı varsın cihân görsün

Beni terk etti artık dil kalır zülfün hevâsında
Hemâ kâbil midir kim hâke insin âşiyân görsün

Sevinsin âşinâlar mâtem etsin zümre-i ezdâd
Kulun FENNÎ'yi yâ Rab halk-ı 'âlem kâm-rân görsün

(1) Bu beyt asıl defterde olmayıp ikinci defter (B-94/I) den alınmıştır.

CCXXXII

A-66/b

Açıl ey sîm-ten çeşm-i felek bir meh-likâ görsün
'Uyûn-ı 'âşıkân bir tâli'-i sa'd âşinâ görsün

Gönül ister mülâkâtınla kalsın rûz ü şeb mes'ûd
Gözüm ammâ diler dîdârını subh u mesâ görsün

Beni men'etmeyin yüz sürmede hâk-i der-i yâre
Ki çeşm-i hûn-feşân hasretim bir tûtiyâ görsün

Tevâzû' göster ihvân karşısında hâkden pest ol
Ki hussâdın seni hem-pâye-i mürg-ı hümâ görsün

Aman yâ Rab defîn-i hâk-i hicrân etme FENNÎ'yi
Vatan dîdarını düyâ gözüyle bir daha görsün

Umûmun mazhar-ı takdîri olsun yaptığın ef'âl
Bu işler nâ-becâdır denmesin 'âlem becâ görsün

CCXXXIII

A-66/b

Gözün ey 'âşık-ı dil-haste dürer-bâr olsun
Yâre derd-i dilin âzâde-i ihtar olsun

Yârin uykuda iken gerdenini takbîl et
Ettiğin cürm ü hatâ kâbil-i inkâr olsun

Beni gül yüzlü halîlimden uzak eyleyenin
Dilerim gülşen-i 'âlemde yeri nâr olsun

O kadar kıyma n'olursun bana ey tîr-i firâk
Açtığın yara biraz kâbil-i tîmâr olsun

Yâre ahvâlimi 'arz etmede imsâk etmez
FENNİYÂ kilk-i semâhat eserim var olsun

CCXXXIV

A-66/b

Öyle bir yâr ile yâr ol ki vefâ-dâr olsun
Yâreye merhem enîs-i dil-i gam-hâr olsun

Her gören kaddini cennetten atılmış sasın
Murg-ı tâvûs ile hem-şîve-i reftâr olsun

Rûy-ı gül-gûnuna baktıkça açılsın bahtım
Eser-i meymenet alnında nümâyân olsun

Her nigâhı dile bir ok gibi te'sir etsin
Hasta gönlü gibi nergisleri bîmâr olsun

Olmasın meşreb-i pâkinde tecâhülden eser
Bilsin ahvâlini hem-derd ü hem-efkâr olsun

Şevk ile meclis-i ünsiyyete germî vererek
Dâimâ dâğ-zen-i sîne-i ağyâr olsun

FENNİYÂ böyle metânetli gazel yazdıkça
Kalemin bâsıra-i düşmana mismâr olsun

CCXXXV

A-67/a

Bence teklîfe mahal kalmadı cânânım için
Gözde nem var ise ol gözleri fettânım için

Nazar-ı lütf ile baksın gözüme rahm etsin
Neme lâzım demesin dîde-i giryânım için

Hele bir kerre nezâketle salınsın yürüsün
Ne kıyâmet kopacak serv-i hırâmânım için

Yanılır da o melek-meşreb ederse teşrîf
Kasr-ı cennet denilir külbe-i ahzânım için

Teşneyim kanına Billâhi âna göz dikenin
Sevdim ol gonca-i nev-şüküfteyi öz cânım için

Nazar ettikçe dîdem hüsnüne MâşaAllah
Sûre-i Kehf okudum ol şeh-i hûbânım için

Yedi kat atlas ile başına taksın bunu çarh
Bir nazar nüshası yazdım meh-i tâbânım için

Daha bin böyle gazel nazma çekerdim FENNÎ
Hall ü tanzîri 'asîr olmasa ihvânım için

CCXXXVI

A-67/a

Mümkün müdür ki cevrine dil kâ'il olmasın
Lâzım gelir ki vuslata bir hâ'il olmasın

Olursa muhakkaktır ki bir fitne parlatır
Rakîb-i bed- ahter meclise dâhil olmasın

Hafî tut ki ağyârı hased boğsun öldürsün
Serâ'ir-i vaslın ka'rına vâsıl olmasın

Gönül yüz sürer her hatvede hâk-i pâyine
Ne şey var ki hükm-i tîneti fâ'il olmasın

Şaşırdınsa râhını buyur bende-hâneye
Görülmüş mü bir meh-kînim ona menzil olmasın

Gûyâ ki her nefesinde bir nez'-i rûh eder
Vefâsız dilbere merd olan mâ'il olmasın

Cefâya göğüs germek gerek yâra dil veren
Cefâdan şikâyet eden ehl-i dil olmasın

Tavâf eyle kûy-ı yârı 'arz-ı delâ'il et
Da'vâ-yı muhabbet FENNİYÂ bâtıl olmasın

CCXXXVII

A-67/a

Dîdeden dûr olalı şâhid-i zîbâ-yı vatan
Beni dil-teng u harâb eyledi hülyâ-yı vatan

Atalı ka'r-çe gurbete ihvân-ı kirâm
Yûsuf oldu gözüme çehre-i garrâ-yı vatan

Eyledim tercübe kendimce bunu gurbette
Buk'a-yı cennet imiş Âdeme me'vâ-yı vatan

Vatanın şükrünü îfâda kusûr eylemişim
Tevbeler eylemeyem bir daha şekvâ-yı vatan

Anılıp sıdk u meveddetle olur mu 'acebâ
Nâmımız encümen-ârâ-yı ehıbbâ-yı vatan

Unutup kâ'ide-i hıfz u hukûku yoksa
Sildiler mi bizi defterden ehıllâ-yı vatan

Batıyor hâtırıma hâr-ı cefâ-yı gurbet
Deliyor sînemi hicr-i gül-i ra'nâ-yı vatan

Yakıyor havsalamı nâ'ire-i şevk-ı visâl
Tütüyor çeşmime dîdâr-ı dil-ârâ-yı vatan

Ne zamân şark u şimâlîye teveccüh etsem
Geliyor râyiha-i gonca-i zîbâ-yı vatan

Parlasa nûr-ı mu'azzam gibi karşımda âh
Etse tenvîr-i basar kûh-ı mu'allâ-yı vatan

FENNİYÂ gurbete çıkmakla gönülden çıkmaz
Nakş-ı mermer gibidir sînede sevdâ-yı vatan

CCXXXVIII

A-67/b

Yâra derdim derdimi âh u figânım söylesin
Kalmamış âha mecâlim hâl ü şânım söylesin

'Arz-ı hâlim sîne-çâk olsun huzûr-ı yârda
Sergüzeşt-i 'aşka dâ'ir dâsitânım söylesin

İftirâk-nâmem gözünden kan akıtsın ağlasın
Hâlimi âsâr-ı kilk-i hûn-çekânım söylesin

Mâcerâ-yı 'aşka vâkıftır nihân ü âşikâr
Dâne dâne derdimi eşk-i revânım söylesin

Kûy-ı dildârı tavâf ettikçe âh-ı iştiyâk
Her sefer bahs-i dil sûziş-nişânım söylesin

Yâd kılsın çehre-i zerdim lisân-ı hâl ile
Cevr-i devr-i firkati dâğ-ı nihânım söylesin

Ben sana senden şikâyet eylemem ben sağ iken
Ben ölünce gel su'âl et üstühânım söylesin

Ben seni gördükte kalmaz bende nokta iktidâr
Bâri emret hâme-i mu'ciz-beyânım söylesin

Mat ederdim bülbülü tûtî-i ol gül-fem dese
FENNÎ-i şîrîn-makâlim nüktedânım söylesin

CCXXXIX

A-67/b

Yâdına yârâ rakîb-i mâr-sîmâ gelmesin
Sükkere telhî-i zehr-i kâm-fersâ gelmesin

Doğrulukla bir temâşâdır temâşâ-yı cemâl
Zihnine ey serv-kâmet eğri ma'nâ gelmesin

Kâbil-i merhem değildir yâre-i hicrân-ı yâr
Ben 'alîl-i firkatim bana etıbbâ gelmesin

Vâkı'â çoktandır ammâ hep muvâfık vâkı'a
Eski demler yâre yanlışlıkla rü'yâ gelmesin

FENNİYÂ hülyâ-yı zülf-i yâr ağarttı rîşimi
Başına ebnâ-yı cinnin böyle sevdâ gelmesin

CCXL

A-67/b

Cürm ü isyânım nedir bilmem ne yaptım yâre ben
Bilmedim hayfâ ne yüzden uğradım azara ben

Söylesem dönmez dilim yazsam kalem tutmaz elim
Derdimi ayâ nasıl 'arz eylesem dildâra ben

Yarama rahm eyleyip etmezse yâram yâreme
Yâreden ölsem de minnet eylemem ağyâra ben

Şart-ı a'zamdır güzellerde nezâket iltifât
Yoksa dil vermem yanılmam sûret-i dîvâra ben

İştibâh etmem olur FENNÎ karîn-i i'tibâr
Hâlimi 'arz u beyân etsem ulü'l-ebsâra ben

CCXLI

A-67/b

Cûy-ı eşkim dökeyim pâyine reyyân olsun
Gül fidânım büyüsün serv ile seyyân olsun

Olmasın sîneme sencîde sihâm-ı ağyâr
Dil olursa hedef gamze-i cânân olsun

Yâr eğer kendine eş bulmaya eylerse heves
Gelsin âyine-i endîşeme nükrân olsun

'Ayn-ı nûr et gözümü rü'yet-i dîdârın ile
Dil tecellî-i cemâlinle dırahşân olsun

Yaramazlık yapanı lütf ile şermende bırak
'Âkıbet ettiğine kendi peşîmân olsun

FENNİYÂ bu eser-i nâdirü'l-emsâl benim
Müdde-'â-yı hüner-i fazlıma bürhân olsun

CCXLII

A-68/a

Ben usandım sanma âh ü figân eylemeden
Bıkmıyorsun daha sen sînemi kan eylemeden

Vakt iken va'dini incâzda ihmâl etme
Ne çıkar aldatıp imrâr-ı zamân eylemeden

Yebes-i firkate uğratma nihâl-i emeli
Gülşen-i hüsnünü devrân-ı hazân eylemeden

Beri gel birbirimizden alalım kâmımızı
Gün geçip mevsim-i fırsat güzerân eylemeden

Neş'e-i câm-ı mülâkât ile güldürmelidir
Dîdeden eşk-i tahassür cereyân eylemeden

Beni al koynuna ver maksadımı bâşın için
Kara toprak bizi koynunda nihân eylemeden

Sana mahsûstur ey şûh-ı fetânet-perver
Anlamak muzmarımı feth-ı dehân eylemeden

Yanıyor dâğ-ı muhabbetle dil ey peyk-i nesîm
Söyle dildâra bunu zelc-i lisân eylemeden

FENNİYÂ bikr-i mezâmîn ile dîvânı donat
Sirkatin farkı ne sarf-ı hezeyân eylemeden

CCXLIII

A-68/a

Zülf-i şeb-fâmın gören mümkün mü sevdâlanmasın
Leyle-i hüsnün seven kabil mi şeydâlanmasın

Cilve-sâz et bedr-i hüsnünde hilâl ebrûları
Gurre-i mâh-ı felek bâlâda garrâlanmasın

Gülşen-i dehre kudûmundan haber versin sabâ
Ser-fürû etsin benefşe gonca ra'nâlanmasın

Bir gazûbâna nazar gezdir ki savb-ı nergise
Ak su insin çeşmine min-ba'd şehlâlanmasın

Serve ta'lîm-i hırâm et şu kadd-i dil-cû ile
Kâmetim âlî diye beyhûde 'ulyâlanmasın

Gevher-i pâkîzedir yâra meziyyet-bahş olan
Her olur olmaz denî dilber dil-ârâlanmasın

An odur kim bir görüşte 'âşıkı Mecnûn eder
Öyle her zülf-i siyeh zu'munca Leylâlanmasın

Uslu dursun bezm-i sohbette rakîb-i har-nihâd
Sûretâ bârî sözüm tutsun heyûlâlanmasın

Derdini FENNÎ hafiyyen bir zarife söylesin
Ecnebî-i fıtnat u 'irfâna şekvâlanmasın

CCXLIV

A-68/a

Doğruluktan inhirâf etmem yalan dünyâ için
Eylemem terk-i hakîkat sâye vü hülyâ için

Lezzeti hükmü bakâsı yok sudandır neş'esi
Minnet-i sâkî çekilmez sâğâr u sahbâ için

Kâ'inâtı yutmak ister sığsa ger hulkûmuna
Âhiret gûyâ meseldir tâlib-i dünyâ için

Masivâ-yı yârdan i'râzı telkîn ettiler
Hangi dâniş ehline gittimse istiftâ için

Dîm ü dûzah 'âşık-ı dîdârdan meslûbdur
Gam yemez ehl-i muhabbet nefsini ibrâ için

FENNİYÂ mağlûb-ı nefs olmaktan eyle ittikâ
Cehd eder merd-i mücâhid hasma isti'lâ için

CCXLV

A-68/a-b

Me'mûl-i halef hüsn-i eserdir selefinden
Marzî-i selef hayır du'âdır halefinden

Gurbette te'âlî eder eshâb-ı fezâ'il
Başlarda gezer çıksa le'alî sadefinden

Kalmazdı mezâlimden eser nev'-i beşerde
İbret alabilseydi her âdem selefinden

68/b

Nâdirdir olan nefsinin esrârına vâkıf
Gâfil bulunur ekser insan şerefinden

Hep nâfiledir sa'y ü himem her ne yapılsa
Tevfîk u Hûdâ olmaz ise Hak tarafından

Yatmaz uyumaz secde eder Hazreti Hakk'a
Her kim haberdâr ola kendi şerefinden

Hakkıyla edip cevher-i hürriyeti takdîr
Mîzân-ı hukûkun yapışan var mı kefinden

Tahsîl-i hüner eyle ki akvâm-ı cihânın
Mi'yâr-ı tekâmül çıkarırlar harfinden

CCXLVI

A-68/b

Vatandan ayrılanlar zâr ü giryân olmasın n'olsun
Çıkanlar bâğ-ı Cennet'den peşîmân olmasın n'olsun

Cüdâlık câlib-i hüzn ü elemdir kalb-i 'uşşâka
Gidenler aslına dilşâd ü handen olmasın n'olsun

Hüdâ'dan gayra meyl ü incizâb ancak belâhattir
Dû-'âlemden geçen dervîş Sultân olmasın n'olsun

Cihânın **fark ma'a'l-cem**'indedir cem'iyyet-i hâtır
Bunu fehm etmeyen diller perîşân olmasın n'olsun

Kulu FENNÎ hemîşe muntazırdır himmet-i pîre
Gedâ dest-i 'atâ-yı şâha nigerân olmasın n'olsun

Cenâb-ı Mustafâ'yı Haydarı Şâh-ı şehîdânı
Seven hasm-ı eledd-i âlimerdân olmasın n'olsun

CCXLVII

A-68/b
A-69/a

Fırka-i hussâda Rabb'im fevz ü fırsat vermesin
Mâr-ı bed-girdâr için pervâza kudret vermesin

Hazreti Allah mazlûmâna etsin merhamet
Sâ'îd-i erbâb-ı zulme tâb ü tâkat vermesin

Lûtfunu şahs-ı muhannesden dirîğ etsin Hüdâ
Mümsik-i bed-mâyeye sâmân u servet vermesin

Hakkı bâtıl bâtılı hak gösterir te'vîl ile
Hak lisân-ı ehl-i tezvîre talâkat vermesin

Muhtekirler almasın feyz-i İlâhîden nasîb
Bu gürûh-ı ekâbire Allah vüs'at vermesin

Eylesin Mevlâ visâliyle müşerref anları
Tâlî'-i erbâb-ı 'irfâna nuhûset vermesin

69/a

Pîş-i derden def'olunsun sûfî-i sermâ-mizâç
Bezm-i aşka gelmesin yârâna sıklet vermesin

Hâlimi 'arz eyle yâra müjde-i vuslat getir
Âh ü zârım ey sabâ cîrâna dehşet vermesin

(V)
CCXLVIII

A-71/a

Âb-ı rûy-ı hüsnüne ebrûlar eyler ser-fürû
Çeşm-i efsûnkârına câdûlar eyler ser-fürû

'Ârız-ı rengînine gülşende güller imrenir
Kâkül-i şeb-fâmına şebbûlar eyler ser-fürû

Şîve-i reftârına çok ser ü kadler baş eğer
Nâfe-i müşkînine âhûlar eyler ser-fürû

Âsitân-ı mührüne yüz sürmek ister mâh-tâb
Âfitâb vechine meh-rûlar eyler ser-fürû

Devlet-i 'aşkın devâm ettikçe câna dehrde
Hâk-i pâye çok sa'âdetlüler eyler ser-fürû

Va'd u vuslatla olursam FENNİYÂ hulvi'l-mezâk
Tab'ıma tûtî-i şîrîn-gûlar eyler ser-fürû

CCXLIX

A-71/a

Derim baktıkça 'ayn-ı yâre 'ayn-ı dîde-i âhû
Hatâ var mı sözümde çünki her kim görse der âhû

Eder tahrîk-i sevdâ her bakışta ol siyah gözler
Ki celb-i hâtıra bin dürlü efsûn eyler îcâd o

Hevâ-yı kâkülünle neş'e-i la'linle sermetim
Mezâk erbâbının gayrîye gerçi dediler sûmû

Dedim teşmîm-i zülfün hangi yüzden hangi gün câ'iz
Dedi koklar isen hâzır seninçün işte her şebbû

Dil-i sengîn-i yâre FENNİYÂ te'sîr eder âhır
Hakîkatle dayanmaz âh âteş-bâre her bârû

(HE - E)
CCL

A-10/a

Tebessümle serâser kâinatı bostân eyle
Teveccühle dil-i gam-perverânı gülistân eyle

Mübârek pâyini mesh eylesin vechîm şereflensin
Beni lütfen der-i Devlet-medâra âsitân eyle

Sebât etsin yolunda kat kat olsun cism-i bîtâbım
Beni 'irfân-sarây-ı hazretinde nerdübân eyle

Kabûl-i tâ'ir-i kudsî-yi 'aşka kâbiliyet ver
Dil-i zârı o mürg-i nâzenîne âşiyân eyle

Velîni'metim Pîrim efendim kân-ı 'irfânım
Bu mağmûmu husûl-ı nisbetinle kâmrân eyle

Yürekte saklı gezdir 'aşkı gerçek merd isen FENNÎ
Hünerver pehlivân ol penbede nârı nihân eyle

Ölürsen de tebâ'ud etme Pîr'in âsitânından
İkâmetgâh-ı Pîri kendine " **dârü'l-emân** " eyle

Öpüp destin açıl güller gibi çâk-ı girîbân et
Huzûr-ı Pîr'de ey nâme nâmım dermeyân eyle

CCLI

A-10/a

Efendim, dest-gîrim çâre-sâzım âh Efendim âh
Kerem-kârım melâzım ser-firâzım âh Efendim âh

Dû çeşm-i iştiyâkım katre-bâr-ı derd-i hasrettir
Seni özler dil-i pür-ihtizâzım âh Efendim âh

Beni ihvâŋ-ı yârânım içinde koyma sıfrü'l-yed
'Atâsız kalmasın dest-i niyâzım âh Efendim âh

Huzûr-u devlete 'arz-ı metâlib emr-i zâiddir
'Ayândır Hazretinde cümle râzım âh Efendim âh

Bu 'abd-i ahkarı dûr etmesin Hak âsitânından
Budur bâdi-i feyz ü imtiyâzım âh Efendim âh

CCLII

A-72/a

Bulayım tâli'-i nâ-sâzı ne yerlerde ise
Bana ta'rîfini ihsân ediniz nerde ise

Beni hâk üzre bırakmakta felek sehvediyor
Feleğin himmeti nâ-merde değil merde ise

Evc-i a'lâya çıkarsın beni beyne'l-akrân
Cühelâ gökte makâm-ı fuzalâ yerde ise

Bârî gerdûn bana arsızlığı telkîn etsin
Feyz u ikbâlime şermendeliğim perde ise

Hele izhâr-ı kemâl eyleme sabr et FENNÎ
Anlaşılsın feleğin himmeti kimlerde ise

CCLIII

A-72/a
B-100

Etmişiz cânan ile peymân peymân üstüne
Sevmeyiz dünyâda biz cânân cânân üstüne

Başka söz sığmaz leb-i rengîn-i yâre doğrusu
Koymuş üstâd-ı ezel mercân mercân üstüne

Çehresinde gâh humret gâh safret gösterir
Hasta-i 'aşka gelir buhrân buhrân üstüne [1]

Hasta-i 'aşka devâ ancak visal-i yârdır
Sûd vermez gelse de Lokman Lokman üstüne [2]

Vuslat-ı dildâra olmazsa müsâ'id rûz-gâr
Sahn-ı sînemde kopar tûfân tûfân üstüne

Sûfî-i merkeb-süvârı her gören [3] güldü dedi
Sıçramış binmiş bakın hayvân hayvân üstüne [4]

Mukaddem canân ile FENNÎ'yi tebşîr etseler
'Îd-i Ekberdir keser kurbân kurbân üstüne [5]

CCLIV
ANKARA'YA YENİ GELDİĞİMDE YAZMIŞTIM

A-72/a

Ne gelir var ne gider kulbe-i ahzânımıza
Acıyan var mı bakın dîde-i giryânımıza

Kimi görsek geçiyor bir nazar-ı bârid ile
Bilmiyor kimse bizi uğramıyor yânımıza

Muttali' olsa ne derdi 'acep ihvân-ı vatan
Dâr-ı gurbetteki ahval-i perîşânımıza

Kûy-ı gurbette biz eller eline bakmadayız
Feyz alırken yapışan kûşe-i dâmânımıza

Ne olur kadrimizi anlasa sarrâf-ı dehr
Etse takvîm-i bahâ cevher-i 'irfânımıza

Menn ü teklîf-i girânı çekemez meşrebimiz
Korkarız doğrusu bâr olmada ihvânımıza

Şu köyün halkını rüsvâ-yı cihân eyleı idik
Hicv ü teşhîri düşürseydik eğer şânımıza

CCLV

A-72/a

Dil verir miydim o mehde cezbe-i ân olmasa
Cezbe-i anında hikmetler nümâyân olmasa

Dâğ-ı mihr ile olur muydu derûnum dâğ-dâr
Cebhesinde neyyir-i behcet-nümâyân olmasa

[1] bu beyit (B) nüshasında yoktur.
[2] bu beyit (A) nüshasında yoktur.
[3] kenarda (har gören) olarak düzeltilmiştir.
[4] bu beyit (B) nüshasında yoktur.
[5] bu beyit (A) nüshasında yoktur.

Kâbil olmazdı ona 'âlemde takvîm-i bahâ
Âh o elmas-pârenin kıratı noksan olmasa

Nûr-ı çeşmim gözlerim olmazdı böyle hayra-dâr
İftirâk-ı la'l-i handânınla giryân olmasa

İncitir miydim seni bu âh-ı âteşnâk ile
Şem'a-i 'aşkın ciğer-gâhımda sûzân olmasa

Kâşki tartılsa bir mîzân ile 'ayb u hüner
La'l ü gevher Kıbrıs elmasıyla seyyân olmasa

Nâ-şinîde çok eserler cem' ederdim FENNİYÂ
Gerdiş-i eyyâm ile zihnim perîşân olmasa

CCLVI

A-72/a
72/b

Bir gece ansızın ol mâh bedîdâr olsa
Ay doğup yer yüzü müstağrak-ı envâr olsa

72/b

Hasbihâl etmeğe bir parça tenezzül etse
Anlasa derd-i dili vâkıf-ı esrâr olsa

Basmasa nezdine ağyâr-ı bed-efkâr kadem
Gülşen-i gam-şiken ü vuslatı bî-hâr olsa

Yoktur etvârını taklîd edecek bir dilber
Fitne-kâr olmasa merd olsa vefâ-dâr olsa

Parlatırdım o mehi her gece âgûşumda
Çarh eder mihver-i matlûbda devvâr olsa

Acır elbet gün olur giryeme feryâdıma yâr
Ne kadar cevr ü cefâ etse sitem-kâr olsa

Yine râhatta kalır cism-i nizârım FENNÎ
Yâr yanımda iken yastığım ahcâr olsa

CCLVII

A-72/b

İçemem ben bana teklîfte ısrâr etme
Sâkiyâ 'aklımı alma beni ızrâr etme

Yâre dikkatle nigâh eyleme ey çeşm-i rakîb
Geri git mazara-i pâkini murdâr etme

Varma ey âh-ı seher hâb-geh-i cânâna
Bozma âsâyişini zor ile bîdâr etme

Uğrun uğrun seviyorsun gönül ol âfeti sen
Bildiğim mes'eledir nâfile inkâr etme

Hal ederse gire vuslatı tav'an etsin
Pek sıkıştırma ol gül-çehreye ibrâm etme

Sevgilim mazhar-ı 'afvet ne günâhım var ise
Beni ta'dâd-ı kusûrumla şerm-sâr etme

Cevrini çekmeye FENNÎ'de liyâkat yoktur
Etme pîr 'aşkına ey şûh-ı sitem-kâr etme

CCLVIII

A-72/b

Mestinâzım sell-i seyf-i ebruvân etmiş yine
Gamze-i gaddâr ile bilmem ne kan etmiş yine

Sîneme bir tâze zahm açtı nigâh-ı hışm ile
Tîr-i müjgânın meğerse imtihân etmiş yine

Almış âgûş-ı hayâlâta gönül ma'şûkunu
Mâh ile mihr-i cihân-ârâ kırân etmiş yine

Bâde-i gül-fâm ile sâkî-i sîm-endâm ile
Bezm-i rindânı felek reşk-i cinân etmiş yine

Çihre-i gerdûn bulutlanmış bulanmış cevf-i çerh
'Âşık-ı şûrîde-hâl âh-ı nihân etmiş yine

Dîde-i FENNÎ'de âsâr-ı sirişk olmuş bedîd
Gâlibâ ahvâlini yâre beyân etmiş yine

CCLIX

A-72/b

Evvel aldı 'aklımı bir tavr-ı can-bahşâ ile
Şimdi uğraşmaktasın ca'lî bir istiğnâ ile

Mihr-i 'âlem-tâbsın cüzdür cemâlinden şafak
Pür-ziyâ kıldın cihânı tal'at-i zîbâ ile

Maksadın efzayiş-i âlişten ey bülbül nedir
İmtihân olmak mı istersin dil-i şeydâ ile

Yâr ile bir kerrecik vuslat müyesser olmadı
Geçti gitti nâzenîn ömrüm kuru sevdâ ile

FENNİYÂ artık bırak baht-ı siyâhın bahsini
Pür-tanîn ettin sumâh-ı 'âlemi şekvâ ile

CCLX

A-73/a

Gam-ı dil-sûz-ı 'aşkı merd isen ağyâra bildirme
Değil ağyâr-ı bed-girdâra hattâ yâra bildirme

Zamîr-i yâri gâyet nâzikâne eyle istiknâh
Hekîm-i evvel ile teşhîs-i marazı bîmâra bildirme

Bu gülzârın göz altından temâşâ eyle ezhârın
Hezârın ağzına bir söz düşürme hâra bildirme

Rakîb-i kîneverden sakla va'd u vuslat-ı yâri
Rumûz-ı tılsım-ı genc-i nihânı mâra bildirme

Görüp envâr-ı 'aşkı neyde meyde vech-i dilberde
O sırr-ı a'zamı sûfî-i har-ı mişvâra bildirme

Çemenzârı tavâf et her çiçekten eyle istişmam
İdip bir gonca-i ter intihâb ezhâra bildirme

Ayağın nakşı zâhir olmamak şartıyla gez karda
Sebük-bârâna sudan kıl güzer enhâra bildirme

Sevâd-ı mümkinâtı çeşm-i 'ibretten uzak tutma
Fakat bu zikr-i mahfîyi ulü'l-ezkâra bildirme

Harîm-i vuslata bir gizli yoldan dâhil ol FENNÎ
Hazer kıl reh-zenân-ı dehrden eşrâra bildirme

CCLXI
(BEDÎHE)

A-73/a

Ayrılık demleridir yanıma gel nâz etme
Sil gözüm yâşını ey dilber-i mümtâz etme

Sevgilim 'ahd ü yemîninde sebât et göreyim
Sakla dîdârını nâ-mahreme ibrâz etme

Va'd ü ikrârını Mevlâ'yı seversen bozma
Râz-ı mektûmuna hiç kimseyi hem-râz etme

Açarım 'avdet için şehper-i isti'câli
Kekliğim kuzgun ile zâğ ile pervâz etme

FENNİYÂ ağlayıp ağlatma o gül-i ruhsârı
Etme kâbil ise ey merd-i suhan-sâz etme

CCLXII
(BEDÎHE)

A-73/a

Yâri gördüm bütün 'aşkım galeyân etti yine
Sînede çarh-ı muhabbet deverân etti yine

Nazar-ı şefkat ile baktı o meh-rû yüzüme
Uyanıp şem'-ı ümîdim leme'ân etti yine

Mâcerâ-yı dem-i vuslat ki gelip hâtırıma
Kıdr-i hûnâb-ı şirişkim feverân etti yine

Ağlaşır nâlişimi hayli melâ'ik işitüp
Göklere âh u figânım tayarân etti yine

Firkatin fâş edeyazmışsa da FENNÎ kulunu
Cehd edip sırrı süveydâda nihân etti yine

Başımı eylemedim bu gece vaz'-ı bâlîn
Gözlerim eşk ile vasl-ı milvân etti yine

CCLXIII

A-73/a

Ey sabâ derdimi duyur dildâra Allah aşkına
'Arz-ı hâlim sun huzûr-ı yâre Allah aşkına

İtirâf etmiş tedâvîden etibbâ 'aczini
Bir devâ bulsun dil-i bîmâre Allah aşkına

Bir kusûr ettim de gönlünde kırıklık var ise
Geçsin ifşâ etmesin ağyâra Allah aşkına

Saklanır mı mesti-i câm-ı muhabbet yârdan
Var mıdır hâl ü mahal inkâra Allah aşkına

Sînemi nîrân-ı gayret dâğ-ber-dâğ eyledi
Kâbil-i merhem midir bu yara Allah aşkına

Eylesin FENNÎ kulun tenvîr-i çeşm-i iştiyâk
Perde çekme pertev-i ruh-sâre Allah aşkına

CCLXIV

A-73/b

Beni tenhâ koyup ey mûnis-i cânım gitme
Etme bu zulmü bana rûh-ı revânım gitme

Sen gidersen beni rüsvâ-yı enâm eyler 'aşk
Gizli kalsın aman esrâr-ı nihânım gitme

Dil-i dîvâneyi neyle mütesellî kılayım
Ney gibi inletip artırma figânım gitme

Çekilir çille değil çille-i eyyâm-ı firâk
Acıyıp hâlime ey kaşı kemânım gitme

Koyma FENNÎ kulunu dâr u diyârında garîb
Merhamet kıl aman şûh-ı cihânım gitme

CCLXV

A-73/b

Nikâ[illegible]ı almış bulunsa yâr vech-i mâh-ı tâb üzre
Sanı sın dûd-ı 'anber-sâya çekmiş âfitâb üzre

Fe ı-i yâri temâşâ eyledim güftâra geldikçe
Ya ılmış lâ'lden bir hokka gûyâ dürr-i nâb üzre

Sözümden dönmem aslâ har dedim hardır yine câhil
Hatâ var mı sebât etmekde bir re'y-i sevâb üzre

Tekaddüm etmesin ehl-i kemâle câhil-i har-gûş
Revâ mı cild-i hardan deffe yaptırmak kitâb üzre

Ne ikbâlinde sâbittir ne idbârında râsihdim
Hemîşe tavr-ı 'âlem dikkat etsen inkılâb üzre

CCLXVI

A-73/b

Bana cevreylemekle yâr iken ağyâr olur sanma
Güle âb-ı mükedder sepmek ile hâr olur sanma

Firâkın tâze tâze dağlar peydâ eder dilde
Efendim zahm-ı hecrin kâbil-i tımar olur sanma

Kemâlinden düşürmez kâmili ikbâlden düşmek
Cevâhir hâkde kalmakla bî-mikdâr olur sanma

Dirîğ-ı himmet etme ehlini buldukça ihsân et
Dem-i fırsat sehâb-âsâ geçer her bâr olur sanma

Ağırlıkla girer ceyb-i kibâra dirhem ü dînâr
Sebük-mağzân-ı asrı mahrem-i esrâr olur sanma

Alıp eşyâyı çeşm-i ibrete tahsîl-i 'irfân et
Her âdem lâyık-ı bezm-i ulü'l-ebsâr olur sanma

CCLXVII

A-73/b

Ne zamânlar ki görümezse dil-ârâ gözüme
'Âşıkın dûzah olur cennet-i me'vâ gözüne

'Âşıka neş'e verir seng-i cefâ-yı ma'şûk
Hâr-ı gül gül görünür bülbül-i şeydâ gözüne

Gâfilin merdümek-i çeşmi demektir ammâ
Giremez ehl-i dilin cîfe-yi dünyâ gözüne

Kânı'ın çeşmine vâsi' görünür külbe-i 'aşk
Tâmı'ın dar görünür 'arsa-i dünyâ gözüne

İmtilâ eylemiyor dîde-i evlâd-ı beşer
Etmeyince bir avuç toprağı imlâ gözüne

Yanar ağlar geceler subha kadar şem'a gibi
Uyku girmez ebeden bende-i Mevlâ gözüne

Kevser aksa kaleminden yine takdîr etmez
Batar ehl-i hünerin hâmesi a'dâ gözüne

Eyle mülhak 'urefâ silkine FENNÎ kulunu
Kuhl-ı 'irfân nasîb eyle Hudâyâ gözüne

Beni ol Pâdişeh-i hüsne kul et kim yâ Rab
Kuhl-ı mâ-zâğ çekilmiş ola zîbâ gözüne

CCLXVIII
(BEŞERİYYETE)

A-74/a

İsteriz ömrümüz âdem gibi müzdâd olsa
Bârî 'âdetlerimiz merhamet ü dâd olsa

Yâ görür göz yumarız ya kaçarız ondan biz
İçimizden biri şâyeste-i imdâd olsa

Zann-ı sâhîye düşer taş atarız takdîre
Şöyle bir kaç günümüz nâkısü'l-i'râz olsa

Ömrümüz müddetinin en çoğu yüz kaç yıl iken
Doymayız hânede üçyüz senelik zâd olsa

Tekkeye mescide girsek sıkılır canlarımız
Koşarız her nerede lu'b-ı nev îcâd olsa

Fazl-ı 'afvı tanımaz sâdece mesrûr oluruz
Hasmımız her ne kadar hâsir ü berbâd olsa

Gam-ı ferdâyı unutmaz bugün erbâb-ı kemâl
Kürre-i hâk serâser ferah-âbâd olsa

Kâşki şu hak sözü etmek-çün umûma îlân
Göklere yazsa mahâretli bir üstâd olsa

Dil-i FENNÎ'de İlâhî koma gafletten eser
Sana noksan mı gelir mazhar-ı irşâd olsa

CCLXIX

A-74/a

Derûnum dâğını dildâra ey feryâd sen söyle
Yâ ey bâd-ı seher yâ ey dil-i nâ-şâd sen söyle

Sitem-keşlikte sebkat eyledim akrânımı kat kat
Ne hâlim kaldı ey çerh-ı cefâ-mu'tâd sen söyle

Cihânı hem yapan hem de yakan mihr-i muhabbettir
Asılsız mı bu söz ey tîşe-i ferhâd sen söyle

Fazîletli ile bâd eyliyorlar şimdi nâdânı
Bu 'ünvân kimlere lâyıktır ey üstâd sen söyle

Usûl-i şi'r ü inşâda frenge oldular peyrev
Nedir bu türre-hât ey hâme-i nukkâd sen söyle

Tekemmül etmemiş mi her usûlü bizde eş'ârın
Bilirsin ey SA'ÎD ey mefhar-i ecdâd sen söyle

CCLXX

A-74/a

Küçücükten sevişirdik o perî-peyker ile
Beni celb etmiş idi gamze-i efsûn-ger ile

Vechi var ayrılamaz silsile-i zülfünden
Bağladı gönlümü gûyâ ki demîr cenber ile

Âdemiyyette nezâkette nazîrin göremem
Ben nasıl tarh-ı muhabbet edeyim âhâr ile

Diyemem 'âşıkıyım bende-i dîrînesiyim
Hâzırım emrinin infâzına cân ü ser ile

Taleb-i vasılda elbet beni ma'zûr tutar
İmtizâc etti mi bir yerde pamuk ahkėr ile

FENNİYÂ sağ iken ayrılmağa yoktur imkân
Böyledir 'ahdimiz ol yâr-i vefâ-perver ile

CCLXXI

A-74/a

Ey sabâ var söyle ahvâl-i dili cânânıma
Bak nasıl tedbîr eder şu derd-i bî-dermânıma

Mâhdan mâhîye dek şâyi' olur tâli' bu yâ
Mâhımı fırsat bulup alsam bir akşam yanıma

Hem güzel hem merhamet-perversin ey âlî-cenâb
Bir kalem uğrat n'olursun defter-i isyânıma

Sen gül oyna gül gibi eşkimden etme ictinâb
Dâne-i dürdür ki takdîm eylerim sultânıma

Eylerim senden merâmım üzre ahz-ı intikâm
Hazreti Mevlâ eğer sağlık verirse cânıma

Var ise şüphen ara mecmû'a-ı âsârımı
Mâl-i sirkat girmemiştir FENNİYÂ Dîvânıma

CCLXXII

A-74/b

Letâfet kesb eder rûyun 'arakla pür-nem oldukça
Tarâvet-yâb olur gülşende güller şebnem oldukça

Mey etmez celb-i hâhiş reşha-i lâ'lin vücûduyla
Akar sular çıkar gözden sebûda zemzem oldukça

Sehâb olmaz bu mânî pertev-i mihr-i cihân-tâba
Kalır mı neş'e-i dilde hasretinle pür-gam oldukça

Benimçün kurtuluş yok devr-i zencîr-i muhabbetten
Şu sûretle müselsel kîsvânın pür-ham oldukça

Seni ben bağrıma basmazmıyım fırsat düşürdükçe
Alıp sarmaz mı mecrûh yâresine merhem oldukça

Şeyâtîn müsteşârın olmamak îcâb eder yoksa
Bozulmaz ahd ü mîsâkın karînin âdem oldukça

O şûh ahvâlimi bilmez ki rahm u iltifât etsin
Tedâvî sa'b olur teşhîs-i 'illet müphem oldukça

Felekte irtifâ ettikçe hurşîd pertev-efkendir
Eder ehl-i edep 'arz-ı tevâzû mükrim oldukça

Karîn-i 'afv olursun FENNİYÂ kat'-ı ümîd etme
Penâh u melce'in bâb-ı Rasûl-i Efham oldukça

CCLXXIII

A-75/a

La'lin emeli tevbeyi bastım mey-i nâba
Eyler mi Hızır 'atf-ı nazar semt-i serâba

Şerminden 'arak-rîz oluyor cebhe-i pâkin
Hâcet mi kalır gül var iken reşş-i gülâba

Dil vermeğe lâyık görünür mü zen-i ser-bâz
İnsan tenezzül mü eder su'r-ı kilâba

Ben 'izz ü sebât etmem ahıbbâsına 'asrın
Beyhûdedir isnâd-ı bakâ nakş-ı habâba

Efsûn var ise tatlı suhandır bu cihânda
Mârânı bile râm kılar hüsn-i hitâba

Cürmüm ne ki FENNÎ bana dildâr gücenmiş
Şâyeste midir uslu bir insan 'itâba

CCLXXIV

A-75/a

Meclis karışır ortaya peymâne düşerse
Şûriş çoğalır araya dîvâna düşerse

Ta'yîn-i makâm eylerim ey şûh serimde
Yümn-i kademin kulbe-i ahzâna düşerse

Her hâra bedel gül yetişir güller olur cân
Feyz-i nazarın 'arz-ı gülistâna düşerse

Sen sûret-i âdemde ferişteh görülürsün
Ferrâce kayar kûşe-i dâmâna düşerse

Gözler kamaşır gabgab-ı berrâka nazardan
Yaşmak büzülür çâk-i girîbâna düşerse

Her dîdede bir sîm-peri cilveye başlar
'Aks-i ruhun âyine-i çeşmâne düşerse

Bin özr ü tevâzû ile kıl 'arz-ı tahiyyât
Ey nâme yolun menzil-i cânâna düşerse

Ta'bîr-i kabîh üzre ederler ânı i'zâm
Bir vâkı'a efvâh-ı le'îmâne düşerse

Mecmû'a-i 'irfâna düşür kaydini FENNÎ
Yazık bu eser mecma'-ı nâdâna düşerse

CCLXXV

A-75/a

Oldum fakîr ü nâkes mâl ü menâl içinde
Kaldım garîb ü bî-kes ehl ü 'iyâl içinde

Kuş olup ötemedim gül ile yatamadım
Bir mevkî' tutamadım ehl-i kemâl içinde

Tarîkı etme inkâr inkâra etme ısrâr
Bilir misin neler var erbâb-ı hâl içinde

Gel Pîre intisâb et ef'âlini hesâb et
Yoksa şaşar kalırsın kîl u makâl içinde

Nefsi tehdîd etmeyen rûhu tes'îd etmeyen
Hakk'ı tevhîd etmeyen kalır vebâl içinde

Etmişler 'ahd ü mîsâk olmuşlar Hakk'a müştâk
Âh eyler ağlar 'uşşâk rûz ü leyâl içinde

Şâdi-i zâr dilinden çıkmaz hazîne-dârın
Hakk'ı seven zikr eder hâb u hayâl içinde

Erbâb-ı dil yanında duran bir ehl-i gaflet
Seng-i siyâha benzer la'l ü le'âl içinde

Fakîri etme tahkîr şeytânı etme tanzîr
Çok saltanat gizlidir züll-i su'âl içinde

CCLXXVI

A-75/b

Sürmeler çekmiş o meh-pâre dil-ârâ gözüne
Sürmesiz 'âşık olan yok gibi gûyâ gözüne

Gözüne girmeğe yârin çok özendin ammâ
Nedir esbâbı niçin girmedin âyâ gözüne

Bûse va'd etmişdi üç sene evvel bana yâr
Bakarım işte o ümîd ile hâlâ gözüne

Sînesinde o kadar fart-ı harâret var kim
Az gelir hasta-i 'aşkın yedi deryâ gözüne

Merhamet çeşmesi bir hayli zamândır kurudu
Garazen cîve dökülmüş gibice tâ gözüne

CCLXXVII

A-75/b

Bulundum gerçi ben tasdî'-ı serden ictinâb üzere
Gönül ammâ ki kaldı intizâr u ızdırâb üzere

Server-i kalbi istilzâm eder mi va'd-ı bî-incâz
Verir mi teşne-i kâna süt sevketmek serâb üzere

Revâ mı dâ'im olsun mu menâsıb nâ-münâsibde
Takaddüm etmeden kalsın mı bülbüller gurâb üzere

Kusûrum var ise 'afv et efendim nezd-i 'âlîde
Gubâr etmez takarrür cevher üzere dürr-i nâb üzere

Niçin şâd etmesin erbâb-ı 'irfân ehl-i 'irfânı
Bırakmaz cevheri mecnûn dahî görse turâb üzere

Değil FENNÎ kulun ağyâr ile râzı müsâvâta
Takaddüm eyler elbet bülbül-i hoş-gû gurâb üzere

CCLXXVIII
RÂSİH'İN GAZELİNE NAZÎREDİR :

A-75/a-b

Gösterirse yâr eğer hicrân hicrân üstüne
Haste-i 'aşka gelir buhrân buhrân üstüne

'Âşıka olsa müyesser Kâbe-i vaslın tavâf
'Îd-i Ekberdir keser kurbân kurbân üstüne

Derd-i dilberden girîzan olma ey kalb-i hazîn
'Ayn-i dârûdur verir dermân dermân üstüne

75/b

Sînede hubb-ı 'Ali var sen dur ey hubb-ı sivâ
Olamaz bir hıttada sultân sultân üstüne

Pâdişâhım geç kusûrundan şu kemter bendenin
'Abd-i 'âcizdir yapar noksân noksân üstüne

Beklerim Şâh-ı velâyetten 'atâ-yı bi-hisâb
Kul umar Hünkârından ihsân ihsân üstüne

RÂSİHİ tanzîr için FENNÎ'ye ibrâm eyleyip
Dediler sevk eyledin arslan arslan üstüne

(Y)
CCLXXIX

A-77/a

Beni birkaç satır mektûb ile yâd etsen olmaz mı
Peyâm-ı vaslıla mesrûr ü dil-şâd etsen olmaz mı

Esîr-i kayd-ı hicrân olduğum ma'lûm-ı 'âlîdir
Şu mihnetten beni kurtarsan âzâd etsen olmaz mı

Muhabbet bezmine bir şeb ayak bassan da cânânım
Ümîdim şem'ini destinle îkâd etsen olmaz mı

Tahammül eylemez tab'-ı selîmim kahr u âzâra
Beni taltîf ile her emre münkâd etsen olmaz mı

Nedir böyle rakîbin imtinân-ı gayret-engîzi
O murdarı dizinden tard ü ib'âd etsen olmaz mı

Ser-i dildârı tasdî' eyledin feryâd ile ey dil
Yeter artık nevâ-yı dîğer îcâd etsen olmaz mı

Mükedderdir hücûm-ı ceyş-i âlâm-ı tahassürden
Kulun FENNÎ'ye az bir 'avn ü imdâd etsen olmaz mı

CCLXXX

A-77/a

Söyleme kendin gibi ashâb-ı 'acze hâlini
Kul mudur her derbeder ihsân eden âmâlini

Selh eder az bir zamân zarfında çarh idbâr ile
İtikâma âlet etme gurre-i ikbâlini

Etme ircâ'-ı nazar mâzîye hâl-i kevne bak
Devr-i ikbâlinde te'mîn eyle istikbâlini

Her ne işlersen karîn olsun hulûs-i niyyete
Etmesin telvîs çirkâb-ı riyâ a'mâlini

İ'tidâle dikkat et uydur siyâk-ı 'asra pây
Tavr u seyrinde tecâvüz eyleme emsâlini

Hayr u dayrın fark u temyîzinde göster ihtimâm
" **Mâ bihî yüfta** " ya tevfîk eyle her ef'âlini

Her nasıl mümkünse ahlâfa bırak bir yâdigâr
Hayra teşvîk eyle " **mâ dâme'l-hayât** " encâlini

Arz edersen FENNİYÂ " **mu'tî-i bî-enbâza** " et
Söyleme kendin gibi ashâb-ı 'acze hâlini .

CCLXXXI
MAZANNE-İ KİRÂMDAN BİR ZÂTIN (SULTAN BALIM K.S. HAZRETLERİNİN) MEYDAN EVİ İÇİN YAZILMIŞTIR :

A-77/b

Hazreti Şeyhin [1] ne tâhirdir bakın meydan evi
Söylenir dillerde zîra pâk olur arslan evi

Mehbıt-ı feyz-i İlâhîdir bunun her köşesi
Çok münâsibdir ger [2] ıtlâk eylesem 'irfân evi

1- Pîrin (kenarda)
2- Ben (kenarda)

Var mı iklîm-i 'acemde böyle bir 'âlî-makâm
Câ-be-câ her rüknüne olsun fedâ bir Hân evi

Her kim etse türbe-i pîri [1] ziyâret sıdk ile
İzdihâm-ı şevk ile eyler tezelzül cân evi

Bî-fenâ bir hâneyi i'mâra sa'y et FENNİYÂ
Kimseye bâkî değil bu kubbe-i gerdân evi

CCLXXXII

A-77/b

Hani ol gün ki gönül vaslınla Hürrem idi
Gerçi hayfâ ne mukaddes ne mübârek dem idi

Gösterir mi 'acebâ bir daha ol devri felek
'Îd ile gündüzü Kadr ile şebi tev'em idi

Sîneden yâre yemek gam sayılır mıydı bana
Bu şifâ-hânede tab'ımca lebin emsem idi

O kadar göz yaşı döktüm ki dem-i firkatte
Yedi deryâ ona nisbetle birer şeb-nem idi

Şimdi bîgâne midir gözde dil-i bî-çârem
Hani her hâline her râzına ol mahrem idi

Nakz-ı eymâna sebep n'oldu efendim bilmem
Rû-be-rû 'ahd ü yemînin ne kadar muhkem idi

Mazhar-ı hüsn-i kabûl olsa n'olurdu FENNÎ
Kaht-ı evlâd-ı beşerde o da bir âdem idi

CCLXXXIII

A-77/b

Evvel bahâr ereydi dâğ üstü bâğ olaydı
Mey sunmak üzre sâkî bir el ayağ olaydı

Çoktan beri yanıktır hicr-i âteşle gönlüm
Halvet-gehinde bârî bir şeb çerâğ olaydı

Dilde kalaydı bâkî tek neş'e-i mülâkât
İsterse bâde içmek her dem yasağ olaydı

Temyîz-i bahs-i vuslat bence kolaylaştırdı
Takbîl-i la'l-i yâre az çok mesâğ olaydı

FENNÎ nükât-ı şî'rîm teslîm ederdi Şevket
Tasvîb ederdi Sâ'ib asrımda sağ olaydı

1- Şeyhi (kenarda)

CCLXXXIV

A-77/b

Kays-ı hüsnün daha şâyân-ı visâl olmadı mı
Çilleler vâsıl-ı ser-hadd-i kemâl olmadı mı

Beni mihnetlere ısmarlayan eyyâm-ı firâk
Ya sana mûcib-i endûh-ı melâl olmadı mı

Hani mağrûr kılardı seni hüsn-i sûret
O da el'ân pezîrâ-yı zevâl olmadı mı

N'eylydi bir bûse için ettiğin istiğnâlar
Cümlesi her ne ise hâb u hayâl olmadı mı

Sen beğenmez idin ammâ güzelim FENNÎ'yi
Dâhil-i zümre-i erbâb-ı kemâl olmadı mı

Yârı teshîre kifâyetli değil mi şu gazel
Söyleyin doğrusunu sihr-i helâl olmadı mı

CCLXXXV
BOĞAZLIYAN'DA YAZILMIŞTIR :

A-78/a

Bakın merd-i garîbe merhamet izhâr eden var mı
Nedir hâlin diye bir kerre istifsâr eden var mı

Kimi dil-haste-i gurbet kimi dem-beste-i hayret
Felekte rûzgârın zevk ile imrâr eden var mı

Beni çâkerliğe etsin kabûl ücret makâmında
Şu tahrîrâtı takdîm-i huzûr-ı yâr eden var mı

Niçin oldun esîr-i 'aşkı ol şûh-ı sitem-kârın
Sana hiçbir taraftan ey gönül ihbâr eden var mı

Ne bâ'is oldu kim FENNÎ kurâyı ihtiyâr ettin
Senin re's-i livâda hakkını inkâr eden var mı

CCLXXXVI

A-78/a

Neş'e-bahşâdır lebin 'uşşâka câm-ı Cem gibi
Dur ayağ üzere elin aç sâkiyâ Hâtem gibi

Pertev-endâz kılıp ol behçet ü şâdî sıfât
Kasvet-efzâ-yı derûn olma sakın mâtem gibi

Rûz-ı vuslat çok mudur mahsûd-ı ezmân olsa da
Muhterem bir gün mü var yâr ile geçmiş dem gibi

Şeytanat fikriyle ağyâr-ı mürâ'î çatlasın
Sen hemân râsih-dem ol ihlâsta âdem gibi

Söyleme hiçbir sözü mîzân-ı 'akla vurmadan
Sonra istihfâf eder herkes seni dirhem gibi

Yaratan hakkıçün ey meh yâreden kalmaz eser
Sîne-i mecrûhuma sarsam seni merhem gibi

Karşı gelsin zâl-i tab'ında cesâret hisseden
Kilk-i FENNÎ çıktı meydâna yine Rüstem gibi

CCLXXXVII

A-78/a

Bî-haber vakt-i seherde gelse dilber kâşki
Ben de bir gün görsem ellerle berâber kâşki

Sıyrılıp inse husûf-âsâ cemâlinden nikâb
Olsa çeşmim nûr-ı vechinden münevver kâşki

Vuslat olsa vuslat u hicrân te'âkub etmese
Kalsa gönlüm öyle mesrûr-ı mübeşşer kâşki

Ta'm-ı kandi bozmasa âmîziş-i zehrâb-ı telh
Gelmese bezme rakîb-i kîne-perver kâşki

Can atıp 'arz-ı niyâz etmekte etmezdim kusûr
Hâlime rahm etse ol rûh-ı musavver kâşki

Gör nasıl alkışlayıp FENNÎ seni tahsîn eder
Görse bu eş'ârı bir merd-i hüner-ver kâşki

CCLXXXVIII
(BEDÎHE)

A-78/a

Nedir ey çerh-i câni bu sitemler bizde cân yok mu
Hesâb-ı âhiret münker mi Hallâk-ı cihân yok mu

Tevâlî eyledi saf saf gelip her şeş cihâtımdan
Beni öldürdü ceyş-i gam amân can kurtaran yok mu

Sitâremden midir ben mi tesâdüf etmedim bilmem
Huzûr-ı kalb için yoksa felekde bir zamân yok mu

Nedir hâli acep hâlî değil âh-ı nihânîden
Mizâcından dil-i sevdâ-keşânın anlayan yok mu

Müsâvîdir müsâvî cevher -i fazl u ma'ârifle
Yanında dehr-i nukkâdın mihekk-i imtihân yok mu

Telâmîzim dahî etdi te'âlî sâde ben kaldım
Bakın tomar-ı tâli'de benimçün nerdübân yok mu

Recâ etsem de tedbîr-i halâsı ben de öğrensem
Sipihrin dest-i cevrinden kaçıp da kurtulan yok mu

Cefâdan fârig olmuş yâr ta'dîl-i mizâc etmiş
Bu peygâm-ı sürûr-efzâda " **nev'an-ma** " yalan yok mu

Rakîbin gerdeninden çeşme-i hûn eylesem peydâ
Verin bir hançer-i ser-tîz ü tîğ-i hûn-feşân yok mu

Buyursun işte FENNÎ işte meydân-ı hünermendân
Fezâ'il-âşinâ bir şâ'ir-i mu'cîz-beyân yok mu

CCLXXXIX

A-78/b

Kalır mı bezm-i dilber makdem-i ağyârdan hâlî
Olur mu dâmen-i gül izdihâm-ı hârdan hâlî

Nasîb olmaz mı âyâ hâlimi 'arz eylemek yâre
Bulup günlerde bir gün 'âlem-i ağyârdan hâlî

Çoğalsın müttekîler parlasın envâr-ı şer'iyye
Görülsün tâ şu kevkeb ser-teser eşrârdan hâlî

Ta'arruz eyleme vaz'iyyet-i efâl ü âsâra
Şu'ûnât-ı İlâhiyye değil esrârdan hâlî

Cenâb-ı Pîrin ihvân-ı kirâmın 'ömrün efzûn et
İlâhî bezm-i 'âlem kalmasın ebrârdan hâlî

Değil dünyâda hattâ âhirette olmasın yâ Rab
Derûnum iştiyâk-ı Haydar-ı Kerrârdan hâlî

Yıkıldı beyt-i eş'âr za'il oldu şîve-i güftâr
Sevâd-ı nazm kıldı FENNİYÂ mi'mârdan hâlî

Hemîşe Hakk'ı zikr et sağ iken kalb ü lisânınla
Kalır bir gün bu diller şîve-i güftârdan hâlî

CCXC

A-78/b

Sevgilim tâ hılkat-i âdemde sevdim ben seni
Semt-i gülzâr-ı visâlinden ayırma sen beni

Dîdemi mahrûm-ı dîdâr etme var Müftîye sor
Şer'-i enver saddeder mi bâğa nâzır revzeni

Ney gibi ben dâğ-dâr olsam duyunca çok mudur
Sen bu Dâvûdî sesinle mum edersin âheni

Nahl-i nâzım süfle-perver olma 'âlî-meşreb ol
Ol ki el uzatmasın esmâr-ı vasla her denî

Yer de bulsun cürm-i mâh-ı enveri FENNÎ kulun
Üzme artık cism-i pâkinden çıkar pîrâheni

Mümkün oldukça sakın hâr-ı nigehden kendini
Ey gül-i ra'nâ tehî zannetme sen bu gülşeni

CCXCI

A-78/b

Sev seversen dilberin mümtâz ü müstesnâsını
Sidre bâşeğsin görünce kâmet-i bâlâsını

Resm-i ebrûsun gören mâh-ı nev' hâtırlasın
Mihri yâd etsin bilenler çehre-i garrâsını

Çerhi titretsin çekince hançer-i müjgânını
Câmı mest etsin sürünce nergis-i şehlâsını

Gösterince sîne-i sâfın yürekler oynasın
'Aklı sersem etsin açtıkça ruh-ı zîbâsını

Neş'en artsın okşadıkça gerden-i billûrunu
Çatlasın öptükçe sâgâr la'l-i cân-bahşâsını

Gül femin açıp tekellüm eyledikçe nâz ile
Gülşenin ebkem bıraksın bülbül-i gûyâsını

Benzin atsın revnak-ı dîdârına baksın da gül
Gamzesin görsün değişsin yâsemen sîmâsını

Yüz bulup da zülf-i miskînin dağıttıkça sabâ
Âteşe atsın felekler 'anber-i Sârâsını

Vâkıf olsun olmasın FENNÎ vefâdan bî-haber
Hâsılı değsin çekersen nâz ü istiğnâsını

CCXCII

A-79/a

Efendim mübtelâ-yı hasretim gurbetde ben şimdi
'Acep kimlerle hem-bezm-i safâsın âh sen şimdi

Hayâlim bir zamân hâlî değil fikr-i visâlinden
Visâlindir benim her lahzâ gönlümden geçen şimdi

Çekinmezdim evâ'ilde çekerdim cevrini ammâ
Tahammül etmiyor bâr-ı gam-ı hicrâna ten şimdi

Yasağ etdi temâşâ-yı bahârı çeşm-i hûn-pâşa
Tehîdir çünkü verd-i rûy-ı âlinden çemen şimdi

Mesâmımdan akarken nûr-i şâdî zevk-ı vaslınla
Dil-i gam-dîde yâd-ı sohbetinle nâle-zen şimdi

Sabâdan mı uçan kuştan mı alsam bir haber bilmem
Ne 'âlemde ne keyfiyyettedir âyâ vatan şimdi

Oturmuş mansıba nâdân-ı har-pûş küp gibi gümler
Yatar gencîne-veş vîrânelerde ehl-i fen şimdi

Gurâb-ı bed-makâl almış makâmın sadr-ı gülşende
Makarrı bülbül-i şûrîde-i aşkın diken şimdi

CCXCIII

A-79/a

Hoş görür 'ârif olan şîve-i hükm-i kaderi
Ki bilir olmadığın tîr-i kazânın siperi

Bize mevrûs-ı pederdir bu te'âlî bu nüzûl
Oku târîhini gör hâdise-i bü'l-beşeri

Vech-i mir'ât-ı musaffâya gubâr el vermez
Çekemez hâtır-ı erbâb-ı hakîkat kederi

Gün olur fırka-i ezdâdı perîşân eyler
Rukabâ yerde kalır sanmasın âh-ı seheri

Ben gidersem aramaz mı beni yârân-ı vatan
Eder elbette te'essür yitirenler güheri

Öyle bir Pâdişehin çâkeridir FENNÎ kim
Bir işâretle dû-nîm eyledi kurs-ı kameri

CCXCIV

A-79/a

Ey mürtekib-i har-meniş 'âlem kime kaldı
Hiç kimseye kalmaz bu cihân hem kime kaldı

Teshîr-i enâm etmiş idi mühr-i Süleymân
Bir kerre hesâb eyle o hâtem kime kaldı

Kimden kime etti 'acebâ 'aks ü tevârüs
Mir'at-ı Skender kadeh-i Cem kime kaldı

Allah'a dayan kuvvet-i bâzûya dayanma
Nîrûy-ı peşen Sâ'id-i Rüstem kime kaldı

Servetle melâhatle sakın etme tefâhur
Gencîne-i zer-kâkül-i pür-ham kime kaldı

CCXCV

A-79/a

Âdem etsin 'alenen sûret ü sîmâda beni
Hem-dem ettin nice âdemlere dünyâda beni

Eyleme sûretimi sîretime şâhid-i zor
Âdem et Pâdişehim 'âlem-i ma'nâda beni

Gönlümü ma'rifet-i nefs ile tenvîr eyle
Kara câhil koma bu nüsha-i kübrâda beni

Yâ İlâhî beni dil-şâd edecek 'afvındır
Bilirim kurtaramaz subha vü seccâde beni

Nûr-ı irfân ile îkân ile yol-daş eyle
Yalnız yollama yâ Rab 'adem-âbâda beni

Bana tevhîd-i hakîkîyi 'ıyânen bildir
Kuru da'vâda bırakma kuru da'vâda beni

Yüzüme urma yüzüm kâresini merhamet et
Rûz-ı mahşerde gülünç eyleme hussâda beni

Feyz-yâb olmak için dilde ümîdim muhkem
Çünkü sevk eylediler dergeh-i irşâda beni

Ayrı düştüm nice demdir şeref-i sohbetten
Anıyorlar mı 'acep bezm-i ahıbbâda beni

Kalmıyor bir eser-i mu'teberim ahlâfa
Getirirler mi 'acep rahmet ile yâda beni

CCXCVI
(BEDÎHE)

A-79/b

Cânıma tuttum bedel nefsimce cânânım seni
Etmesin Allah cismimden cüdâ cânım seni

Zulmet-i gamdan halâs olmaz süveydâ-yı derûn
Görmesem birkaç gece ey mâh-ı tâbânım seni

Cümle âfât ü belâyâdan seni hıfz eylesin
Hakk'a tefvîz ettim ey hurşîd-i rahşânım seni

Sen de lûtf eyle beni hâtırdan ihrâc eyleme
Ben unutmam sevgilim âşûb-ı devrânım seni

Hangi semtin gül-sitânından edilsin cüst ü cû
Koklamak istersem ey gül-berk-i handânım seni

Çehre-i gül-gûnunu handân göstersin bana
Eylesin mazhar-ı safâ-yı kalbe Yezdânım seni

Her mesâ'ibden bu a'zamdır Hudâ göstermesin
Görmesin ağyâr ile çeşm-i dem-efşânım seni

Müstakîm ol istikâmetten edersen inhirâf
Beş bölük eyler emîn ol tîğ-ı bürrânım seni

FENNİYÂ teşrîf-i cânânı ricâ ettim dedim
Arzû eyler hemîşe cân u vicdânım seni

CCXCVII

A-79/b

Bî-vefâya olma yâr ahdinde sâbit er taşı
Takma Kıbrıs taşını parmağına gevher taşı

Merd-i ciddî bilme her yaldızlı söz ashâbını
Aldanıp sün'î cilâya sanma gevher her taşı

Mürg-ı vahşî dâma düşmez dânesiz meşhûrdur
Sayd-ı dil-dârân için cüz'-i dânede sîm ü zer taşı

Sîne-i sîmînin açmış ol perî-peyker yine
Âdem ol da sen buna karşı yürekte fer taşı

Sev cenâb-ı Ahmedi hubb-ı sivâdan fârig ol
FENNİYÂ âfâk-ı dilde **neyyir-i ekber** taşı

CCXCVIII

A-79/b

Dağıldı mecma'-ı himmet harâb-ender-harâb oldu
Soğuldu çeşme-sâr-ı 'âtıfet 'aynî serâb oldu

Kesildi iktitâf-ı lûtfundan ümîdler eyvâh
Bozuldu busitân-ı mekremet bî-âb u tâb oldu

Te'eddüb şâhid-i ümîdi derdim işve-sâz etsin
Te'eddüb çehre-i ikbâlime hayfâ nikâb oldu

Ne tedbîr ittihâz etsem duyursam yâre feryâdım
O sûzişli nevâlar nağmeler savt-ı zübâb oldu

Teşhîr etmesin gûş-ı rakîbe girmesin derken
O mâhın şöhreti ayyûka çıktı âfitâb oldu

Rutûbet gösterirse berk-i gül şebnem kıyâs etme
Cemâl-i yâri gördükçe 'ark-rîz-i hicâb oldu

Yoğrulsun münkir-i i'câz-hânem reşk ile FENNÎ
Desinler Nil'de Fir'avn-ı Mûsâ gark-ı âb oldu

CCXCIX

A-79/b

'Acabâ bu gece tâli'de sa'âdet var mı
Hâtırında o mehin gelmeğe niyyet var mı

Ne haberle dönecektir görelim peyk-i nesîm
Makdeminde eser-i bûy-ı beşâret var mı

Severim cân-ı 'azîzim gibi cânânımı ben
Bilemem anda da âsâr-ı muhabbet var mı

Muttasıl yağdırıyorsun dile gam güllesini
O kadar kal'a-i sînemde resânet var mı

Doğrusun söyleyiver nabzımı çok tutma tabîb
Hasta-i 'aşk için ümîd-i ifâkat var mı

Söyle maksat ne bu sûzişli gazelden FENNÎ
Yoksa zımmında bunun yâre şikâyet var mı

CCC

A-80/a

Al giyinmiş lâle-ruhsârım açılmış gül gibi
Zihnimi ammâ perîşân eyledi kâkül gibi

Cûy-bâr-ı eşkimi gelsin temâşâ eylesin
Cephemi ferş eylerim akdâm-ı yâre pul gibi

Bâğ-bânı bilmedir bu bâğa gelmekten 'arz
Başka bir maksûdumuz yok gül gibi sünbül gibi

Bâğ-bân eyler seni reyyân-cû-yı merhamet
Gül gibi sabr eyle feryâd eyleme bülbül gibi

Gülşen-i 'irfâna sevk et FENNİYÂ evlâdını
Gül yetiştir gül getir meydâna şâh-ı gül gibi

CCCI

A-80/a

Misk-i nâfım sen isen belde-i hüsnün göbeği
İyi bak işte benim hıtta-i 'aşkın da beyi

Vuslatın uğruna bilsen ne belâlar çekti
Dil-i âfet-zedenin hiçe mi gitsin emeği

Beni men'etme gücenme yüzün okşamadan
'Âdet olmuş 'urefâ elde taşırlar çiçeği

Çok görürmüş bana bir mâh-ı leyâl-ârâyı
Tîşe-i âh ile yıksam mı ne yapsam feleği

Âdeme şerr ü şekâvet dokunur engelden
..... et nezd-i sa'âdetten o menhûs köpeği

Eder az bir şey ile sofra-i ünsü pür-şûr
Gözlemez her gözü aç ger sele nân ü nemeği

FENNİYÂ vech-i dil-ârâmına bak ihvânın
Görmek istersen eğer vech-i melîh-i meleği

Bu günahkârı visâlinle bekâm et yâ Rab
Dergeh-i 'âtıfetinden budur ancak dileği

CCCII

A-80/a

Gafletin sevk ediyor nafile yabana seni
Sendedir da'vet eden vuslat-ı cânâna seni

Zâdını vakt ü zamân ile tedârik edegör
Ebedî besleyemez çünkü bu vîrâne seni

Etmeli girye-i bisyâr ile telvîn-i sirişk
Kurtarır sanma azîzim kuru efsâne seni

Düşme nefsin peşine tesviye-i reftâr et
Cezb eder öyle reviş cânib-i nîrâna seni

Gülme şu âlem-i fânîde hazînü'l-kalb ol
Nâ'il-i rahmet eder vaz'-ı hazînâne seni

Rızk için çekme elem peyrev-i Pîr ol FENNÎ
Beslemez mi getiren 'âlem-i imkâna seni

Yâdigâr eyledin ahlâfa bu rengîn eseri
Mazhar-ı mağrifet olsun doğuran anne seni

Dilerim rü'yet-i dîdâr ile şâdân olsun
Götürüp bende kılan Efdal-i Pîrâna seni

CCCIII

A-80/b

Dâ'imâ alçak görür her şeyden insan kendini
Gerçi 'âlî gösterir insana şeytan kendini

Sûrete eyler nazar ma'nâdan almaz bir haber
Gâlibâ insan sanır binlerce hayvan kendini

Sûretâ insana benzer gâv çoktur dikkat et
Gizlemiş hayvan içinde çünkü insan kendini

" **Men 'aref** " den ders alır sûret-perest olmazsan
Gayb eder âyîne-i vahdette insan kendini

Dîde-i kalbi küşâde olmayan fark eylemez
Merd-i kâmil eylemiş 'âlemde pinhân kendini

" **Eyyühe'l-ihvân** " FENNÎ'nin ne 'aceb hâli var
Elleri ta'yîb eder etmiş de nisyân kendini

CCCIV

A-80/b

Tâli'-i hâbîde feryâdımla bîdâr olmadı
Sır nedir bilmem felek tab'ımca devvâr olmadı

Çok gözettim bitmedi bir nev-nihâl-i ma'delet
Olmadı hâk-i vatan keyfimce gül-zâr olmadı

Çârşû-yı 'âleme kerrâtle 'arz eylerdim
Cevher-i 'irfânıma kimse harî-dâr olmadı

Sâde ben çektim ne çektimse bu mihnet-hânede
Ehl ü evlâdım da hâlimden haber-dâr olmadı

'Âferîn FENNÎ'ye gerçek merd-i 'âlî tab' imiş
'Uzlete katlandı minnet-târ-ı eşrâr olmadı

Geç enâ'iyyetten istersen hayât-ı câvidân
Zümre-i eshâb-ı dil yok olmadan var olmadı

CCCV

A-80/b

Bi't-tezellül hâki-pây-i Pîre yüz sür mâ gibi
İ'tilâ-yı kadr ise maksûd eğer tûbâ gibi

Rızk için etme te'essüf olma hem tavr-ı mekes
Müsterîh ol kâf-ı temkîne çekil 'Ankâ gibi

İğtinâm eyle hayâtı ehl-i derde hem-dem ol
Çünkü bak mâzîleri görmektesin rü'yâ gibi

Dil-şikenlik yapma hiç bir şahsı etme telh-kâm
Lezzet-efzâ-yı dimâğ-ı 'âlem ol helvâ gibi

Nûş edip sahbâ-yı 'aşkı sen de gir o 'âleme
Var mı bir lezzetli 'âlem 'âlem-i ma'nâ gibi

Nâr-ı 'aşka yan yakıl derd ehli ol pervâne-veş
Derd için feryâda düşme bülbül-i şeydâ gibi

Etme hiç bir şahsa hiç bir şeye nefretle nigâh
Kâ'il ol her ne gelirse kâbil ol deryâ gibi

Sende mahfîdir murâdın senden eyle cüst ü cû
El atıp etrâfa çırpınmak nedir a'mâ gibi

Olmasın ammâ derûnunda hevâ-yı mâl ü câh
FENNİYÂ bir işle uğraş tâlib-i dünyâ gibi

Yüz sürenler hâk-i Dergâh-ı Cenâb-ı Ahmed'e
Zîver-i ser-nâme-i 'irfân olur tuğra gibi

Matla'-ı nûr-ı muhabbet kıl İlâhî gönlümü
Serd ü târîk olmasın yâ Rab şeb-i yeldâ gibi

CCCVI

A-81/a

Şirişk-i iftirâkin mâcerâsın âh bilmez mi
Muvâfık-ı hem-rehin ahvâlini hem-râh bilmez mi

Tecâhül-pîşedir iğmâz eder bilmezlenir yoksa
Benim ahvâl-i diğer-gûnumu ol mâl bilmez mi

Müdâhinler beni tağyîre hâhişgerse etsinler
Hulûs-ı bâlimi her hâlimi Allah bilmez mi

Öperdim pâyini girse ele bir 'ârif-i Billâh
Bulur da reh-nümânın kadrini gümrâh bilmez mi

Cenâb-ı Mürşîde lâzım mı FENNÎ şerh-i " **mâ fî'l-bâl** "
Zamîr-i [1] ehl-i derdi 'ârif-i âgâh bilmez mi

CCCVII

A-81/a

Cebhe-sâyı pây-i dervîşân olaydım kâşki
Sırr-ı esmâyı bilip insân olaydım kâşki

[1] Derûn-ı

Yüz sürüp her lâhza lâhûtîlerin akdâmına
Hâk-i dehlîz-i " **ulü'l-'İrfân** " olaydım kâşki

Devlet-i dünyâya etmezdim Hüdâ bir iltifât
Bende-i bâb-ı Benî Adnân olaydım kâşki

Sîreten [1] rûyum siyeh tomar-ı a'mâlim siyâh
Böyle insan olmadan hayvan olaydım kâşki

Zî-fünûnun FENNİYÂ efzûn olurmuş mihneti
'Âleme ahmak gelip nâdân olaydım kâşki

CCCVIII

A-81/a

Çok olur dağda bayırda kırda arslan yavrusu
Dehre pek nâdir gelir ammâ ki insan yavrusu

Âdem âdemden gelir hayvan da hayvandan doğar
Çâre yok hayvan olur encâmı hayvan yavrusu

Cevher 'ıtlâk eylemekle cevher olmaz karataş
'Ayb olur kelb oğlu kelbe dersen arslan yavrusu

Şahs-ı nâ-cinsin hemîşe şerr ü mekrinden sakın
Mel'anet-perdâz olur zîrâ ki şeytan yavrusu

Merdüm-i bed-mâyeden tıfl-i necîb etmez zuhûr
Doğmamış doğmaz yine hardan küheylân yavrusu

CCCIX

A-81/a

Duyduğun mes'eleyi kalbine yaz hâme gibi
Keşf-i râz eyleme her gördüğüne nâme gibi

Hayr ise bir sözü sarf eyle yeri düştükçe
Ağzına alma hemân her sühânı hâme gibi

Cihet-i hayra fakat vakf-ı vücûd eyle derim
Diyemem vâsıta-i hayr ü şer ol nâme gibi

Fitne-i çarha tesâdüf eden erbâb-ı şu'ûr
İnzivâgâh-ı sükûta çekilir hâme gibi

Gözümün nûru aman olma sakın " **zü'l-vecheyn** "
Korkarım sonra yüzün kara çıkar nâme gibi

Hazer et bir yere kesretle girip çıkmaktan
Karalar yüzünü sonra yazık hâme gibi

'İlm ü 'irfân ile meşhûr-ı cihân ol pîr ol
'Ârif ol ehl-i dil ol **Seyyid-i 'Allâme** gibi

[1] Serteser

Sana Mevlâ dilerim rütbe-i 'ulyâ versin
Dâ'imâ mevkî-i 'âlîde bulun hâme gibi

FENNİYÂ keşf-i 'uyûb etme o hayvân işidir
Setr-i 'ayba çalışır âdem olan câme gibi

İ'vicâc etme şerî'at yolunu ta'kîb et
Müstakîm ol her umûrunda amân hâme gibi

CCCX

A-81/b

Kâkülünden saçıyor sünbül-i sahrâ kokusu
Ruhlarından uçuyor gonca-i hamrâ kokusu

Cem'olunmuş o mehin zülf-i dil-âvîzinde
Misk-i ezfer gül-i ter anber-i sârâ kokusu

Teşneyim câh-ı zen-haddânını istişmâma
Maraz-ı kalbe devâdır gül-i beyzâ kokusu

Vasl ile eylese tatyîb-i meşâm-ı hâtır
Olmasa âh o dilberde sitiğnâ [1] kokusu

Yaşmağın bozmaz idi bülbülün âmâcında
Olmasa gülde dahî nebzece sevdâ kokusu

La'net olsun yüreğe kan oturur misk olsa
Bir emelde var ise menn ü müdâra kokusu

FENNİYÂ bâğ-ı behişt olsa bile kûy-ı vatan
Âdeme gurbet olur yoksa ehıbbâ kokusu

Gâlibâ uğradın ey bâd-ı sabâ cânâna
Çünkü var sende yine cennet-i me'vâ kokusu

CCXI

A-81/b

Yâd et beni ey 'âşık-ı şeydâ demedin mi
Vaslımla seni eylerim ihyâ demedin mi

Fâş eyleme esrârımı ağyâr arasında
Dil-şâd ederim ben seni tenhâ demedin mi

Gülzâr-ı cemâle seni mihmân edeyim de
Her behçetini eyle temâşâ demedin mi

Mâni' olamaz cürm ü hatâ fazl-ı kerîme
Ümîdini kat' etme esîmâ demedin mi

Âdâbı gözet " lâ " deme fermânıma karşı
İncâz ederim va'dimi " **illâ** " demedin mi

1) istiğna

FENNÎ reh-i 'aşkımda ölürsen de sebât et
Vaslımla seni eylerim ihyâ demedin mi

Ey bâd-ı seher sormadı mı hâlimi cânân
Evsâfın ile nâtıka-pîrâ demedin mi

CCCXII

A-81/b

Mantıkın fikr etme mevzû'ât u mahmûlâtını
Eyle hakkıyle tezekkür Hâlık'ın âyâtını

Sen hemân Allah'ı sev yoksa sever Allah seni
Var mı hiçbir sevmeyen 'âlemde masnû'âtını

Kâle gelmez harfe sığmaz sevk ile ma'lûm olur
Ehl-i dil kâdir midir ta'rîfe meşhûdâtını

Kalbine sokmaz sanem yapmaz meta' 'âlemi
Keşf edenler kâ'inâtın asl u mâhiyyâtını

Secde-gâh et pîr-i 'aşkın âsitânın FENNİYÂ
Vâ'izin sem'-ı kabûle alma şathiyyâtını

CCCXIII

A-81/b

'Ayni erdir er gibi zenden doğan er yavrusu
Bir metîn arslan olur çünkü gazanfer yavrusu

Feyz alır neşv ü nemâ buldukça merdüm-zâdeler
Refte refte müstehak bâr olur har yavrusu

Gâv-ı merdüm-peykerin sulbünden âdem mi gelir
Merd-i ciddî çıkmaz insanın bile her yavrusu

Bir vücûd ki hangi cüz'ünden geçer sâhib-i vücûd
Sevk-ı tînetle sevilmez mi birâder yavrusu

Mesned-i 'âlî-meziyyet-bahş olur mu câhile
Esb olur mu yükseğe çıkmakla bir har yavrusu

Mahv olur mu kalb-i encâl-i 'adüvden intikâm
Cevfi dendânında besler zehri ejder yavrusu

CCCXIV

A-81/b
B-105

Kalır mı bezm-i dilber makdem-i ağyârdan hâlî
Olur mu dâmen-i gül izdihâm-ı hârdan hâlî

Nasîb olmaz mı âyâ hâlimi 'arz eylemek yâre
Bulup günlerde bir gün 'âlem-i ağyârdan hâlî

Rakîbin makdem-i şûmiyle bârî olmayız meş'ûm
Kalırsa bezmimiz yümn-i kudûm-i yârden hâlî

Gelenler devre bir dâğ-ı dile mutlak müsâdiftir
Değil her dâ'ire bir nokta-i pür-kârdan hâlî

Hasûdu çok olur tehzîb-i ahlâk eyleyen merdin
Ki olmaz lâ-cerem kurb-ı hazâ'in mârdan hâlî

SA'ÎDÂNE şakâvet-perverânın buğzu sâbittir
Kelîm olmuş mudur bak kîne-i küffârdan hâlî

CCCXV
BÂKÎ'NİN GAZELİNE NAZÎREDİR :

A-77/a

Ne devâm üzre döner çarh ne devlet bâkî
Ne kıvâm üzre kalır zevk ne mihnet bâkî

Ne durur hâtime-i devre kadar merd-i cebîn
Ne de bu 'âleme eshâb-ı şecâ'at bâkî

Ne yaşar âhir-i devrâna kadar şahs-ı cehûl
Ne de bu dehr için erbâb-ı fetânet bâkî

Ne sebât üzre kalır encümen-i 'ayş u sürûr
Ne de bir hâl ile âlâm ü meşakkat bâkî

Dağıtır şevk-ı meyi makdem-i serheng-i humâr
Sanma kim meclis-i sâkîdeki lezzet bâkî

Gün olur reng-i 'izârın solar ey şûh elbet
Deme rûyumda bu gül gûn-ı kıyâfet bâkî

Sağ iken bir ebedî hâne tedârik ede gör
Ne bu mesken ne bu miknet ne bu fırsat bâkî

İş çıkışmak için eylerse de ibrâz-ı hulûs
Yine endîşe-i a'dâda husûmet bâkî

İnfi'âl etse de düştükçe yeri bi'l-îcâb
Yine ahlâk-ı ehıbbâda mürüvvet bâkî

Az gelir çeşm-i harîsâna künûz-ı Kârûn
Dil-i 'arifte fakat genc-i kanâ'at bâkî

Süzülüp çıksa da mînâ-yı bededen rûhum
FENNÎYÂ sînede gül-bû-yı muhabbet bâkî

CCCXVI
SIRRÎ'NİN GAZELİNE NAZÎREDİR :

A-78/b

Tek ol mehin olaydım yolunda hâk-sârı
Tenvîre yol bulaydım şu çeşm-i hîre-dârı

Bir dânedir ki hâlî tezyîn eder cemâli
Dâme düşürmek ister erbâb-ı i'tibârı

Eshâb-ı 'akl u temkîn şaşmaz mı işvesinden
Serden alır şu'ûru mahv eyler ıstıbârı

" **Hîne yerâke 'aynî câet 'aleyye buhut**
İn şi'te şi're hâlî fenzur ilâ 'izârî "

Meyhâne-i emelde sermest-i gaflet olma
Zîrâ ki vardır âhir her neş'enin humârı

FENNÎ nedir bu cür'et SIRRÎ'ye peyrev oldun
Dânişverânın oldur medâr-ı iftihârı

MÜŞTEREK GAZELLER

CCCXVII

Bir kış gecesi pederim Mehmet Sâdık ve birâderim Mahmûd Efendilerle mangal başında oturuyorduk peder merhûm eslâf-ı kirâmdan bazı zevâtın eserlerinden ve sanâyi-i şi'riyyeden bahsediyordu. Birâder merhum peder merhûma müsâ'ade buyurursanız üçümüz müşterek bir gazel yazalım dedi. Peder de; Öyle ise bir kapı aç bakalım dedi. Bunun üzerine " 'Aşkî " tahallus eden birâder merhûm bir mısrâ söyleyerek âtîdeki gazeli yazdık. Son mısrâına gelince bu mısrâ peder merhûmla ikimize kalmıştı. Merhûm mısrâ'ın yarısını söyleyerek sükût eder etmez diğer yarısını da fakîr söylediğimde merhûmun mazhar-ı takdîri olmuştu.

A-66/a 'AŞKÎ : Şeb-i firkatte kaldım dûr düştüm dûr mâhımdan
SÂDIK : Figân-baht-ı siyâhımdan figân baht-ı siyâhımdan
SÂ'ÎD : Rızâsıyla gönül meclûbudur bir şâh-ı hûbânın
- Ki dil vermem desen her dilbere pîş-i nigâhımdan
- Ezel va'd-i visâl etmişti mî'adında hulf etmez
- Ümîdim kesmezem dildâr-ı ciddiyet-penâhımdan
- Benim ol gonca-i gülşen-tırâz-ı 'aşk-ı cânân kim
- Gülâb-ı mihr eder dâ'im tereşşüh hâb-gâhımdan
- Benim ol sünbül-ü sahrâ-yı iklîm-i muhabbet kim
- Alır bû-yı muhabbet hep geçenler pîş-gâhından
- O rütbe mücrimem kim ger tecessüm etse âsâmım
- Nice dağlar teşekkül eyler envâ'-ı günâhımdan
- O sırrı 'AŞKİYÂ erbâb-ı zâhır eylemez idrâk
- Ne ki SÂDIK kelâmım var SA'ÎD söyler şifâhımdan

CCCXVIII

TRABZON VERGİ MÜDÜRÜ OLUP YOZGAT VERGİ IDÂRESİNE TAHKÎKÂT İÇİN GELMİŞ OLAN İZZETLİ BÂDÎ EFENDİ İLE SOĞUKLUĞA GEZMEYE GİTİĞİMİZDE MÜŞTEREKEN SÖYLEDİĞİMİZ GAZELDİR :

A-61/a BÂDÎ : Gönül bir âfete düş cihânda şöhret istersen
FENNÎ : Tutulma her mehr-i devr-i kamerde rahat istersen

- Dokunma zülf-i yâre muttasıl 'arz-ı muhabbet kıl
- Gönül gam-hânesinde rûz ü şeb cem'iyyet istersen

- Gözün aç âsitân-ı yâre yüz sür her seher ey dil
- Felekte pâye-i hurşîd-veş 'ulviyyet istersen

- Gam u âlâm-ı dehri ihtiyâr et âsitânında
- O şeyh-ı şâba candan hizmet eyle himmet istersen

- Yürü çâk-i girîbân ile pîr-âhen gibi evvel
- O şûh-ı penbe cisme bî-tekellüf vuslat istersen

- Mürüvvet-pîşe bir 'âlî cenâba ilticâ lâzım
- Başında sâye-i pür-hümâ-yı devlet istersen

- Ger etsen bin nasîhat kimse almaz bir pula vâ'iz
- Mey-i âşâm ol güzeller meclisinde hürmet istersen

- Der-i Hünkârdan dûr olma FENNÎ feyz ise maksûd
- Kul ol bir Pâdişâha BÂDİ'yâ hürriyet istersen

- Yuvayı kızdır evvelce âteştir kendine bend et
- Soğukluk mevkî'inde yâr ile kerem-i ülfet istersen

CCCXIX
ŞAİR FENNÎ'NİN YOZGATLI ŞAİR HIFZÎ İLE MÜŞTEREK SÖYLEDİKLERİ BİR GAZEL

V-1/b HIFZÎ : 'Azîzim Mısr-ı dilde Yûsuf-ı gül-i pîrhensin sen
FENNÎ : Beni Ya'kûb-veş nâlân eden sîmîn-i bedensin sen

- Kızıl kanlara garkolmuş gibi bünye-i dâğım
- Şehîd-i 'aşk olursam 'âkıbet cisme kefensin sen

- O suretle hayalin hatırımda nakş olunmuş kim
- Bilinmez yâ **sen**'im ben sevdiğim yahut ki **ben**'sin sen

- Mu'attar eyledin bûy-ı dilâvîzile âfâkı
- Hatâ yoktur sözümde nâşir-i misk-i hatensin sen

- Dilâ bülbül gibi âh demâdemden nedir maksûd
- Meğer bu gülistânda sâkin-i beyti'l-hüzünsün sen

- Beni seyr-i hırâmından edersin daimâ mahrûm
- Nasıl bir merhametsiz seng-dil-i serv ü semensin sen

- Nedir bu rütbe 'arz-ı şevk ü şâdî ey gönül sende
- Kemâl-i mihr ile bu mâhe zannım mukarrensin sen

- Hafiyyen HIFZIYÂ bir dilbere 'âşık mısın bilmem
- Niçün FENNÎ gibi şâm ü seherde nâle-zensin sen

CCCXX
ŞAİR FENNÎ'NİN YOZGATLI ŞAİR HIFZÎİ İLE MÜŞTEREK SÖYLEDİKLERİBİR BAŞKA GAZEL [1]

V-1/b HIFZÎ : Kendimi 'aşk-ı ruhunla cezbe-nâk etsem gerek
FENNÎ : Firkatinle cismimi hâk ü helâk etsem gerek

- Ol mehe şevk-i mülâkât öyle müzdâd olduğum
- Kubbe-i gerdûnu her şeb tâb-nâk etsem gerek

[1] Bu müşterek gazel ÂSIM tarafından da tahmîs edilmiştir.. (Bkz. s. 86)

- Yâ İlâhî Ka'be-i maksûda îsâl et beni
- Yoksa cism ü cânımı bu yolda hâk etsem gerek

- Deyû nefse ittibâ'an işledim hadsiz günâh
- 'Afv-i taksîrât içün âh sîne-çâk etsem gerek

- Anladım bûy-ı sadâkat yok gül-i ahbâbda
- Bî-vefâlar gülşenden infikâk etsem gerek

- Hatır-ı sûzânımı kıldı hayâlin cây-gâh
- Sînemi sen mâh-ı rahşâna sümmâk etsem gerek

- Hâtır-ı HIFZÎ'yı telvîs eylemiş hubb-i sivâ
- FENNİYÂ tevhîd çârûbiyle pâk etsem gerek

M Ü S T E Z A D L A R

CCCXXI
MÜSTEZÂD

A-74/b

Dûş oldu gönül dün gece bir kaşları yâya
Kâ'il idin ol mâl ile gelsek bir araya

Bir çehresi aya
Yılda birer âya

Zâhid kapanır mescide biz bâde-keşânız
Zâhid dayanır rişte-i tesbîhe asaya

Pür-âh-ı nihânız
Biz 'afv-ı Hudâ'ya

Bu sûziş-i hicrân ile tâ kûyuna gitsin
Feryâdımı terfîk edeyim bâd-ı sabâya

Cânânı acıtsın
Emvâc-ı hevâya

Şeytânı sokan cennet-i a'lâya yılandır
Bed-mâyeyi bed-mâye eder hıfz u himâye

Denmez ki yalandır
Çıksan da semâya

Hülyânı enâniyyet ile eyleme mâlî
Sarf-ı himem et celb-i kulûb-ı fukarâya

Kadrin ola 'âlî
Tahsîl-i Rızâya

" Hâtabtü lehû mübtesimen fîhi'l-işâre
" Lâ yelzemü îzâh u merâmî bi-hikâye

Yekfîhü'l-işâre "
Fi'l-kavli kinâye "

Dûr eyle ânı meclis-i eshâb-ı şekâdan
FENNÎ'yi karîn eyle İlâhî sü'adâya

Erbâb-ı hevâdan
Sınf-ı sulehâya

CCCXXII
MÜSTEZÂD

A-41/b

Bir mah-ruhun mihri süveydâda nihândır
Şevk-i şeref-i vuslatı bir hayli zâmandır

Bir hayli zamândır
Sînemde nihândır

Dîdâr-ı ehibbâdır eden dîdeyi tenvîr
Dîdâr-ı 'aduv dîdelere 'ayn-ı ziyândır

Cân u dili tesrîr
Bakmak hezeyândır

İysâra çalış varını meyl eyleme mala
İsnâd-ı vefâ 'âleme Vallahi yalandır

Aldanma hayâle
Billâhi yalandır

Kaldır düşeni elde iken dâmen-i fırsat
Eyyâm-ı sa'âdet ki serîu'l-cereyândır

Eyyâm-ı sa'âdet
İsrâfı ziyândır

Pîrim beni öldürme alıp farkı serimden
Feyz-i nazarın mürde-dile rûh-ı revândır

Kesme üzerimden
Sermâye-i cândır

Sohbet edelim meclise gel serv-i bülendim
Hicrinle dil-i gam-zedenin hâli yamandır

Rahm eyle efendim
Allah'a 'ayândır

FENNÎ kulunu lehce-i 'irfân ile yâd et
Maksûd-ı hakîrânesi bir lutf-ı nihândır

İrşâd ile şâd et
İmdâd u amândır

CCCXXIII
MÜSTEZÂD

A-41/b

Zencîre çeken gönlümü bir serv-i semendir — Bir zülf-i resendir
Tahdîş eden endîşemi ol gonca dehendir — Mahsûl-i vatandır

Sûfî işidirsen beni ma'zûr tutarsın — Tevbîhi yutarsın
Yağmaya veren 'aklımı şu zemzeme-zendir — Karşımda gezendir

Gelsin edelim yâr ile tevsî-i muhabbet — Tevsîk-i meveddet
Hengâm-ı safâ mevsim-i gül vakt-i çemendir — Tîzâb-ı mihendir

Nâziksin efendim yakışır sen yine nâz et — Ammâ ki biraz et
Etvârını her vechile dünyâya beğendir — Öğren bu da fendir

Yaktın beni âteşlere bu za'f-ı tenimle — Derdin ne benimle
Âhen değil ey şûh-cefâ-cû bu da tendir — Bî-şerr ü fitendir

Şaştım sana manzûr olunca bana resmin — Kimsin nedir ismin
Terkîb-i tenin dürr ü güherden mi nedendir — Bir başka bedendir

Oldun mu gönül tecrübe-i 'aşka muzaffer — Sevdin nice dilber
Mehpârelerin hangisi 'uşşâka hasendir — İnsâfa gelendir

FENNÎ-i vefâ-perverî hakkında der ol mâh — Sağ eylesin Allah
Pâkîze edâ nükte-ver üstâd-ı suhandır — Mahsûl-i vatandır

M E R S İ Y E L E R

CCCXXIV
MERSİYE Lİ-CENÂB-I HÜSEYN-İ MÜCTEBÂ (R.A.)

A-9/a

Bu gün mâh-ı Muharremdir muhibb-i hânedân ağlar
Havâ âteş saçıp inler humâra âsumân ağlar

Fedâ etti felek şâh-ı Hüseyni bir içim suya
Anıp bu mâcerânın dehşetin âb-ı revân ağlar

Tahammül eylemek bu vak'a-i dil-sûza kâbil mi
Bilenler Kerbelâ hâlin ayân ağlar nihân ağlar

Bu sûziş eyledi bâğ-ı bahâr-ı 'âlemi dil-hûn
Gül ağlar sünbül ağlar bülbül ağlar gülsitân ağlar

Muhibb-i hânedânın nâlişi sığmaz semâvâta
Girîban-çâk olur gerdûn zemîn ağlar zamân ağlar

Yezîd-i bed-sirişti la'netle yâd eyleyip her bâr
Seven Şâh-ı şehîdânı hemân ağlar hemân ağlar

Yanar sabr u kararım FENNİYÂ ben eylerim feryâd
Yazarken bu ser-encâmı elimde hâme kan ağlar

CCCXXV
HENÜZ ON YAŞINA GİRMİŞ OLAN MAHDÛMUM MERHÛM MUHAMMED ÂRİF İÇİN YAZILAN MERSİYEDİR

A-68/b

'Ârifim yavrum sana ervâh-ı ebrâr ağlasın
Giryeler kopsun ciğerden yâr u ağyâr ağlasın

Bir taraftan pister ü bâlinin olsun dâğ-dâr
Bir taraftan hasretinle dâr ü dîvâr ağlasın

Gonca lebler goncalar çâk-i girîbân eylesin
Ebkem olsun 'andelîb zâr gülzâr ağlasın

Mâtem etsin bir zamân bâğ-ı bahâr-ı 'âlemin
Gülmesin rûy-ı çemen eşcâr ü ezhâr ağlasın

Eşk-i gül-gûnum revân olsun karışsın cûlara
Hayra-dâr olsun hurûşân olsun enhâr ağlasın

Dört buçuk yıldır sana râhat yüzü göstermedi
Nâdim olsun cevrine çarh-ı sitem-kâr ağlasın

Nûr-ı 'aynim sen safâ-yâb ol visâl-i Hak'la
Vâlideynin derd-i hicrânınla her bâr ağlasın

CCCXXVI
İKİBUÇUK YAŞLARINDA İKEN İRTİHÂL EDEN MAHDûMUM MEHMED ÂKİF İÇİN MERSİYE: (*)

A-31/b

Yine sînemde şimşîr-i cefâsın imtihân etti
Felek bir yara açtı çeşm-i cânı dem-feşân etti

Şu'â-yı dîde-i gam dîdem oğlum 'Âkif'e ansız
Gelip bir derd-i müşkil cism-i pâkin bî-tüvân etti

Hezâr-âsâ şakırken lâl ü ebkem kıldı ma'sûmu
Ruh-ı gül-gûnunu hem-reng-i evrâk-ı hazân etti

On onbeş gün kadar buhran içinde kaldı bî-çâre
Kemâl-i za'fa düştü en nihâyet terk-i cân etti

Âna bir ravza-i huld-ı berîni eyledik tebrîk
O da ev halkına derd-i firâkı armağan etti

Hazînâne o âhû gözleriyle baktı son demde
Lisân-ı hâl ile resm-i vedâ'ı der-meyân etti

Gelip Hay ism-i sâmîsi dile târîhini yazdım
Mesâ'ib-dîde yavrum 'Âkif'im 'azm-i cinân etti
(1328 H.)

(*) Bu şiir aynı zamanda vefatı için yazılmış tarih manzumesidir. Konusu sebebiyle buraya alındı.

T A R İ H L E R

A-30/a

a) YOZGAT'TA YAPILAN CEPHÂNELİK İÇİN TÂRİHDİR

Nasıl herkes du'â-hân olmasın Abdülhamîd Hân'a
En ednâ himmetiyle oldu bu cebhâne-i zîbâ
(1308 H.)

b) DİĞER BİR TÂRİH

Cebhâne-i nev binâ geşt metîn ü muhkem
Kultü li'târîhihi kûlûh hitâm misk
(1308 H.)

30/a

c) YOZGAT'LI ZEYNÎ-ZÂDE HAKKI EFENDİ'NİN TÂRİH-İ VEFÂTIDIR :

Zeynî-zâde eyleyip 'azm-i bekâ
Kaldı evlâd u 'iyâli âhla

Ehl-i 'ilme cânın eylerdi fedâ
İltifât etmezdi kat'a câhile

Böyledir târîh-i temâm mülhemî
Hakk-ı buldu Hakkı zikrullâh ile
(1309 H.)

A-30/a

d) TÂRÎH-İ VEFÂT

Hâkim-i Yozgad Mîr Rif'at'in mahdûmudur
İşte şu ma'sûm-ı merhûm tıfl-i pâkîze-güher

Çıktı makarr-ı çarha târîhin yazarken dûd-ı âh
Rûh-ı Mekkî açtı Firdevs-i berîne doğru per
(1299 H.)

A-30/a

e) TÂRÎH-İ VEFÂT KAYSERİLİ ŞA'BÂN EFENDİ İÇİN

Pek az görür çeşm-i felek böyle vücûd-ı nâdiri
Etti velâkin âyinede hâk ile yeksân âhiri

'Âlî-himem 'âlî-cenâb idi bu zât-ı muhterem
Her bî-kes ü bî-çârenin lâ-büd olurdu nâsırı

Hüzn ile geldi bir melek târîhini zabt etmeğe
Şa'bân Efendi gülbün-i Firdevs'in oldu zâ'iri
(1311 H.)

A-30/a

f) SER-KURENÂ-YI ŞEHRİYÂRÎ HACI ALİ BEYEFENDİ'NİN MAHDûMLARININ TEEHHÜLÜNE TÂRÎHDİR.

Bende-i hâsı Şehin-şâh-ı merâhım i'tiyâd
Yani mîrü'l-hâc 'Ali 'âlî-nihâd 'âlî-nijâd

Hak ona vermişti bir mahdûm Muhammed bey gibi
Lûtf-ı Rabbânî ile olmuştu mesrûrü'l-fu'âd

Sinn-i rüşde vâsıl oldu şimdi ol mahdûm-ı pâk
Bi't-tab' gösterdi emr-i " **fenkihû** " ya inkiyâd

Yaptı bir cem'iyyet-i kübrâ o gevher-pâreye
Oldular başbaşa ihvânü hûşyâvendî şâd

Vâlideyniyle ma'an olsun İlâhî kâmrân
Etsin 'ömr ü sıhhati ânen fe ânâ izdiyâd

Çıktı bir târîh hâmemden ânı tebrîk için
Hüsn-i âmîzişle taltîf eyleye Rabb-i Cevâd
(1311 H.)

A-30/a

g) TÂRÎH-İ VELÂDET

Hazreti Mümtâz Efendi-i mekârim-perverin
Niyyeti bezl-i mürüvvettir hemîşe âdeme

Verdi bir mahdûm o 'âlî-himmete perverdigâr
Tûtî-i hoş-gû gibi kundakta eyler zemzeme

Nâmı İsma'il Sûdîdir o gevher pârenin
Hâdim et yâ Rab ânı şer'-i Nebiyy-i Efhame

Tûl-i 'ömr ile mu'ammer olsun ol ma'sûm-ı pâk
Ehl-i 'irfân et mukârin etme sû-i hemdeme

Hânedânın eylerim tebrîk bu tâm târihile
Tal'at-ı Sûdî efendi verdi nef'i 'âleme
(1310 H.)

A-26/b

h) MERHûM SIRRI PAŞA İÇİN YAZILAN \KASÎDE-İ TÂRÎHİYYEDİR

Keşfe kabil mi Hudâ-yı Müte'âlin sırrı
Başkadır mâzî vü müstakbel ü hâlin sırrı

Hâlık'ın her işi merhûn-ı hikemdir ammâ
Nice kabil ki bilinsin bu me'âlin sırrı

Beşerin 'aczini isbâta bir enmûzecdir
Yılda bir meyve veren nahl ü nihâlin sırrı

Geceler göz göre tahvîl kılar hâletini
Bilinir mi yine bak bedr ü hilâlin sırrı

Bazı sır nebzece zıddiyle bilinmiş meselâ
Çâşni'-i hicirdedir zevk-i visâlin sırrı

Kadri olmaz idi'zâğ olmasa murg-i seherin
İns-i nâdândadır ehl-i kemâlin sırrı

'Âdilin fazlını zâlim çıkarır meydana
Elem-i hârdadır gonca-i âlın sırrı

Bazı şeyler de nezâirle bulunmuş faraza
Leb ü dendândadır la'l ü le'âlin sırrı

Vâli-i 'âdile vâbestedir âsâyiş-i nâs
'Anberîn hâldedir hüsn-i cemâlin sırrı

Kalemim bunları bir sırra binâ'en yazıyor
Beyt-i âtîde gelir işbu makâlin sırrı

Vâli-i Ankara olsa diye Sırrı Paşa
Nokta darb etmiş idim çıktı o fâlin sırrı

Hakkımızda hele bir ni'met-i 'uzmâ demedir
Bize mechûl ise de gerçi bu hâlin sırrı

Re'y ü tedbîri düşürmez dehen-i ağyâra
'Adle mebnîdir o pâkîze hisâlin sırrı

Hikmet-âmizdir akvâli de ef'âli de hep
Anlaşılmaz o Felâtûn-misâlin sırrı

Bir du'â bir de 'ubûdiyyetin 'arz etmektir
Kavl-i FENNÎ'deki efkâr u hayâlin sırrı

Her işinde âna tevfîk-i Hudâ yâver ola
Göre 'âlem ne imiş câh ü celâlin sırrı

Geldi üçler dediler mansıb-ı tarihinde
Yâ niçin şüphe edersin bu ricâlin sırrı
(1302)

A-30/a

ı) MEMDûH PAŞA HAZRETLERİNİN
ANKARA VÂLİLİĞİNE TÂRÎHDİR

Şâhinşeh-i 'atâ-ver-i Abdülhamîd-i Sânî
Masdardır âsitânı ihsân ü 'adâlete

Eltâfı mün'atıftır erbâb-ı ma'ârife
A'tâfı münsarıftır esnâf-ı ra'iyyete

Bahşâyiş-i Hüdâ'dır o şâh-ı dîn-penâha
Hakkâ vukûf-ı kâmil hikmet ü hükûmete

Mîr-i Memdûh'a verdi Ankara Vâlîliğin
Büyük lûtuflar etti eshâb-ı fazîlete

Târîhi sebt olunsun geldi bir 'âlî-güher
Verdi kemâl-i revnak makâm-ı vilâyete
(1311 H.)

A-30/a

i) KAYSERİ'DE DEFÎN-İ ḤÂK-İ ITIR-NÂK OLAN BURḤÂNÜDDÎN-İ VELÎ (K.S.) HAZRETLERİ'İN TÜRBE-İ ŞERÎFELERİNİN TA'MÎRİNE TÂRÎHDİR :

Bârekallah şeh-i zî-temkîn
Ced be ced pâdişeh-i 'adl-âyîn

Hâris-i şer'-ı Nebiyy-i Efham
Hâmi-i muhterem-i dîn-i mübîn

Yani Sultan Hamîd-i Sânî
Hayr ile kıldı cihânı teşhîn

Dem-be-dem şevketi müzdâd olsun
Gelmesin zerre kadar şânına şîn

İşte bu türbe-i 'ulyâyı dahî
Yeniden yaptırdıp etti tezyîn

Bildi medfûnunun 'ulviyyetini
Kıldı hem mertebe-i çarh-ı berîn

Tâm târîhi yazılsın zer ile
Parlasın türbe-i Bürhânüddîn
(1310 H.)

A-30/b

j) YOZGAT ULEMÂ-YI BENÂMINDAN KARAHACI-ZÂDE HACI ABDULLAH EFENDİ'NİN TÂRÎHİ VEFÂTIDIR.

Mübtelâ kılmış Hudâ her şahsı bir cins illete
Kimse illetsiz vedâ etmez bu dâr-ı mihnete

İşte bu fâzıl dahî bir derde oldu mübtelâ
Zikr ü fikr-i Hak'la erdi makâm-ı rahmete

'Arşa yazdırmak için târîh-i tâm-ı rıhletin
Hacı 'Abdullah Efendi gitti peyk-i vuslata
(1305 H.)

A-30/b

k) DİĞER

İşbu zât olmuştu hem-nâm-ı Cenâb-ı Mustafâ
Cidden eylerdi menâhîden hümâra ittikâ

Gitti Yozgat'lı Ayaş'ta Nâib-i Şer'î iken
Rüzgâr etti ânın da hırman-ı 'ömrün hebâ

İsmet ü irfân ile mağrûr bir tahrîr idi
Kurb-ı Hakk'a vâsıl oldu ma'nen etti i'tilâ

Çıksın üçler çerha ta'lîk eylesin târîhini
Eyledi tesbîh ü tahmîd ile 'azm-i bekâ
(1306 H.)

l) DİĞER

A-30/b

Cefâ-yı çerha yoktur hadd ü gâye
Hemân alçakları eyler vikâye

Değerli gördüğü ekser vücûdu
Satar gâyetle ehven bir behâya

Ez-ân cümle Mürüvvet Hanımın hayf
Makâmıyken henüz âgûş-ı dâye

Henüz üç yaşını etmişken ikmâl
Ecel zahmından ettirdi şikâye

Nefes-gerdân olaydı ger cihânda
Verirdi gıbta pekçok dil-rubâya

O nûr-ı 'ayn mektûbî-i fâzıl
Savurdu harman-ı 'ömrü hebâya

Figân-ı vâlideyn ' arşa dayansa
'Acep mi sığmasa kutr-ı semâya

Refîk olsun cinânda hûr-ı 'ayne
Otursun kasr-ı Firdevs-i 'alâ'ya

Dedim târîh-i tâmın zâr ü giryân
Vedâ' etti Mürüvvet de fenâya
(1307 H. 7

A-30/b

m) YOZGAT'LI BEKİR EFENDİ-ZÂDE MUSTAFA EFENDİ'NİN MAHDûMU HACI NÂCÎ EFENDİ'NİN TÂRÎH-İ VEFÂTI

Nâcî Efendi hakkiyle bir nükte-dân idi
Âsâr-ı asâlet cephesinde 'ayân idi

Humâr-ı ecel bî-çâreyi telh-i kâm etti
Henüz neşve-yâb 'âlem 'unfuvân idi

N'olurdu o da kâm alsa bu köhne 'âlemde
Felekte nice bin kimseler kâmrân idi

Akârîb ü ahbâbı nasıl mâtem etmesin
Ki bir handân yurdunda bir tek fidân idi

İki kimse geldi yazdı târîh-i fevtini
Necâbetli himmetli zekî bir civân idi
(1310 H.)

A-30/b

n) YOZGAT'TA ŞEKER PINAR DENMEKLE MA'RûF ÇEŞMENİN TÂRÎH-İ TA'MÎRİDİR

Menba'-ı cûd u himem Hazreti Vehhâb Paşa
Bu yıkık çeşmeyi etti yeni baştan inşâ

Sâbıkan yapmış idi bunu Vecîhî Paşa
Bu da ta'mîr ile termîm ile kıldı ihyâ

Hem bu çeşme iki menba'dan ederdi nebe'ân
Gerçi zâhirde âna bir idi ammâ mecrâ

Menba'ının birisi tatlı imiş diğeri telh
Birbirinden ayırıp yanyana etti icrâ

Katârâtınca Hüdâ ecrini ihsân etsin
O nasıl etmiş ise ehl-i mezâkı irvâ

FENNİYÂ söyledi târîhin ânın çıktı bir er
Buyurun 'aynı şeker 'aynı şifâdır hakkâ
(1309 H.)

o) ŞİMENDİFERE YAZILAN TÂRÎHDİR

A-31/a

Şâhin-şeh-i fârûk-fer fermân-revâ-yı bahr ü ber
Haydar sirişt ü Cem gulâm Abdülhamîd kâm-ver

Meşhûrdur temyîz ile temyîz-i lûtf-âmîz ile
Ol mihr-i pertev-rîz ile mes'ûddur devr-i kamer

Olmaktalardır şâdümân cümle ma'ârif-perverân
Buldu bahâ-yı bî-gerân 'asrında kâlâ-yı hüner

Sâlik tarîk-ı nısfete mâlik 'ulüvv-i himmete
'Ümrân mülk-i millete tedbîr-i bî-pâyân eder

Bilsin cihân niyyâtını niyyât-ı hayr-âyâtını
Ezberlesin da'vâtını sükkân-ı 'âlem serteser

Ol Pâdişâh-ı muhterem hem zî-'atâ hem zî-kerem
Fehm eylesin kadrin ümem etsin yolunda terk-i ser

Var bir Vezîr-i hurde-bîn muhtârıdır re'y-i zerrîn
Hem-nâm-ı Zeynelâbidîn hem 'adl-i Bû Bekr ü Ömer

Bildi nedir ol nükte-dân fikr-i Şeh-i şevket-nişân
'Arz u beyân etti hemân yaptırmak üzre bir memer

Şâh-ı merâhim-intimâ ma'rûzunu gördü becâ
Fermân buyurdu câ-be-câ inşâsı oldu müstakar

Etti o da zâhir-nihân dâmân-ı gayret der-miyân
Sarf eyleyip tâb u tüvân gösterdi bir 'âlî eser

Yani yapıp **hatt-ı hadîd** celb eyledi feyz-i cedîd
Oldu ahâlî müstefîd eyler du'â şâm ü seher

Meşkûr ola her gayreti ihyâ etti Vilâyeti
'Âlîdir 'âlî himmeti varolsun ol 'âlî-güher

Târîh-i tâmım FENNİYÂ olsun medâr-ı tehniyet
Buldu nevâ-yı yümn ile Ankara'yı şimendifer
(1310 H.)

A-31/a

ö) KAYSERİ MUHÂSEBE BAŞKÂTİBİ MUSTAFA EFENDİ'NİN TÂRÎH-İ VEFÂTIDIR :

Kimse mağrûr olmasın dâr-ı fenâda izzete
Zârını ihzâr edip hâzır bulunsun rihlete

İbret alsınlar gidenler kalanlar câ-be-câ
Her gelen zîrâ misâfirdir bu dâr-ı mihnete

İşte görsünler ki bir mâhir muhâsibken bu zât
Bağladı cümle hesâbâtı yekûn-ı rihlete

Yani verdi pençe-i tâ'ûna âhir dâmeni
Çoklar ilė uğradı âhir bu mühlik illete

Malını emlâkini evlâdını terk eyledi
El-Vedâ' gûyâ olup gitti gınâ vü servete

Nûr-ı gufrânınla tenvîr et İlâhî kabrini
Makberinden revzen açılsın riyâz-ı Cennete

Geldi bir 'ulvî ferişteh söyledi târîhini
Hacı Mustafa Efendi erdi kûy-ı rahmete
(1311 H.)

A-31/a

p) KAYSERİ MUSTANTIKI RİF'AT EFENDİ'NİN PEDERİ SULEHÂ-YI BÜLEHÂDAN HACI HİLMİ EFENDİ'NİN TÂRÎH-İ VEFÂTIDIR.

Bu merd-i zî-kemâlin İbradı'dandır aslı
Eyyâm-ı 'ömrü ammâ Kayseri'de tükendi

Ârâyiş-i cihâna etmezdi 'atf-ı rağbet
Vaktin 'ibâdet üzre imrâr ederdi kendi

İlhamla yazıldı târîh-i tâm-ı fevti
'Âzim-i dâr-ı bihişt oldu Hilmi Efendi
(1314 H.)

A-31/a-b

r) ÜDEBÂDAN HÂZİM BEYEFENDİ'NİN ANKARA VÂLÎSİ OLDUĞUNDA YAZILAN TÂRÎHDİR :

Cenâb-ı Mîr Hâzımdır hakîkat
Bugün mümtâz-ı erbâb-ı fazîlet

Samîmî sevdiği şeydir cihânda
'Adâlet istikâmet istitâ'at

'Adâlet-pîşedir düşmez elinden
Hemîşe keff-i mîzân-ı 'adâlet

Hakîmâne eder her müşkili hal
Ona Hak vergisidir istitâ'at

Kabûl-i i'vicâc etmez mizâcı
Muhammer tînetinde istikâmet

Tevakkufsuz bulur her hüsn ü kubhu
Celîdir tab u fikrinde selâmet

Sevinsin Ankara etsin tafahhur
Ki Vâlî oldu bu sâhib-i fetânet

Teharrî eyliyordu hâsirâne
Vilâyet ehlini buldu nihâyet

31/b

Sitemden gâlibâ müstağfir olmuş
Umulmazdı felekten bu 'inâyet

Kemâl ehli barıştı tâli'iyle
Dirahşân oldu hurşîd-i se'âdet

Günü doğdu efâzıl zümresinin
Sevindi cümle eshâb-ı bidâ'at

Husûsâ sâkit ü gam-nâk iken ben
Sevindim lehceme geldi talâkat

Şu târîhi dedim tebrîk ederken
Kudûmünle şereflendi Vilâyet
(1326 H. tam)

A-31/b

s) MÜNİF BEY'İN ANKARA VÂLÎLİĞİNE TÂRÎHDİR :

Zîver-i ser-defter-i sınf-ı vülât
Nühbe-i cumhûr-ı kibâr-ı sikât

Hâris-i sermâye-i fazl u şeref
Hâ'iz-i pîrâye-i hayr ü sebât

Yani Münîf Bey ki açıktır onun
Kudret ü ehliyyeti ez-her-cihât

Ankara Vâlîliğin ihrâz edip
Geldi o insân-ı ferişteh-simât

Makdemi târîhini ta'yîn için
Şöyle du'â etti benûn u benât

" **Zeyyenehu'llâhu bi-âlâihî**
Şerefehullâhu bi-tûli'l-hayât "
(1327 H.)

A-31/b

ş) ANKARA DÜYûN-I UMÎMİYE NÂZIRI ENVER BEY'İN RÜTBE TÂRÎHİDİR :

Şeh-i 'âlî-tebâr Abdülhamîd-i 'âtıfet-pîrâ
Ki oldu sâyesinde mülk-i İslâm,cenetü'l-me'vâ

Muhakkak 'ârif-i billâhdır 'azminde mülhemdir
Ehil-perverdir eyler ehl-i fazlın kadrini i'lâ

Verip Enver Bey'e ezcümle ûlâ sınf-ı sânîsin
'Ulüvv-i şân-ı Şâhı muktezâsın eyledi icrâ

Hudâ artırsın ömr ü şevket-şâhânesin ânın
Cihân durdukça olsun taht-ı Şâhîde 'uyûn-ârâ

Buyursun bir çıkartan varsa târîhim gibi târîh
Şehin-şâh-ı münevver eyledi Enver Bey'i ihyâ
(1320 H.)

A-31/b

t) İKİBUÇUK YAŞLARINDA İKEN İRTİHÂL EDEN MAHDûMUM MEHMED ÂKİF İÇİN MERSİYE:

Yine sînemde şimşîr-i cefâsın imtihân etti
Felek bir yara açtı çeşm-i cânı dem-feşân etti

Şu'â-yı dîde-i gam dîdem oğlum 'Âkif'e ansız
Gelip bir derd-i müşkil cism-i pâkin bî-tüvân etti

Hezâr-âsâ şakırken lâl ü ebkem kıldı ma'sûmu
Ruh-ı gül-gûnunu hem-reng-i evrâk-ı hazân etti

On onbeş gün kadar buhran içinde kaldı bî-çâre
Kemâl-i za'fa düştü en nihâyet terk-i cân etti

Âna bir ravza-i huld-ı berîni eyledik tebrîk
O da ev halkına derd-i firâkı armağan etti

Hazînâne o âhû gözleriyle baktı son demde
Lisân-ı hâl ile resm-i vedâ'ı der-meyân etti

Gelip Hay ism-i sâmîsi dile târîhini yazdım
Mesâ'ib-dîde yavrum 'Âkif'im 'azm-i cinân etti
(1328 H.)

Ş A R K I L A R

CCCXXVIII

A-28/a

Her ne semte gitsem gönül mülkünü
Hayâl-i rûyunla gülşen eylerim
Leyâl-i firkatı ey şem'-i emel
Fikr-i cemâlinle rûşen eylerim

Vedâ için geldim ey şûh-gül-fem
Benim için aslâ çekmeyesin gam
Her nerede tek ü tenhâ kalırım
Anar tatlı dilin hep şen eylerim

Ne yapalım böyle imiş mukadder
Ayrılık demleri oldu mukarrer
Ayda bir selâmın gelmezse eğer
Diyâr-ı gurbeti mesken eylerim

Ben seni unutmam mâ dâme'l-hayât
Kavlimi fi'limle eylerim isbât
Zamâne hükmünce 'ahdinde sebât
Eller etmese de bir ben eylerim

CCCXXIX

A-28/a

Sana su'âlim var niçin kaçarsın
Gücenme bu vaz'-ı küstâhâneden
'Acabâ kimlere cenâh açarsın
Uçunca sevdiğim ben bu lâneden

Soğurum ederse yâd ile sohbet
Umma benden sonra germî-i ülfet
Sevdâsız olunmaz 'arz-ı muhabbet
Mum sönünce çıkmaz ziyâ hâneden

Çürüdür âdemi hülyâ-yı visâl
Gâyet de müşkildir sevdâ-yı visâl
Vasla ermeyince şeydâ-yı visâl
Müstefîd olamaz şifâ-hâneden

Şu zamâna kadar yârim elinden
Keyfimce bir bâde içemedim ben
Gözüm açtırmadı hümâr-ı mihen
Neş'e-yâb olmadım şu meyhâneden

Geçmedi dildâra nâz ü mihnetim
Bâd-ı havâ gitti sa'y ü himmetim
FENNİYÂ bilinmez kadr ü kıymetim
Ayak çekmeyince şu vîrâneden

CCCXXX

A-28/b

Her ne iş yaptıksa tedbîrimizle
Ziyan gördük dâd ü sitâdımızdan
Bırakıp her kârı murâdullah'a
Vaz gelmişiz kendi murâdımızdan

Aldanmayız çarhın mihr ü mâhına
Göz dikmeyiz dehrin mâl ü câhına
Yüz süreriz Pîrin hâk-i râhına
Böyle gördük eb ü ecdâdımızdan

Bizde 'âdet değil tefrîk-i mezheb
Rahm ederiz şâyân olanlara hep
Bu 'ulüvv-i himmet bu 'âlî-meşreb
Bize mîrâs kaldı ecdâdımızdan

Etmeyiz kimseyi techîl ü ta'yîb
İmkânı var ise eyleriz tatyîb
Hakîkat yolunu ederiz ta'kîb
Böyle ders almışız üstâdımızdan

Hubb-i mâsivâya iştirâk etmez
Zevk-i cismâniye inhimâk etmez
Bizden ilelebed infikâk etmez
Zevk alan meclis-i vedâdımızdan

Safâ 'addederiz cefâ-yı yâri
Hemîşe özleriz likâ-yı yâri
Gözetir dururuz rızâ-yı yâri
İnhirâf etmeyiz mirsâdımızdan

Zebânımız Pîrin senâ-hânıdır
Sohbetimiz ehl-i derdin cânıdır
Âsârımız dürr ü gevher-kânıdır
Misk-i ezfer damlar midâdımızdan

CCCXXXI

A-28/b

Seni görmeyeli çeşm-i giryânım
Artıyor gönlümde helecânım gel
Nisâbını buldu âh ü figânım
Merhamet eyle de hele cânım gel

Sönmedi sînemden nâr-ı muhabbet
Gittikçe tezâyüd etmekte kat kat
Zülâl ü vaslına susadım gâyet
Pâre pâre oldu şefetânım gel

Meyleyleme dehrin bağ u râğına
Dolaşıp rakîbin düşme ağına
Sabr edenin gelir av ayağına
Sabr eyle bir müddet belâbânım gel

CCCXXXII

A-28/b

Tebeddül eyledi etvâr-ı felek
Ağlar mısın güler misin ne dersin
Ta'ayyün etmiyor ifrît ü melek
Ağlar mısın güler misin ne dersin

Ahâlî koyuldu sû-i ef'âle
Temâyül kalmadı hüsn-i a'mâle
Çeşm-i Îm'ân ile bak şu ahvâle
Ağlar mısın güler misin ne dersin

Tağyîr eylese kâr-ı kadîmin
Seni bilmezlerse câr-ı kadîmin
Bîgânelik yapsa yâr-ı kadîmin
Ağlar mısın güler misin ne dersin

Sînemizi yaralıyor yârimiz
Gülmezdir bu gülşende hârımız
Belli değil ziyânımız kârımız
Ağlar mısın güler misin ne dersin

Kâm-ı visâlini o şûh-ı mümtâz
Va'd eder va'dini eylemez incâz
Gâh ümîd verir gâh eder nâz
Ağlar mısın güler misin ne dersin

Düşseydi başıma yârin sâyesi
Artardı muhakkak nefsin pâyesi
Bilmiyoruz nedir ömrün gâyesi
Ağlar mısın güler misin ne dersin

CCCXXXIII

A-29/a

Ser-fürû etmeyiz sâkî-i dehre
Göz yaşı doludur peymânemizde
İltifât etmeyiz sâza santûra
Nevâ-yı diğer var dilhânemizde

Cân gözüyle nûr-ı zâta bakmışız
Nâmımızı sâk-ı 'arşa takmışız
Cismimizi nâr-ı 'aşka yakmışız
Bâl ü per bulunmaz pervânemizde

Dâd-ı Hak'tır bize hüsn-i imtizâç
İttifâkımızda yoktur i'vicâc
Bin dânemiz olur merheme muhtâç
Bir yâre bulunsa bir tânemizde

Hünkâr-ı aşk ile dest-be-destiz
Bâlâ ile bâlâ pest ile pestiz
" **Mine'l-ezel mest-i câm-ı elest** " iz
Câm-ı Cem yürümez meyhânemizde

Kâfî geldi bize farkın devleti
Çekmeyiz dünyâda bâr-ı minneti
FENNÎ bizden alır ders-i hikmeti
'Akl-ı Felâtûn var dîvânemizde

CCCXXXIV

A-29/a

Çehremdeki solgunluğu sorarsan
Gün yüzlü mâhımın yâdigârıdır
Bu sevdânın aslın araştırırsan
Zülfü siyâhımın yâdigârıdır

Dîdem niçin etmez meyl-i mülâkât
Demiş muvâsalat-ı heyhâte heyhât
Bu cihetten gelen derd ü belliyât
'İsmet-penâhımın yâdigârıdır

Dağ oldu sînemde dâğ-ı muhabbet
Bilir de o zâlim etmez merhamet
Kimselerden değil hep bu felâket
Kendi günâhımın yâdigârıdır

Mütehassir kaldım çoktan o yâre
Mahsûl-i firkattir dildeki yâre
Tabîb o yâreye istemem çâre
Şîrîn şifâhımın yâdigârıdır

'Anberîn zülfünden etmiş himmeti
Bence pek büyüktür bunun kıymeti
Güzel sakla FENNÎ bu emâneti
Âhu nigâhımın yâdigârıdır

CCCXXXV

A-29/a

Bizden selâm eyle yâre ey sabâ
Niçin kabûl etmez temennâmızı
O mürüvvet-perver etmezse isgâ
Kime 'arz edelim iştikâmızı

Vefâ yolun tuttu sârbânımız
Ayrılmaz o yoldan kârbânımız
Ölsek de çürüse üstühânımız
Yine unutmayız eviddâmızı

Nukre-i çeşmimiz bakmaz nisâba
Katra-i eşkimiz gelmez hisâba
Fıkra-ı 'aşkımız sığmaz kitâba
Kalem zaptedemez mâcerâmızı

Alevlenir dilde nâr-ı muhabbet
Tâ ciğerden kaynar hûn-âb-ı hasret
Taşar dîdelerden şirişk-i firkat
Yâda getirdikçe dil-rubâmızı

Oldu rakîb şerh-i merâma hâ'il
Cânâna tefhîmi olmadı kâbil
Müphem kaldı sırr-ı süveydâ-yı dil
Halleden olmadı muammâmızı

Nedîm-i kadîmin o şûh-ı zîbâ
Bîgâne yurduna koymasın aslâ
Cemâl-i pâkini görmesek hattâ
Sesinden tanırız âşinâmızı

FENNİYÂ yâra sun bu 'arzıhâli
FENNİYÂ yâr ile et hasbihâli
FENNİYÂ yâre sor sen bu su'âli
Niçin kabûl etmez temennâmızı

CCCXXXVI

Şimdilik çilekeş-i hicrânım
Sağlık olsun bakalım sultânım
Sağ olanlar kavuşur bir gün olur
Sağlık olsun bakalım sultânım

Geçti yıllar beni yâd eylemedin
Âh ü feryâdıma dâd eylemedin
Kalb-i mahzûnumu şâd eylemedin
Sağlık olsun bakalım sultânım

Bende bir başka nigâra çatarım
Senin endîşeni baştan atarım
Ettiğin nazı sana hep satarım
Sağlık olsun bakalım sultânım

Bilmedin kadrimi bir gevher idim
Hırz-i cân etmeğe lâyık er idim
Gâm-ı hicrânla ammâ eridim
Sağlık olsun bakalım sultânım

Müslümâne ya Katolik yâhut Rûm
Bende bir dilber-i ra'nâ bulurum
Her şeb onunla hem-âgûş olurum
Sağlık olsun bakalım sultânım

Sana rağmen severim bir dilber
Belki senden de ola bâlâ ter
Koklarım gül yerine gonca-ter
Sağlık olsun bakalım sultânım

M U A M M A

CCCXXXVII
MU'AMMA

A-64/a

O nedir kim edemez kimseye 'arz-ı endâm
Yüzünü görmek için fâ'ide vermez akdâm

Alamaz sûretini hâme-i Behzâd olsa
Sûret-i hâlini yazmışsa da kilk-i a'lâm

Pek mücessemdir ânın mâder-i sengîn güheri
Lîk kendisi değil dâhil-i silk-i ecsâm

Ot gibi kuvveti her vechile topraktan alır
Mübdelün 'anh işini nâkısan eyler itmâm

İltifât etmez ona kimse geniş vaktinde
O olur vakt-i zarûrette meded-kâr-ı enâm

Karada kuruda her hükmü revândır su gibi
Sâhil-i bahre varıp edemez icrâ-yı merâm

Medenîlerle musâhabede yabânîdir
Bilemez kadr-i muvâlâtını her tîneti hâm

Rif'at-i şânına hisbetle felek alçaktır
'Ulemâ kadrini bu mertebe kılmış i'zâm [1]

FENNİYÂ hallini 'âriflere ısmarlayalım
Ki bunu anlayamaz fıtnatı nâkıs ser-sâm

[1] Bu beyit C nüshasında yoktur. (C-8)

K I T ' A L A R

SULTAN ABDÜLHAMİD'İN TAHTA CÜLûSÜNÜN 25. YILI KUTLAMALARI VESİLESİYLE 18 AĞUSTOS 1901 TARİHİNDE SÖYLEDİĞİ BİR KIT'ADIR.

Bir Süleyman lûtfiledünyâyı ta'mîr eyledi
Bir de şimdi Hazreti Sultân Hamîd zî fünûn
Dâim olsun taht-ı Şâhîde ilâ yevmi't-tenâd
Şevket-i şâhânesi günden güne olsun füzûn

❄

PEYGAMBERİMİZ HAKKINDA ARAPÇA BİR KIT'ANIN TERCÜMESİDİR

A-82/b

Görmedim senden mükemmel bir güzel
Senden ecmel doğmadı bir anneden
Her me'âyıbdan berîsin hilkaten
Halk olundun sanki dih-hâhâsce-sen (?)

❄

Hikmetin yâ Rabb ulü'l-'irfâna hayret-bahş olur
Mümtenî'dir sırrına hakkıyla tahsîl-i vukûf
Enfûs u âfâkda meşhûd iken 'âyetlerin
Künhünü bilmekten 'âcizdir yine her feylesof

❄

Pertev-i şem'-ı cemâl yâre dil-pervânedir
Şem' içün candan geçen pervâneye pervânedir
Kurta-yı kûs kabûl et 'ârifin ta'rîfini
Bilmez 'ârif olmayan mâhiyet-i eşyâ nedir

❄

Rağbet etsem devlet-i dünyâ şitâb eyler bana
Lâle hadler servi kadler intisâb eyler bana
Hande-nâk eyler çemen zârı nigâh şefkatim
Taşa bir söz söylesem redd-i cevâb eyler bana

❄

Zen-i dünyâya gönül bağlama sultân ise de
Bezm-i nâdâna ayak basma gülistân ise de
Rind-i sâhib-nazarın sohbetini eyle kabûl
Sûretâ fakr u zarûretle perîşân ise de

❄

Bir vakit olur ki kalbe olur tek gubâr-bâr
Bir dem gelir ki olmaz olur bir tebâr-bâr
Hak 'âşıkına sabr u metânet verir şüphesiz
Yoksa olur mu 'aşka mu'âdil kibâr-bâr

Tavâf-ı kûy-ı dildâre çok iştiyâkı var
Ey bâd-ı seher rehber-i rûh u revânım ol
Ey nâme dil-i hasret-keşin hâlini yâre
Talâkatla 'arz eyle dehân u zebânım ol

❄

Teessür-yâb olurdu mutlakâ âh-ı füzûnumdan
Habîr olsa velîni'metim derd-i derûnumdan
Otuz yıldır beni men' etti minhâc-ı terakkîden
Bakın feryâda hakkım yok mudur baht-ı zebûnumdan

❄

Sâkî getir ol câmı dil-i pür-gam açılsın
Sed iledir zühdü ki bezm-i Cem açılsın
'Anber kokusu sâhire-i bezme yayılsın
Al burka'ı gîysûyu ham ender ham açılsın

❄

Her kârı yapan Hak'tır
Hak kâdir-i mutlaktır
Gitme reh-i inkâra
Bu emr-i muhakkaktır

❄

Sensiz mey içersem güzelim derd-i ser olsun
Mînâ kırılıp mey-gede zîr u zeber olsun
Sen var iken ey gonca-i gülzâr-ı melâhat
Bîgâne çiçek koklamayım tövbeler olsun

❄

Dürlü dürlü gussa gam versin Hudâ hussâdıma
Bir nefes râhat yüzü göstermesin ezdâdıma
Her iki gözden 'alîl olsun sürünsün sû-be-sû
Bâ'is olmak isteyen ta'tîl-i isti'dâdıma

❄

Dilerim yârimi hem bezm-i rakîb eylemesin
O musîbetleri Allah nasîb eylemesin
Çekmeyen bilmez onu kirbet-i gurbet güçtür
Kulunu Hazreti Allah garîb eylemesin

❄

Eskiden dünyâda çok ehl-i vefâlar var imiş
Seyr u sahrâlar temâşâlar safâlar var imiş
Şimdiki ahbâb u yârânın bozuktur meşrebi
Sâbıkan 'ahdinde sâbit âşinâlar var imiş

❄

Gonca-i pür-hârına şebnem kadar bâr olmadık
Biz bu bâğ-ı 'âleme bilmem neden yâr olmadık
Yalnız bir sen misin bülbül yeter bu âh u zâr
Var mı bu gülşende hiç âzerde-hâr olmadık

'Âşık-ı sâdıkta dil birdir olur mu yâr iki
Taht-gâh-ı saltanatta olamaz Hünkâr iki
Dîde-i hak-bîn-i 'ârif cümleyi telhîd eder
Çeşm-i uhûldür gören meşhûdumu her bâr iki

❄

B-111 'Aceb âdem midir 'âlemde günah eylemeyen
Cürmüne karşı der-i 'afvi penâh eylemeyen
Bize 'isyân ve inâbet pederden mîrâs
Nâ-halef 'addolunur cürm edip âh eylemeyen

❄

Yâ Râb, dilimi kavl-i hatâdan sakla
Endîşemi tezvîr ü riyâdan sakla
Â'mâlimi makrûn-i hulûs eyle İlâhî
Emmâre ile ahz ü 'atâdan sakla

❄

Yârin dehenin vasıfta çok tenk-dil oldum
Zîra bu suhen her kişinin ağzına sığmaz
Çatlar tasasından kara kanlar kusar âhir
Çün kim kalemin vasf-ı likâ mağzına sığmaz

❄

BÂLÂ KAZASI TAHRÎRAT KİTABETİ TEKLİF OLUNDUĞUNDA MEKTUPÇUYA YAZMIŞTIR

Yazıktır rüzgâr israf ederse kûh-i Bâlâ'da
Benim şem'i şeb efrûzum için bir encümen yok mu
Yetişmez mi benim kırlarda nâlân olduğum böyle
Nevâ-yı adelîb tab'ıma cebân (?) - çemen yok mu

❄

FARSÇA'DAN TERCÜME

A-82/b Felsefe bir kelimedir kim ekser-i ânın sefeh
Ekser için hükm-i kül vardır sefehdir felsefe
Felsefî genc-i hükümden bir fülüs bulmuş değil
Diğerâna yâ nasıl rehber olur ehl-i sefeh

❄

A-83/a Sevme hercâyi güzel âfet revân ise de
başına takma belâyı gül-i handân ise de
Bakma endâmına dil verme husûsâ Türke
Hüsn-i sûrette eğer çi şeh-i hûbân ise de

❄

İNCESU CÂMİ-İ ŞERÎFİ'NDEKİ LİHYE-İ SA'ÂDET İÇİN YAZILAN DÖRTLÜK

Yâ Resûlallah dökmezler seherde âb-rû
Rîş-i pâkinden arar 'uşşâk feyz u rif'ati
Ben hatt-ı ruhsârına verdim tamâmen gönlümü
Yokdur 'indimde cihânın kıl kadar haysiyeti

M Ü F R E D A T
(B e y i t l e r)

A-83/b

Biz gidince buradan kim anacak namımızı
Gitmeden eylesin ihsân Hüdâ kâmımızı



Bir âdemin ki hem-demi şahs-ı mehîn ola
Her halde o bî-çâreye Allah mu'în ola



Saâdet-mend odur kim tâl'î kendüye yâr olmuş
Cihanda yoksa kim fazl u hünerle kâmkâr olmuş



TARAK ÜZERİNE YAZILMIŞTIR

Başa geçtim diye mağrûr olup isyân etme
Zülf-i yâri sakın ey şâne perîşan etme



KILIÇ ÜZERİNE HÂK EDİLMİŞTİR

Kabzası şâyet girerse dest-i düşmen-gîrime
Âhenîn cevşen dayanmaz darbe-yi şimşîrime



Burhân-ı vahdet iken baştan başa kâinât
Mir'ât-ı zâta karşı nedir bu sürâdikât



Şimdi meydân- ı hüner cühhâle etti intikâl
Rahş-ı gül-gûnün eşekler tuttu cevlân-gâhını



Sipihr-i kîne-perdâzın sayılmaz cevrine karşı
Serâpâ saf âhenden yapılmış bir beden lâzım



Etsen îkâd gönül şem'ini Şâhâ ne olur ? (şâhane)
Bana nîmet sana bir himmet Şâhâ ne olur.. (şâhane)



Bir sînede kim nâmı tecellî ede her gâh
Lâyık mı ki âteşlere yaksın onu Allah



TARAK ÜZERİNE YAZILMIŞTIR

Tararken zülf-i yâri gaşyolup buy-i muhabbetle
Dağıtma kâkül-i zer-târını ey şâne tel kırma



BU DAHÎ

Çok dolaşma kâkül-i zer-târ-ı yâre ey tarak
Pertev-i mihr-i cemâliyle edersin ihtirâk

BU DAHÎ

Ey tarak sensin olan 'âlemde şâd u bahtiyâr
Cilve-gâhın zülf-i dilberdir makamın dest-i yâr

Hatt-ı âverlikten evvel bir kitâb-ı hüsn idin ammâ
Bozup dağıttık ânı şeyb ile şîrâzeden çıktık

Var ise bir cânib-i 'âlîye mensûbiyetin
Mutlakâ hâsıl olur her neyse fikr ü niyetin

Hûbi ma'yûb görür çeşm-i hasûd
Hâsidin cânını alsın Ma'bûd

Sanma bu bâdiyede hâne yıkan hâne bulur
Eskiden var ise eğer ânı da vîrâne bulur

Mâla câha hüsne mustastır 'avâmın rağbeti
Hastanın tab'ınca söz dârûdan a'lâ iş görür



Bir şahs-ı münafıkla 'alelâde görüşmek
Girmek gibidir kelb-i 'akûr ile çuvala



Söyle no'ldun dedim ey gonca dehen gülmezsin
Dedi sık sık ne sorarsın şu benim gülmememi (gül mememi)



KAYSERİDE TRAŞ OLUP AYNAYA BAKARKEN SAÇIMDA BİRKAÇ BEYAZ KIL GÖRÜLMEKTE BEDÂHATEN SÖYLENMİŞTİR

Ben sanırdım ihtiyâr ettim diyâr-ı gurbeti
Bilmedim hayfâ ki gurbet ihtiyar etmiş beni

Birisi mâr-ı zehr-âlûd biri dûzah 'azabıdır
Hazer lâzım münafıkla refîk-i nâ muvafıktan

B.s. 112 Beni 'afveyle bu burka gelecekse ağyâr
İt giren haneye zirâ ki ferişte girmez

Ne rütbe dikkat etse merd-i hâsid edemez tefrîk
O mehle perde-i teklîfi attık yek vücut olduk

'Ömrü gafletle geçirdin seni dîvâne seni
Çıkarınca ne yaparsın **Ulu dîvâne** seni

Hasret-i la'lin ile mey yerine kan içeriz
Üfleyip âh-ı şerer-bâr ile duhân içeriz

Hâk yüzbin renge girse i'tilâ eyler havâ
Galibiyet daima nermi-i mahviyyettedir



B.s. 113

'Aşık olanları ta'yîb ederler
Er yarın hak divanında belli olur



Enîsim mûnisim yârim sen oldun
Hemîşe dilde ezkârım sen oldun sen oldun



Her yana 'akıl saldım gayet perîşan oldum
Âhir kapına geldim lûtfet meded Allah'ım Hû



Yeter oldu fenâ bağında nâlâne
Yürü bülbül yürü dost ellerine

A-60/b

HECE VEZNİYLE YAZILAN ŞİİRLER

CCCXL
İLÂHÎ

A-75/a

Oldum fakîr ü nâkes
Mâl ü melâl içinde
Kaldım garîb ü bî-kes
Ehl ü 'iyâl içinde

Kuş olup ötemedim
Gül ile yatamadım
Bir mevkî' tutmadım
Ehl-i kemâl içinde

Tarîki etme inkâr
İnkâra etme ısrâr
Bilir misin neler var
Erbâb-ı hâl içinde

Gel Pîre intisâb et
Ef'âlini hesâb et
Yoksa şaşar kalırsın
Kîl ü mekâl içinde

Nefsi tehdîd etmeyen
Rûhu tes'îd etmeyen
Hakk'ı tevhîd etmeyen
Kalır vebâl içinde

Etmişler 'ahd ü mîsâk
Olmuşlar Hakk'a müştâk
Âh eyler ağlar 'uşşak
Rûz ü leyâl içinde

Şâdi-i zâr dilinden
Çıkmaz hazîne-dârın
Hakk'ı seven zikr eder
Hâb ü hayâl içinde

Erbâb-ı dil yanında
Duran bir Ehl-i gaflet
Seng-i siyâha benzer
La'l ü le'âl içinde

Fakîri etme tahkîr
Şeytânı etme tanzîr
Çok saltanat gizlidir
Züll-i suâl içinde..

CCCXLI
6+5

A-29/b

Nedir bu salınış sende ey dilber
Cennetten mi çıktın tûbâ mısın sen
Yoktur zamânede sana bir benzer
Şîrîn misin yoksa Leylâ mısın sen

Beşerde bulunmaz bu resm-i dil-cû
Kâkül müdür 'anber midir nedir bû
Nedir bu ok kiprik nedir bu ebrû
Nedir bu karagöz hûrâ mısın sen

Gönül ayrılmıyor bir tanem senden
Sen de nâz edip de çekinme benden
Niçin sakınmalı seni sevenden
Sakınma sultânım şeydâ mısın sen

Nâr-ı firkat te'sîr etti cânıma
Cânım yandı dedim dil-sitânıma
Ya al muhabbetin ya gel yanıma
Sevdâlı başıma belâ mısın sen

'Âşık isen FENNÎ gözde kan göster
Vücûdunu yâre nâ-tüvân göster
Fart-ı muhabbete bir bürhân göster
Görelim vuslata sezâ mısın sen

CCCXLII
4+4

A-29/b

Şîve-kârım sen gideli
Günüller pür-melâl oldu
Sâyende gördüğüm günler
Bütün hâb u hayâl oldu

'Aşkın beni uyutmuyor
Göz yaşımı kurutmuyor
Gönül nasîhat tutmuyor
Buna bilmem ne hâl oldu

Beni teşhîr etti sevdâ
Her hâlim oldu hüveydâ
Duyuldu sırr-ı süveydâ
Âzâde-i su'âl oldu

Tîğ-ı hasret değdi câna
Rahm eyle ben nâ-tüvâna
Kim dayanır bu hicrâna
Peyâ-pey yedi sâl oldu

Çok çekti FENNÎ firkati
Çok döktü eşk-i hasreti
Tükendi sabr u tâkati
Sezâ-vâr-ı misâl oldu

CCCXLIII
6+5

A-29/b

Saltanatlı bir dilbere kul oldum
Melâhat Mısrının pâdişâhıdır
Nezâket bağının tâze nihâli
Evc-i muhabbetin mihr u mâhıdır

Dâğ-ı süveydâdır sevdâ-yı hâli
Hûr'a müşâbihtir bence her hâli
Hâsılı o şûhun adn-i cemâli
Tâvûs-ı fikrimin cevlângâhıdır

Ey sabâ dağıtma zülf-i nigârı
Perîşân eyleme hâtır-ı yârı
Getirme hâtır-ı yâra gubârı
Zümre-i 'uşşâkın penâ-gâhıdır

Nazargâh-ı Hak'tır kulûb-ı beşer
Bî-sebep kimseyi etme mükedder
Bî-günâhın feryâdından el-hazer
Menzil-i maksûdun sedd-i râhıdır

Ben tecrübe ettim FENNÎ muhakkak
Bed-aslın sohbeti muzırdır mutlak
Hîle-i vesvâsa düşüp kurtulmak
Âdemin mûcib-i intibâhıdır

CCCXLIV
4+4

A-70/a

Ağlar hemîşe çeşm-i cân
Gönlümde bir gam var benim
Gitmez benim olsa cihân
Gönlümde bir gam var benim

Her arzudan çektim el
Birdir bana ye's ü emel
Attı süveydâya temel
Gönlümde bir gam var benim

Her rûzum olsa yevm-i 'Îd
'Îdimden olsam müstefîd
Olmaz yine benden ba'îd
Gönlümde bir gam var benim

Hak'tır bana cânı veren
Cân oldu cisme pîr-hen
Benden midir bu cân ü ten
Hiç ortada nem var benim

Ben 'âcizim bende ne var
Hükmümde yoktur zerre var
Ben nâmı nâm-ı müste'âr
Hiç ortada nem var benim

Mâl ü menāl ehl ü 'iyâl
Haysiyyet ü câh ü celâl
Yekpâre ḥep zıll ü hayâl
Hiç ortada nem var benim

Bir kemter-i bî-pâyeyim
Bir şahs-ı bî-sermâyeyim
Bir müflis-i bî-mâyeyim
Hiç ortada nem var benim

Mâlik olaydım ben sana
Etmez idim celb-i gınâ
Çekmez idim cevr ü cefâ
Ben 'âcizim nem var benim

'İsyân benim gufrân ânın
Lûtf u kerem ihsân ânın
Hem ten ânın hem can ânın
Hiç ortada nem var benim

Kuvvet ânın kudret ânın
Rahman odur rahmet ânın
Cûd u 'atâ servet ânın
Hiç ortada nem var benim

Dûzah ânın cennet ânın
Bâzûdaki kuvvet ânın
Gözlerdeki rü'yet ânın
Hiç ortada nem var benim

Mevcûd-ı bî-'illet odur
Ma'bûd-i zî-kudret odur
Sultân-ı zî-satvet odur
Hiç ortada nem var benim

İsterse şîrîn-kâm eder
A-60/b İsterse bî-ârâm eder
Noksânımı itmâm eder
Hiç ortada nem var benim

Eyler kumanda kârıma
Efkârıma ezkârıma
Hattâ figân ü zârıma
Hiç ortada nem var benim

Gelmez elimden FENNİYÂ
Selb-i maraz celb-i devâ
Vardır demek 'ayn-ı hatâ
Ben 'âcizim nem var benim

A R A P Ç A V E F A R S Ç A
Ş İ İ R L E R

CCCXLV (*)

A-6/a

قد خابني فعل الردي مامن ثواب في يدي
فاشفع لنا ياسيّدي لاسيما يوم الحساب

انت الامام انت الهمام انت الرسول للانام
بالصدق اتلوك السلام مادمت في وجه التراب

ياعلم الناس الامان ياكرم الناس الامان
يارحم الناس الامان وجه لنا حسن الخطاب

CCCXLVI

A-34/b

نرود آنكه بشهراه شريعت بقراست
بَقَرِي نيز نشايدنه بقربلكه خراست

بتوشايدكه بميزان ذكا ميسنجي
كرجه راوي طبرانيست سخنها خبراست

هركجازان كذرد عارف اكر فردوسيت
كركجا مردم نادان نهد ياسقراست

اين تك وتازوير ستش چه عجيبست وغريب
ورنه معبودتودر دير فناسيم وزر است

كذراز خويشتن از خوف ورجاايمن باش
ورنه اي خواجه كر هستي بتوآشوب تراست

(*) Bu üç beyit XX. sıradaki NA'T-İ NEBEVÎ'nin devamı olup, Arapça olması sebebiyle buraya alındı.

CCCXLVII

A-11/b

تحميس عزل فيضئ هندي قدّسَ سرِّه

من حياتي يافتم كاوراعدم نا محرمست
من صباحي رارسيدم كه ظلم نامحرمست
من كتابيرا بخوانم كه رقم نامحرمست
من براهي ميروم كانجا قدم نامحرمست
درمقام حرف ميكوبم كه دم نامحرمست

ازتمادئ ورود نامها شكوا مكن
وز براي اين زدفتر نام ماامحا مكن
اين سخنرانيك بشنورد مستدعا مكن
مااكرمكتوب ننويسيم عيب ما مكن
درميان راز مشتا قان قلم نامحرمست

درازل لطف وتجلي كرد جانان دردلم
پرتو مهرجمالش شد درخشان دردلم
ديكرانراكي توانم كرد مهمان دردلم
باخيال اونكنجد يادخوبان دردلم
هركجا سلطان كند خلوت خشم نامحرمست

كر نباشي پاك دامن اي سعادت جوي عشق
كي تراجنبش نمايد شاهد كلروي عشق
هركس ألفته رامسدود ماند سوي عشق
منزل تردامنان نبود حريم كوي عشق
هركه نبود پاك دامن درحرم نامحرمست

فنيااز نشئه ما مي فروشان غافلند
مي فروشان كي بداند باده نوشان غافلند
ازكمال ذوق مادنيا پرستان غافلند
فيضي ازبزم نشاط ماخريفان غافلند
هركجا ماجاي ميكيريم جم نامحرمست

CCCXLVIII

A-39/a

دلبري ديدم كه ديروز بود چشمانش كبود
دردوچشمم سنبلستان شد پذيراي وجود

سينه بامهر وخيالش معدن فيروزه كشت
پيش ازاين رنك دكر درخاطرم موجود بود

يعني باچشم سيه مفتون بودم پيش ازاين
چيست درماني ندانم دردلم دردم فزود

تابياندارند سيلاب فناخاخام را
برهم آتش ميزنند ازديد نش قوم جهود

گفتكوي لعل رنكينش زبانم لآلكرد
تاركيسوي سياهش ازسرم هوشم ربود

كر نبيند فرقتش وصفش نكويد اهل عشق
خوش نبويد تانسوزد اندر آتش دارعود

داغ مهرش درسويدا تابكي داري سهان
فنّيا خال سيهرايار دركردن نمود

CCCXLIX

A-40/b

خالي كه را درد در روي احمر
بركل فتاده يك مسك ازفر

بلبل براي كلها ننالد
اوصاف رويش ميكردر ازبر

روز فراقش كردم تصوّر
مرأت دل شد زين حال مغبر

بي يار قصرش رونق نيابد
عطري نيابد بي عود زمجمر

فنّي خيالم بايار روشن
بي مه نباشد شبها منوّر

CCCXL

A-68/b

من نميدانم كه اينست التفات يارمن
خنده مي آرد بيارم كريه بسيار من

من ازاين انديشه ناكم غصّه دارم روزوشب
چون ندانم كه چه باشد منتهاي كار من

نيك دانستم كه ازدردم اطبا عاجزند
ازكجا يابد دوايارب دل بيمارمن